

Oplegvel Raadsstuk

Portefeuille P. Heiliegers
Auteur A.M. de Groot
Telefoon 5113044 E-mail: agroot@haarlem.nl
CS/CC Reg.nr. CS/CC 2010/338187
Te kopiëren: bijlage
B & W-vergadering van 21 september 2010

Onderwerp

Programmabegroting 2011-2015

DOEL: Besluiten

Het college legt jaarlijks een programmabegroting voor aan de raad, met daarin de beleidsvoornemens en financiële kaders voor het begrotingsjaar (2011) en een doorkijk naar de 4 jaren daarna.

Het collegewerkprogramma is opgenomen in deel 1 van de begroting.

De raad behandelt de begroting in de week van 8 tot en met 11 november 2010.

B&W

1. Het college stelt de raad voor de programmabegroting 2011-2015 vast te stellen, inclusief de daarin per programma opgenomen investeringsramingen.
2. Het college stelt de raad voor de dekkingsvoorstellen uit paragraaf 1.5.3 vast te stellen en deze financieel-technisch te verwerken in de begroting 2011 (door middel van de 1^e suppletoire begrotingswijziging 2011).
3. De financiële consequenties van de beleidsvoornemens zijn in de begroting verwerkt.
4. Communicatie: de programmabegroting 2011-2015 wordt op 30 september openbaar en toegestuurd aan de raad. De pers ontvangt een persbericht.

Raadsstuk

Onderwerp: Programmabegroting 2011-2015

Reg.nummer: 2010/338187

Inleiding

Het college legt de programmabegroting 2011-2015 ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad van Haarlem.

Voorstel aan de raad

1. Het college stelt de raad voor de programmabegroting 2011-2015 vast te stellen, inclusief de daarin per programma opgenomen investeringsramingen.
2. Het college stelt de raad voor de dekkingsvoorstellen uit paragraaf 1.5.3 vast te stellen en deze financieel-technisch te verwerken in de begroting 2011 (door middel van de 1^e suppletoire begrotingswijziging 2011).

Beoogd resultaat

In de programmabegroting 2011-2015 zijn de ambities van het college en de raad vastgelegd, waarbij het Collegewerkprogramma als leidraad is genomen. De ambities zijn in financiële zin vertaald.

Argumenten

Zie programmabegroting 2011-2015.

Kanttekeningen

De raad kan tijdens de behandeling in zijn vergadering moties en amendementen indienen.

Uitvoering/planning

De programmabegroting wordt op 30 september verzonden aan de raad en gepubliceerd. Na beantwoording van de vragen van raadsleden wordt de begroting in de raad besproken van 8 - 11 november.

Bijlagen

De programmabegroting 2011-2015.

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris,

de burgemeester,

De raad van de gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders;

Besluit:

1. De programmabegroting 2011-2015 vast te stellen, inclusief de daarin per programma opgenomen investeringsramingen.
2. De dekkingsvoorstellen uit paragraaf 1.5.3 vast te stellen en deze financieel-technisch te verwerken in de begroting 2011 (door middel van de 1^e suppletoire begrotingswijziging 2011).

Gedaan in de vergadering van 11 november 2011.

de griffier,

de voorzitter,

Programmabegroting 2011 - 2015 Gemeente Haarlem

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Samenstelling bestuur.....	9
Kerngegevens	11
Organisatiestructuur.....	13
Deel 1 Algemeen	15
1.1 Algemene inleiding en leeswijzer.....	17
1.2 Collegewerkprogramma 2010-2014	17
1.3 Onderzoeken verordening gemeentewet art. 213a.....	25
1.4 Uitgangspunten meerjarenraming 2011-2015.....	26
1.5 Realisatie begroting 2010, begrotingsuitkomst 2011 en meerjarenraming 2012-2015.....	29
1.6 Bezuinigingen.....	35
1.7 Investerings 2010-2015	38
1.8 Recessiemonitor	40
Deel 2 Programmaverantwoording	43
2.1 Algemeen.....	45
2.2 Samenvatting baten en lasten per programma en mutaties reserves (zie bijlage 1).....	46
2.3 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven.....	48
2.4 Programma's leeswijzer	48
Programma 1 Burger en Bestuur	51
Programma 2 Veiligheid, Vergunningen en Handhaving.....	61
Programma 3 Welzijn, Gezondheid en Zorg	71
Programma 4 Jeugd, Onderwijs en Sport	81
Programma 5 Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling.....	91
Programma 6 Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie.....	101
Programma 7 Werk en Inkomen.....	111
Programma 8 Bereikbaarheid en Mobiliteit.....	119
Programma 9 Kwaliteit Fysieke Leefomgeving	129
Programma 10 Financiën / Algemene dekkingsmiddelen	145
Deel 3 Paragrafen	151
3.1 Lokale heffingen.....	153
3.2 Weerstandsvermogen.....	162
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen.....	167
3.4 Financiering	171
3.5 Bedrijfsvoering	177
3.6 Verbonden partijen en subsidies	183
3.7 Grond- en vastgoedbeleid.....	190
Deel 4 Besluit.....	195
Deel 5 Bijlagen.....	199
Bijlage 5.1 Samenvattend overzicht van lasten en baten per programma, beleidsveld en product.....	200
Bijlage 5.2 Meerjarenraming 2012 - 2015.....	213
Bijlage 5.3 Incidentele baten en lasten	217
Bijlage 5.4 Overzicht reserves en voorzieningen	218
Bijlage 5.5 Overzicht te verstrekken subsidies.....	220
Bijlage 5.6 Overzicht personeel (financieel en formatief).....	224
Bijlage 5.7 Kostenonderbouwing heffingen conform model VNG	225
Bijlage 5.8 Afkortingenoverzicht / Begrippenlijst.....	229

Voorwoord

Hierbij biedt het college u de programmabegroting 2011-2015 aan, de eerste begroting van het college dat in april van dit jaar is aangetreden.

Coalitieakkoord

Dit college heeft de verantwoordelijkheid op zich genomen om de afspraken uit het coalitieakkoord 2010-2014 “Het oog op morgen” na te komen.

De hoofdthema's van dit akkoord zijn:

- *Solide en daadkrachtig*; werken aan een gezonde financiële positie, een betrouwbare overheid, samen met actieve Haarlammers, met een krachtige kleinere organisatie, aan een veilige en schone stad met verantwoorde gemeentelijke lasten en een internationaal georiënteerd bestuur;
- *Groen en duurzaam*; werken aan een klimaatneutrale stad, duurzame ruimtelijke ontwikkeling, mobiliteit en goede bereikbaarheid en versterking van de kwaliteit van groen en water;
- *Vitaal en ondernemend*; werken aan werk voor iedereen, goed onderwijs en aandacht voor cultuur, sport en recreatie;
- *Sociaal en betrokken*; dat iedereen meedoet, uitgaan van de eigen kracht, betaalbare woningen, aandacht voor jongeren en een eerlijk sociaal beleid.

Financieel moeilijke tijden

Zowel het coalitieakkoord als deze begroting zijn opgesteld in de wetenschap dat er financieel moeilijke tijden aankomen voor Nederlandse gemeenten. De Haarlemse gemeenteraad heeft in juni van dit jaar al besloten dat er tot en met 2015 € 24 miljoen moet worden omgebogen. Echter, de inkt van de kadernota was nog niet droog, of het Rijk maakte in de junicirculaire over het Gemeentefonds nog meer slecht financieel nieuws bekend. Tijdens de raadsbehandeling van de kadernota is een aantal onderwerpen al aan de orde gekomen: CAO-ontwikkelingen, kortingen van het Rijk op de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Wet werk en bijstand (WwB). Daarnaast spelen er ook andere ontwikkelingen met gevolgen voor de financiële positie van Haarlem. De onderwerpen en financiële consequenties worden in deel 1 van deze begroting toegelicht.

Aanvullende maatregelen voor een sluitende begroting

Als gevolg van bovenstaande ontwikkelingen was het voor het college geen gemakkelijke opgave om de eerste begroting van deze bestuursperiode sluitend te krijgen. Daarom wordt een aantal aanvullende maatregelen aan de raad voorgesteld (bóven op het ombuigingspakket uit de kadernota) om de begroting tot en met 2013 financieel sluitend te houden. Voor de jaren hierna worden aanvullende maatregelen voorbereid. Bij de kadernota 2011 zal de raad hierover besluiten.

De ontwikkelingen rond de kabinetsformatie en de daarmee samenhangende gevolgen voor de gemeentelijke financiën worden nauwlettend gevolgd, zodat het college – waar nodig – tijdig voorstellen aan de gemeenteraad kan doen om het beleid en de financiën bij te sturen.

Collegewerkprogramma

In deze begroting is het werkprogramma van het college opgenomen. In dit programma geeft het college aan welke route de komende jaren wordt gevolgd bij de uitvoering van het coalitieakkoord. Tegen de achtergrond van de huidige staat van Haarlem en de omvangrijke ombuigingsopgave, moet het college (soms pijnlijke) keuzes maken, die voor een duurzame toekomst van Haarlem noodzakelijk zijn. In het collegewerkprogramma presenteert het college zich, met onze bestuursstijl en met de criteria die het college bij het maken van de keuzes hanteert.

Bestuursstijl

De bestuursstijl van dit college is er een die past bij de uitgezette koers en die recht doet aan de door het college gewenste invulling van eigen initiatief, invloed, participatie en inspraak van burgers en organisaties. Een bestuursstijl die wordt gekenmerkt door een aantal belangrijke uitgangspunten, zoals:

- van zelfdoen naar stimuleren;
- van controle naar sturen op vertrouwen, op deregulering en investeren in ondernemerschap;
- van het zoeken naar consensus naar het tonen van leiderschap en daadkracht;
- van maximaliseren naar optimaliseren.

Een duurzame en financieel gezonde toekomst voor Haarlem

Het college beseft zich terdege dat de omvangrijke ombuigingsopgave vervelend is voor Haarlem. Maar het college gaat haar verantwoordelijkheid niet uit de weg, en schuift de problemen niet door naar de toekomst.

Tijdens de raadsbehandeling van de begroting zal het college zich verantwoorden over de in de begroting gemaakte keuzes. Daar waar de raad de kaders wil bijstellen staat het college open voor suggesties. Deze kunnen en mogen er echter niet toe leiden dat de financiële positie van Haarlem verslechtert. Want een duurzaam financieel gezond Haarlem blijft het uitgangspunt van gemeenteraad en college. Precies zoals is afgesproken in het coalitieakkoord.

Raadsbehandeling programmabegroting 2011-2015

De begroting wordt door de gemeenteraad behandeld in de week van 8 tot en met 11 november.

College van Burgemeester en Wethouders
Haarlem, 21 september 2010

Toelichting bij de foto's **“Het archeologisch erfgoed van Haarlem: een waardevol bezit!”**

Haarlem heeft een rijk verleden. De resten van woningen, huisraad en andere sporen van mensen en vroegere bewoning zijn in de loop der eeuwen achtergebleven, verborgen in de Haarlemse bodem. De Haarlemse bodem is een opeenstapeling van 56 eeuwen bewoningsgeschiedenis en vertelt ons veel over de geschiedenis van onze stad.

Haarlem, dat al sinds 1245 stadrechten heeft, was in de Middeleeuwen een van de belangrijkste Hollandse steden, zowel op politiek als economisch gebied. Haarlem was nationaal en internationaal beroemd om de scheepsbouw, de lakenindustrie en het in Haarlem gebrouwen bier. En later, in de gouden eeuw, bekend door de rijke kunst en nijverheid met faienceaardewerk, bekende schilders en schrijvers. En in het industriële tijdperk had Haarlem de eerste spoorlijn, Beijnes, Droste en Figue. En wie in Nederland kent Haarlemmerolie niet?

Haarlem heeft een krachtig historisch karakter. Het archeologisch erfgoed is een belangrijke drager daarvan. De archeologische overblijfselen worden beschermd door de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wamz). Op grond van deze wet heeft de gemeente de verantwoordelijkheid voor het beheer en behoud van het eigen archeologisch erfgoed.

Haarlem besteedt daarom veel aandacht aan het archeologisch erfgoed. Er is een archeologische beleidskaart en iedere bodemverstoorder moet rekening houden met archeologische waarden. Alle vondsten en gegevens die bij opgravingen naar boven komen worden bewaard in het gemeentelijk archeologisch depot. Hier onderzoekt de gemeente de vondsten en gegevens om kennis over de geschiedenis van de stad te krijgen.

Met die kennis wordt het verhaal van de stad verteld. Dat verhaal wordt aan de Haarlemmers en bezoekers van Haarlem verteld in het archeologisch museum, in publieksvriendelijke publicaties, door educatieve projecten voor de jeugd en jongeren en het organiseren van lezingen, rondleidingen en evenementen.

College van Haarlem 2010

Samenstelling bestuur

B.B. (Bernt) Schneiders, Burgemeester

Portefeuille: openbare orde en veiligheid, bestuurszaken en stadspromotie.

Voorzitter van het college van burgemeester en Wethouders en voorzitter van de gemeenteraad.

E.P. (Ewout) Cassee, Wethouder (D66)

Portefeuille: Provincie/regio/MRA, ruimtelijke ordening, bestemmingsplannen en projectbesluiten, vastgoed, participatie en inspraak.

P.R. (Rob) van Doorn, Wethouder (GroenLinks)

Portefeuille: duurzaamheid, wijken, mobiliteit, beheer en onderhoud.

P.J. (Pieter) Heiliegers, Wethouder (VVD)

Portefeuille: financiën, bedrijfsvoering en cultuur.

J.Chr. (Jack) van der Hoek, Wethouder (D66)

Portefeuille: sport, Wmo, welzijn, volksgezondheid, dienstverlening en communicatie.

J. (Jan) Nieuwenburg, Wethouder (PvdA)

Portefeuille: economie, volkshuisvesting, onderwijs, jeugdbeleid, sociale zaken en deregulering.

S.M.M. (Saskia) Borgers, Gemeentesecretaris

Gemeenteraad

D66 (8 zetels)

mw. L.C. van Zetten, dhr. F.H. Reeskamp, mw. D. Leitner, dhr. A.P. Marselje, mw. M.G.B. Breed, mw. D. Kerbert, dhr. E. de Iongh, mw. M. Pippel

PvdA (7 zetels)

mw. J. Langenacker, dhr. M. Aynan, mw. H. Koper, dhr. J. Fritz, mw. A. Ramsodit, dhr. R. Schaart
mw. M.C.M. Schopman

GroenLinks (7 zetels)

mw. T.E.M. Hoffmans, dhr. A. Azannay, dhr. L.J. Mulder, mw. C.Y. Sikkema, dhr. H. Kruisman,
dhr. D.A. Bol, mw. M.D.A. Huysse

VVD (5 zetels)

dhr. E. Veen, mw. P.J. Bosma-Piek, dhr. R.G.J. de Jong, dhr. W.J. Rutten, dhr. W. van Hagha

SP (5 zetels)

dhr. R.H.C. Hiltemann, mw. S. Özogül-Özen, dhr. J. van de Manakker, mw. L.A. Drogtop, dhr. B. Jonkers

CDA (3 zetels)

dhr. M. Snoek, dhr. J.J. Visser, dhr. G.B. van Driel

Ouderenpartij Haarlem (2 zetels)

mw. F. de Leeuw - de Kleuver, dhr. C.J. Schrama

Trots op Nederland (1 zetel)

mw. M. Otten

Actiepartij (1 zetel)

dhr. J. Vrugt.

Griffier

dhr. B. Nijman

Kerngegevens

A. Sociale Structuur

Bevolking naar leeftijd 1-1-2010 en prognose 2015-2020

Leeftijd	2009		2010		2015		2020	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
0-19 jaar	32.131	22%	32.502	22%	31.697	21%	31.891	21%
20-44 jaar	54.224	37%	54.357	36%	52.950	35%	53.537	35%
45-64 jaar	39.222	26%	39.868	27%	40.156	27%	41.049	27%
65 jaar en ouder	22.624	15%	22.849	15%	24.588	16%	25.803	17%
Totaal	148.201	100%	149.576	100%	149.391	100%	152.280	100%
<i>Waarvan 15-64 jaar (potentiële beroepsbevolking)</i>	101.226	68%	101.998	68%	100.563	67%	102.453	67%

Bevolking naar herkomst 1-1-2010

	Aantal	%
Autochtonen	112.216	75
Allochtonen	37.360	25
<i>Waarvan niet-westers¹</i>	20.419	14
Totaal	149.576	

¹ Allochtoon met als herkomstsgroepering één van de landen in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (exclusief Indonesië en Japan) of Turkije. Aantal en percentage van het totaal aantal Haarlemmers.

Aantal uitkeringsgerechtigden per 31/12/2009 en aantal huishoudens met een laag inkomen

Huishoudens met een laag inkomen (rond het sociaal minimum 105%) in 2007	5.880
Bijstandsgerechtigden	2.463
WAO-gerechtigden	6.124
WAZ-gerechtigden	221
WAjong-gerechtigden	1.447
WIA-gerechtigden	784
WW-gerechtigden	2.490

B. Fysieke structuur

Oppervlakte gemeente, lengte wegen, aantal woningen en bevolkingsdichtheid (bron: CBS)

	Aantal
Oppervlakte gemeente in hectares	3.209 ha (2009)
- waarvan woongebied	1.282 ha (2006)
- waarvan binnenwater	285 ha (2009)
- waarvan historische stads- of dorpskern (wijk Oude Stad)	161 ha (2009)
- waarvan openbaar groen (parken/plantsoenen/bos en natuurlijk terrein/ dagrecreatief terrein)	294 ha (2006)
Lengte wegen in km	436 km (2009)
Aantal woningen (Bron: Cocensus)	70.506 (2010)
Bevolkingsdichtheid per km ² land ¹	5.068 (2009)

¹Bevolkingsdichtheid per km² land voor Nederland is in 2009 489.

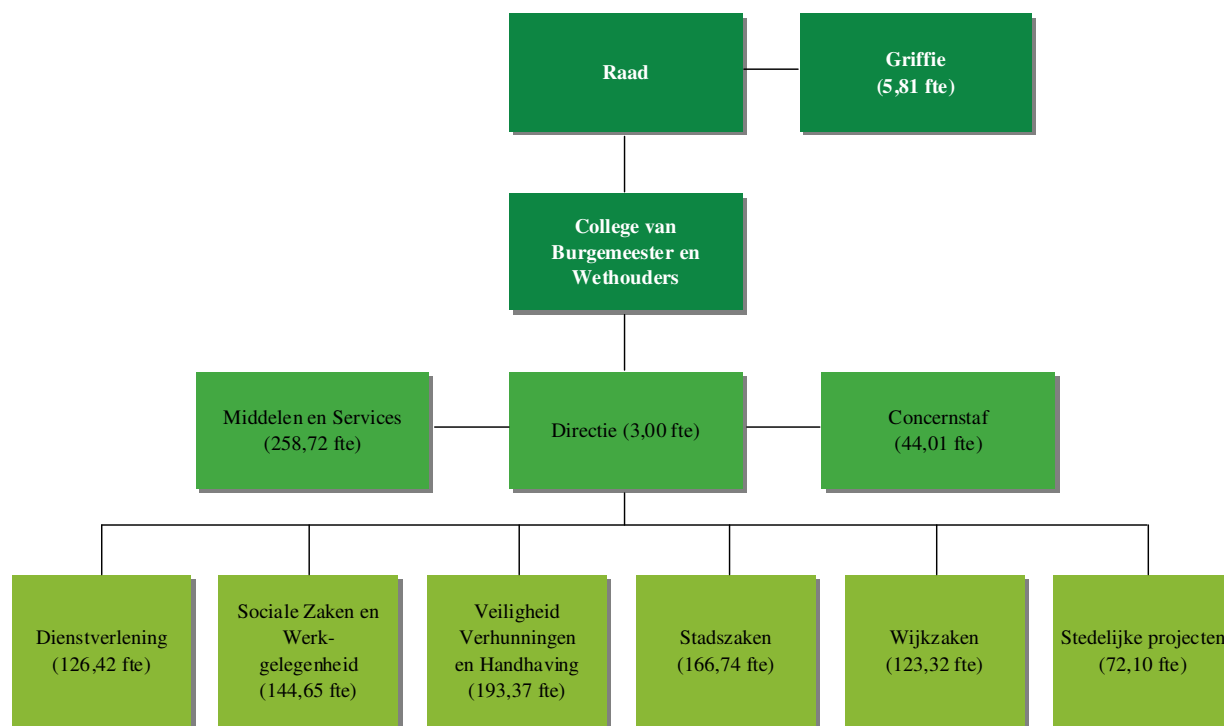
C. Financiële structuur

Algemene financiële gegevens begroting 2010

	Bedrag (x €1.000)
Totale baten (exclusief reservemutaties)	-429.899
Totale lasten (exclusief reservemutaties)	435.894
Saldo toevoeging en onttrekking reserves	-3.858
Saldo baten en lasten	2.137
Algemene reserve	39.247
Algemene uitkering Gemeentefonds	184.821
Opbrengst Onroerend Zaak Belasting (OZB)	29.520
Investeringsvolume	122.827
Vaste schuld	438.000

Bron: Gemeente Haarlem en CBS

Organisatiestructuur

Totale formatie 2011: 1.182,14 fte.

Deel 1

Algemeen

1.1 Algemene inleiding en leeswijzer

In de programmabegroting wordt aangegeven wat de maatschappelijke effecten en prestaties zijn die de komende vijf jaar worden nagestreefd en wat de financiële vertaling daarvan is.

In deze programmabegroting 2011-2015 is verder gewerkt aan het zo duidelijk mogelijk weergeven wat de beoogde (maatschappelijke) effecten van het beleid zijn en wat de gemeente daarvoor in 2011 concreet gaat doen. Effecten en doelen vormen samen het 'wat' van het beleid en de prestaties en kosten vormen het 'hoe'. Effecten, doelen en prestaties zijn telkens per programma grafisch in een zogenoemde doelenboom samengevat, waarmee in één oogopslag de samenhang binnen een programma zichtbaar wordt. Vanwege de grote hoeveelheid taken van de gemeente blijft het voortdurend zoeken naar een goed evenwicht tussen hoofdlijnen en details. Alleen hoofdlijnen opnemen in de begroting leidt tot weinig handvatten om te sturen; anderzijds ziet men door de bomen het bos niet meer als er teveel details in de begroting staan. Op basis van de ervaringen van de afgelopen paar jaar, wordt voorgesteld om het aantal indicatoren in toekomstige begrotingen aanmerkelijk terug te brengen. Een voorstel hiertoe is in voorbereiding.

Dit deel van de begroting gaat in op de ambities en de gevolgen daarvan voor de financiële positie. In deel 2 worden deze geconcretiseerd per programma en beleidsveld en wordt aangegeven welke financiële middelen daarvoor nodig zijn. Deel 3 bevat de voorgeschreven paragrafen, waarin een dwarsdoorsnede wordt gegeven van de verschillende aspecten van de begroting gezien vanuit een bepaald perspectief, zoals risico's, kapitaalgoederen, bedrijfsvoering en grondbeleid.

Ombuigingen

In paragraaf 1.6 wordt aandacht besteed aan de ombuigingen waartoe de raad heeft besloten bij de kadernota 2010 (€ 35 miljoen tot en met 2018). Een aantal maatregelen wordt geïmplementeerd in 2011 en deze is in de begroting verwerkt. De voorbereiding van de maatregelen die in 2012 of latere jaren worden ingevoerd is in volle gang. Bij de kadernota 2011 zal het college hierover besluiten voorleggen aan de raad.

1.2 Collegewerkprogramma 2010-2014

Het oog op de toekomst: naar een duurzaam Haarlem

Haarlem is de afgelopen jaren op veel punten mooier, dynamischer en vitaler geworden. Op deze weg willen wij, het nieuwe college, doorgaan. Haarlem heeft samen met haar partners belangrijke projecten en ontwikkelingen gerealiseerd en in uitvoering. Maar de stad is nooit af; in verschillende wijken liggen er nog forse opgaven om nader uit te werken. Waar de stad wel op orde is, mogen we er van genieten en ook trots op zijn. Veiligheid, duurzaamheid, onderwijs, welzijn, cultuur, sport en recreatie; het is allemaal mensenwerk. Gezamenlijk - gemeente, burgers en partners- kunnen we ervoor zorgen dat het maatschappelijk leven in Haarlem goed blijft functioneren.

In dit collegewerkprogramma (CWP) geven wij aan welke route we de komende jaren volgen bij de uitvoering van het coalitieakkoord. Tegen de achtergrond van de huidige staat van onze stad en de grote opgaven waarvoor wij ons geplaatst zien, moeten wij keuzen -ook pijnlijke- maken, die voor een duurzame toekomst van Haarlem noodzakelijk zijn. In dit CWP presenteren wij ons, met onze bestuursstijl en met de criteria die wij bij het maken van onze keuzen hanteren.

Het coalitieakkoord als opdracht

Na de verkiezingsuitslag van 3 maart 2010 is een coalitie van D66, PvdA, Groenlinks en VVD overeengekomen een nieuw stadsbestuur te vormen. Dit coalitieakkoord kiest voor vier hoofdthema's:

- *Solide en daadkrachtig*; werken aan een gezonde financiële positie, een betrouwbare overheid, samen met actieve Haarlemmers, met een krachtige kleinere organisatie, aan een

veilige en schone stad met verantwoorde gemeentelijke lasten en een internationaal georiënteerd bestuur;

- *Groen en duurzaam*; werken aan een klimaatneutrale stad, duurzame ruimtelijke ontwikkeling, mobiliteit en goede bereikbaarheid en versterking van de kwaliteit van groen en water;
- *Vitaal en ondernemend*; werken aan werk voor iedereen, goed onderwijs, aandacht voor cultuur, sport en recreatie;
- *Sociaal en betrokken*; dat iedereen meedoet, uitgaan van de eigen kracht, betaalbare woningen, aandacht voor jongeren en een eerlijk sociaal beleid.

Wij zullen de stad op basis van dit akkoord ('Het oog op morgen') besturen met als inzet een groene, duurzame, ondernemende, sociaal betrokken en goed bestuurd stad.

Hoe gaan wij dit aanpakken?

De afgelopen maanden is hard gewerkt aan het inventariseren, onderzoeken en uitwerken van bezuinigingsvoorstellen, maar is ook veel aandacht gegeven aan doelen, prestaties en indicatoren uit de programmabegroting en heeft dit college zich terdege beraden op de wijze waarop het aan de opdracht uitvoering gaat geven.

In dit collegewerkprogramma verwoorden wij onze werkwijze en geven wij aan dat wij onze opdracht zorgvuldig en doelgericht oppakken. Op een aantal onderwerpen lichten wij de door ons te leggen accenten graag toe. Wij zijn ons er daarbij van bewust niet volledig te kunnen zijn. Heel veel belangrijk werk wordt hier niet genoemd; maar dat wil niet zeggen dat de prestatie, activiteit of ontwikkeling aan onze aandacht is ontsnapt, minder belangrijk is, of zou zijn gevrijwaard van ombuigingen. Per onderwerp geven we aan wat we gaan doen en hoe we dit willen aanpakken. Op dit moment beperken wij ons tot de volgende onderwerpen:

- Actieve Haarlemmers, participatie en inspraak en wijkgericht werken
- Re-integratie en sociale activering
- Minimabeleid en schuldhulpverlening
- Maatschappelijke ondersteuning
- Duurzaamheid
- Achterstallig onderhoud
- Bereikbaarheid en mobiliteit
- Ruimtelijke kwaliteit
- Stedelijke ontwikkeling
- Economie
- Cultuur
- Jeugd en onderwijs
- Sport
- Communicatie en dienstverlening
- Veiligheid en de Veiligheidsregio Kennemerland
- Dierenwelzijn

Nieuwe opgaven, kiezen en anders werken

Nieuwe opgaven

Dit college is aangetreden in een bijzonder tijdsgewricht. Iedere tijd kent eigen opdrachten. Wij zien drie urgente vraagstukken die om een duidelijk antwoord vragen van het gemeentebestuur.

- Ten eerste; velen verwachten van de gemeente meer dan in de praktijk kan worden waargemaakt; dat resulteert in onvrede en ongenoegen over het functioneren van de overheid. De legitimiteit van het gezag van het gemeentebestuur is niet meer vanzelfsprekend en toch wordt van de overheid bestuurskracht verwacht.
- Ten tweede; de financiële crisis dwingt zowel rijk als gemeente tot omvangrijke bezuinigingen, die voor wat betreft de gemeentelijke uitgaven ten tijde van de opstelling van het coalitieakkoord

al opliepen tot een bedrag van 35 miljoen structureel per 2018 (uitgaande van slechts 1% economische groei.)

- En ten derde; de klimaatsverandering, met alle consequenties van dien, vraagt een krachtige inspanning om als gemeente daadwerkelijk koers te zetten naar een klimaatneutraal Haarlem in 2030.

Duurzaam Haarlem

Duurzaamheid is een speerpunt van dit college. Wij werken daarom aan een zo duurzaam mogelijk Haarlem:

- Duurzaam wat betreft de manier waarop de samenleving wordt bestuurd. Duidelijk en consequent en zó dat burgers en partners duidelijk is wat ze van de overheid mogen verwachten. Burgers en partners worden aangesproken op eigen initiatief, eigen kunnen, kennis en verantwoordelijkheid. Het gemeentebestuur regisseert en faciliteert; zonder 'de boel los te laten';
- Duurzaam in de zin van toekomstbestendige overheidsfinanciën;
- Duurzaam ook in die zin, dat Haarlem een sociale stad is, een stad die betrokken is en blijft bij mensen die door omstandigheden, ziekte of werkloosheid ondersteuning én kansen krijgen;
- Duurzaam in de manier waarop met energie en ons milieu wordt omgegaan.

Kiezen

Dit betekent dat dit college scherpe en zorgvuldige keuzen moet maken; wat doen we wel (waar wanneer en hoe) en wat doen we niet meer. Gezien de urgente bezuinigingsopgave is een scherpe herijking van alle taken die de gemeente voor de stad en de inwoners uitvoert noodzakelijk. Criteria die daarbij een belangrijke rol spelen zijn:

- Wat moeten we (wettelijk verplicht) doen;
- Wat doen we op basis van eerdere politieke besluitvorming;
- Wat wil de raad dat we doen;
- En wat kan (en mag) daarvan in welke mate aan onze burgers, het particulier initiatief, of de markt worden uitbesteed of overgelaten.

Bestuursstijl

Dit college kiest daarbij voor een bestuursstijl die past bij de uitgezette koers en die recht doet aan de gewenste invulling van eigen initiatief, invloed, participatie en inspraak van burgers en organisaties. Een bestuursstijl die wordt gekenmerkt door een aantal belangrijke uitgangspunten, zoals:

- Van zelf doen naar stimuleren;
- Van controle naar sturen op vertrouwen, op deregulering en investeren in ondernemerschap;
- Van het zoeken naar consensus naar het tonen van leiderschap en daadkracht;
- Van maximaliseren naar optimaliseren.

Anders werken

Om de uitgangspunten van dit college te kunnen uitvoeren en de grote uitdagingen met beduidend minder middelen het hoofd te kunnen bieden, voldoet de bestaande manier van werken niet meer. Op een aantal terreinen is een fundamenteel nieuwe aanpak en een andere verdeling van rollen en verantwoordelijkheden noodzakelijk. Een manier van werken, waarin niet het aanbod maar de vraag centraal staat, waarin niet de instituties maar de maatschappelijke opbrengsten bovenaan staan, waarin niet het subsidiedenken maar de gewenste resultaten dominant zijn. Een stevige inzet op het gebied van digitalisering kan een wezenlijke bijdrage leveren aan deze nieuwe manier van werken. Dit college wil daadkracht tonen bij het maken van noodzakelijke keuzen, wil sturen op groen en duurzaamheid en wil ondersteuning bieden aan diegenen die de steun werkelijk nodig hebben. Dat doen we in de vorm van werk, onderwijs en meedoen.

College en Raad

Een en ander heeft ook gevolgen voor de spelverdeling tussen college en gemeenteraad. Daar waar pijnlijke keuzes aanleiding geven tot verschillende scenario's en/of afwegingen op het gebied van vorm en inhoud, kwantiteit of kwaliteit van uitvoering, of op het al dan niet temporiseren dan wel

uitstellen van bepaalde prestaties, zullen wij expliciet beroep doen op de kaderstellende rol van de gemeenteraad en leggen we de keuzemogelijkheden in voorkomende gevallen voor aan de raad. Bij belangrijke richtingbepalende thema's gaan wij meer gebruik maken van de mogelijkheid tot een opiniërend overleg met de betreffende raadscommissie.

Tot slot is regionalisering een belangrijk uitgangspunt, zowel wat betreft het zoeken naar schaalvoordelen in de bedrijfsvoering als wat betreft de mogelijkheden tot beleidsmatige samenwerking. Het college zal daartoe een evaluatie uitvoeren van de bestaande samenwerkingsverbanden en een nadere oriëntatie op onze regionale rol en positie, ook wat betreft de Metropoolregio Amsterdam.

Ombuigingen

Direct na haar aantreden heeft het college in de Kadernota 2010 het financiële kader voor de periode tot en met 2015 per jaar aangegeven, aangevuld met een eerste doorkijk naar de periode 2016-2018. Er zijn daarin vijf verschillende soorten maatregelen benoemd, te weten:

- Ombuigingen op het gebied van investeringen;
- Ombuigingen door het vergroten van de efficiency;
- Ombuigingen op het gebied van taken en taakuitvoering;
- Ombuigingen op het gebied van subsidies en bijdragen aan verbonden partijen; en
- Het vergroten van inkomsten.

Het totale pakket aan ombuigingen dat de raad bij de kadernota heeft vastgesteld belooft in totaal € 24 miljoen tot en met 2015. Echter, de inkt was nog niet droog, of er kwamen alweer nieuwe slechte financiële berichten richting Haarlem. Zoals tijdens de raadsbehandeling van deze kadernota al aan de orde was, gaat het hier om zaken als: CAO-ontwikkelingen, kortingen van het Rijk op de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Wet werk en bijstand (WwB) en een aantal andere onderwerpen uit de junicirculaire van het Gemeentefonds.

Naast Rijksbeleid met de nodige gevolgen voor de financiële positie van Haarlem, vallen meer posten tegen, zoals de lokale parkeeropbrengsten (door een lager bezettingspercentage), de bijdragen aan Spaarnelanden (inflatiecorrectie) en aan de Veiligheidsregio Kennemerland (CAO-ontwikkelingen). Alleen de OZB-opbrengst komt (waardeontwikkeling) iets hoger uit dan begroot. Ook wat betreft het lopend begrotingsjaar zijn de berichten ongunstig en moeten wij er serieus rekening mee houden dat Haarlem 2010 (in tegenstelling tot voorgaande jaren) niet met een gunstig rekeningresultaat zal kunnen afsluiten.

Communicatie en dienstverlening

Communicatie met de stad is belangrijk. Dit college wil inzetten op het terugdringen van papier, aan doelgroepgerichte communicatie en de inzet van digitale middelen. Communicatie draagt net als goede dienstverlening bij aan de zichtbaarheid van de overheid en kan bijdragen aan herstel van vertrouwen bij de burgers in het stadsbestuur. Met in het vooruitzicht het gegeven dat gemeenten in 2015 *het* portaal voor alle dienstverlening door de overheid worden, kiezen we nu al zoveel mogelijk voor digitale dienstverlening, zoals het digitale traject van de 'Antwoord@-principes'. Uitgangspunt voor communicatie is vertrouwen in en zelfredzaamheid van de burger. Voor alle klanten die geen toegang hebben tot digitale middelen, blijft de mogelijkheid bestaan bij een loket langs te gaan. Dit college wil de beperking van het aantal fysieke loketten en openingstijden en ook de mogelijkheid van een onderscheidend tarief voor fysieke en digitale dienstverlening onderzoeken. Samenwerking met partners om schaalvoordelen te bereiken, is nadrukkelijk een optie. Wat betreft klanttevredenheid blijven we streven we naar handhaving van het huidige ambitieniveau. Verder komen wij met een beleidskader en actieprogramma voor deregulering. Alle mogelijkheden tot deregulering zullen gemeentebreed tegen het licht worden gehouden.

Accenten, beleidsverandering en innovatie

Actieve Haarlemmers, participatie en inspraak en wijkgericht werken

Een goede verhouding tussen burger en bestuur wordt vaak verbonden met onderwerpen als *participatie en inspraak* en *wijkgericht werken*. Dit college onderstreept het belang hiervan en gaat dit de komende periode verder oppakken. Het beleid en de regels voor inspraak en participatie gaan we moderniseren, met gerichte aandacht voor het Haarlemse wijkradensysteem. Ook gaan we door met de wijkcontracten (in alle wijken die dat op prijs stellen), maar beperken ons in principe als bestuur tot het '*schoon, heel en veilig*' houden van de buurt.

Actief burgerschap gaat veel verder dan deze vormen van maatschappelijke betrokkenheid alleen. Actieve betrokkenheid is zo oud als mensen in groepen samenleven. Mensen leven met elkaar en helpen elkaar in allerlei vormen en verbanden, van familie tot buurt, in actiegroep, vereniging of sportclub. Juist op het gebied van sport, onderwijs, welzijn, van sociale actie tot spelen op straat, zijn Haarlemmers actief. Zij zijn het cement van de samenleving. Daarnaast ontstaat binnen de uitvoering van maatschappelijke ondersteuningstaken (Wmo) een noodzaak de eigen kracht van burgers en de actieve betrokkenheid bij elkaar en bij de lokale samenleving te versterken.

Re-integratie en sociale activering

De relatie tussen overheid en burger heeft een bijzondere betekenis en inhoud waar het gaat om bijzondere doelgroepen. Doordat het re-integratiebudget door rijksbezuinigingen sterk krimpt, worden lokale politieke keuzes onvermijdelijk, zowel wat betreft de doelgroep (keuze voor gemotiveerde cliënten, het vinden van werk en een focus op jongeren), als wat betreft de inhoud (meer arbeidsmarkt relevante scholing en inburgering.) Omdat de gesubsidieerde arbeid veel geld kost en (in termen van ontwikkeling en uitstroom naar regulier werk) slechts beperkt rendement oplevert gaan we de zogenoemde *ID-banen* waar mogelijk afbouwen. Het college voert het door de coalitie gestelde doel met betrekking tot participatiebanen en stageplaatsen uit, zonodig door dit dwingend op te leggen. Wat betreft de bijstandsverlening gaan wij na of een omslag van een handhavinggestuurde naar een meer vertrouwensgestuurde aanpak tot betere service en tijdswinst leidt. *Work-first* blijft een belangrijke hoeksteen van het re-integratiebeleid. Wat betreft de regeling voor het starten van een eigen bedrijf lopen de aanmeldingen achter bij de verwachting en gaan we kijken naar nieuwe wegen. Wij zullen een nader voorstel aan de raad voorleggen. Ook voor ouderen is het belangrijk actief betrokken te zijn en te blijven bij activiteiten in de stad. Ouderenwerk heeft hierin een stimulerende rol.

Minimabeleid en schuldhulpverlening

Het leveren van maatwerk in minimabeleid achten wij in principe goed mogelijk, maar vergt meer inspanning en is duur. Om reden van efficiency kiezen wij daarom voor een aanpassing van de huidige categorale regelingen. Wij kiezen voor een activerend minimabeleid, dat aansluit bij de leefsituatie van klanten en dat goed gedrag belooft, met meer verstrekkingen in natura en meer focus op gezinnen met kinderen (en het effect van het opgroeien in armoede op de toekomstige kansen van die kinderen.) De kernopgave bij schuldhulpverlening is het treffen van een adequate schuldregeling met klanten. De gemeente speelt hier een bemiddelende rol. Dit college ondersteunt de inzet van goed begeleide vrijwilligers om tot een (complete) aanvraag te komen. Over de opzet en uitvoering van het minimabeleid willen wij een opiniërende discussie voeren met de gemeenteraad.

Maatschappelijke ondersteuning

Dit college zal ernaar streven dat de uitgaven binnen het totaal aan te ontvangen rijksmiddelen blijven. Regelingen voor maatschappelijke ondersteuning (zoals huishoudelijke hulp) staan vanwege rijksmaatregelen sterk onder druk. Alleen met een daadwerkelijk nieuwe manier van werken en meer aandacht voor co-creatie kunnen we groeien naar een duurzaam, toekomstbestendig en betaalbaar sociaal beleid. Wij gaan bij de organisatie en uitvoering van dit beleid consequent uit van de eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht van burgers. Het gaat ons om het samenspel tussen eigen kracht, inspirerende maatschappelijke ondernemers (in brede zin) en gemeentelijke verantwoordelijkheid voor kwetsbaren. Vanuit het beroep op eigen kracht moet het beroep op voorzieningen afnemen. Het is

onvermijdelijk dat (een deel van) de gevolgen van de rijksmaatregelen ook op het bordje van de burger terecht komt. Een versobering van (individuele) maatschappelijke ondersteuning en het vragen van (financiële) bijdragen aan burgers is noodzakelijk. Uitgangspunt blijft dat degene die hulp nodig heeft en hierin niet zelf kan voorzien, niet het slachtoffer van de rekening mag worden. De gemeente moet bij deze veranderingen het voortouw en de regie nemen. Ook op het gebied van welzijnswerk gaat het om steun bieden aan mensen bij het meedoen aan de samenleving en om arbeidsparticipatie. Dit college geeft prioriteit aan drie doelgroepen: ouderen, jongeren en mensen met een meervoudige problematiek. Prestatieplannen en projecten worden kritischer bezien op duidelijkheid, concrete resultaten en maatschappelijk effect. Tevens gaan wij na of het beheer van welzijnsaccommodaties centraal kan worden georganiseerd om zo een beter gebruik door verschillende doelgroepen te bevorderen en bezien of het stadsdeelgebonden werken van welzijnsorganisaties kan worden losgelaten. Bij subsidies op het gebied van integratie, discriminatie en emancipatie wordt vooral gekeken naar mogelijkheden voor samenwerking en synergie. Als gemeente zullen we de eigen activiteiten met betrekking tot het lokale gezondheidsbeleid nader bezien. Investeren in preventie en de voorkant van de zorgketen is van belang; het ontbreken van financiële middelen beperkt echter onze mogelijkheden en ambities op dit vlak.

Duurzaamheid

Het streven naar duurzaamheid is één van de vier hoofddoelstellingen in het coalitieakkoord. Samenleving en economie moeten verduurzamen. Dit vraagt om nieuwe denkwijzen, slimme oplossingen, om ander gedrag en innovatie. Vanwege het belang van onze ambities op het gebied van milieu en klimaat (en klimaatneutraliteit) willen we met name op dit terrein activiteiten nader uitwerken en waar mogelijk bundelen of versterken. Een belangrijke peiler in deze aanpak is *'Haarlem klimaatneutraal'*. Dit streven wordt vertaald in een kadernota duurzaamheid; een gestructureerd plan om het gedrag van inwoners, partners en bedrijven positief te beïnvloeden en te faciliteren en vitale en (ver)leidende coalities te ontwikkelen. Er zijn mogelijkheden op het vlak van 'groene' economie en het energiezuiniger maken van de bestaande woningvoorraad. In deze doelstelling past een haalbaarheidsonderzoek naar een lokale energiedienst om in beeld te brengen of, en zo ja, welke besparingen dit kan opleveren.

Achterstallig onderhoud

In de afgelopen periode is fors ingelopen op achterstallig onderhoud. Conform de opdracht van de coalitie zet dit college dat programma voort. In het besef dat de vervangingswaarde van te onderhouden openbare voorzieningen, inclusief riolering, tegen de twee miljard euro loopt, is onderhoud ervan van groot belang. De uitvoering van deze opdracht is sterk afhankelijk van de beschikbare financiële middelen, want door de omvangrijke ombuigingsopgave staan alle onderhoudsbudgetten onder druk. Werd het totaal aan achterstallig onderhoud in 2004 becijferd op € 84 miljoen, omgerekend naar de nu geldende variabelen, resteert van dit bedrag in 2010 nog € 64 miljoen. Bij een verdere aanpak wordt vooral gekeken naar het beschikbare budget, het aantal op te pakken reconstructies en de kwaliteit, het tempo en het uiteindelijk te bereiken resultaat (een eventueel acceptabel restant). Ook belangrijk is het al dan niet meegaan met sociaal maatschappelijke wensen bij de vernieuwing van nog niet 'versleten' openbare ruimte. En er kan worden gezocht naar besparingen door een aanpassing van het niveau en door meer 'beeldgestuurd' onderhoud. Daarnaast moet het jaarlijks onderhoudsbudget voldoende zijn om op niveau te blijven en geen nieuwe achterstanden op te lopen. Aan onze opdracht is alleen gevolg te geven als we het normniveau en uitvoeringstempo aanpassen, het aantal voorgenomen werkzaamheden verminderen en als we uitgaan van een acceptabel restant aan achterstallig onderhoud. Na 2013 ontstaat een budgettair probleem. Wij zullen de raad tijdig een aantal mogelijke scenario's voorleggen.

Bereikbaarheid en mobiliteit

Haarlem moet bereikbaar zijn (per fiets, openbaar vervoer of auto) voor inwoners, bezoekers en forensen. Dit college streeft naar 'groene en duurzame' mobiliteit en bereikbaarheid; naar optimalisering van duurzame vervoersalternatieven. De lastenverzwaring voor bezoekers aan de stad (in de vorm van parkeertarieven) mag ons inziens niet achterblijven bij de verhoging van lasten die wij vragen aan onze inwoners. Ook komen wij met een actuele parkeernota. Naast lokale inzet op

betere fietsvoorzieningen, parkeren en openbaar vervoer, gaat het ons ook om regionale samenwerking. Bereikbaarheid en mobiliteit houden zich niet aan gemeentegrenzen. In een binnenkort te presenteren regionale bereikbaarheidsvisie worden naast ingrepen waarvoor belangrijke provinciale en of rijksbijdragen nodig zijn, ook maatregelen voorgesteld die de regio zelf kan uitvoeren (zoals dynamisch verkeersmanagement). Met een versterkt flankerend beleid op het gebied van openbaar vervoer, de doorstroming van het autoverkeer, de fiets en parkeren zorgen we ervoor dat de centrale stad op een duurzame manier autoluw en bereikbaar blijft.

Ruimtelijke kwaliteit

Op het gebied van de ruimtelijke ordening en kwaliteit moeten alle planinstrumenten kaders bieden om de kwaliteit te bewaken, gewenste ontwikkelingen mogelijk te maken en niet gewenste ontwikkelingen te voorkomen. Dit college wil het groen in en rond de stad respecteren en waar mogelijk versterken. We gaan het bestaande structuurvisie aanvullen met een visie op de ruimtelijke kwaliteit van de openbare ruimte. Ook gaan wij het proces verbeteren en denken wij dat het (niet wettelijk verplichte) instrument van een afgewogen gebiedsvisie niet alleen kan leiden tot tijdswinst bij de procesgang rond bestemmingsplannen, maar ook essentieel is voor het bieden van duidelijkheid aan de burger en goed is voor de consolidatie en versterking van de ruimtelijke kwaliteit van een gebied. Gebiedsvisies bieden een basis voor tijdige en transparante participatie en een kans onze (groene) ambities in te kleuren. Alle gebiedsvisies krijgen een groenparagraaf. Bij gebiedsvisies denken wij overigens niet alleen aan fysieke ontwikkelingen. Het gaat er juist om ook niet fysieke elementen (en alternatieven) voor de ontwikkeling van het gebied in beeld te krijgen. Duurzaamheid en leefbaarheid hebben baat bij de versterking van de groene en blauwe ruimtelijke kwaliteit van de stad. Leefbare wijken hebben groen nodig. Wij willen bomen, perken, plantsoenen en parken sparen en versterken en zullen samen met partners en bewoners waar mogelijk het groener maken van straten en de biodiversiteit bevorderen. Denk aan participatie van bewoners bij inrichting, onderhoud en beheer; van plantenbak tot doetuin, van walkant tot boomkrans, opzomer en gevelgroen.

Stedelijke ontwikkeling

Wij gaan alle grote projecten, gelet de nieuwe ambities en de gewijzigde marktomstandigheden, zorgvuldig en in overleg met betrokkenen onder de loep nemen. Onze focus is het kansrijk verbinden van woon-, werk-, groen- en duurzaamheidsambities en gericht op projecten waarbij er ook een duidelijk perspectief is op de actieve inzet van anderen. We blijven investeren in wijkverbetering in met name Schalkwijk, Haarlem-Oost en Delftwijk. Doordat in Haarlem, net als in veel andere gemeenten, projecten zijn stilgevallen, komen ook de verwachte inkomsten niet of veel later (en met rentenadeel) binnen. Deze veranderde marktomstandigheden hebben direct effect op het realistisch inboeken van winst en verlies. Verdere aandachtspunten zijn de versterking van het risico- en contractmanagement, de rolverdeling tussen gemeente en partners en het doorberekenen van *alle* door de gemeente te maken kosten; met telkens als inzet het risico voor de gemeente te beperken. Het met elkaar verknopen van projecten moet worden tegengegaan. In het algemeen zullen wij meer aan de markt laten, al zal een actieve rol van de overheid als instrument tot ontwikkeling soms nodig zijn. Beheer en onderhoud van vastgoedbezit is voor de gemeente geen kerntaak en kan elders binnen of buiten de organisatie worden ondergebracht. Sinds 2005 wordt zogenoemd niet strategisch bezit afgestoten. Herdefiniëring van het begrip strategisch bezit is verstandig. De opbrengst uit verkoop is sterk verbonden met de stand van de vastgoedmarkt.

Wonen

De gemeente Haarlem heeft een rol bij het reguleren, regisseren en stimuleren van de woningmarkt. Het gaat om het toezicht op eerlijke en gelijke kansen voor diverse groepen in de samenleving en urgent woningzoekenden. Daar hoort ook de zorg voor een prettig en duurzaam woonklimaat bij. De eerlijke verdeling van woonruimte (en de aanpak van scheefwonen) baart dit college zorgen. De woningproductie staat, onder invloed van de recessie, onder druk. Toch zullen wij de uitgangspunten rond de kernvoorraad en de dertig procent sociale woningbouw overeind houden. Alleen in bijzondere gevallen, als dit een dreigende stilval van projecten kan voorkomen of wanneer het de doorstroming bevordert, zijn wij bereid van de dertig procent af te wijken. Het streven is de nog altijd forse woningbouwopgave zo af te maken dat het niet ten koste gaat van groen, leefbaarheid en

bereikbaarheid. Wat betreft de (particuliere) woningvoorraad moeten huiseigenaren worden gestimuleerd hun woning aan te passen (levensloopbestendig, energetische kwaliteit, (zorg)domotica, veiligheid). Samen met onze partners gaan wij werken aan een nieuwe (regionale) woonvisie, met specifieke aandacht voor de consequenties van een lagere woningbezetting en het stimuleren van doorstroming. De focus ligt op de ontwikkeling van Oost, Delftwijk en Schalkwijk.

Economie

Haarlem kent een zeer lage werkloosheid. Tijdens de recessie is de werkgelegenheid, net als het toeristisch bezoek aan Haarlem, zelfs gegroeid. Toch is de verdere ontwikkeling van de Haarlemse economie en werkgelegenheid niet vanzelfsprekend. Vanwege het belang voor een breed draagvlak onder onze voorzieningen (en de levendigheid, leefbaarheid en veiligheid) blijft Haarlem werken aan de verdere versterking van haar werkgelegenheid en inzetten op een optimale mix van industrie, zakelijke en creatieve dienstverlening, semi-overheid, detailhandel, toerisme en groene werkgelegenheid. Nu de uitvoering van centrummanagement en het parkmanagement voor de Waarderpolder haar waarde heeft bewezen, leggen wij de verantwoordelijkheid voor de uitvoering terug bij onze partners gaan wij in gesprek over de gemeentelijke bijdrage.

Cultuur

Kunst en cultuur zijn een grote kracht van Haarlem. De aanwezigheid van cultuur is belangrijk voor de dynamiek van de stad en een onlosmakelijk onderdeel van de Haarlemse economie (met name in de binnenstad) en het vestigingsklimaat. Goed geoutilleerde podia, waaronder één voor popmuziek én een kunst- en cultuurbroedplaats horen thuis in een stad met veel jongeren en studenten. Toch kan en wil dit college de verschillende culturele instellingen en subsidies bij de ombuigingen niet ontzien en zal het op dit terrein een gedifferentieerd bezuinigingsbeleid voeren. In zowel de actualisering van de huidige cultuurnota als de nieuwe Cultuurnota voor 2013-2016 zullen wij aangeven welke culturele instellingen en festivals in Haarlem in welke vorm (gebouw, subsidie, facilitair, anders) en omvang ondersteuning krijgen. Cultureel ondernemerschap wordt een belangrijk onderdeel van de prestatieafspraken. Hierbij wordt ook de *functie* van de stadsbibliotheek en de rol van de centrale vestiging en de filialen, betrokken. Nader onderzoek naar innovatie en locatie moet leiden tot een extra bezuiniging vanaf 2013. Tevens is een efficiëncyslag mogelijk door samenwerking tussen instellingen (als CCVT, onderwijs en welzijn) én door meer multifunctioneel gebruik van alle accommodaties

Jeugd en onderwijs

Met de meeste jongeren gaat het goed. Door hun eigen inzet, dankzij ouders, opvoeders, vrienden, omgeving, leerkrachten, sportvereniging en ook het jeugd- en jongerenwerk en de hulpverleners. Voor sommige jongeren is de leefsituatie relatief slecht (voortijdig schoolverlaten, werkloosheid, psychische gezondheid, overgewicht en jeugdcriminaliteit). Naast de primaire verantwoordelijkheid van de ouders, ligt hier ook een taak voor het jongerenwerk om jongeren te helpen hun plek te vinden in de (Haarlemse) samenleving. Voor jongeren, die geen veilige thuisbasis hebben is maatschappelijke opvang nodig. Om ouders te ondersteunen bij de opvoeding komen er Centra voor Jeugd en Gezin. Wij blijven ons inzetten op het voorkomen van schooluitval (door handhaving, begeleiding, volwasseneneducatie, leerwerktrajecten en re-integratie), met als doel dat zoveel mogelijk jongeren een onderwijsstartkwalificatie kunnen behalen. Om een goed onderwijsklimaat te creëren gaan wij het strategisch huisvestingsplan onderwijs actualiseren. De gemeente voert regie bij de uitvoering van wettelijke taken van voor- en vroegschoolse voorzieningen in de wijk, voor alle kinderen vanaf de leeftijd van 2,5 jaar (wettelijk verplicht). Na afloop van de huidige aanbestedingsperiode zullen wij de landelijke norm voor leerlingenvervoer toepassen.

Sport

Dit college kiest voor consolidatie van de *Agenda voor de sport* zoals die door de raad (december 2009) is vastgesteld, maar ontkomt er niet aan ook hierop te bezuinigen. De inzet blijft gericht op sportdeelname van zoveel mogelijk Haarlemmers, met name door sportaanbod in kwetsbare wijken en aan specifieke groepen. Het *Huisvestingsplan sport* richt zich op behoud van kwaliteit van sportaccommodaties, op duurzame maatregelen en multifunctioneel gebruik. De ondersteuning van

topsport, gericht op het voorzien in een basisstructuur waarvan aankomende topsporters gebruik kunnen maken, zal een extra jaar in stand worden gehouden. Tot slot denken wij rendement te kunnen halen uit een intensievere samenwerking tussen organisaties, zoals tussen SRO, Spaarnelanden en SportSupport.

Veiligheid en de Veiligheidsregio Kennemerland

Op het gebied van veiligheid is de toekomst van een aantal projecten en activiteiten nauw verbonden met de toekomstige Rijksfinanciering van het Grotestedenbeleid. Dit college ziet geen mogelijkheden eventuele wegvallende rijksmiddelen lokaal te compenseren. Dit betekent dat we genoodzaakt kunnen zijn de ambities ten aanzien van sociale veiligheid te temperen. De Veiligheidsregio Kennemerland (VRK) verzorgt voor Haarlem de brandweer, gezondheidszorg en de regionale crisisbeheersing. Voor wat betreft de VRK stellen wij geen koerswijziging voor, maar gaan we uit van de in het coalitieakkoord opgelegde taakstelling. Doordat de overige deelnemers in de VRK uitgaan van een geringere ombuiging zal het extra gevonden moeten worden bij de Haarlemse Brandweer. Het is uitdrukkelijk aan de raad te bepalen welk veiligheidsniveau (en risico) in deze verantwoord is. Wat betreft de regionalisering van VVH-taken geeft Haarlem de voorkeur aan een situatie waarin de geografische omvang van een nieuw te vormen Regionale uitvoeringsdienst (RUD) gelijk is aan de Veiligheidsregio Kennemerland.

Dierenwelzijn

Wij nemen dierenwelzijn serieus en passen waar nodig het huidige beleid aan.

Tot slot

In het volle besef dat extra ombuigingen voor niemand prettig zijn, nemen wij onze verantwoordelijkheid en zullen we de problemen niet doorschuiven naar de toekomst. In de strijd tegen financiële tekorten, zullen wij niet alleen de in de kadernota vastgestelde ombuigingen uitvoeren, maar in de begroting ook nieuwe dekkingsmogelijkheden voorleggen om de meerjarenraming tot en met 2013 sluitend te maken. Het ijkmoment van de ombuigingen (dat in het coalitieakkoord is voorzien voor 2012) wordt met een jaar vervroegd; naar de kadernota 2011. Natuurlijk worden ook de ontwikkelingen rond de kabinetsformatie en de mogelijke gevolgen voor de gemeentefinanciën door ons nauwlettend gevolgd en betrokken bij de verdere uitwerking van de ombuigingsvoorstellen.

Tijdens de raadsbehandeling van de begroting zullen wij verantwoording afleggen over de keuzen die wij aan u voorleggen. Daarbij staan wij, waar de raad de kaders wil bijstellen, open voor suggesties. Al mag dit er, wat ons betreft, niet toe leiden dat de financiële positie van Haarlem verslechtert. Een duurzaam financieel gezond Haarlem moet uitgangspunt zijn en blijven, van gemeenteraad en van college.

1.3 Onderzoeken verordening gemeentewet art. 213a

Zoals door de raad vastgesteld in de Verordening Gemeentewet art. 213a voert het college jaarlijks twee doelmatigheidsonderzoeken uit. Het college voert in 2011 onderzoek uit naar de volgende onderwerpen:

- VTU/VAT (kosten voor Voorbereiding en Toezicht op de Uitvoering /Voorbereiding, Administratie en Toezicht)
- Effectiviteit uitvoering hondenbeleid

VTU/VAT

De VTU/VAT-kosten bestaan uit de ambtelijke en externe kosten om een investering of grondexploitatie te realiseren.

De afgelopen jaren is vanuit de raad gevraagd om meer inzicht in de opbouw en de hoogte van de VTU/VAT kosten. Omdat de kosten worden betaald uit investeringskredieten of materiële budgetten is daar nu vaak onvoldoende zicht op.

Om tot een goede beoordeling van de hoogte van de kosten te kunnen komen, is meer inzicht in de kosten nodig. Indien mogelijk worden de kosten vergeleken met andere gemeenten (benchmark-onderzoek), al blijkt uit ervaringen van andere gemeenten dat dit erg moeilijk is.

Behalve naar de hoogte van de kosten, wordt in het onderzoek ook gekeken naar wat de inzet van deze middelen oplevert (realisatie van projectdoelstellingen).

Het onderzoek zal zich dus richten op zowel de efficiency van de inzet van middelen, de doelmatigheid als de doeltreffendheid van de uitvoering.

Effectiviteit uitvoering hondenbeleid

Een aantal jaar geleden (2006) is het hondenbeleid ontwikkeld. Honden en vooral de overlast ervan worden vaak genoemd in de ergernissen top10. Het terugdringen van de overlast lijkt dus niet succesvol. Onderzoek naar de effectiviteit van uitvoering van het hondenbeleid kan duidelijkheid geven over welke maatregelen effectief zijn en welke niet.

Vragen die in het onderzoek aan de orde zullen komen zijn:

- Hoe verloopt de uitvoering/handhaving van het hondenbeleid, en
- Hoe verhoudt Haarlem zich op dit vlak ten opzichte van andere gemeenten.

Beschikbaar budget

Voor de uitvoering van de onderzoeken wordt mogelijk een beroep gedaan op externe deskundigheid. Voor 2011 is een budget beschikbaar van € 100.000 voor het uitvoeren van doelmatigheidsonderzoeken ex. art. 213a. Het college informeert de commissie Bestuur in 2011 over de concrete onderzoeksopzetten.

1.4 Uitgangspunten meerjarenraming 2011-2015

De uitgangspunten worden geformuleerd voor een periode waarin de rijksoverheid fors zal moeten bezuinigen om de komende jaren het eigen begrotingstekort weer terug te dringen naar maximaal 3%. De exacte invulling van de ombuigingen en de fasering daarvan zijn afhankelijk van de ontwikkeling van de economische groei en van de politieke besluitvorming door het nieuwe kabinet. Omdat er ten tijde van het opstellen van de (meerjaren)begroting van Haarlem nog geen nieuw regeerakkoord bekend is, blijven de uitgangspunten voorsnóg gelijk aan de uitgangspunten zoals geformuleerd in de kadernota 2010. Dit betekent dat Haarlem, net als alle andere gemeenten, de komende jaren fors zal moeten ombuigen. Tot en met 2015 is hiervoor bij de kadernota 2010 bijna € 24 miljoen aan ombuigingsmaatregelen vastgesteld. In de paragraaf ombuigingen wordt de stand van zaken nader weergegeven.

In het kader van het opstellen van de meerjarenraming zijn de geschetste landelijke en lokale ontwikkelingen zo goed mogelijk financieel vertaald naar de Haarlemse situatie, zoals de ontwikkeling van het aantal bijstandsgerechtigden, de haalbaarheid van projecten, opbrengsten uit grondexploitatie en leges etc.

In deze paragraaf wordt met name ingegaan op de uitgangspunten die gehanteerd zijn voor de meerjarenraming 2011-2015, zoals de loon- en prijsontwikkeling, formatie en loonkosten, algemene uitkering en belastingen en heffingen.

De kaders van de meerjarenraming 2011-2015 worden verder gevormd door:

- Het Coalitieakkoord 2010-2014 Het oog op morgen.
- De kadernota 2010
- Het Collegewerkprogramma
- Het door de raad vastgestelde beleid bij de programmabegroting 2010-2014.

- De meest recente informatie over de Algemene Uitkering (junicirculaire).
- Het investeringsplan 2010-2015.
- De meest recente informatie over de ontwikkeling van het aantal inwoners, woningen en de bedrijvensvoorraad.
- De verwachte loon- en prijsontwikkeling voor 2011.
- De afspraken over de doorontwikkeling van de informatiewaarde van de programmabegroting.
- De Nota solvabiliteit

In de kadernota 2010 zijn voor de meerjarenraming 2011-2015 de volgende ramingsgrondslagen gehanteerd:

Formatie en loonsom

Uitgangspunt is dat de loonsom in de begroting wordt gebudgetteerd voor de toegestane formatie. De salarisberekening gebeurt normatief. Dat wil zeggen op basis van de toegestane formatie en een gemiddelde van de 9e periodiek van de functionele schaal (een schaal kent 11 periodieken). Daar worden de loonkosten wegens garantieregelingen van medewerkers die in de oude organisatie hoger ingeschaald waren dan hun huidige functie bij opgeteld. Deze laatste kosten worden in de meerjarenraming geleidelijk afgebouwd. Ook dit gebeurt normatief.

Loon- en prijsontwikkelingen voor de meerjarenraming

Bij de vaststelling van de kadernota 2009 is besloten om met ingang van de meerjarenraming 2010-2014 als uitgangspunt te hanteren dat voor zowel de baten als de lasten in de meerjarenraming wordt uitgegaan van het loon- en prijspeil van de begroting 2011 en daarmee een meerjarenbegroting in constante prijzen op te stellen.

Loon- en prijsontwikkeling voor het begrotingsjaar 2011

Als uitgangspunt voor de loonontwikkelingen (inclusief sociale lasten) is er van uitgegaan dat de loonkosten in 2011 met 0,5% stijgen. Na het vaststellen van deze uitgangspunten is een CAO-akkoord afgesloten voor de periode 2009-2011. De hogere structurele lasten van € 600.000 die uit het CAO-akkoord voortvloeien zijn verwerkt in de meerjarenraming.

Bovenformatieven

Voor de bovenformatieven is een structureel budget van € 977.000 in de begroting opgenomen. Daarnaast is een voorziening gevormd om fluctuaties in de lasten op te vangen. Indien er in enig jaar meer lasten van bovenformatieven zijn, worden deze gedekt uit deze voorziening. Indien de lasten lager zijn, wordt het restant toegevoegd aan de voorziening. De inspanningen van de gemeente zijn er op gericht om bovenformatieven weer aan een reguliere functie te helpen (intern of extern).

Materiële uitgaven en inkomsten

Voor de begroting 2011-2015 is geen automatische compensatie voor materiële uitgaven toegepast. Een compensatie tot maximaal 1,5% is (alleen) toegepast voor die gevallen waarbij de hoofdafdeling heeft kunnen aantonen dat een verhoging van het desbetreffende budget noodzakelijk is. Het wijzigingspercentage op de eigen inkomsten bedraagt eveneens 1,5%.

Subsidies

Voor subsidies van minder dan € 45.000 wordt geen kostencompensatie toegekend en voor subsidies boven de € 45.000 wordt gebruik gemaakt van een gewogen percentage van 0,8% in 2011 (0,3 x 1,5% materieel plus 0,7 x 0,5% personeel). Voor de begroting is het van belang deze richtlijn ook toe te passen op de verbonden partijen. Omdat binnen de verbonden partijen Haarlem voor besluitvorming mede afhankelijk is van de overige deelnemers is deze richtlijn daar slechts leidraad. Verbonden partijen hanteren vaak hogere stijgingspercentages, dan de uitgangspunten die voor de begroting van Haarlem worden toegepast, meestal als gevolg van Cao-afspraken. Met name ook als gevolg van afspraken in de Gemeenschappelijke Regeling. Hogere percentages zullen leiden tot tegenvallers of

tekorten in hun begroting en dus worden doorberekend aan de deelnemers. Overigens rust op deze verbonden partijen wel de plicht om hun efficiency blijvend te verhogen en hun lasten te verlagen.

Algemene uitkering

De economische crisis heeft er toe geleid dat er in april 2009 in een aanvullend bestuursakkoord afspraken zijn gemaakt over de ontwikkeling van het Gemeentefonds. Zo is de koppeling met de rijksuitgaven (normeringssystematiek) komen te vervallen en is de groei (het accres) voor de jaren 2009 – 2011 vooraf vastgesteld. Dat betekent o.a. dat het accres voor 2011 is bepaald op € 75 miljoen en later niet meer wordt bijgesteld.

Voor de jaren na 2011 bestaat er weinig inzicht in de ontwikkeling van de algemene uitkering. Dat hangt vooral samen met de onzekerheden over de omvang en de aard van de rijksbezuinigingen. De politieke besluitvorming hierover valt niet voor eind 2010 te verwachten. Daarnaast is het onduidelijk of de normeringssystematiek weer in ere zal worden hersteld en zo ja, tegen welke voorwaarden dat zal gebeuren. Ook hier geldt dat er pas eind 2010 meer duidelijkheid op dit punt komt.

Dit betekent dat er in de junicirculaire- en septembercirculaire van dit jaar nog geen nieuws werd gemeld over het accres en de normeringssystematiek. Wel wordt in de junicirculaire nogmaals aangegeven dat het aanbeveling verdient om voor 2012 en latere jaren uit te gaan van een nominale ontwikkeling van 0%; dat wil zeggen geen compensatie voor loon- en prijsstijging. Deze aanbeveling was in Haarlem al verwerkt in de kadernota 2010. Wel is voor het meerjarenbeeld van de begroting 2011 – 2015 een bijstelling nodig op grond van een hogere inflatieverwachting voor de jaren na 2011.

Daarnaast is er in de kadernota uitgegaan van een korting op de algemene uitkering als gevolg van de rijksbezuinigingen die oploopt tot € 1,7 miljard in 2015. Voor Haarlem leidt dit tot een korting van € 4,25 miljoen in 2012, gefaseerd oplopend tot € 17 miljoen in 2015. Omdat er intussen geen nieuwe informatie beschikbaar is gekomen, zijn deze kortingen ongewijzigd in het meerjarenraming 2011 – 2015 opgenomen.

Kapitaallasten

De rentecomponent (het zogenoemde rente-omslagpercentage) voor onder meer de investeringen is gehandhaafd op 5,0%.

Gemeentelijke belastingen en rechten

Overeenkomstig de besluitvorming bij de kadernota 2010 is in de begroting 2011 voor de belastingen en rechten rekening gehouden met een inflatiepercentage van 1,5%. Voor heffingen geldt dat een compensatie alleen aan de orde is, als dit binnen de grenzen van de kostendekkendheid blijft. De belastingvoorstellen worden in december voorafgaand aan het begrotingsjaar vastgesteld. In verband hiermee is met de raad afgesproken dat het college is gemachtigd de percentages voor de belastingen (OZB, hondenbelasting, toeristenbelasting en precario/reclamebelasting) aan te passen als het inflatiepercentage dat op dat moment bekend is, meer dan 0,5% afwijkt van het geraamde percentage.

Als onderdeel van de ombuigingstaakstelling zijn, naast het stijgingspercentage voor inflatie, de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- OZB-woningen;
De OZB-tarieven worden, zoals afgesproken in het Coalitieakkoord, naast de inflatieaanpassing verhoogd met 3%.
- OZB niet-woningen;
De opbrengst OZB-niet woningen wordt gefaseerd verhoogd naar het landelijk gemiddelde met € 500.000 per jaar. De eerste fase voor 2011 is geraamd.
- Precario
De precariobelasting op kabels en leidingen is, net als de OZB-woningen, met 3% verhoogd, naast de aanpassing voor inflatie.
- Parkeerbelasting

De parkeertarieven zijn in de nu aangeboden begroting, zoals afgesproken in het Coalitieakkoord, naast de inflatieaanpassing, verhoogd met 0,5%. In paragraaf 1.5.3 worden nadere maatregelen benoemd voor een sluitende meerjarenraming, waaronder de tarieven van straat- en garageparkeren.

- **Kostendekkende heffingen**

Van de kostendekkende heffingen is de mate van kostendekkendheid gelijk gehouden aan die van 2010. De riool- en afvalstoffenheffing maken onderdeel uit van de heffingen die meewegen in de gemeentelijke woonlasten. Hiervan is in het Coalitieakkoord afgesproken dat enerzijds wordt gestreefd naar volledige kostendekking, maar anderzijds dat de woonlasten van Haarlem gemiddeld niet uitstijgen boven het gemiddelde van de grote gemeenten. Het belastingoverzicht grote gemeenten wordt jaarlijks in het voorjaar uitgebracht. Bij de kadernota 2011 zal duidelijker zijn of de verder geraamde ombuigingen in het kader van de woonlasten voor 2012 en de jaren daarna nog passen binnen het uitgangspunt van het gemiddelde van de grote gemeenten.

Voor een toelichting op de ontwikkelingen in de belastingen en rechten wordt verwezen naar paragraaf 3.1 Lokale heffingen.

1.5 Realisatie begroting 2010, begrotingsuitkomst 2011 en meerjarenraming 2012-2015

In het algemeen geldt dat een economische recessie met enige vertraging in de overheidsfinanciën doorwerkt. In 2008 heeft zich een scherpe recessie ingezet, waarvan medio 2010 de effecten zichtbaar worden. Deze effecten doen zich voor in de vorm van tegenvallende rijksbaten (algemene uitkering en doeluittkeringen), achterblijvende eigen inkomsten (leges, precario) en baten uit verkopen onder meer ter dekking van projecten.

De gevolgen van deze tegenvallers staan nog los van de in de meerjarenraming opgenomen taakstelling van € 24 miljoen tot en met 2015 ter dekking van onder andere de verwachte rijksbezuinigingen van € 17 miljoen op de Algemene Uitkering. In deze begroting wordt daar nog steeds van uitgegaan. Pas na de totstandkoming van een nieuw kabinet en een nieuw regeerakkoord kunnen de verwachte rijksbezuinigingen mogelijk worden bijgesteld en worden afgezet tegen de thans nog gehanteerde cijfers.

1.5.1 Realisatie 2010

Bij de bestuursrapportage 2010-2 wordt integraal verantwoording afgelegd over de realisatie van het voorgenomen beleid in 2010 en de financiën in het lopende begrotingsjaar. Ter bepaling van de financiële situatie is het hier van belang relevante ontwikkelingen te noemen, die van substantieel belang zijn voor onze uitgangspositie.

In de bestuursrapportage 2010-1 werd na vaststelling een tekort verwacht voor 2010 van € 705.000. Inmiddels is de uitkomst van de zogenoemde juni circulaire over de algemene uitkering uit het gemeentefonds bekend en heeft het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een forse korting op het budget Wet werk en bijstand bekend gemaakt. Ook zijn tussentijdse realisatiecijfers bekend over de fors lagere parkeerbaten.

Algemene uitkering

De algemene uitkering resulteert per saldo voor 2010 in een tegenvaller van € 1,92 miljoen. Deze tegenvaller wordt in hoofdzaak veroorzaakt door een hogere waardeontwikkeling (is onderdeel van de inkomensmaatstaf en een aftrekpost voor de algemene uitkering) en een correctie wegens minder bijstandsgerechtigden dan landelijk werd verwacht.

Rijksbijdrage WWB

Op 27 juli jl. heeft het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid het landelijk budget Inkomensvoorziening naar beneden bijgesteld. Oorzaak van de daling is de inschatting van het

Centraal Plan Bureau dat de werkloze beroepsbevolking minder hard stijgt dan verwacht. Dit heeft, conform de in het bestuurlijk akkoord gehanteerde berekeningsystematiek, een negatief effect op de omvang van het landelijk budget Inkomensvoorziening. De definitieve budgetvaststelling van de uitkering inkomensvoorziening vindt in het najaar van 2010 plaats.

Op basis van de voorlopige cijfers zal de uitkering 2010 voor Haarlem € 4,4 miljoen lager uitkomen. Tegenover de lagere inkomsten kan een klein voordeel worden gerealiseerd aan de kostenkant. Doordat het aantal bijstandsontvangers minder snel stijgt dan geraamd, worden naar alle waarschijnlijkheid minder uitkeringen verstrekt dan geraamd. Dit voordeel bedraagt maximaal € 1 miljoen. *Het budgettair effect 2010 bedraagt derhalve ca. € 3,4 miljoen.* Dit betekent dat het in de eerste bestuursrapportage van 2010 ingeboekte voordeel van € 3,5 miljoen op het inkomensdeel nagenoeg volledig teruggedraaid moet worden.

Voordeel OZB

De ontwikkeling van de WOZ-waarde als genoemd bij de algemene uitkering leidt tot een positieve ontwikkeling voor de OZB-baten in 2010. Voor 2010 wordt een hogere ontvangst verwacht van € 995.000.

Parkeeropbrengsten

De prognose parkeeropbrengsten voor 2010 leidt naar huidig inzicht tot een aanzienlijke lagere opbrengst van € 2 miljoen. De voornaamste oorzaak is de achterblijvende omzet bij de Raaksgarage. Er was gerekend met een opbrengst van € 230.000 per maand, terwijl de werkelijke opbrengst € 75.000 bedraagt. Voor 2010 leidt dit tot een lagere opbrengst van € 1,5 miljoen. Ook de opbrengst van de overige parkeergarages valt tegen. Per saldo zal rekening gehouden dienen te worden met een tegenvaller van € 2 miljoen.

Tabel realisatie 2010

(bedragen x €1.000)

Toelichting	Begroting 2010 Budgettair effect (v (-) is voordelig n is nadelig)
1 Beginstand na Kadernota 2010 en Bestuursrapportage 1 van 2010	705 n
2 Mutaties in 2010	
a Algemene uitkering	1.920 n
b Rijksbijdrage WWB (per saldo)	3.400 n
c Voordeel OZB	995 v
d Parkeeropbrengsten	2.000 n
3 Nadelig begrotingsuitkomst 2010	7.030 n

Voor 2010 wordt voorlopig een tekort van € 7 miljoen voorzien. Dit wil niet zeggen dat nu al een prognose over het rekeningsresultaat 2010 kan worden gegeven, maar een dergelijke ontwikkeling kan wel als een “winstwaarschuwing” worden beschouwd. Het is niet reëel om uit te gaan van een rekeningoverschot over 2010.

1.5.2. Analyse begrotingssaldo 2011 - 2015

De uitkomst van de kadernota 2010 is het vertrekpunt voor de begroting 2011 en de jaren 2012-2015. De onderstaande tabellen laten de veranderingen zien die per saldo leiden tot de gewijzigde begrotingsuitkomst 2011 en meerjarenraming 2012-2015. De mutaties worden toegelicht, waarbij de nummering in de tabel overeenkomt met de nummering van de toelichting. De analyses zijn als volgt opgebouwd:

1. Een tabel Analyse van kadernota 2010 naar begroting 2011.
Startpunt is de raming 2011 zoals opgenomen in gedrukte kadernota 2010.

2. Een tabel Analyse van kadernota naar meerjarenraming 2012-2015.
Startpunt is de begrotingsuitkomst 2011. Vervolgens wordt een integraal beeld gegeven van de mutaties ten opzichte van de begroting 2011 die per saldo leiden tot de meerjarenprognose voor de jaren 2012 tot en met 2015.

Tabel analyse van kadernota 2010 naar begroting 2011

(bedragen x €1.000)

Omschrijving	Begroting 2011 Budgettaire effect (v (-) is voordelig n is nadelig)
1 Raming begroting 2011 (cf kadernota 2010)	347 n
2 Mutaties na kadernota	
a Algemene uitkering	612 n
b Opbrengsten parkeren	750 n
c Huisvesting VRK	150 n
d Diverse belastingopbrengsten	393 n
e Hogere opbrengst OZB	-415 v
f DVO Spaarnelanden	339 n
g Correctie in het meerjarig financieel beeld	-600 v
h CAO loonsom	600 n
i Maatschappelijke opvang/verslavingsbeleid	-400 v
j Saldo diverse kleinere mutaties	361 n
Totaal mutaties na kadernota (is wijziging tov meerjarig financieel beeld)	1.790 n
3 BIJGESTELDE RAMING begrotingsuitkomst 2011 (is zonder nadere maatregelen onttrekking aan de algemene reserve)	2.137 n

Toelichting

a. Algemene uitkering

De algemene uitkering is € 612.000 lager geraamd dan in de oorspronkelijke jaarschijf voor 2011. Dit wordt in hoofdzaak veroorzaakt door een hogere korting inkomensmaatstaf (hogere WOZ-waarden niet-woningen), een correctie vanwege de ontwikkeling van het aantal bijstands- en uitkeringsgerechtigden, een korting op de Wmo en een bijstelling van de inflatiecorrectie.

b. Parkeren

In de meerjarenraming was rekening gehouden met een *meeropbrengst* parkeren van € 750.000 ten opzichte van 2010. Naar huidig inzicht (zie ontwikkelingen 2010) is *een meeropbrengst op begrotingsbasis* uit parkeren niet reëel.

c. Huisvesting VRK

In de meerjarenraming was, als onderdeel van de oorspronkelijke bezuinigingen (van voor het coalitieakkoord 2010-2014) een bezuiniging van € 150.000 op de huisvesting van de VRK ingeboekt. Daarbij is wel steeds aangegeven dat invulling afhankelijk is van het betrekken van nieuwe huisvesting door de VRK. Omdat er geen concrete voorstellen zijn ingediend over nieuwe huisvesting, is deze bezuiniging niet ingevuld (en is dus sprake van een nadeel).

d. Diverse belastingopbrengsten

De diverse belastingopbrengsten zijn in overeenstemming gebracht met de werkelijke inkomsten over 2009 en het lopende begrotingsjaar. Hierdoor zijn de geraamde opbrengsten hondenbelasting, overige precario, marktgelden en leges in totaal met € 393.000 verlaagd.

e. Hogere opbrengst OZB

Vanwege een stijging van de WOZ-waarden (gedeeltelijk als gevolg van areaaluitbreiding en gedeeltelijk als gevolg van prijsontwikkelingen) kan een hogere opbrengst OZB worden geraamd van € 415.000.

f. Dienstverleningsovereenkomst Spaarnelanden

Op grond van de vigerende dienstverleningsovereenkomst (DVO) met Spaarnelanden is een ophoging van de vergoeding, gebaseerd op een inflatiecorrectie, overeengekomen. Hiermee is in de begroting geen rekening is gehouden.

g. Correctie in het meerjarig financieel beeld

Voor 2011 was abusievelijk nog een administratieve correctie van de algemene reserve voorzien. Deze correctie kan thans achterwege blijven.

h. CAO en loonsom

De loonsom is naar raming met € 600.000 toegenomen als gevolg van de in 2010 afgesloten CAO. Bij de beantwoording van vragen bij de kadernota is de raad hierover al geïnformeerd.

i. Maatschappelijke opvang/verslavingsbeleid

De decentralisatie-uitkering maatschappelijke opvang/verslavingsbeleid valt hoger uit dan verwacht. Dit betekent dat Haarlem zelf € 400.000 minder hoeft uit te trekken voor dit beleidsterrein. De middelen voor maatschappelijke opvang/verslavingsbeleid zijn voldoende om de doelen gesteld in het Stedelijk Kompas te realiseren. Het college zal voor de kadernota 2011 bezien of de binnen het budget gereserveerde middelen voor de opvang van zwerfjongeren toereikend zijn.

j. Saldo diverse kleinere mutaties

Dit betreft het saldo van overige kleinere wijzigingen en correcties, die vrijwel budgettair neutraal zijn en niet verder afzonderlijk worden toegelicht.

Tabel Analyse van kadernota naar meerjarenraming 2012-2015

(bedragen x €1.000)

Omschrijving	Meerjarenraming 2012-2015 Budgettair effect (v (-) is voordelig n is nadelig)			
	2012	2013	2014	2015
1 Meerjarenraming na Bestuursrapp. 2010-1 en Kadernota 2010	-1.991 v	-3.079 v	-2 v	-32 v
2 Mutaties in hoofdlijnen op de jaren 2012-2015				
a Structurele doorwerking saldo 2011	1.790 n	1.790 n	1.790 n	1.790 n
b Actualisering stelpost onderuitputting kapitaallasten			-1.400 v	-1.400 v
c Algemene uitkering	1.013 n	1.644 n	2.719 n	6.711 n
d Saldo diverse kleinere mutaties	-195 v	-170 v	-42 n	-365 v
Totaal mutaties	2.608 n	3.264 n	3.067 n	6.736 n
Meerjarenraming op basis van begroting 2011(is zonder nadere maatregelen onttrekking aan de algemene reserve)	617 n	185 n	3.065 n	6.704 n

Toelichting

Het startpunt van de meerjarenraming is het begrotingssaldo 2011. Voor de jaren na 2011 wordt uitgegaan van een constant prijsniveau (conform geformuleerd beleid)

De meeste lasten en baten werken evenredig (en structureel) door naar volgende jaren. Lasten en baten die niet structureel zijn, zijn ook incidenteel in de meerjarenraming verwerkt. Onderstaand de belangrijkste wijzigingen die zijn doorgevoerd:

a. Structurele doorwerking begrotingssaldo 2011

Voor 2011 was bij de kadernota een nadelig saldo van € 347.000 geraamd. Dit is nu gewijzigd naar € 2,137 miljoen negatief, ofwel € 1,790 miljoen nadeliger. Dit nadeliger saldo was nog niet verwerkt in de meerjarenraming.

b. Actualisering stelpost onderuitputting kapitaallasten

De stelpost onderuitputting kapitaallasten was verhoogd vanwege een stijging van het investeringsvolume. Na 2013 neemt het investeringsvolume sterk af. Dit geeft na 2013 een voordeel voor de meerjarenraming:

c. Algemene Uitkering

Op basis van de junicirculaire 2010 is informatie ontvangen over de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Hierover is de raad voor het zomerreces geïnformeerd. De negatieve structurele doorwerking wordt met name veroorzaakt door een hogere inflatiecorrectie. Doordat wij een meerjarenraming in constante prijzen kennen, betekent een hogere inflatie een lagere algemene uitkering gerekend naar prijspeil 2011.

d. Saldo diverse kleinere mutaties

Dit betreft het saldo van diverse mutaties binnen de meerjarenraming, die niet verder afzonderlijk worden toegelicht.

Conclusie

De meerjarenraming, inclusief het begrotingsjaar 2011, zoals opgesteld overeenkomstig de uitgangspunten van het coalitieakkoord, is niet sluitend. Aanvullende maatregelen zijn noodzakelijk.

1.5.3. Nadere maatregelen voor een sluitende meerjarenraming

De Gemeentewet heeft expliciet vastgelegd dat de raad erop toeziet dat de begroting meerjarig in evenwicht is. Hiervan kan worden afgeweken indien aannemelijk is dat het evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren daarna kan worden gerealiseerd. Uit de voorgaande paragrafen blijkt dat de meerjarenbegroting nog niet in evenwicht is en moeten er maatregelen worden genomen om het vereiste evenwicht wel te realiseren (lees: de meerjarenbegroting moet sluitend worden gemaakt).

Daartoe worden in deze paragraaf een aantal aanvullende maatregelen aan de raad voorgesteld. Deze maatregelen zijn nog NIET verwerkt in de gepresenteerde begroting(scijfers), maar worden nádat de raad daartoe heeft besloten verwerkt in de 1^e suppletoire begrotingswijziging (zie besluitpunt 2 van deze begroting).

Bij de inventarisatie voor de aanvullende dekkingsmogelijkheden is er van uitgegaan dat:

- Het investeringsvolume vooralsnog niet substantieel wordt verlaagd;
- De woonlasten (OZB, riool- en afvalstoffenheffing) niet verder worden verhoogd;
- Geen beroep wordt gedaan op het inzetten van de algemene reserve (mede met het oog op onze solvabiliteitspositie).

Verwachte resultaten van bij de kadernota 2010 benoemde ombuigingen

In paragraaf 1.7 wordt uitgebreid ingegaan op de invulling van de bij de kadernota benoemde ombuigingen. Hier worden alleen de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de kadernota 2010 vermeld.

Op basis van de uitkomsten van het art. 213a doelmatigheidsonderzoek naar de omvang en de kosten van inhuur is het college tot de conclusie gekomen dat al eerder dan bij de kadernota werd verondersteld € 1,5 miljoen voordeel kan worden gerealiseerd op externe inhuur.

Naast dit incidentele voordeel zijn er enkele incidentele nadelen, die het gevolg zijn van de korte uitwerktijd tussen besluitvorming (vaststelling kadernota in juni) en realisatie (met ingang van 2011). Het totaal aan incidentele nadelen bedraagt € 535.000.

Per saldo resulteert een voordeel van € 965.000 (€ 1,5 miljoen - € 535.000) voor 2011.

Budgetten verbetering solvabiliteit

Als een van de maatregelen om tot een sluitende meerjarenbegroting te komen, wordt voorgesteld om de voor de verbetering van de solvabiliteit gereserveerde budgetten vanaf 2014 niet aan te wenden. Hiervoor worden de precario-opbrengsten voor kabels en leidingen aangewend

Aanvullende ombuigingen

Ook na het nemen van de voorgaande maatregelen is de begroting 2011 e.v. niet sluitend. Alleen door het nemen van aanvullende ombuigingsmaatregelen kan een 'evenwichtige' begroting worden samengesteld.

In dat verband stelt het college de raad voor een aantal extra ombuigingsmogelijkheden in de 1^e suppletoire begrotingswijziging op te nemen. De extra mogelijkheden zijn onderverdeeld naar dezelfde clusters als bij de ombuigingen uit de kadernota.

Extra maatregelen efficiency

In het kader van de verbetering van de efficiency acht het college het verantwoord om een aantal adviesraden samen te voegen.

Extra maatregelen inkomsten

Op een aantal leges en heffingen is naar het oordeel van het college nog ruimte om de tarieven bij de stellen. Uitgangspunt blijft dat de woonlasten voor de burgers hierdoor niet worden verhoogd. In deze lijn dienen we de parkeertarieven voor vergunningen ongemoeid te laten, maar kunnen de parkeertarieven voor de bezoekersschijven en het straat- en garageparkeren (verhoging van de tarieven in 2011 met 3% in plaats van de in het coalitieakkoord genoemde 0,5% boven inflatiepercentage) worden aangepast. Verder wordt een tariefsverhoging voorgesteld van de begrafenis- en grafrechten (gelijke tred met omliggende gemeenten), de doorvaart en liggelden pleziervaart en kan een extra opbrengst rond de exploitatie van de abri's verwacht worden.

Extra maatregelen subsidies en bijdragen

Het effect van de ombuigingen op subsidies en bijdragen zal vooral in de latere ramingsjaren gaan optreden. Daarbij zien wij mogelijkheden bij de vorming van het CCVT door extra integratiewinst in de overhead en door versobering van de huisvesting(slokatie) bij samenvoeging. Mogelijkheden zien wij ook bij het SSCH (efficiencytaakstelling overhead) en onze bijdrage aan de Topsport (afbouwen met ingang van 1 december 2012).

Op korte termijn achten wij afbouw van onze bijdrage aan het Centrummanagement en vermindering van de uitgaven TMK en duurzame sportvoorzieningen haalbaar.

Extra maatregelen taken

Op het gebied van de gemeentelijke taakuitvoering zien wij mogelijkheden om een aantal éénmalige besparingen te realiseren, zoals het gedeeltelijk schrappen van het onderhoudsbudget op straatmeubilair, besparing op het budget voor het baggeren, schrappen van een aantal projecten Welzijnswerk (klaar voor de toekomst), het flexibelbudget wijkgericht werken voor 2011, en het niet doen van geplande uitgaven rond het groenbestek 2009 en de meerkosten van de ondergrondse restafvalcontainers voor de binnenstad.

Tenslotte achten wij beperking van de handhavingsuitvoering en van de activiteiten met betrekking tot fietsvoorzieningen mogelijk.

Overige aanvullende onderzoeken

Als de raad besluit alle voorstellen van het college voor de extra maatregelen over te nemen zullen de begroting 2011 en de ramingen voor de jaren 2012 en 2013 zelfs een bescheiden positief eindsaldo kennen. Dat geldt echter niet voor 2014 en latere jaren. Het college heeft daarom een aantal extra maatregelen nog in onderzoek en zal over de mogelijkheden daarvan (en van de overige lopende ombuigingsonderzoeken) bij de kadernota 2011 rapporteren.

1.5.4. Resultaat aanvullende maatregelen

Na verwerking van bovenstaande maatregelen om de meerjarenbegroting sluitend te maken, laat de meerjarenraming 2011-2015 het onderstaande beeld zien.

Het college acht het verstandig de extra ombuigingen tijdig in te zetten en het daarmee te boeken tijdelijke voordeel toe te voegen aan de algemene reserve, waarmee tegenvallers in de komende jaren steviger kunnen worden opgevangen.

Pas nádat de raad heeft ingestemd met besluitpunt 2 bij deze begroting, worden de cijfers verwerkt in de 1^e suppletoire begrotingswijziging, en heeft Haarlem tot en met 2013 een sluitende meerjarenraming.

(bedragen x €1.000)

Omschrijving	Meerjarenraming 2011-2015				
	Budgettair effect (v (-) is voordelig n is nadelig)				
	2011	2012	2013	2014	2015
Meerjarenperspectief begroting 2011	2.137 n	617 n	185 n	3.065 n	6.704 n
Dekkingsvoorstellen:					
1. Realisatie reeds benoemde ombuigingen	-965 v				
2. raming budgetten verbetering solvabiliteit				-1.000 v	-1.000 v
3. a. aanvullende ombuigingen efficiency		-25 v	-25 v	-25 v	-25 v
b. aanvullende ombuigingen inkomsten	-440 v	-440 v	-440 v	-440 v	-440 v
c. aanvullende ombuigingen subsidies/bijdragen	-45 v	-245 v	-445 v	-445	-445 v
d. aanvullende ombuigingen taken	-1.300 v	-385 v	-235 v	-235 v	-235 v
Totaal dekkingsvoorstellen	-2.750 v	-1.095 v	-1.145 v	-2.145 v	-2.145 v
Dotatie aan algemene reserve	600 n	400 n	900 n		
Meerjarenraming, incl. dekkingsvoorstellen	-13 v	-78 v	-60 v	920 n	4.559 n

1.6 Bezuinigingen

Inleiding

In de kadernota 2010 (Hoofdstuk 5) zijn ingrijpende ombuigingen opgenomen. De totale opgave tot en met 2018 werd - bij een economische groei van 1% - voorlopig becijferd op € 35 miljoen (structureel). Bij behandeling van de kadernota is door het college toegezegd bij de begrotingsbehandeling 2011/2015 nadere invulling te geven aan de ombuigingen. Dit voor zover uitwerking en onderzoek nadere invulling mogelijk maken.

Het college heeft zich in eerste instantie gericht op de ombuigingen die al in het begrotingsjaar 2011 stonden geraamd. Daarnaast zijn de voorbereidingen voor de ombuigingen voor de jaren 2012 en verder ter hand genomen. Het tijdig inschakelen en informeren van de verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen had daarbij de prioriteit. Inmiddels zijn zij bericht over de naderende ombuiging en de wijze waarop zij betrokken en geïnformeerd worden.

Na dit begrotingsmoment wordt in de aanpak van de onderzoeken de focus gericht op de kadernota 2011 (de afronding van het grootste deel van de onderzoeken staat gepland voor maart/april 2011). In die kadernota (juni 2011 in de raad) zal naast een helderder beeld over de rijksmaatregelen ook meer zekerheid gaan ontstaan over de realisatie van de ombuigingen vanaf 2012.

Verder zijn onderzoeken verricht naar de mogelijkheden van extra ombuigingen in verband met een verslechterde financiële meerjarenraming (zie paragraaf 1.5).

Geraamde ombuigingen 2011

In de kadernota zijn de ombuigingen ingedeeld in een 5-tal clusters. In deze begroting is de stand van zaken gerubriceerd naar diezelfde clusters.

Overzicht bezuinigingen 2011

(bedragen x € 1.000)

Onderwerp	Geraamd kadernota voor 2011	Voorstel op te nemen in begroting 2011	Verwerkt in aanvullend dekkingsvoorstel
1. Investeringsplafond	5.012 n	4.886 n	126 n
<i>Reeds verwerkt in begroting 2011</i>		126 n	-126 v
2a. Efficiency: inhuur	0 v	-1.515 v	1.515 v
2b. Efficiency: strategisch budgetteren	-750 v	-750 v	0 v
3. Taken & formatie	-1.300 v	-1.000 v	-300 n
4. Subsidies en verbonden partijen	-250 v	0 v	-250 n
5. Woonlasten en andere inkomsten	-1.155 v	-1.155 v	0 v
Totaal¹	1.557 n	592 n	965 v

¹Totaal is exclusief Investeringsplafond.

1. Investeringsplafond

De ombuigingen om uiteindelijk te komen tot het instellen van een investeringsplafond zijn conform planning opgenomen in de begroting 2011. Daarmee wordt voor de jaarsnede 2011 een *nadeel* ingeboekt van ruim € 5 miljoen; dit nadeel was reeds nagenoeg geheel opgenomen in de kadernota 2010 (beperkte afwijking van circa € 125.000).

2. Efficiency

Kleine efficiency

Om binnen de gemeentelijke organisatie de noodzaak van de ombuigingen te onderstrepen zal een aantal maatregelen worden uitgewerkt, die niet zozeer financieel een belangrijke bijdrage leveren, maar meer gericht zijn op het onderstrepen van de ombuigingsnoodzaak in de organisatie (daarbij valt te denken aan ombuigingen op representatiebudgetten, normering van werkplekinrichting, telefonie e.d.). De eerste mogelijkheid is gevonden in het uitsluitend digitaal beschikbaar stellen van het personeelsblad (€ 15.000).

Door de Raad aangedragen ombuigingen

In de commissie Bestuur is een voorstel van het presidium overgenomen, om ook op de raads- en griffie-uitgaven een aantal ombuigingen door te voeren. Daarbij gaat het zowel om het achterwege laten van enkele éénmalige uitgaven (o.a. het camerasysteem in de raadszaal) als meer structurele uitgaven, zoals besparing op de formatieve omvang van de griffie, als een aantal materiële budgetten. Deze ombuigingen zullen conform voorstel uit de raad worden opgenomen in de begroting(en) voor de komende jaren.

Inhuur

Het eindrapport onderzoek art 213-a inzake Beleid en kosten externe inhuur is gereed. In de rapportage wordt inzicht gegeven in de omvang en kosten van inhuur en de mogelijkheden om deze te beperken. Uitgaande van de verschillende type 'kostendragers' wordt een ombuiging op begrotingsbasis met ingang van 1 januari 2011 van € 1,5 miljoen mogelijk geacht. Daarmee is er in de cluster efficiency voor de jaarsnede 2011 sprake van een aanzienlijk hoger dan geraamde besparing.

Strategisch budgetteren

De daadwerkelijke 'opbrengst' van het in 2010 ingevoerde strategisch budgetteren moet nog worden vastgesteld bij bestuursrapportage 2010-2. Thans is de verwachting dat de geplande besparing uit de kadernota 2010 ad € 750.000 gerealiseerd kan worden. In de begroting 2011 is deze post opgenomen.

Overige efficiency

De onderzoeken naar te behalen efficiencyvoordelen zijn in volle gang en zullen de komende maanden worden afgerond, zodat bij kadernota 2011 zekerheid bestaat over de invulling van dit deel van de ombuigingen.

3. Taken/Formatie

Voor de cluster taken/formatie zijn bij de kadernota 2010 drie posten geraamd, waarvoor m.i.v. 2011 een besparing was opgenomen. In de nu voorliggende begroting 2011 hebben wij voor deze posten de volgende afwegingen gemaakt:

Peuterspeelzaalwerk (€ 100.000): daar invoering van de wet OKE pas zeer recent heeft plaatsgevonden en de financiële effecten daarvan nog niet geheel duidelijk zijn, kan de besparing op het peuterspeelzaalwerk pas vanaf 2012 gerealiseerd worden.

Onderhoudsbudgetten (€ 1 miljoen): wij hebben de geraamde taakstelling uit de kadernota opgenomen in begroting 2011. Separaat, maar rekening houdend met deze voorgenomen besparing, leggen wij aan de raad een aantal scenario's voor over het na te streven onderhoudsniveau in de stad.

Afstoten taken OGV (€ 200.000): Deze taken worden afgestoten, hetgeen zal leiden tot vermindering van de inhuur (het inhuurbudget is per 1-1-2011 met € 200.000 verlaagd). Deze besparing is meegenomen bij de cluster efficiency (onderdeel inhuur).

4. Subsidies en Verbonden partijen

De intensieve werkzaamheden, die nodig zijn om te komen tot zorgvuldige ombuigingen binnen de subsidies en bij de verbonden partijen zijn gestart en lopen volgens planning.

Subsidies

Voor de ombuigingen op de subsidies is onderzocht welke juridische kaders er in acht genomen moeten worden om tot beperking of beëindiging van de subsidierelatie te komen. Conclusie uit dit onderzoek: vermindering en of beëindiging van langjarige subsidierelaties vraagt meerdere jaren en dient zorgvuldig te worden voorbereid en uitgevoerd.

Naast de juridische kaders is ook vanuit overwegingen van behoorlijk bestuur (zoals o.a. verwoord in motie 14 bij de raadsbehandeling van de kadernota 2010 *Samen komen we er wel uit*) een bericht aan alle gesubsidieerde instellingen opgesteld, waarin de instellingen op de hoogte worden gebracht van de aanstaande ombuigingen en hun betrokkenheid in het proces.

Voor jaarsnede 2011 staat in de kadernota 2010 nog geen bedrag voor de ombuigingen op subsidieverstrekingen geraamd.

Verbonden Partijen

Met de verschillende verbonden partijen zijn gesprekken gaande om de ombuigingsmogelijkheden te bespreken. Een aantal wil actief meewerken aan besparingen en ziet daarvoor ook mogelijkheden. Desondanks zal de ingeboekte besparing 2011 van € 750.000 op de verbonden partijen niet geheel gerealiseerd kunnen worden, omdat voor de meeste verbonden partijen de begrotingen 2011 al opgesteld zijn en de gemeente Haarlem ook afhankelijk is van andere deelnemers (gemeenten). Dit geldt met name voor de gemeenschappelijke regelingen. De eerste indicaties laten zien dat andere deelnemers in de gemeenschappelijke regelingen uitgaan van een lagere bezuinigingsinzet dan Haarlem. Wij zullen er derhalve rekening mee moeten houden dat de voorgenomen 15% reductie niet overal bereikt kan worden. Nader onderzoek vindt plaats. Voorzichtigheidshalve hebben wij de besparing in de begroting voor het jaar 2011 verlaagd naar € 500.000.

5. Woonlasten en andere inkomsten

De inkomstenposten (extra verhogingen conform kadernota) worden in de begroting 2011 conform de raming uit de kadernota 2010 van € 1,1 miljoen opgenomen.

Extra opgave 2011 (e.v.)

Zoals in paragraaf 1.5 reeds aangegeven, maakt de uitkomst van de begroting 2011 (inclusief de structurele doorwerking daarvan in de jaren 2012 e.v.) het noodzakelijk om aanvullende maatregelen

te treffen. Alleen dan kan de begroting 2011-2014 grotendeels in evenwicht gebracht worden. In paragraaf 1.5 zijn de voorstellen voor de te nemen maatregelen opgenomen.

Doorkijk naar 2012 en verder

Voor een aantal clusters van onderwerpen is een globale doorkijk gemaakt voor de latere jaren. Deze doorkijk heeft nog geen reden gegeven tot het bijstellen van de in de kadernota 2010 voor die jaren opgenomen ombuigingen. In het gepresenteerde meerjarig financieel beeld is de ‘opbrengst’ van de ombuigingsoperatie voor die jaren op het niveau van de kadernota 2010 gehouden. Voor het definitief vaststellen van de haalbaarheid zijn de thans (nog tot kadernota 2011) lopende meer gedetailleerde onderzoeken noodzakelijk.

1.7 Investerings 2010-2015

Het investeringsplan 2010-2015 is als bijlage 1 bij de kadernota 2010 opgenomen. Bij het vaststellen van de kadernota is tevens een besluit genomen over de ombuigingen in het investeringsprogramma.

De aanleiding om een aantal ombuigingen op het investeringsprogramma door te voeren is dat de komende jaren het verschil tussen de benodigde investeringsruimte en de beschikbare investeringsruimte fors gaat toenemen. Bij de inventarisatie van de ombuigingen heeft toetsing plaatsgevonden aan de volgende uitgangspunten:

- Alleen noodzakelijke, onvermijdbare en 100% rendabele investeringen worden opgenomen in het IP;
- Voor alle investeringen moet worden nagegaan of ze beleidsmatig zijn verankerd (programmabegroting/onderhoudsplannen) en of bedrijfseconomisch de beste investering wordt voorgesteld (sober versus levensduur);
- Onderhoudsbudgetten worden niet meer geactiveerd (geleidelijke afbouw)
- Op basis van de realisaties van voorgaande jaren wordt een reële inschatting gemaakt van de uitgaven;
- Van de investeringen in het investeringsplan wordt nagegaan of de investering daadwerkelijk uitvoeringsgereed is in het betreffende begrotingsjaar;
- Uitbreidingsinvesteringen uit het bestaande investeringsplan die het point-of-no-return nog niet zijn gepasseerd kunnen in principe worden geschrapt.

Investeringsvolume

In onderstaande tabel is het investeringsvolume voor de jaren 2010-2015 opgenomen.

De verlaging van het investeringsvolume na ombuigingen wordt veroorzaakt door:

- Het schrappen van investeringen;
- Het overhevelen van onderhoudsbudgetten naar de exploitatie;
- Het faseren van de investeringsuitgaven op basis van recente liquiditeitsprognoses.

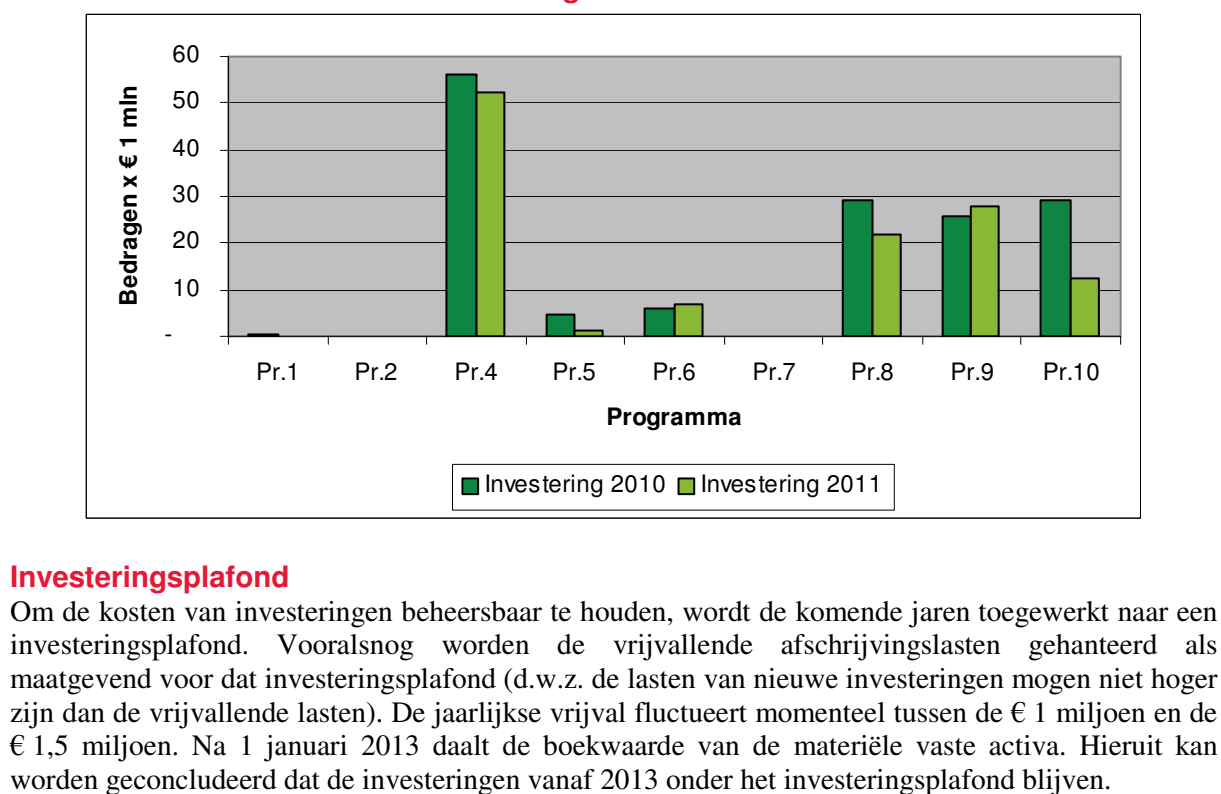
(bedragen x € 1.000)

	Investerings voor ombuigingen	Investerings na ombuigingen
Investerings 2010	170.988	151.439
Investerings 2011	128.774	122.827
Investerings 2012	65.292	58.371
Investerings 2013	35.893	30.492
Investerings 2014	25.350	20.924
Investerings 2015	23.781	19.529
Eindtotaal	450.078	403.583

Uit bovenstaande tabel valt te concluderen dat het investeringsvolume in de jaren na 2011 fors afneemt.

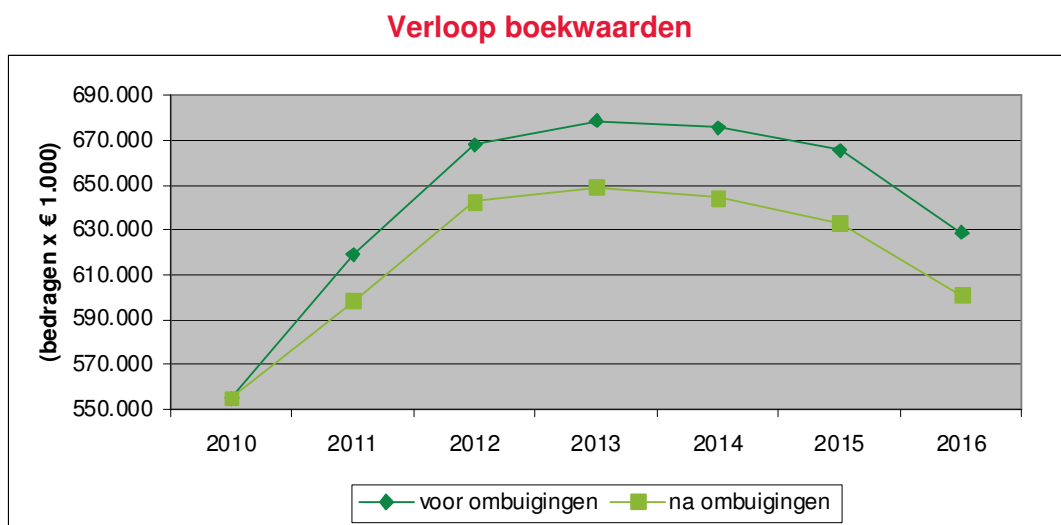
In onderstaande grafiek is het verloop van de investeringen 2010 en 2011 per programma weergegeven.

Investeringsplafond

Verloop boekwaarden

Om de kosten van investeringen beheersbaar te houden, wordt de komende jaren toegewerkt naar een investeringsplafond. Vooralsnog worden de vrijvallende afschrijvingslasten gehanteerd als maatgevend voor dat investeringsplafond (d.w.z. de lasten van nieuwe investeringen mogen niet hoger zijn dan de vrijvallende lasten). De jaarlijkse vrijval fluctueert momenteel tussen de € 1 miljoen en de € 1,5 miljoen. Na 1 januari 2013 daalt de boekwaarde van de materiële vaste activa. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de investeringen vanaf 2013 onder het investeringsplafond blijven.

Kapitaallasten

De investeringen 2010-2015 leiden tot de volgende kapitaallasten:

Programma	Kapitaallasten 2011
1. Burger en bestuur	197.958
2. Veiligheid, vergunningen en handhaving	24.754
4. Jeugd, Onderwijs en Sport	5.356.338
5. Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling	343.277
6. Economie Cultuur Toerisme en Recreatie	575.806
7. Werk en inkomen	18.750
8. Bereikbaarheid en mobiliteit	6.764.763
9. Kwaliteit fysieke leefomgeving	4.571.763
10. Financiën en algemene dekkingsmiddelen	2.876.377
Eindtotaal	20.729.788

1.8 Recessiemonitor

Vanaf 2008 houdt de gemeente een recessiemonitor bij, die is te vinden op www.haarlem.nl. In de recessiemonitor wordt aan de hand van een aantal indicatoren de ontwikkeling van de lokale economie in beeld gebracht. Daarmee wordt inzicht gehouden in de effecten voor de inwoners en bedrijven. De wereldwijde economische recessie heeft weliswaar gevolgen voor Haarlem, maar tot nu toe blijven die relatief beperkt. Bij verschillende indicatoren is er bovendien recent sprake van een herstel/verbetering van de situatie.

Bij een aantal indicatoren is het recente economische herstel in Nederland (tot en met het tweede kwartaal van 2010) duidelijk merkbaar. Zo neemt het aantal faillissementen weer af en groeit het aantal openstaande vacatures en het aantal hotelovernachtingen. Ook het aantal parkeerplaatsen in Haarlemse parkeergarages neemt toe, evenals het aantal aangevraagde en verleende bouwvergunningen. In de eerste helft van 2010 zijn er 543 vergunningen verleend (bouwkosten € 63,7 miljoen) en in 2009 waren dat er voor deze periode 411 (bouwkosten € 77,9 miljoen). Het bedrag aan bouwkosten is in 2010 zowel in totaal als per vergunning fors gedaald ten opzichte van 2009.

Er zijn ook indicatoren waar het recente economische herstel in Nederland (nog) *niet* merkbaar is. Het aanbod van kantoorruimte en bedrijfsruimte blijft groter dan de vraag; er staan dus kantoren en bedrijfspanden leeg. De jeugdwerkloosheid (niet werkende werkzoekenden van 15-27 jaar) is recent verder toegenomen tot een niveau dat nog niet eerder is gemeten vanaf januari 2008 (499 personen per 1 mei 2010). In de eerste twee kwartalen van 2010 is het aantal lopende budgetregelingen voor mensen met schulden (iets) hoger dan een jaar daarvoor. De woningmarkt laat qua verkooptransacties nog weinig herstel zien. Het aantal verkopen dat traditioneel in het tweede kwartaal hoger ligt dan in het eerste, daalt nu naar het laagste niveau sinds het begin van de recessiemonitor in 2008. De transactieprijs blijft echter op niveau, terwijl de verkooptijd in 2010 nog steeds een stuk langer is dan in 2008 en 2009 (in het tweede kwartaal van 2010 is de verkooptijd wel gedaald ten opzichte van het eerste kwartaal van 2010).

Daarnaast zijn er indicatoren waarbij weinig ontwikkeling te zien is, in positieve noch in negatieve zin. Dit geldt voor het aanbod van winkelruimte, het aantal bijstandontvangers, het aantal niet werkende werkzoekenden (totaalcijfer), het aantal intakes voor schuldhulpverlening en het aantal door de Voedselbank verstrekte voedselpakketten. Er is niet onderzocht of de recessie invloed heeft op deze onderwerpen, of dat deze zich in Haarlem voordoet, dan wel of er andere compenserende ontwikkelingen zijn.

Een toekomstige onzekerheid is o.a. de vraag of de recessie een ‘normaal’ verloop kent of toch een ‘W-vormige’, de dubbele dip, zoals sommige deskundigen menen. Een andere onzekerheid is de

invloed van de aanstaande overheidsbezuinigingen in verschillende maatschappelijke sectoren. Het lijkt aannemelijk dat hiervan, gegeven de economische structuur van Haarlem, meer invloed zal uitgaan dan tot nu toe; de huidige recessie heeft vooral sterk doorgewekt in regio's met relatief veel fabrieken. Eventuele na-ijleffecten van de huidige recessie vormen eveneens een bron van onzekerheid. Daarom blijven we de monitor ook in 2011 voortzetten.

Deel 2

Programmaverantwoording

2.1 Algemeen

Dit deel van de programmabegroting is als volgt opgebouwd:

In paragraaf 2.2 is een samenvattende tabel opgenomen van de baten, lasten en toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma. De wijzigingen in de reserves worden in paragraaf 2.3 gespecificeerd; per reserve wordt precies aangegeven of er in 2011 middelen aan worden toegevoegd respectievelijk aan worden onttrokken. Vervolgens staat in paragraaf 2.4 het overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven. Paragraaf 2.5 geeft een algemene toelichting op de daarop volgende programma's. Het gaat in op hoe de programma's inhoudelijk zijn opgebouwd en welke informatie er in is opgenomen.

2.2 Samenvatting baten en lasten per programma en mutaties reserves (zie bijlage 1)

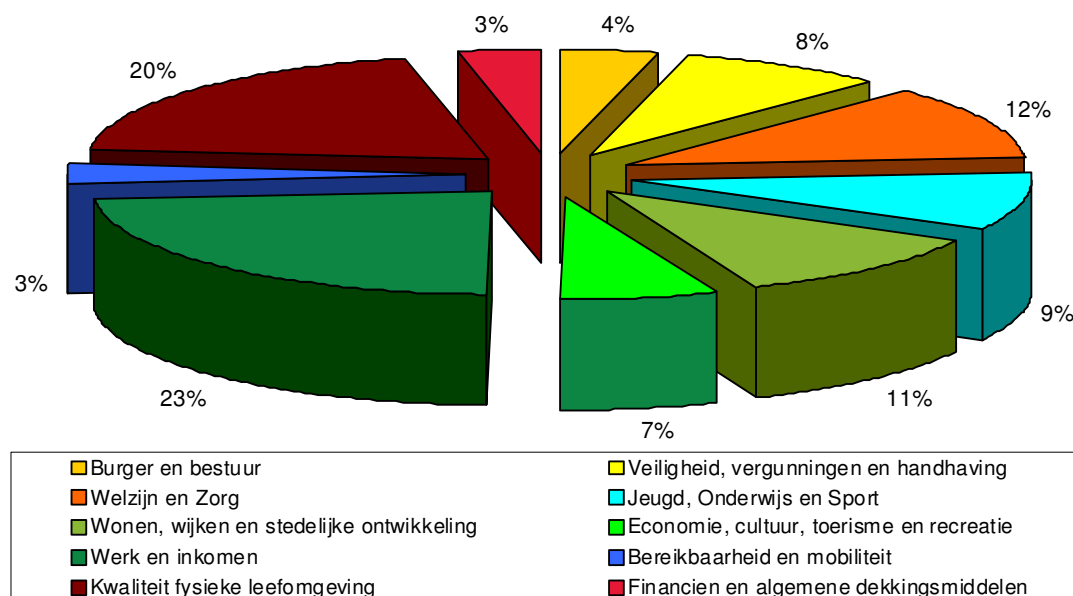
(bedragen x € 1.000)

Prg. Programma		Rekening 2009	Begroting	
nr.			2010 gewijzigd	2011
Lasten (exclusief mutaties reserves)				
1	Burger en bestuur	18.064	17.332	17.243
2	Veiligheid, vergunningen en handhaving	33.916	35.949	36.051
3	Welzijn en Zorg	47.712	48.361	51.084
4	Jeugd, Onderwijs en Sport	49.969	38.066	39.659
5	Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	62.553	64.990	47.000
6	Economie, cultuur, toerisme en recreatie	32.411	26.169	28.544
7	Werk en inkomen	96.063	98.706	101.169
8	Bereikbaarheid en mobiliteit	11.249	12.471	14.011
9	Kwaliteit fysieke leefomgeving	101.174	84.775	86.581
10	Financiën en algemene dekkingsmiddelen	13.339	18.120	14.552
	Totaal lasten	466.451	444.938	435.894
Baten (exclusief mutaties reserves)				
1	Burger en bestuur	3.398	3.336	3.210
2	Veiligheid, vergunningen en handhaving	9.371	6.838	7.052
3	Welzijn en Zorg	16.807	2.619	2.562
4	Jeugd, Onderwijs en Sport	21.360	5.350	4.693
5	Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	70.787	55.010	40.664
6	Economie, cultuur, toerisme en recreatie	1.773	636	540
7	Werk en inkomen	85.741	85.071	87.269
8	Bereikbaarheid en mobiliteit	13.906	15.885	16.813
9	Kwaliteit fysieke leefomgeving	52.123	30.691	31.139
10	Financiën en algemene dekkingsmiddelen	231.338	230.254	235.956
	Totaal baten	506.604	435.690	429.899
Saldo (exclusief mutaties reserves)				
1	Burger en bestuur	14.666	13.996	14.033
2	Veiligheid, vergunningen en handhaving	24.545	29.111	28.999
3	Welzijn en Zorg	30.905	45.742	48.521
4	Jeugd, Onderwijs en Sport	28.610	32.716	34.966
5	Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	-8.234	9.980	6.336
6	Economie, cultuur, toerisme en recreatie	30.638	25.533	28.005
7	Werk en inkomen	10.322	13.634	13.900
8	Bereikbaarheid en mobiliteit	-2.657	-3.414	-2.802
9	Kwaliteit fysieke leefomgeving	49.051	54.084	55.442
10	Financiën en algemene dekkingsmiddelen	-217.999	-212.134	-221.404
	Saldo exclusief mutaties reserves	-40.153	9.248	5.995
Toevoeging aan reserves		50.543	4.348	2.009
Onttrekking aan reserves		20.964	12.892	5.867
	Saldo inclusief mutaties reserves	-10.574	704	2.137

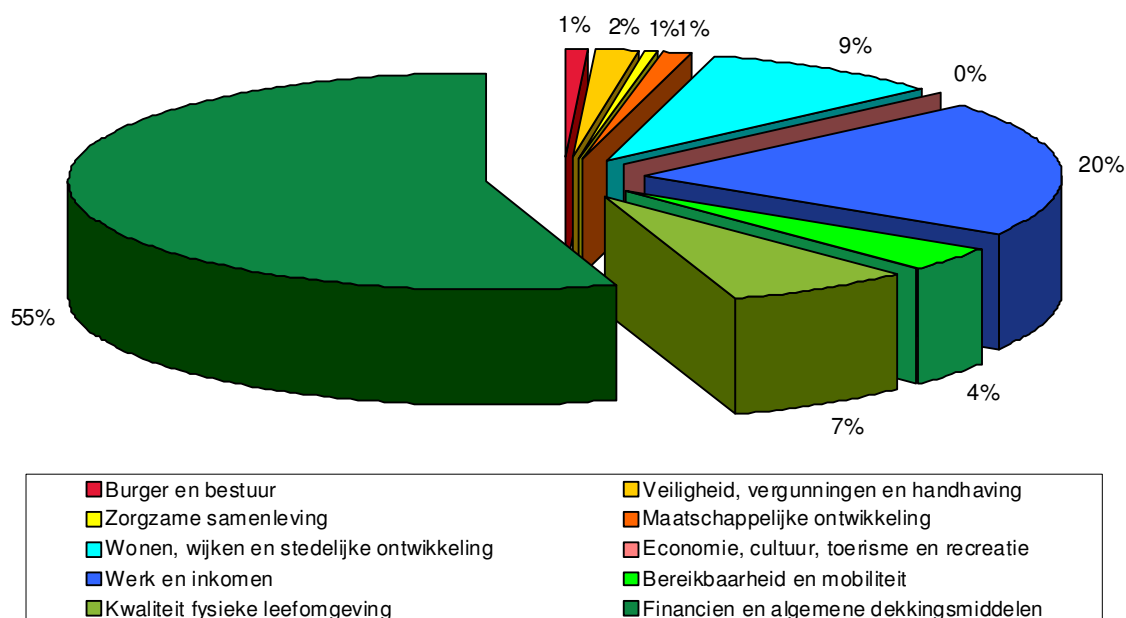
Bovenstaande tabel geeft informatie op programmaniveau. In de Financiële beheersverordening gemeente Haarlem ex. artikel 212 van de Gemeentewet heeft de raad bepaald dat zij met het vaststellen van de begroting per *beleidsveld* de totale baten en totale lasten per beleidsveld vaststelt.

Per programma en in de bijlage 1 Samenvattend overzicht lasten en baten zijn de desbetreffende bedragen op beleidsveldniveau vermeld.

Lasten per programma

Baten per programma

2.3 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven

Onderstaande tabel geeft inzicht in de algemene dekkingsmiddelen waarover de gemeente Haarlem beschikt en geeft inzicht in het bedrag dat jaarlijks beschikbaar is voor onvoorziene uitgaven.

(bedragen x € 1.000)

Algemene dekkingsmiddelen en overige inkomsten	Rekening 2009	Begroting 2010	Begroting 2011
Algemene uitkering gemeentefonds	173.216	180.146	184.821
Onroerende Zaak Belasting	27.080	27.529	29.520
Precario kabels en leidingen	5.461	4.100	4.285
Precario overig	514	814	805
Hondenbelasting	466	597	558
Reclamebelasting ¹	250	590	508
Saldo van de financieringsfunctie	11.657	8.446	11.490
Rente eigen financieringsmiddelen	71	267	284
Opbrengst beleggingen	684	720	720
Onvoorzien	162	162	162
Totaal	219.561	223.371	233.153

¹ Van de bruto-opbrengst wordt - na aftrek van inkomstenderving, invorderingskosten en kosten van invoering (uitgesmeerd over 4 jaar) - de netto opbrengst afgedragen aan het ondernemingsfonds.

2.4 Programma's leeswijzer

Om de leesbaarheid en vergelijkbaarheid van programma's zo groot mogelijk te maken, kennen de programmateksten van de begroting allemaal dezelfde structuur. Deze structuur is als volgt:

Per programma wordt aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

Programmadoelstelling (Missie)

Hier wordt beschreven welk maatschappelijk effect met dit programma wordt nagestreefd.

Context en achtergronden

Onder dit kopje staat beschreven welke recente en toekomstige ontwikkelingen binnen dit programma aan de orde zijn en tegen welke achtergrond deze te plaatsen zijn.

Kaderstellende beleidsnota's

Hier worden de belangrijkste nota's genoemd die het kader bepalen voor het beleid en de uitvoering daarvan. De nota's zijn bijna allemaal opgenomen in het bestuurlijk informatie systeem (BIS). Het desbetreffende nummer staat achter de nota vermeld.

Relatie met andere programma's

Elk begrotingsprogramma heeft wel een relatie met een of meerdere andere programma's. Om de samenhang in beleid beter zichtbaar te maken worden per programma de belangrijkste relaties vermeld.

Binnen het programma wordt per beleidsveld ingegaan op de volgende twee W-vragen:

Wat willen we bereiken 2011-2015?

Deze vraag wordt beantwoord door aan te geven wat de gemeente binnen een beleidsveld wil bereiken (doelen), en is dus een nadere invulling van de programmadoelstelling.

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

We vermelden hier concreet wat de gemeente in 2011 gaat doen (prestaties). Dan kunnen zaken zijn die de gemeente zelf doet of dingen die andere organisaties doen (in opdracht van de gemeente).

Deze eerste twee vragen worden ook gemeten. Daarom worden - voor zover mogelijk - in twee tabellen de indicatoren weergegeven die in meetbare termen aangeven welke beleidsdoelen worden nagestreefd (via effectindicatoren) en welke prestaties daarvoor zullen worden verricht (via prestatieindicatoren).

Om de informatie per programma goed inzichtelijk te maken staat aan het begin van elk programma een zogenoemde doelenboom. De onderlinge relaties tussen het maatschappelijke effect dat wordt nagestreeft met het programma (programmadoelstelling of missie) en per beleidsveld de beleidsdoelen die de gemeente wil bereiken en de prestaties die we daarvoor worden verricht worden daarin helder gemaakt.

Om de derde W-vraag (Wat mag het kosten?) te beantwoorden wordt elk programma afgesloten met de volgende informatie:

Lasten, baten en saldo 2011 per programma

Per programma en beleidsveld staan de baten, lasten en het saldo van de onderliggende producten vermeld. Een saldo dat begint met een 'min-teken' betekent dat per saldo sprake is van een bate (inkomst), een saldo dat begint met een 'plus-teken' betekent dat per saldo sprake is van een last (uitgaaf) voor de begroting.

Op programmaniveau worden de lasten, de baten en het saldo voor drie jaren (rekening 2009, lopende begroting 2010 en begroting 2011) weergegeven.

In de begrotingscijfers 2010 zijn de begrotingswijzigingen verwerkt die de raad tot en met de kadernota 2010 en de eerste bestuursrapportage 2010 heeft vastgesteld.

De lasten, baten en saldi zijn exclusief wijzigingen in de reserves van het betreffende programma in elk van de drie jaren. Daarom staat ook aangegeven welke toevoegingen aan reserves aan het programma zijn geraamd en welke onttrekkingen. Hiermee wordt, conform de bepalingen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), afzonderlijk zichtbaar gemaakt wat de saldi van het betreffende programma zijn nadat de wijzigingen in de reserves zijn meegenomen.

Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen in 2011 worden gedaan. Voor meer informatie over investeringen wordt verwezen naar het in juni 2010 als bijlage bij de kadernota 2010 opgenomen Investeringsplan 2010.

In bijlage 5.4 staan per programma de subsidies die in de begrotingscijfers zijn opgenomen.

De informatiewaarde van de programmateksten

Bij het structureren en opnemen van de in dit hoofdstuk opgenomen programmateksten is de vraag of de informatie relevant is voor de raad een belangrijk toetsingscriterium geweest. Voor de raad relevante informatie wil zeggen informatie die de raadsleden kan ondersteunen bij de uitvoering van hun kaderstellende en controlerende taken.

Dat in de programma's de hoofdlijnen centraal staan betekent dat niet alles wat de gemeente doet aan bod komt. De zogenoemde 'going concern' (lopende)-activiteiten zijn we zo veel mogelijk achterwege gelaten, tenzij deze politiek in de belangstelling staan. Er is getracht om de nadruk te leggen op die doelen en prestaties, die in de aandacht staan, dan wel bestuurlijk van belang zijn. Dat is zo veel mogelijk concreet en inzichtelijk gemaakt en helder verwoord. Daarom zijn soms zaken bewust eenvoudig geformuleerd, terwijl de werkelijkheid complexer is.

Een ander aspect dat men bij het lezen van de teksten in gedachten moet houden is de mate waarin de gemeente kan bijdragen aan het bereiken van beoogde maatschappelijk effecten. Dit kan worden

beïnvloed – zowel in negatieve als positieve zin – door verschillende externe factoren. Zo is de omvang van het aantal Haarlemse bijstandsgerechtigden niet alleen afhankelijk van gemeentelijke interventies, maar ook van regionale, landelijke en zelfs mondiale ontwikkelingen op het terrein van economie en arbeidsmarkt.

Ook is van belang om te beseffen dat veel van de prestaties die staan vermeld om de beleidsdoelen van Haarlem te bereiken, lang niet altijd door de gemeente zelf worden verricht, maar door anderen (zoals partners in de stad, bijvoorbeeld woningcorporaties en gesubsidieerde instellingen). De gemeente heeft dan een meer regisserende taak en voorwaardenstellende bevoegdheid, en levert de prestaties niet zelf.

Ten opzichte van de programmateksten van voorgaande jaren is deze keer extra aandacht besteed aan:

1. Het bestuurlijker maken van teksten:

- Vraaggericht in plaats van aanbod van beleid;
- Aandacht voor 'sturing' vanuit gemeente; rekening houdend met de (soms beperkte) invloedssfeer van gemeente (samen de stad maken e.d.);
- Meer op hoofdlijnen;
- (dus ook) Rekening houdend met de vier hoofdthema uit coalitieakkoord 'Het oog op morgen'.

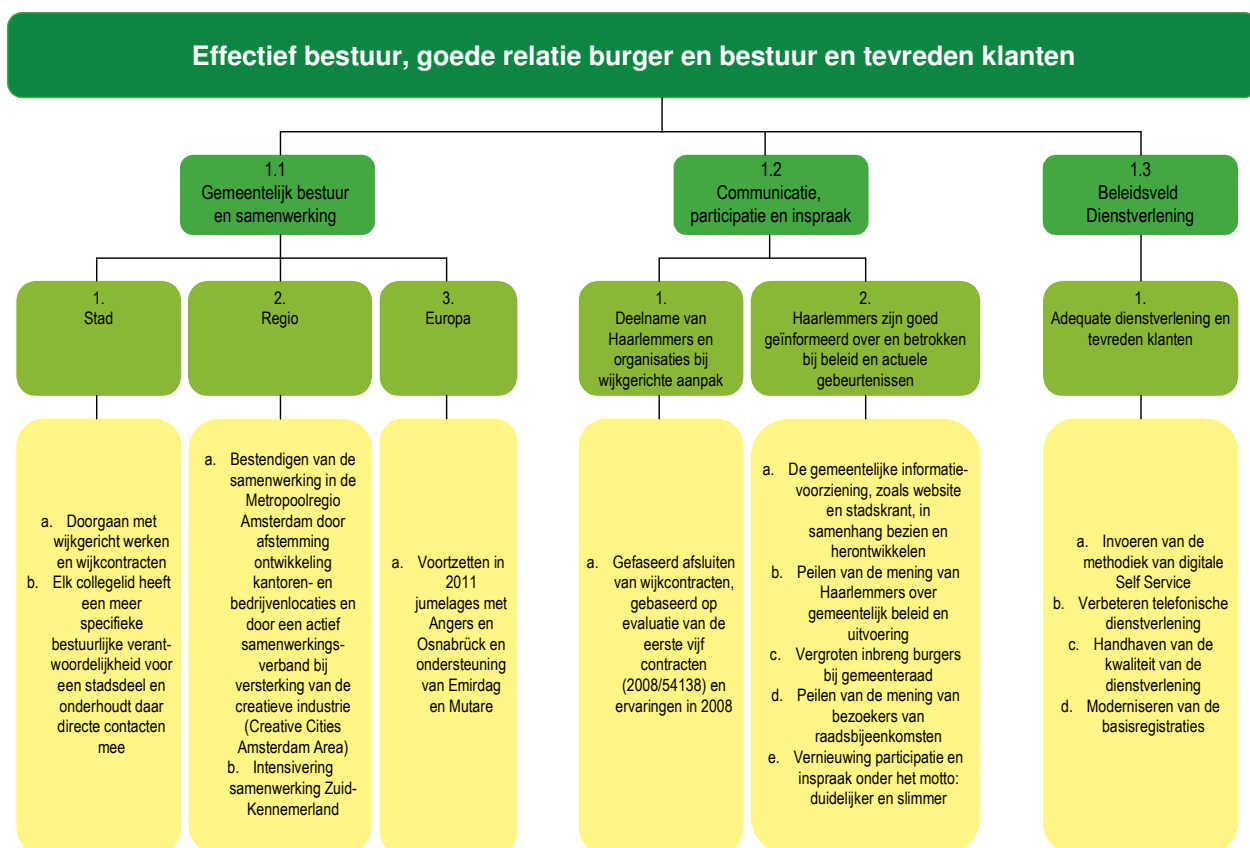
2. Doorontwikkeling programmabegroting:

- Aanscherping doelen en prestaties;
- Uniformiteit en evenwichtigheid;
- Verbetering en vermindering aantal indicatoren;
- Benadrukken van hoofdlijnen.

Om aan bovenstaande invulling te geven is dit jaar gewerkt met zogenoemde topindicatoren, die aan het begin van de programma's zijn opgenomen. Verder is rekening gehouden met de opmerkingen van de Rekenkamercommissie naar aanleiding van het jaarverslag 2009. Zo zijn doelen en prestatie-indicatoren concreter geformuleerd en is aandacht besteed aan de afstemming tussen de opstellers van de begroting en inhoudelijk betrokken ambtenaren. In programma 9 is dit jaar voor het eerste een onderhoudsratio opgenomen; dit conform de afspraak in de raadsvergadering naar aanleiding van het jaarverslag 2009.

Programma 1 Burger en Bestuur

Commissie	<i>Bestuur</i>
(Coördinerende) portefeuille(s)	<i>Bestuurszaken en Organisatie</i>
Afdeling(en)	<i>Concernstaf, Griffie en Dienstverlening</i>

Programmadoelstelling (Missie)

Onder het motto ‘Solide en daadkrachtig’ werken aan een betrouwbare overheid, samen met actieve Haarlemmers en een internationaal georiënteerd bestuur. Dat is wat de komende jaren voorop staat binnen het programma *Burger en Bestuur*. Het doel is om samen met alle Haarlemmers te zorgen voor een stad waarin het goed wonen, werken en *samen*leven is.

Het succes van deze missie kent vele kanten en zal zichtbaar worden in alle programma’s van de begroting. Als eerste indicator fungeert het vertrouwen van burgers in het gemeentebestuur. Samenwerking met bewoners en partners in de stad kan immers alleen slagen als het bestuur voldoende wordt vertrouwd door de burgers. En succesvolle samenwerking leidt tot een toenemend vertrouwen. De tweede indicator is het oordeel van de burger over de gemeente, in zijn rol van kiezer. Dit omvat het oordeel van de burger over zijn invloed als kiezer, zijn vertegenwoordiging door de gemeenteraad, zijn vertrouwen in B&W, het waarmaken van beloften door B&W en zijn oordeel over goed gemeentebestuur. Haarlem heeft in 2009 van zijn inwoners een rapportcijfer 5,9 gekregen. Het landelijk gemiddelde is een 5,8. Deze indicator is onderdeel van waarstaatjegemeente.nl, de website waar, op initiatief van de Vereniging Nederlandse Gemeenten, van alle gemeenten wordt bij gehouden hoe zij in de ogen van de burger er voor staan.

Ook de woonaantrekkelijkheidsindex uit de Atlas voor gemeenten is gekozen als topindicator. De indicator bestaat uit de bereikbaarheid van banen, culturele aanbod, veiligheid, aandeel koopwoningen in woningvoorraad, nabijheid natuurgebieden, culinaire kwaliteit, aanwezigheid universiteit en het historisch karakter van de stad. Een hoge plaats op de ranglijst betekent dat Haarlem het op al de aspecten gemiddeld genomen goed doet en voor haar inwoners een aantrekkelijke stad is. De vergelijking met andere steden is een bijkomend element en op zichzelf niet zo belangrijk.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Percentage Haarlemmers dat veel tot onbeperkt vertrouwen heeft in het gemeentebestuur ¹	21% (2009)	p.m. (2010)	21%	25%	27%	30%	32%	35%	Omnibusonderzoek
Oordeel Haarlemmers over Haarlem in haar rol van kiezer	5,9 (2010)	p.m. (2010)	5,9	≥ 6,0	≥ 6,0	≥ 6,0	≥ 6,0	≥ 6,0	Waarstaatjegemeente.nl
Positie in rangorde woonaantrekkelijkheidsindex ²	5 (2005)	3 (2007) 7 (2008) 7 (2009)	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Atlas voor gemeenten

¹ Gemeentebestuur is gemeenteraad en college van burgemeester en wethouders. Vertrouwen wordt in beide afzonderlijk gemeenten; voor de indicator is het rekenkundig gemiddelde genomen.

² De index bestaat uit de bereikbaarheid van banen, culturele aanbod, veiligheid, aandeel koopwoningen in woningvoorraad, nabijheid natuurgebieden, culinaire kwaliteit, aanwezigheid universiteit en het historisch karakter van de stad. Een hoge plaats op de ranglijst betekent dat Haarlem het op al de aspecten gemiddeld genomen goed doet en voor haar inwoners en bezoekers een aantrekkelijke stad is.

Context en achtergronden

Bestuur

Haarlem wil een goed bestuurde stad zijn, waarin de overheid zorgt voor een degelijk financieel beleid en waarin op verantwoorde wijze rekening wordt gehouden met de gevolgen van de financiële crisis. Met een stadsbestuur dat er voor zorgt dat mensen zich veilig en thuis voelen en dat de betrokkenheid van burgers bij de samenleving bevordert. Een bestuur dat samenwerkt met partners, organisaties en burgers met initiatieven, ideeën en wensen; een bestuur dat in discussie gaat met alle Haarlemmers. Dat doorgaat met de wijkcontracten; met verschillende gesprekspartners in de wijken en met nieuwe vormen van participatie en inspraak. Daar waar moeilijke keuzes moeten worden gemaakt, is een duidelijk stadsbestuur nodig, dat die besluiten echt neemt, ook als dat geen populaire besluiten zijn.

Een goede dienstverlening is daarbij de basis voor vertrouwen en vertrouwen moet je verdienen. Het gemeentebestuur moet niet meer beloven dan dat het daadwerkelijk kan waarmaken. Een betrouwbare overheid is toegankelijk en transparant; duidelijk, streng en daadkrachtig als dat nodig is, maar ook zichtbaar en aanspreekbaar.

Samenwerking

Haarlem wil dat bewoners zich medeverantwoordelijk voelen voor de inrichting van hun eigen samenleving. Het bestuur wil actief burgerschap bevorderen en daartoe duidelijke afspraken maken met bewoners en hun organisaties in onder meer wijkcontracten. Participatie is daarbij vooral bedoeld om het beleid beter te maken en meer te laten aansluiten bij de ideeën en initiatieven die er in de stad leven. Participatie en inspraak moet plaatsvinden op momenten die er toe doen, waar mogelijk in een vroegtijdig stadium en kan per onderwerp worden geregeld. De gemeenteraad heeft duidelijk een kaderstellende rol omtrent participatie en inspraak en de gemeente zet zich ervoor in om nieuwe (waaronder digitale) vormen van participatie en inspraak te vinden. Een duidelijke rolverdeling tussen overheid, partners en burgers is daarbij van belang, evenals duidelijkheid over verwachtingen, mogelijkheden en beperkingen. De gemeente wil zó samenwerken dat bewoners zelf een actieve rol spelen in bijvoorbeeld het tegengaan van overlast en verloedering.

Dienstverlening

Burgers, bedrijven en instellingen willen snel en goed geholpen worden en ze willen antwoord hebben op hun vragen. Daar past een organisatie bij die vraaggestuurd, servicegericht en goed toegankelijk is. Waar mogelijk spelen we al in een vroeg stadium in op te verwachten vragen. De dienstverlening aan het publiek is al georganiseerd volgens het model van een Klant Contact Centrum. Burgers en bedrijven kunnen hier terecht voor vragen, producten en diensten. De manier waarop zij contact zoeken kunnen ze zelf bepalen: klikken (internet en e-mail), bellen, schrijven of langskomen. Voor steeds meer mensen is dit ook hun voorkeursvolgorde van contact zoeken en daarom speelt de gemeente hier ook bewust op in door het gebruik van internet en e-mail te stimuleren. Steeds meer eenvoudige zaken kan de klant daarom via internet regelen. Voor complexe zaken of als hij er niet uit komt, of niet over een computer beschikt, kan hij bellen of langskomen.

Regionaal

Haarlem heeft de omgeving nodig; voor behoud van welzijn, welvaart, werkgelegenheid en duurzame economische groei; als draagvlak voor de voorzieningen en als prachtige groene ruimte voor natuur en recreatie. Veel partners op het gebied van wonen, zorg, economie en onderwijs werken regionaal of zelfs bovenregionaal. Haarlem moet, als centrumstad in Zuid-Kennemerland, een bijdrage leveren aan de versterking van de (internationale) concurrentiepositie van de Metropoolregio Amsterdam. Een heldere positionering van Haarlem ten opzichte van Amsterdam, Haarlemmermeer en Schiphol is cruciaal. Wel moet daarbij nadrukkelijk worden nagedacht over de wijze van democratische verantwoording van regionale vormen van overleg en samenwerking.

Internationaal

Grenzen vervagen. Niet alleen zijn de internationale banden van Haarlemse instellingen en het Haarlemse bedrijfsleven talrijk, ook is Europa niet meer weg te denken uit de praktijk van Nederlandse gemeenten. Een internationale oriëntatie is belangrijk; of het nu gaat om Europese regels en geld, om kennisuitwisseling, culturele verrijking of mondiale betrokkenheid. Zo heeft de gemeenteraad in 2008 unaniem een motie aangenomen om Haarlem tot millenniumgemeente uit te roepen en daarmee uitgesproken lokaal te zullen werken aan de aanpak van belangrijke wereldproblemen. Haarlem zet de millenniumaanpak en de bestaande jumelages en stedenbanden voort en zorgt ook voor meer aandacht voor Europa.

Kaderstellende beleidsnota's

- Coalitieakkoord Haarlem 2010-2014: Het oog op morgen (2010 / 94441)
- Meer in huis voor Haarlem (2009 / 39381)
- Invoering gemeentelijke basisadministratie personen en vaststellen nieuwe verordening (2009 / 117860)

Relaties met andere programma's

Omdat dit programma gaat over de samenhang tussen burger, bestuur en dienstverlening heeft het relaties met alle andere programma's uit de begroting.

Beleidsveld 1.1 Gemeentelijk bestuur en samenwerking

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

Stad

Het stadsbestuur (gemeenteraad en college van burgemeester en wethouders) wil in de komende jaren bereiken dat burgers, bedrijven en instellingen de gemeente ervaren als partner. De reactie op een idee van buiten het stadhuis moet niet zijn “dat kan niet” of “dat mag niet”, maar “we gaan samen kijken of dit past in het beleid en hoe we dit kunnen realiseren”. Burgers, bedrijven en instellingen merken dat de gemeente argumenten van hen serieus neemt en laat zien wat ze daar mee doet. Het bestuur wil dat iedereen invloed kan hebben op wat de gemeente doet of wil gaan doen. Individuele burgers kunnen

dat bijvoorbeeld door ideeën aan te dragen en vragen te stellen over zaken die hen direct raken. Groepen van burgers kunnen dat door gezamenlijk hun belangen te behartigen bij de gemeente, bijvoorbeeld via een wijkraad of sportvereniging. Hetzelfde geldt voor bedrijven en instellingen.

Regio

In regionaal verband wil het stadsbestuur bereiken dat Haarlem en de regio elkaar als vanzelfsprekende partners zien op zoveel mogelijk terreinen. Kansen en bedreigingen worden gezamenlijk aangepakt, zodat maximaal gebruik wordt gemaakt van de schaalgrootte en de specifieke voordelen van steden en dorpen binnen de regio. De regio is daarbij de Metropoolregio Amsterdam, met daarbinnen de subregio Zuid-Kennemerland (en op veiligheidsgebied Kennemerland).

Europa

Het stadsbestuur wil bereiken dat er in de stad, zowel binnen als buiten het stadhuis, meer aandacht komt voor Europa. Heel veel regelgeving én heel veel geld komt uit Europa; dat biedt volop kansen voor Haarlem om enerzijds de eigen doelstellingen te realiseren en anderzijds als stad bij te dragen aan het bereiken van de Europese doelstellingen, zoals op het gebied van economie en milieu. Die doelstellingen zijn immers van alle Europeanen, dus ook van de Haarlemmers.

Indicatoren

De effecten van wat we willen bereiken laten zich niet vatten in cijfermatige indicatoren; het gaat veel meer om houding en gedrag, zowel van bestuurders en ambtenaren als van burgers, bedrijven en instellingen. De resultaten daarvan zullen bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen van andere programma's in deze begroting. Daarom zijn er voor dit beleidsveld geen effectindicatoren opgenomen.

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Stad
 - a. Voortzetten van wijkcontracten in alle wijken die dat op prijs stellen, maar in principe beperkt tot het “schoon, heel en veilig” houden van de buurt;
 - b. Elk collegelid heeft een meer specifieke bestuurlijke verantwoordelijkheid voor een stadsdeel en onderhoudt daar directe contacten mee.
2. Regio
 - a. Bestendigen van de samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam:
 - Afstemming ontwikkeling kantoren- en bedrijvenlocaties;
 - Haarlem is actief in het samenwerkingsverband op het gebied van de versterking van de creatieve industrie (programmabureau Creative Cities Amsterdam Area).
 - b. Intensivering samenwerking Zuid-Kennemerland ter verbetering van de bereikbaarheid van de regio.
3. Internationaal
 - a. Voortzetten in 2011 van jumelages met Angers en Osnabrück en ondersteuning van Emirdag en Mutare.

Beleidsveld 1.2 Communicatie, participatie en inspraak

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

De komende jaren willen we bereiken dat meer Haarlemmers actief deelnemen aan het verbeteren van de stad, de wijken en de buurten. Deelnemen kan op diverse manieren: van het bijwonen van een inspraakbijeenkomst tot het vegen van de eigen stoep. Dat vereist dat de inwoners goed worden geïnformeerd over wat er in buurten, wijken en de stad gebeurt en dat zij ervaren dat hun bijdrage er toe doet. Daartoe zal de communicatie met de stad worden vernieuwd, zowel op stads-, wijk- als

buurtniveau en ook met de individuele burger. Daarbij zullen allerlei manieren van communiceren worden gebruikt, van stadskrant tot internet en van inspraakavond tot wijkspreekuur.

Een tweede onderwerp is het verbeteren van participatie en inspraak en het vernieuwen en verduidelijken van de samenwerking met de wijkraden. Participatie en inspraak is geen verplicht nummer, maar vormt een essentieel onderdeel in de samenwerking tussen burgers en bestuur. Het biedt de kans om samen doelen te bepalen en te bereiken, die leiden tot een betere samenleving. Hoe eerder burgers en bestuur met elkaar in gesprek raken over een onderwerp, des te groter de kans op een breed gedragen en optimale uitkomst. Daarbij moet voor iedereen helder zijn wat ieders rol is en wat de wederzijdse verwachtingen zijn. Met twee gegevens willen we de realisatie van deze doelstellingen in beeld brengen.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Percentage Haarlemmers dat actief meedoet aan verbeteren leefbaarheid in hun buurt	21% (2005)	21% (2007) 21% (2008) 19% (2009)	≥ 21%	≥ 25%	≥ 25%	≥ 25%	≥ 25%	≥ 25%	Omnibusonderzoek
2. Percentage Haarlemmers dat vindt dat de gemeente voldoende doet om hen bij belangrijke onderwerpen te betrekken	15% (2006)	25% (2007) 23% (2008) 27% (2009)	≥ 30%	≥ 30%	≥ 30%	≥ 30%	≥ 30%	≥ 30%	Omnibusonderzoek

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Deelname van Haarlemmers en organisaties bij wijkgerichte aanpak.
 - a. Voortzetten van wijkcontracten in alle wijken die dat op prijs stellen, maar in principe beperkt tot het “schoon, heel en veilig” houden van de buurt;
 - b. Moderniseren van het beleid en de regels voor inspraak en participatie;
 - c. Gerichte aandacht voor het nuttige en goed functionerende systeem van wijkraden.
2. Haarlemmers zijn goed geïnformeerd over en betrokken bij beleid en actuele gebeurtenissen.
 - a. De gemeentelijke informatievoorziening wordt verder afgestemd op de ontwikkelingen en het gebruik van de digitale media. Zo zal de website steeds meer actuele en aanvullende informatie geven op de informatie in de Stadskrant. Afhankelijk van de ontwikkelingen in de wetgeving verschuift de informatievoorziening verder naar digitale media;
 - b. De wijkgerichte communicatie wordt verder ingevuld. Synergie van de verschillende mediakanalen (Stadskrant, website, nieuwe media), toegepast op het informatiegedrag van de verschillende doelgroepen, vormt daarbij de leidraad;
 - c. Participatie en inspraak onder het motto: duidelijker en slimmer. Voor gebiedsvisies worden vernieuwende vormen van participatie en inspraak ontwikkeld.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1a. Aantal wijkcontracten	5 (2007)	5 (2007) 9 (2008) 10 (2009)	10	Naar behoefte van de wijken	Naar behoefte van de wijken	Naar behoefte van de wijken	Naar behoefte van de wijken	Naar behoefte van de wijken	Gemeentelijke registratie
2a. Aantal bezoekers startpagina www.haarlem.nl (x 1.000)	156 (2006)	179 (2007) 180 (2008) 490 (2009)	600	600	600	600	600	600	Gemeentelijke registratie

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
2a. Plaats www.haarlem.nl in rangorde van gemeentelijke websites	48 ¹ (2007)	48(2007) 43(2008) 47(2009)	≤ 48	≤ 48	≤ 48	≤ 48	≤ 48	≤ 48	Landelijk onderzoek http://www.overheid.nl/
2a. Percentage Haarlemmers dat Stadskrant doorgaans iedere week bezorgd krijgt (excl. Nee/nee sticker)	85% (2004)	87% (2007) 83% (2008) 83% (2009)	≥ 87%	≥ 87%	≥ 87%	≥ 87%	≥ 87%	≥ 87%	Omnibusonderzoek
2a. Percentage Lezers dat Stadskrant goed leesbaar vindt	93% (2004)	93% (2007) 93% (2008) 93% (2009)	≥ 93%	≥ 93%	≥ 93%	≥ 93%	≥ 93%	≥ 93%	Omnibusonderzoek

¹ Plaats 48 van in totaal 443 gemeentelijke websites.

Beleidsveld 1.3 Beleidsveld Dienstverlening

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

1. Adequate dienstverlening en tevreden klanten. De manier van dienstverlening die burgers en bedrijven (onze ‘klanten’) verwachten is tegenwoordig anders dan 10 jaar geleden en zal over nog eens 10 jaar weer anders zijn. Daarom wordt de dienstverlening permanent aangepast aan de eisen van de tijd. We willen de dienstverlening goed laten aansluiten op de verwachtingen van de klanten. Dat betekent dat klanten kunnen kiezen welk kanaal zij willen gebruiken om iets te regelen: internet, e-mail, telefoon, post of langskomen. Er wordt –ook uit oogpunt van doelmatigheid- echter wel getracht de klant zoveel mogelijk te verleiden naar het digitaal kanaal. Het ‘zelf kunnen doen’ door de klant wordt gestimuleerd. Bij voorkeur gebruikt de klant voor eenvoudige producten het Digitaal Loket op tijden die hem uitkomen. Klanten die dat niet kunnen, worden in de nieuwe hal in de Raakspoort geholpen door middel van moderne Self-Servicezuilen waarbij begeleiding aanwezig is. Verder moet de dienstverlening met acceptabele wachttijden verlopen (langskomen op afspraak) en wordt de klant zo min mogelijk doorverwezen binnen de organisatie.

Het mooiste is als de klant een product in één handeling of bezoek kan regelen, maar dat is wettelijk niet altijd toegestaan. Een voorbeeld van dit laatste is het aanschaffen van een paspoort; bij dit soort producten zal de gemeente daarover aan de klant duidelijke informatie verstrekken. Dat geldt ook voor de papieren die nodig zijn om een product aan te schaffen.

Als de gemeente deze onderwerpen realiseert, dan is de verwachting dat dit blijkt uit de tevredenheid van de klant met de dienstverlening. Door digitale innovaties wordt gestreefd naar een moderne, eigentijdse dienstverlening waarbij de klanttevredenheid op een stevige 7,0 blijft maar dan wel tegen lagere kosten. Daarbij worden rapportcijfers voor klanttevredenheid uit een landelijk onderzoek als maatstaf gehanteerd, evenals de positie van Haarlem in een landelijke vergelijking. Een derde element is het aantal (gegronde) klachten over de dienstverlening. Daar waar samenwerking een optie is om schaalvoordelen te bereiken, wordt dit nadrukkelijk gezien. De mogelijkheden van een gedifferentieerd tarief voor fysieke en digitale dienstverlening worden onderzocht.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Klanttevredenheid over dienstverlening ¹	7,2 (2008)	7,2 (2010)	≥ 7,0	ruim 7,0	ruim 7,0	ruim 7,0	ruim 7,0	ruim 7,0	Landelijke Benchmark Publiekszaken
1. Aantal klachten over gemeentelijke dienstverlening ³	189 (2006)	200 (2009)	≤ 200	≤ 200	≤ 200	≤ 200	≤ 200	≤ 200	Gemeentelijke registratie
1. Percentage schriftelijke (deels) gegronde klachten over gemeentelijke dienstverlening ³	39% (2006)	38% (2009)	40%	35%	30%	30%	30%	30%	Gemeentelijke registratie

De verwachtingen van klanten op het gebied van dienstverlening worden steeds hoger. Dit is een maatschappelijke trend. Klanten worden steeds kritischer en veeleisender. Om hetzelfde niveau van klanttevredenheid te behalen moet dus veel inspanning geleverd worden. Hier geldt het motto: "stilstand is achteruitgang".

¹ Dit is het rekenkundig gemiddelde van de rapportcijfers voor balie, telefoon en digitale aanvragen

² Dit betreft klachten over de dienstverlening van alle gemeentelijke onderdelen en over alle producten, zoals vergunningen, reisdocumenten, uitkeringen, parkeervignetten enz. Het gaat hier niet om bezwaarschriften.

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

- Invoeren van de methodiek van digitale Self Service. De klant kan de belangrijkste eenvoudige producten, zoals uittreksels GBA of een parkeeronthefing, regelen via internet of via Self-Servicezuilen in de Raakspoort. In de Raakspoort krijgt de klant meer service, bijvoorbeeld doordat de klant het uittreksel GBA direct mee krijgt en ook zonder DigiD zelf zaken kan doen. Verder kan de klant de behandelstatus van zijn digitale aanvraag via internet volgen.
- Verbeteren telefonische dienstverlening. Met nieuwe telefoonsoftware kan de kwantiteit en kwaliteit van de telefonische dienstverlening worden gevolgd. De wachttijden aan de telefoon kunnen hiermee worden verminderd en de antwoorden verbeterd; hiervoor wordt een bestand aangelegd met de antwoorden op de meest gestelde vragen. In 2011 onderzoekt Haarlem de mogelijkheid voor het invoeren van het Antwoord© 14023-nummer. Daarmee kan er één centraal nummer voor alle vragen aan de overheid komen.
- Op niveau houden van de kwaliteit van de dienstverlening. Om de kwaliteit van onze dienstverlening op niveau te houden, analyseren we de klantcontactkanalen, doen we onderzoek en vergelijken we onszelf met andere gemeenten via benchmarks. De conclusies en aanbevelingen die daaruit volgen moeten leiden tot het verbeteren van de dienstverlening aan onze klanten.
- Moderniseren van de basisregistraties. Om de kwaliteit van de dienstverlening van de gemeente en andere overheden te verbeteren is modernisering van de basisregistraties nodig. Basisregistraties zijn er bijvoorbeeld voor persoonsgegevens ('bevolkingsadministratie'), gebouwen, kadastrale gegevens en de waarde van onroerende zaken. Modernisering leidt tot een efficiënte en betrouwbare manier van invoeren, opslaan, beheren en verstrekken van gegevens. Dan hoeft de burger bijvoorbeeld niet meer elke keer al zijn persoonsgegevens opnieuw op te geven, maar is één keer genoeg.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1a. Aantal aanvragen via digitaal loket (x 1.000)	2,0 (2007)	2,0 (2007) 3,7 (2008) 4,8 (2009)	4,3	5,5	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Gemeentelijke registratie
1a. Aantal uitgereikte volgnummers Publiekshal (x 1.000) ¹	184 (2007)	184 (2007) 170 (2008) 170 (2009)	190	170	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Gemeentelijke registratie
1a. Gemiddelde wachttijd aan de balie in minuten voor alle handelingen	10 (2007)	10 (2007) 10 (2008) 8 (2009)	≤ 15	≤ 15	≤ 15	≤ 15	≤ 15	≤ 15	Gemeentelijke registratie

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1b. Aantal klant-contacten via Publieks-informatienummer (023 – 5115115) (x 1.000)	107 (2007)	107 (2007) 136 (2008) 140 (2009)	160	180	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Gemeentelijke registratie

¹ Het aantal bezoekers ligt ongeveer een kwart tot een derde hoger dan het aantal uitgereikte volgnummers.

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid. In bijlage 5.1 is een analyse per beleidsveld opgenomen. Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen die in 2011 worden gedaan.

beleids veld	Programma 1 Burger en bestuur	Rekening 2009	(bedragen x € 1.000)	
			Begroting	
			2010 gewijzigd	2011
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
1.1	Gemeentelijk bestuur en samenwerking	8.354	7.671	7.775
1.2	Communicatie, participatie en inspraak	408	262	172
1.3	Dienstverlening	9.303	9.399	9.296
	<i>Totaal lasten</i>	18.064	17.332	17.243
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
1.1	Gemeentelijk bestuur en samenwerking	201	102	102
1.2	Communicatie, participatie en inspraak	0	0	0
1.3	Dienstverlening	3.197	3.234	3.108
	<i>Totaal baten</i>	3.398	3.336	3.210
	Totaal saldo (exclusief mutaties reserves)	14.666	13.996	14.033
	<i>Toevoeging aan reserve</i>			
	Verkiezingen			50
	Totaal toevoegingen aan reserve	200	50	50
	<i>Onttrekking aan reserve</i>			
	Verkiezingen			30
	Totaal onttrekkingen aan reserve	0	200	30
	Saldo (inclusief mutaties reserve)	14.866	13.846	14.053

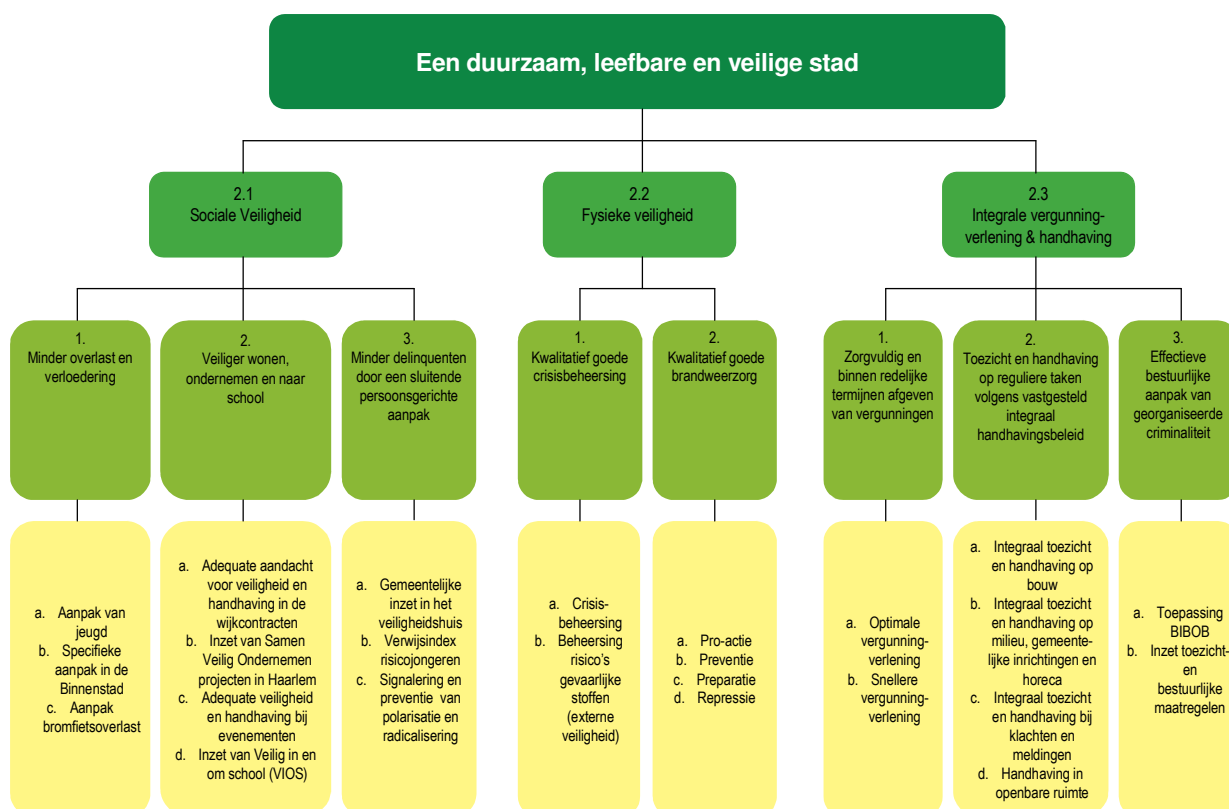
Investeringsen waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen
(bedragen x € 1.000)

IPNr	Omschrijving investering	Investering 2011
<i>Investeringsen met economisch nut</i>		
DV.02	Paspomaat klantcontactcenter (ten behoeve van veilige opslag en snellere uitgifte van waardedocumenten)	30
13.06	Digitalisering brondocumenten	30
Totaal programma 1 Burger en Bestuur		60

Programma 2 Veiligheid, Vergunningen en Handhaving

Commissie
(Coördinerende) portefeuille(s)
Afdeling(en)

Bestuur
Openbare Orde en Veiligheid
Veiligheid, Vergunningen en Handhaving

Topindicatoren	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Percentage Haarlemmers dat Haarlem een (zeer) veilige stad vindt	(2010) ¹	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Omnibusonderzoek
Aantal incidenten ²	48.734 (2005)	36.436 (2009) ³	p.m.	39.000	39.000	39.000	39.000	39.000	Politie Kennemerland
Percentage aanvragers van vergunningen dat tevreden is met de behandeling	(2010) ¹	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Onderzoek (Heijting)

¹ Voor deze indicator is nog geen nulmeting beschikbaar. Met ingang van deze programmabegroting zal deze indicator structureel worden gemeten. Aan de hand van de eerstvolgende (nul)meting kan een realistische(r) formulering van streefwaarden plaatsvinden.

² Onder het kopje incidenten vallen alle aangiften, maar ook meldingen van overlast of van een voorval zonder dat er een aangifte is gedaan.

³ Zoals bekend is de politie, landelijk, in 2009 naar een ander bedrijfsprocessensysteem overgestapt. Het is onduidelijk welke implicaties deze switch heeft gehad voor het cijfer in 2009.

Programmadoelstelling (Missie)

Haarlem is een duurzaam leefbare en veilige stad en dat moet zo blijven. Integrale veiligheid, vergunningverlening en handhaving staan centraal. Deze zullen een positief maatschappelijk effect hebben op de objectief vastgestelde veiligheid zoals blijkt uit aantallen incidenten en de subjectief vast te stellen veiligheid zoals die door inwoners wordt ervaren. Deregulering, vermindering van regeldruk staat hoog in het vaandel, door integrale en snelle behandeling van aanvragen en afschaffen of vereenvoudiging van vergunningstelsels.

Geweld, overlast, verloedering en gebrek aan respect voor regels moeten met kracht bestreden worden. Daarbij is onveiligheid geen statisch begrip; in de afgelopen jaren zijn bedreigingen die uitgaan van nieuwe crises, zoals overstromingen en pandemieën, toegenomen. De komende jaren staat een aantal prioriteiten centraal: de aanpak van jeugdproblematiek, de aanpak van overlast in de binnenstad, de realisatie van wijkgericht werken, evenementen en de bestuurlijke aanpak van criminele samenwerkingsverbanden. Door een zichtbare en goed uitgeruste handhavingsorganisatie en een actiegericht en integraal veiligheidsbeleid wordt aan deze prioriteiten gewerkt. De hoge ambities ten aanzien van handhaving moeten we de komende jaren temperen, met name de integrale handhaving in de ochtenduren zal nader tegen het licht gehouden worden. Handhaving van afval- en fietsenoverlast zal daarin zoveel mogelijk worden ontzien.

Haarlem streeft naar integrale vergunningverlening op één plek in de organisatie. Elke vergunning komt snel maar na zorgvuldige belangenafweging tot stand binnen de beleidskaders en voldoet aan de technische- en veiligheidseisen. Toetsing vooraf en toezicht/handhaving achteraf op de uitvoering van verleende vergunningen zijn daarbij noodzakelijk om een veilige en mooie leefomgeving te behouden en te creëren voor bewoners en gebruikers van de stad. Daar waar kan wordt vergunningplicht omgezet in algemene regels om lastendruk te verminderen. Het college legt op korte termijn een kadernota en actieprogramma deregulering 2011 voor aan de raad.

Context en achtergronden

Het kader voor de programmabegroting wordt gevormd door de door de raad vastgestelde nota's Integrale Veiligheid 2008-2011, Integraal Handhavingsbeleid 2009-2013 en Administratieve lastenverlichting (en alle daarop aangepaste beleidsnota's). De prioriteiten in deze nota's zijn leidend voor de programmabegroting.

De prioriteiten uit het Integraal Veiligheidsbeleid 2008-2011 (IVB) zijn: *jeugd & veiligheid, veilige binnenstad, wijkveiligheid* en *branden en crises*. De prioriteiten uit het Integraal Handhavingsbeleid 2009-2013 (IHB) en afgeleid van het IVB zijn: *de leefbaarheid van wijken*: iedere wijk heeft de mogelijkheid om met de wijkcontracten de eigen handhavingprioriteiten (ten aanzien van schoon, heel en veilig) te stellen en effectief aan te pakken. Onderliggende oorzaken van verloedering worden aangepakt. *De binnenstad*: er is een hoog normbesef en nalevinggedrag in de binnenstad, oorzaken van overlast worden aangepakt en de wegen naar de binnenstad zijn schoon, overzichtelijk en aantrekkelijk. *Jeugd*: er is een goed uitgaansgebied en een goede uitgaansmentaliteit, zonder overlast. Landelijke aanpakken (op het gebied van alcohol en drugs) zijn effectief toegepast. *Evenementen vinden veilig en aangenaam plaats*: de overlast voor omwonenden is beperkt en organisatoren zijn zorgvuldig in de naleving van hun vergunning. *Bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit*: in Haarlem wordt streng opgetreden tegen criminele samenwerkingsverbanden. Er worden geen zaken gedaan met mensen en bedrijven die niet op een legitieme manier aan hun financiële middelen zijn gekomen. Door een succesvolle toepassing van BIBOB is er een crimineelonvriendelijk klimaat in Haarlem.

In de nota Administratieve lastenverlichting zijn per direct vergunningen afgeschaft of is aangegeven welke vergunningstelsels omgezet kunnen worden in algemene regels al dan niet met meldingsplicht. Het gaat om de volgende onderwerpen: terrassen, uitstallingen, splitsing, innemen openbare grond, reclame buiten beschermd stadsgezicht, openbreken van de openbare weg, sampling, gevelreiniging, ontheffing houden schadelijke dieren en koek en zopie. Er wordt voor deze onderwerpen een nieuw beleidskader opgesteld.

Naast de gestelde kaders en prioriteiten zijn er tal van andere ontwikkelingen die de komende periode relevant zijn:

- Nieuwe regelgeving zoals de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en de nieuwe Waterwet, de Kraakwet, WRP (wet regulering prostitutie), bestuurlijke strafbeschikking;
- Regio-overstijgende organisatie ontwikkelingen, zoals de ontwikkelingen in de crisisbeheersing en brandweerbepaling, de regionalisering van veiligheidsbeleid en de ontwikkeling van een regionale omgevingsdienst.
- De doorontwikkeling van het Regionaal Informatie en Expertise Centrum Noord-Holland (RIEC NH) waar de gemeente Haarlem een belangrijke rol speelt door het faciliteren van het kennisknooppunt Haarlem.

De inwerkingtreding van de Wabo is gepland op 1 oktober 2010. De Wabo is onderdeel van de modernisering van de VROM-regelgeving waarmee het rijk het aantal wetten en regels flink vermindert en verbetert. De Wabo maakt deel uit van het pakket maatregelen om economische activiteiten te stimuleren. Door het samenvoegen van de vergunningen voor onder meer bouwen, milieu, monumenten en natuurbescherming tot één omgevingsvergunning verminderen administratieve lasten. In veel gevallen zal ook de inhoudelijke kant van de vergunningen veranderen (indieningsvereisten, voorwaarden) en zullen termijnen verkort worden.

Het uitvoeren van de Wabo wordt landelijk gekoppeld aan de wens om regionale uitvoeringsdiensten op te richten, die effectiever en meer efficiënt zouden moeten kunnen werken op dit werkterrein. Haarlem richt zich op samenwerking binnen de grenzen van de veiligheidsregio Kennemerland.

Kaderstellende beleidsnota's

- Integraal Veiligheidsbeleid 2008 – 2010 (2008/46560), verlenging naar 2011 (2010/99764)
- Actieprogramma Fysieke Veiligheid 2008 – 2010 (2008/ 16025)
- Actieprogramma Sociale Veiligheid 2011 (2010 / 99764)
- Integraal Handhavingsbeleid 2009-2013 (2009 / 43741)
- Nota vereenvoudiging vergunningprocedure Foto- en filmopnamen (2010/ 71685)
- Nota Administratieve Lastenverlichting (2010 / 30066)
- Richtlijnen voor onderhoud en restauratie van monumenten en/of panden binnen het beschermd stadsgezicht van Haarlem (2009 / 165233)

Relaties met andere programma's

Er zijn relaties met veel programma's van de Programmabegroting:

Programma 3 Welzijn en Zorg.

Programma 4 Jeugd, Onderwijs en Sport.

Programma 5 Wijk aanpak, Wonen en Stedelijke Ontwikkeling, beleidsveld 5.1 Wijk aanpak Stedelijke Vernieuwing en 5.2 Wonen.

Programma 6 Economie Cultuur, Toerisme en Recreatie: vooral beleidsveld 6.1 Economie (goed en veilig ondernemingsklimaat en toetsingskaders reclame, terrassen en uitstallingen).

Programma 8 Bereikbaarheid en Mobiliteit: vooral beleidsveld 8.3 Parkeren.

Programma 9 Kwaliteit Fysieke Leefomgeving: beleidsveld 9.1 Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid en beleidsveld 9.2 Openbare ruimte bovengronds (wijkgericht werken).

Beleidsveld 2.1 Sociale Veiligheid

Sociale Veiligheid heeft betrekking op alle risico's die het gevolg zijn van moedwillige (criminele) handelingen van derden. Voor het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid zijn door het rijk voor 2010 en 2011 middelen beschikbaar gesteld. In het jaarlijkse actieprogramma Sociale Veiligheid wordt de inzet van middelen vastgelegd. Het kader voor het actieprogramma Sociale Veiligheid 2011 wordt gevormd door de Nota Integrale Veiligheid en de Nota Integraal Handhavingsbeleid. Parallel aan de analyse en keuzes die gemaakt worden in de nota's IVB en IHB wordt ook in het

actieprogramma Sociale Veiligheid 2011 prioriteit gegeven aan de aanpak van jeugdproblematiek, de aanpak van overlast in de binnenstad, de realisatie van wijkgericht werken, evenementen en de bestuurlijke aanpak van criminele samenwerkingsverbanden.

Wat willen we bereiken in 2011- 2015?

1. Minder overlast en verloedering: In elke gemeente zijn jongeren die behoefte hebben om rond te hangen op straat, is er uitgaanspubliek dat zich 's nachts op straat bevindt en zijn er dak- en thuislozen en verslaafden die een plekje zoeken in de openbare ruimte. Vaak gaat het goed, maar er zijn ook situaties waar het behoorlijk uit de hand loopt en er sprake is van ernstige overlast of verloedering.
2. Veiliger wonen, ondernemen en naar school: Een veilige en leefbare stad is niet alleen een stad waar bewoners geen of weinig overlast ervaren, maar vooral ook een stad waar bewoners veilig wonen, waar ondernemers veilig ondernemen en waar jongeren veilig naar school kunnen gaan.
3. Minder delinquenten door een sluitende persoonsgerichte aanpak: Criminaliteit en overlast zijn in essentie altijd het gevolg van het gedrag van mensen. Om dat gedrag te kunnen beïnvloeden is een persoonsgerichte aanpak een belangrijk onderdeel van de totaalaanpak op het gebied van sociale veiligheid. Om tot een effectieve persoonsgerichte aanpak te komen is het van belang dat een sluitende keten van signalering, preventie, repressie en nazorg wordt gecreëerd.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1a. Percentage Haarlemmers dat aangeeft dat overlast van groepen jongeren (zeer) vaak voorkomt ¹	19% (2007)	p.m.	< 19%	< 19%	< 19%	< 19%	< 19%	< 19%	Omnibusonderzoek
2a. Percentage Haarlemmers dat zich in de eigen woonbuurt (zeer) veilig voelt	(2010) ²	p.m.	% > 2010	% > 2010	% > 2010	% > 2010	% > 2010	% > 2010	Omnibusonderzoek
2b. Percentage leerlingen van het voortgezet onderwijs dat zich veilig voelt op school	86% (2008)	88% (2009)	89	90%	91%	91%	92%	92%	Digipanel Jeugd

¹ Deze indicator komt voort uit de Haarlemse Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor 2007 en is nu opgenomen in het Omnibusonderzoek (vanaf 2010).

² Voor deze indicator is nog geen nulmeting beschikbaar. Met ingang van deze programmabegroting zal deze indicator structureel worden gemeten. Aan de hand van de eerstvolgende (nul)meting kan een realistische(r) formulering van streefwaarden plaatsvinden.

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Minder overlast en verloedering, door:
 - a. Aanpak van jeugd: overlastgevend hangjongeren, aanpak alcohol en drugsgebruik, inzet Halt.
 - b. Specifieke aanpak in de Binnenstad: aanpak van uitgaansoverlast, de aanpak overlast daklozen, verslaafden en veelplegers, aanpak overlastlocaties.
 - c. Aanpak bromfietsoverlast.
2. Veiliger wonen, ondernemen en naar school, door:
 - a. Adequate aandacht voor veiligheid en handhaving in de wijkcontracten: met de inzet van buurtbemiddeling, de inzet van het Politie Keurmerk Veilig Wonen.
 - b. Inzet van Samen Veilig Ondernemen projecten in Haarlem.
 - c. Adequate veiligheid en handhaving bij evenementen.
 - d. Inzet van Veilig in en om School (VIOS).

3. Minder delinquenten door een sluitende persoonsgerichte aanpak, door:
 - a. Gemeentelijke inzet in het veiligheidshuis: het creëren van een adequaat gemeentelijk zorgaanbod door een geïntegreerde aanpak zeer actieve veelplegers, nazorg ex-gedetineerden, adequate aanpak jeugdige criminelen, een sluitende aanpak huiselijk geweld en een ketenaanpak pooierboys
 - b. Verwijsindex risicojongeren
 - c. Signalering en preventie van polarisatie en radicalisering

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1a. Aantal hinderlijke jeugdgroepen (shortlist) ¹	16 (2009)	p.m.	≤ 16	≤ 16	≤ 15	≤ 15	≤ 14	≤ 14	Politiegegevens
1b. Het aantal aangiften en meldingen van uitgaansgerelateerde delicten ² .	(2010) ³	p.m.	≤ 2010	≤ 2010	≤ 2010	≤ 2010	≤ 2010	≤ 2010	BVH politie
1c. Percentage Haarlemmers dat aangeeft dat gemeente en politie meer aandacht moeten hebben voor overlast van scooters en brommers.	36% (2008)	28% (2009)	p.m.	< 28 %	< 28 %	< 28 %	< 28 %	< 28 %	Omnibusonderzoek
2b. Percentage leerlingen van het voortgezet onderwijs dat slachtoffer is geworden van agressie/geweld	6% (2009)	6% (2009)	p.m.	≤ 6%	≤ 5%	≤ 5%	≤ 4%	≤ 4%	Digipanel Jeugd
3a. Aantal aangehouden jeugdige verdachten (12-17 jaar).	(2010) ³	p.m.	% < 2010	% < 2010	% < 2010	% < 2010	% < 2010	% < 2010	Politiegegevens
3b Aantal zeer actieve veelplegers ⁴	54 (2009)	54 (2009)	50	≤ 50	≤ 48	≤ 48	≤ 46	≤ 46	Politiegegevens

¹ Hinderlijke jeugdgroep: De belangrijkste bezigheden van deze groep bestaat uit het (on)bewust veroorzaken van overlast en hinder voor hun omgeving. Deze groep hangt wat rond in de buurt, is af en toe luide aanwezig en trekt zich van de omgeving niet zoveel aan. Soms loopt het wel eens uit de hand en zijn er kleine schermutselingen. Dat is doorgaans echter snel in de kiem gesmoord en vaak ook meer toeval dan gepland. Ook maakt de groep zich incidenteel schuldig aan kleine vernielingen. Een beperkt aantal jongeren uit deze groep maakt zich soms schuldig aan (veelal lichte) gewelds- en (in mindere mate) vermogensdelicten. Over het algemeen is de groep nog voldoende 'autoriteitsgevoelig' is en aanspreekbaar is op zijn gedrag.

² Uitgaansgerelateerde delicten: 'openlijke geweldpleging tegen personen', 'bedreiging', 'steekpartij zonder gevolgen', 'schietpartij zonder gevolgen', 'vechtpartij zonder gevolgen', 'ruzie/twist zonder gevolgen', 'eenvoudige mishandeling', 'zware mishandeling', 'overigen mishandeling', 'drugsoverlast', 'vandalisme en baldadigheid', 'vernieling van/aan auto', 'vernieling van/aan openbaar vervoer/abri', 'vernieling van/aan openbaar gebouw', 'vernieling overige objecten' en 'geluidshinder horeca'.

³ Voor deze indicator is nog geen nulmeting beschikbaar. Met ingang van deze programmabegroting zal deze indicator structureel worden gemeten. Aan de hand van de eerstvolgende (nul)meting kan een realistische(r) formulering van streefwaarden plaatsvinden.

⁴ Zeer actieve veelpleger: Een persoon van 18 jaar of ouder die over een periode van 5 jaren meer dan 10 politieantecedenten heeft opgebouwd, waarvan tenminste 1 in het voorafgaande kalenderjaar.

Beleidsveld 2.2 Fysieke Veiligheid

Fysieke Veiligheid bevat vormen van onveiligheid die samenhangen met gevaarlijke stoffen, gebouwen en natuur. Thema's zijn brandveiligheid, brandweezorg, (natuur)rampen en externe veiligheid. Een belangrijke maatregel in dit veld betreft crisisbeheersing en de voorbereiding op de rampenbestrijding.

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

1. Kwalitatief goede crisisbeheersing: Haarlem streeft naar een crisisbeheersingsorganisatie die voldoet aan (meer dan) de basisnormen, zowel met betrekking tot gemeentelijke processen als ook op het gebied van de organisatorische (rand)voorwaarden.
2. Kwalitatief goede brandweezorg: het voorkomen, beperken en bestrijden van brand en het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan brand.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Oordeel evaluaties van oefeningen en incidenten crisisbeheersing	Negatief ¹	Positief met opmerkingen ² (2007) Positief (2008) Geen oordeel (2009)	Positief	Positief	Positief	Positief	Positief	Positief	Gemeente Haarlem en VRK
2. Oordeel evaluaties van oefeningen en incidenten branden	(2011)	p.m.	Positief	Positief	Positief	Positief	Positief	Positief	Gemeente Haarlem en VRK

¹ Oordeel van de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid, ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in 2007

² Oordeel van de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid, ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties naar aanleiding van de Algemene Doorlichting Rampenbestrijding in de Veiligheidsregio Kennemerland in 2008

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Kwalitatief goede crisisbeheersing door:
Uitvoeren actieprogramma Fysieke Veiligheid, onderdeel crisisbeheersing en externe veiligheid.
Thema's in het actieprogramma zijn:
 - a. Crisisbeheersing
 - b. Beheersing risico's gevaarlijke stoffen (externe veiligheid).
2. Kwalitatief goede brandweezorg door:
Uitvoeren actieprogramma Fysieke veiligheid, onderdeel brandweezorg: het voorkomen, beperken en bestrijden van brand en van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan brand, oftewel:
 - a. Pro-actie: het wegnemen van structurele oorzaken van onveiligheid en het voorkomen van het ontstaan daarvan;
 - b. Preventie: voorkomen van directe oorzaken van onveiligheid;
 - c. Preparatie: een goede voorbereiding op de repressieve taken;
 - d. Repressie: de daadwerkelijke bestrijding van brand en andere inbreuken.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1a. Percentage bekende risico-objecten in de gemeente Haarlem	(2011) ¹	p.m.	100%	100%	100%	100%	100%	100%	Gemeente Haarlem en VRK
1a. Percentage opgeleide en geoefende medewerkers met een taak in de crisisbeheersing bij - gemeente - brandweer - GGD/GHOR	40% (2008)	p.m.	90%	90%	90%	90%	90%	90%	Gemeente Haarlem en VRK
1b. Aantal uitgevoerde projecten Externe Veiligheid ²	3 (2004)	5 (2007) 5 (2008) 7 (2009)	6	6	6	6	6	6	Gemeente Haarlem en provincie Noord-Holland

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
2a. Pro-actie: Percentage bouwaanvragen met een toekomstige gebruiksfunctie voor 25 personen waarover de brandweer advies heeft uitgebracht	(2011) ¹	p.m.	80 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	Gemeente Haarlem en VRK
2b. Preventie: Percentage daartoe verplichte instellingen met een controle van de gebruiksvergunning	(2011) ¹	p.m.	80 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	Gemeente Haarlem en VRK
2c. Preparatie: Percentage evaluaties van groot-schalige (tweemaal jaarlijks) oefeningen	(2011) ¹	p.m.	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	VRK
2c. Preparatie: Percentage daartoe in aanmerking komende instellingen met een actueel aanvalsplan brandweer	(2011) ¹	p.m.	80 %	90 %	90 %	90 %	90 %	90 %	VRK
2d. Repressie: Percentage uitrukken met overschrijding vastgestelde opkomsttijd van 8 minuten.	(2011) ¹	p.m.	≤ 10 %	≤ 10 %	≤ 10 %	≤ 10 %	≤ 10 %	≤ 10 %	VRK

¹ Het streven van de VRK is om in 2011 te komen met een goede nulmeting.

² De inzet ihkv de externe veiligheid is afhankelijk van de subsidie van de provincie.

Beleidsveld 2.3 Integrale vergunningverlening en handhaving

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

Optimale vergunningverlening en integrale handhaving:

1. Het zorgvuldig en binnen redelijke termijnen afgeven van vergunningen.
2. Toezicht en handhaving op reguliere taken volgens vastgesteld Integraal handhavingsbeleid (2009-2013).
3. Effectieve bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit.

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Percentage aan de gemeente opgelegde dwangsom bij niet tijdig beslissen	(2010) ¹	p.m.	1%	1%	1%	1%	1%	1%	Gemeentelijke registratie
1. Percentage binnen wettelijke termijn verleende vergunningen	75% (2008)	90% (2009)	95%	95%	95%	95%	95%	95%	Gemeentelijke registratie

¹ Voor deze indicator is nog geen nulmeting beschikbaar. Met ingang van deze programmabegroting zal deze indicator structureel worden gemeten. Aan de hand van de eerstvolgende (nul)meting kan een realistische(r) formulering van streefwaarden plaatsvinden.

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Zorgvuldig en binnen redelijke termijnen afgeven van vergunningen door:
 - a. Optimale vergunningverlening. Daar waar mogelijk worden vergunningstelsels omgezet in algemene regels, eventueel met meldingsplicht. Hiermee wordt lastendruk verminderd. Door zoveel mogelijk integrale vergunningverlening kan tevens administratieve lastenverlichting plaatsvinden, de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht geeft hier ook al de mogelijkheid voor. Bestaande beleidskaders op plaatselijke vergunningstelsels worden zoveel mogelijk aangepast zodat meer uitgegaan wordt van algemene regels. Best practices uit het land worden geïmplementeerd om vereenvoudiging van aanvragen en afhandeling te verkrijgen.
 - b. Snellere vergunningverlening. De nieuwe wetgeving gaat uit van kortere termijnen waarbinnen vergunningen moeten worden afgegeven.
2. Toezicht en handhaving volgens vastgesteld Integraal Handhavingsbeleid door:
 - a. Integraal toezicht en handhaving op bouw, waarbij het accent nadrukkelijk ligt op veiligheid (constructief, brand, bouw en milieu) met toepassing van de prioriteitenladder¹.
 - b. Integraal toezicht en handhaving op milieu categorie 3 en 4 en gemeentelijke inrichtingen en horeca categorie 1 en 2².
 - c. Integraal toezicht en handhaving bij klachten en meldingen met toepassing van de prioriteiten ladder ten aanzien van strijdig gebruik, vergunningsvrije en lichte bouwvergunning, bestaande woningkwaliteit en illegale bouw.
 - d. Handhaving in de openbare ruimte (parkeren, rijdend verkeer, APV, toezicht op dak- en thuislozen, toezicht bij evenementen en specifieke projecten op het gebied van bijvoorbeeld afval, jeugd, fietsen, honden en wijkgerichte integrale handhaving)
3. Effectieve bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit:
 - a. Toepassing Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (BIBOB).
 - b. Inzet toezicht- en bestuurlijke maatregelen.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1a. Aantal vergunningstelsels dat is afgeschaft of omgezet in algemene regels	(2010) ¹	p.m.	3	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Gemeentelijke registratie
2a. Percentage nalevingsgedrag bij (her)controle	80% (2008)	p.m.	81%	82%	82%	82%	82%	82%	Gemeentelijke registratie
2b. Percentage toezicht- en handhavingsobjecten waarbij het toezicht-protocol is gevolgd	75% (2008)	75% (2009)	76%	77%	77%	77%	77%	77%	Gemeentelijke registratie
2c. Percentage afgehandelde klachten en meldingen met toepassing van de prioriteitenladder	(2010) ¹	p.m.	100%	100%	100%	100%	100%	100%	Gemeentelijke registratie

¹ Verzoeken om handhaving en klachten worden getoetst aan criteria als veiligheid, gevaar en beleidskaders waar dan vervolgens punten aan worden toegekend. Indien aangereikte zaken geen of te weinig punten opleveren wordt besloten om geen handhavingsactie op te starten.

² Bedrijven, die onder de werkingssfeer van de Wet milieubeheer vallen, zijn verdeeld in categorieën, waaraan een toezichtsfrequentie is gekoppeld. Hoe hoger de categorie, hoe meer milieubelastende activiteiten in het bedrijf plaatsvinden en hoe vaker een integrale controle wordt uitgevoerd.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
2d. Aantal opgelegde boetes	34.000 (2009)	p.m.	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	Gemeentelijke registratie
2d. Percentage boetes dat geseponeerd wordt	2,2% (2009)	p.m.	2%	2%	2%	2%	2%	2%	Gemeentelijke registratie
2d. Aantal handhavings-projecten ingegeven door de actualiteit	(2010) ¹	n.v.t.	10	10	10	10	10	10	Gemeentelijke registratie
3a. % Gescreende nieuwe horeca-aanvragen	100% (2008)	100% (2009)	100%	100%	100%	100%	100%	100%	Gemeentelijke registratie
3b Aantal projecten opgepakt met geïntegreerde ² aanpak	n.v.t.	n.v.t.	3	3	4	4	4	4	Gemeentelijke registratie

¹ Voor deze indicator is nog geen nulmeting beschikbaar. Met ingang van deze programmabegroting zal deze indicator structureel worden gemeten. Aan de hand van de eerstvolgende (nul)meting kan een realistische(r) formulering van streefwaarden plaatsvinden.

² De geïntegreerde aanpak is de gezamenlijke aanpak van Openbaar Ministerie, politie, belastingdienst, gemeente en sociale opsporingsdiensten ten aanzien van criminele samenwerkingsverbanden.

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid. In bijlage 5.1 is een analyse per beleidsveld opgenomen. Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen die in 2011 worden gedaan.

(bedragen x € 1.000)

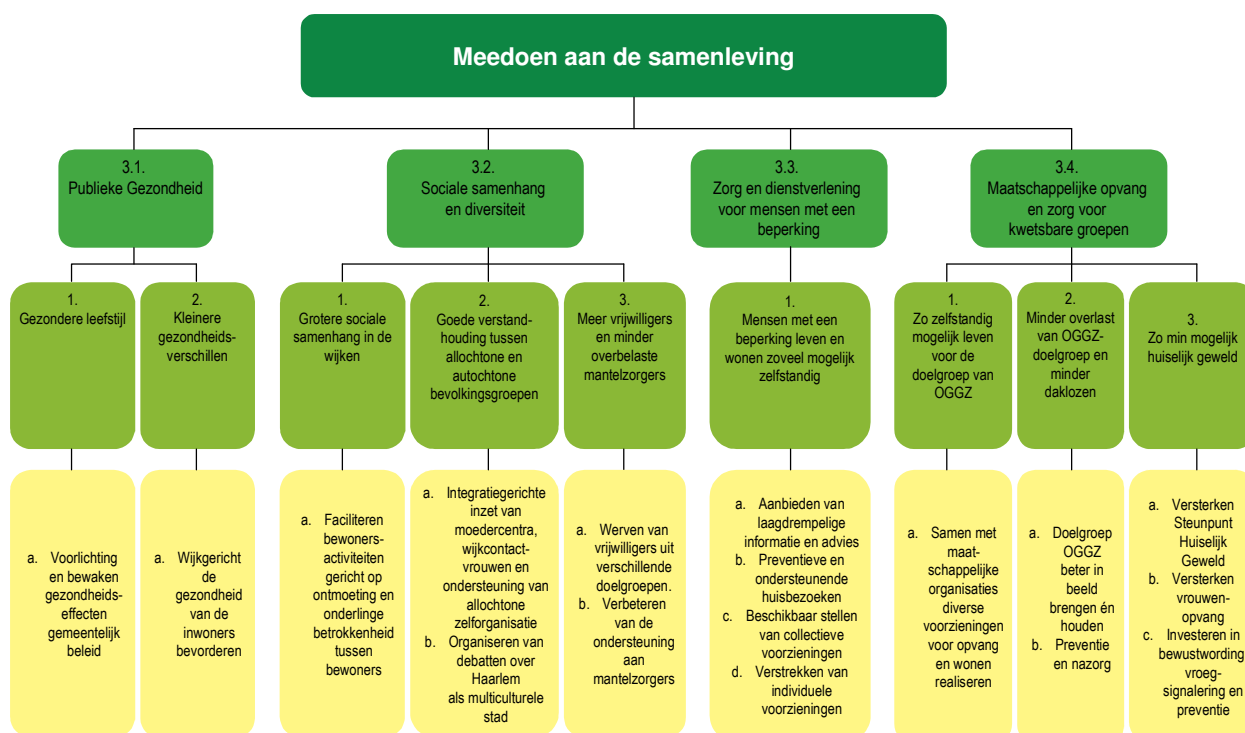
beleids veld	Programma 2 Veiligheid, vergunningen en handhaving	Rekening 2009	Begroting 2010 gewijzigd	2011
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
2.1	Sociale veiligheid	2.404	1.869	1.586
2.2	Fysieke veiligheid	13.542	14.507	14.905
2.3	Integrale vergunningverlening en handhaving	17.970	19.574	19.560
	<i>Totaal lasten</i>	33.916	35.949	36.051
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
2.1	Sociale veiligheid	1.996	63	63
2.2	Fysieke veiligheid	668	853	652
2.3	Integrale vergunningverlening en handhaving	6.707	5.923	6.338
	<i>Totaal baten</i>	9.371	6.838	7.052
	Totaal saldo (exclusief mutaties reserves)	24.545	29.111	28.999
	<i>Toevoeging aan reserve</i>			
	-			
	Totaal toevoegingen aan reserve	657	0	0
	<i>Onttrekking aan reserve</i>			
	Algemene reserve (budgetoverheveling rampenbestrijding)			39
	Totaal onttrekkingen aan reserve	0	618	39
	Saldo (inclusief mutaties reserve)	25.202	28.493	28.960

(bedragen x € 1.000)

IPNr	Omschrijving investering	Investering 2011
	Er zijn binnen dit programma geen investeringen voor 2011	
	Totaal programma 2 Veiligheid, vergunningen en handhaving	

Programma 3 Welzijn, Gezondheid en Zorg

Commissie	<i>Samenleving</i>
(Coördinerende) portefeuille(s)	<i>Maatschappelijke Ontwikkeling</i>
Afdeling(en)	<i>Stadszaken en Dienstverlening</i>

Topindicatoren	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Rapportcijfer Haarlemmers voor het eigen welzijn	6,9 (2008)	6,8 (2009)	≥ 7	≥ 7	≥ 7	≥ 7	≥ 7	≥ 7	Omnibusonderzoek
Kencijfer sociale kwaliteit	6,1 (2005)	6,1 (2007) 6,1 (2009)	≥ 6,1	≥ 6,1	≥ 6,1	≥ 6,1	≥ 6,1	≥ 6,1	Omnibusonderzoek
% Haarlemmers dat eigen gezondheid (zeer) goed noemt	78% (2007)	78% (2009)	78%	≥ 78%	≥ 78%	≥ 78%	≥ 78%	≥ 78%	Omnibusonderzoek

Programmadoelstelling (Missie)

Haarlem is een sociale en betrokken stad waarin iedereen mee mag doen en meetelt. Meedoen aan de samenleving loopt uiteen van het hebben van werk, het volgen van onderwijs, sporten, bezoek aan de bibliotheek of schouwburg, het verrichten van vrijwilligerswerk, tot je inzetten voor de wijk of stad en het onderhouden van sociale contacten. Het uitgangspunt is de eigen kracht, eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van mensen. Voorwaarde is dat Haarlemmers zich ook betrokken voelen bij elkaar en bij de samenleving.

Maatschappelijk effect	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Rapportcijfer Haarlemmers voor het eigen welzijn	6,9 (2008)	6,8 (2009)	≥ 7	≥ 7	≥ 7	≥ 7	≥ 7	≥ 7	Omnibusonderzoek
Kencijfer sociale kwaliteit	6,1 (2005)	6,1 (2007) 6,1 (2009)	≥ 6,1	≥ 6,1	≥ 6,1	≥ 6,1	≥ 6,1	≥ 6,1	Omnibusonderzoek

Context en achtergronden

Programma 3 gaat over het beleid op het gebied van welzijn, publieke gezondheid en zorg. Haarlem wil een gezonde stad blijven, met inwoners die zich bewust zijn van hun leefstijl. Haarlem gaat daarbij eerst uit van de eigen kracht en zelfredzaamheid van de inwoner. De focus van het beleid ligt op ouderen, jongeren en mensen met meervoudige problemen. Daarnaast wordt met gezondheidsbescherming en -bevordering voorkomen dat Haarlemmers in een achterstandspositie komen, waarbij de kanttekening wordt gemaakt dat het ontbreken van financiële middelen de mogelijkheden en ambities op dit terrein beperkt.

De essentie van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en van dit programma is dat iedere burger moet kunnen meedoen aan de samenleving, ongeacht beperkingen. Soms moeten burgers daarvoor een beroep doen op hun omgeving en steken mantelzorgers of vrijwilligers een handje toe. Dan regisseert en faciliteert de gemeente dat mensen elkaar kunnen vinden en elkaar van dienst kunnen zijn. Aanvullend zorgt de gemeente voor laagdrempelige diensten waar mensen makkelijk gebruik van kunnen maken. Bijvoorbeeld in de vorm van sociale buurtvoorzieningen, ouderenadviseurs, welzijnsactiviteiten en collectief vervoer. En soms hebben burgers intensieve, individuele en langdurige ondersteuning nodig. Dan zorgt de gemeente voor passende verstrekkingen, voorzieningen en begeleiding. Bijvoorbeeld in de vorm van hulp bij het huishouden of woningaanpassingen.

Als de eigen kracht van de burger (tijdelijk) tekort schiet, biedt de gemeente dus eerst collectieve en daarna individuele voorzieningen aan. De gemeente handelt daarbij vanuit de vraag van de burger. De voorzieningen die geboden worden kunnen soms direct door de gemeente bepaald worden, maar vaak is zij afhankelijk van andere partijen. De gemeente stelt zich nadrukkelijk op als partner.

Beleid en regelingen voor maatschappelijke ondersteuning staan vanwege rijksmaatregelen sterk onder druk. Voor de individuele voorzieningen is van belang dat het rijk in juni 2010 een landelijke bezuiniging van 200 miljoen op de voorziening hulp bij het huishouden heeft aangekondigd. Deze landelijke bezuiniging komt bovenop de budgettaire korting als gevolg van de aanpassing van het Wmo-verdeelmodel. Het rijk gaat er van uit dat de gemeente Wmo-taken efficiënter moeten en kunnen uitvoeren. Een dergelijke korting kan niet zonder consequenties blijven. De eigen kracht en actieve betrokkenheid van burgers op elkaar zullen daarom verder versterkt moeten worden. Alleen met een daadwerkelijke nieuwe manier van werken en meer aandacht voor co-creatie kan Haarlem toegroeien naar een duurzaam, toekomstbestendig en betaalbaar sociaal beleid. De basis is het samenspel tussen de eigen kracht van burgers, inspirerende maatschappelijke ondernemers en gemeentelijke verantwoordelijkheid voor echt kwetsbaren. In plaats van denken in claims moet gedacht worden aan oplossingsgericht meedenken. De gemeente moet het voortouw nemen bij deze rigoureuze verandering. Het is echter onvermijdelijk dat (een deel van) de gevolgen van de Rijksmaatregelen op het bordje van de burger terecht komen. Een versobering van (individuele) maatschappelijke ondersteuning en het vragen van (financiële) bijdragen aan burgers zal noodzakelijk zijn. Uitgangspunt blijft dat degene die echt hulp nodig heeft en hierin niet zelf kan voorzien, hiervan niet het slachtoffer wordt.

Verder kunnen de taken van Haarlem in dit programma de komende tijd ingrijpend veranderen. De Rijksoverheid streeft er naar meer taken lokaal te laten uitvoeren bijvoorbeeld uit de Algemene Wet

Bijzondere Ziektekosten of de Jeugdzorg. Dit levert fundamentele veranderingen in de verantwoordelijkheden en het takenpakket van de gemeente op, met ingrijpende financiële consequenties.

Kaderstellende beleidsnota's

- Ontmoeten, verbinden en meedoen: Beleidsplan Maatschappelijke Ondersteuning in Haarlem 2008-2011 (2008/159348)
- Welzijnswerk klaar voor de toekomst (2009/239237)
- Uitwerking regionaal kompas (2009/55201)
- Een vuist tegen geweld: Startnotitie Huiselijk Geweld in de veiligheidsregio Kennemerland 2008-2011 (2008/180659)
- Nota Lokaal gezondheidsbeleid Haarlem 2007-2010 (2006/245342)
- Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning gemeente Haarlem 2007 (2007/100436)

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

De Wmo is ingevoerd per 1 januari 2007 en heeft de Wet voorziening gehandicapten (Wvg), de Welzijnswet en het onderdeel huishoudelijke hulp uit de Algemene wet bijzondere ziektekosten (AWBZ) vervangen. De Wmo verplicht gemeenten beleid te ontwikkelen en uit te voeren op een negental prestatievelden:

1. Het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen wijken en buurten.
2. Op preventie gerichte ondersteuning bieden aan jongeren met problemen met opgroeien en aan ouders met problemen met opvoeden.
3. Het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning.
4. Het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers.
5. Het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem.
6. Het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behoud van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijk verkeer.
7. Maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang en huiselijk geweld.
8. Het bevorderen van de openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen.
9. Het bevorderen van verslavingbeleid.

De Wmo is een brede participatiewet. De essentie is dat iedere burger moet kunnen meedoen aan de samenleving, ongeacht psychische, sociale, lichamelijke of verstandelijke beperkingen. De Wmo neemt de eigen kracht en zelfredzaamheid van burgers als uitgangspunt. Waar nodig wordt maatschappelijke ondersteuning geboden.

De doelen, prestaties en budgetten van de gemeente op het terrein van de Wmo zijn op veel plekken in de programmabegroting terug te vinden. Het kernbeleid Wmo komt overeen met grote onderdelen uit de programma's 3 en 4 van de programmabegroting. Het Wmo gerelateerd beleid is te vinden in de programma's 3, 6 en 7. Het inclusief beleid Wmo is te vinden in de programma's 4, 5, 6, 8 en 9. Van inclusief beleid is sprake als in alle fasen van een beleidscyclus rekening wordt gehouden met verschillen tussen mensen en dan met name tussen mensen met en zonder beperkingen.

Relaties met andere programma's

Haarlem wil dat de inwoners de voorkeur geven aan een gezonde leefstijl. En Haarlem wil rekening houden met de mogelijkheden en de beperkingen van mensen zodat algemene voorzieningen beschikbaar zijn voor mensen met een beperking. Dat is inclusief beleid. Dit impliceert dat er relaties zijn met vrijwel alle programma's:

Programma 2 Veiligheid, Vergunningen en Handhaving, beleidsveld 2.1 Sociale Veiligheid.

Programma 4 Jeugd, Onderwijs en Sport, alle beleidsvelden (4.1 Jeugd; 4.2 Onderwijs; 4.3 Sport).

Programma 5 Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling, beleidsveld 5.2 Wonen in verband met maatschappelijke opvang en huisvesting voor mensen met een beperking.

Programma 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie, beleidsveld 6.1 Economie in verband met stimuleren arbeidsmarkt en maatschappelijk belang commerciële voorzieningen.

Programma 7 Werk en Inkomen, beleidsveld 7.1 Werk en re-integratie en 7.3 Minimabeleid.

Programma 8 Bereikbaarheid en mobiliteit, beleidsveld 8.2 Openbaar vervoer en langzaam verkeer (in verband met toegankelijkheid openbaar vervoer en openbare ruimte; stimuleren actief vervoer)

Programma 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving, beleidsveld 9.2 Openbare ruimte bovengronds (in verband met ontmoetingsfunctie openbare ruimte)

Beleidsveld 3.1 Publieke Gezondheid

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

1. Gezonde leefstijl. Leefstijlfactoren zoals voeding, bewegen en alcohol bepalen voor een groot deel de gezondheid. Gezond gedrag verkleint de risico's op ziekten. Daarnaast zijn de sociale en fysieke omgeving van invloed op de gezondheid.
2. Kleinere gezondheidsverschillen. Deze verschillen zijn groot: mensen met een lagere sociaal economische status overlijden gemiddeld zes tot zeven jaar jonger en hebben tijdens hun leven 14 jaar langer te maken met lichamelijke beperkingen.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Percentage Haarlemmers dat eigen gezondheid (zeer) goed noemt	78% (2007)	78% (2009)	78%	≥ 78%	≥ 78%	≥ 78%	≥ 78%	≥ 78%	Omnibusonderzoek

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Gezondere leefstijl
 - a. De gemeente draagt bij aan gezond gedrag door de inwoners bewust te maken, door voorlichting, van de risico's van een ongezonde leefstijl (voeding, bewegen, alcohol) en door rekening te houden met de gezondheidseffecten van gemeentelijk beleid (bijvoorbeeld de inrichting van de openbare ruimte).
2. Kleinere gezondheidsverschillen
 - a. Gezondheidsachterstanden terugdringen in wijken waar deze blijken de gezondheids-onderzoeken het grootst zijn. Met goede preventie, eerstelijnszorg en een gezonde leefomgeving de gezondheid van de bewoners bevorderen, gebruikmakend van bestaande voorzieningen zoals welzijnsinstellingen en sportverenigingen.
 - b. Doelgroepgerichte aanpak: Bij alle leeftijdsgroepen is overgewicht een probleem, maar dit probleem bij de jeugd vraagt specifieke inzet op de combinatie van voeding en bewegen. Bij oudere inwoners komen depressie en angststoornissen relatief veel voor. Door specifieke voorlichting aan deze groep en de omgeving kan vroegtijdige signalering worden verbeterd.

Beleidsveld 3.2 Sociale samenhang en diversiteit

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

1. Sociale samenhang in wijken. Voor deelname aan de samenleving is het van belang onderdeel te zijn van een sociaal netwerk en zich betrokken te voelen bij elkaar. Sociale netwerken en onderlinge verbondenheid spelen zich voor een belangrijk deel op wijkniveau af.
2. Goede verstandhouding tussen allochtone en autochtone bevolkingsgroepen. Hiervoor is aan de ene kant nodig dat autochtone Haarlemmers open staan voor andere culturen, en aan de andere kant dat migranten zich inspannen om burger van Haarlem te worden. Op het terrein van integratie, discriminatie en emancipatie wordt synergie versterkt en samenwerking verbeterd.
3. Meer vrijwilligers en minder overbelaste mantelzorgers. Vrijwilligerswerk is iets waar je voor kiest en draagt bij aan het welzijn van de Haarlemmers. Mantelzorg verleen je vanuit een persoonlijke, emotionele band met iemand die je nabij staat en is vaak langdurig en intensief; daarbij moet overbelasting worden voorkomen.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Percentage Haarlemmers dat zich mede verantwoordelijk voelt voor de buurt	85% (2005)	85% (2007) 86% (2009)	≥ 86%	≥ 86%	≥ 86%	≥ 86%	≥ 86%	≥ 86%	Omnibusonderzoek
1. Percentage Haarlemmers dat vindt niet voldoende contact te hebben of er meer zou willen hebben	18% (2007)	18% (2007) 26% (2009) ¹	≤ 26%	≤ 24%	≤ 22%	≤ 20%	≤ 20%	≤ 20%	Omnibusonderzoek
2. Percentage Haarlemmers dat neutraal of positief oordeelt over het samenleven met Haarlemmers uit verschillende culturen	90% (2006)	89% (2007) 93% (2008) 89% (2009)	≥ 90%	≥ 90%	≥ 90%	≥ 90%	≥ 90%	≥ 90%	Omnibusonderzoek
3. Percentage Haarlemmers dat aan vrijwilligerswerk doet	31% (2005)	31% (2007) 34% (2009)	34%	≥ 34%	≥ 34%	≥ 34%	≥ 34%	≥ 34%	Omnibusonderzoek

¹ Ten opzichte van 2007 is deze groep gegroeid van 18% naar 26%. De verschillen in methodiek tussen de leefbaarheids- en veiligheidsmonitor (2007) en het omnibusonderzoek (2009) kunnen van invloed zijn geweest op deze sterke stijging. Desondanks lijkt zich vanaf 2000 toch een stijgende tendens voor te doen.

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Grotere sociale samenhang in wijken.
 - a. Faciliteren van bewonersactiviteiten die zich richten op ontmoeting en onderlinge betrokkenheid tussen bewoners door middel van opbouwwerk en het beschikbaar stellen van ruimte. Daarbij wordt ook nagegaan of het beheer van welzijnsaccommodaties centraal kan worden georganiseerd en wordt gezien of het stadsdeelgebonden werken van welzijnsorganisaties kan worden losgelaten.
2. Goede verstandhouding tussen allochtone en autochtone bevolkingsgroepen.
 - a. Op integratie gerichte inzet van moedercentra, wijkcontactvrouwen en zelforganisaties.
 - b. Faciliteren van (bewoners)activiteiten gericht op bevordering van een goede onderlinge verstandhouding tussen alle bevolkingsgroepen.

3. Meer vrijwilligers en minder overbelaste mantelzorgers.
 - a. Inzetten op het werven van vrijwilligers uit verschillende doelgroepen, waaronder jeugd, allochtonen en mensen met een beperking.
 - b. Verbeteren van de ondersteuning aan mantelzorgers door verbeteren informatievoorziening, uitbreiden van de vervangende zorg (respijtzorg) en verbeteren van individuele ondersteuning (zoals maatregelen om de combinatie van werk en mantelzorg beter mogelijk te maken).

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
3b. Aantal mantelzorgers dat ondersteund wordt om overbelasting te verminderen	584 (2007)	445 (2008) 1750 (2009)	1.750	≥1.750	≥1.750	≥1.750	≥1.750	≥1.750	Registratie Tandem

Beleidsveld 3.3 Zorg en dienstverlening voor mensen met een beperking

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

1. Mensen met een beperking leven en wonen zoveel mogelijk zelfstandig. Het gaat om mensen met een lichamelijke, verstandelijke of andere beperking, inclusief chronisch zieken, ouderen die beperkingen ondervinden en anderen die vanwege gezondheidsproblemen beperkt zijn in hun zelfredzaamheid. Zij willen net als ieder ander zoveel mogelijk op eigen kracht invulling geven aan hun leven en daarover de regie hebben. Ook hier geldt dat een samenspel tussen eigen kracht, maatschappelijk ondernemen en gemeentelijke regie dit mogelijk moet maken. Daarna zijn er collectieve voorzieningen en daarna of daarboven individuele voorzieningen. De hulp aan het individu wordt rondom de cliënt georganiseerd. Dat betekent dat de vraag van de burger voorop staat, waarbij de sociale omgeving nadrukkelijk participeert in de oplossingen.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Percentage thuiswonende 75+'ers t.o.v. totaal aantal 75+'ers	88% (2007)	88% (2008) 89% (2009)	≥ 89%	≥ 90%	≥ 91%	≥ 91%	≥ 91%	≥ 91%	Gemeentelijke registratie
1. Percentage Haarlemmers dat tevreden is over voorzieningen voor ouderen in de buurt	53% (2007)	42% (2009)	≥ 45%	≥ 50%	≥ 55%	≥ 55%	≥ 55%	≥ 55%	Omnibusonderzoek

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Mensen met een beperking leven en wonen zoveel mogelijk zelfstandig.
 - a. Aanbieden van laagdrempelige informatie en advies door een nader te bepalen aantal buurtservicepunten en een website met alle informatie over zorg en dienstverlening in Haarlem.
 - b. Actieve benadering van de burger door preventieve en ondersteunende huisbezoeken voor 75+'ers en anderen, zoals mensen met een lichamelijke, verstandelijke of psychische beperking.
 - c. Beschikbaar stellen van collectieve voorzieningen: maatschappelijk werk, sociaal raadslieden, ouderenadviseurs, formulierenbrigade, vraagafhankelijk openbaar vervoer en maaltijden aan huis.

- d. Verstrekken van individuele voorzieningen: woningaanpassingen, vervoersvoorzieningen, rolstoelvoorzieningen en hulp bij het huishouden. Hieraan wordt ook op vernieuwende wijze invulling gegeven door een experiment in twee Haarlemse wijken, waarin het bij elkaar brengen van vraag en aanbod van voorzieningen en diensten (waaronder hulp bij het huishouden) wordt gefaciliteerd door sociale netwerken en een website.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1a. Aantal klant-contacten bij digitale loket	5.183 (2007)	5.556 (2008) 5.735 (2009)	5.000	5.000	5.000	≥5.000	≥5.000	≥5.000	Registratie Kontext
1b. Aantal preventieve huisbezoeken door welzijnsorganisaties	181 (2005)	70 (2008) 604 (2009)	850	850	850	850	850	850	Registratie Welzijnsorganisaties
1c. Tevredenheid gebruikers voorziening collectief vervoer (rapportcijfer)	6,0 (2008)	6,4 (2009)	6,0	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	Cliënttevredenheid-onderzoek SGBO
1d. Tevredenheid gebruikers over aanvraagprocedure individuele Wmo-voorziening (rapportcijfer)	6,7 (2008)	7,2 (2009)	n.v.t.	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	Cliënttevredenheid-onderzoek SGBO
1d. Tevredenheid gebruikers voorziening hulp bij het huishouden (rapportcijfer)	7,9 (2008)	7,7 (2009)	7,9	7,9	7,9	7,9	7,9	7,9	Cliënttevredenheid-onderzoek SGBO
1d. Tevredenheid gebruikers Wmo-hulpmiddelen (rapportcijfer)	7,5 (2008)	7,3 (2009)	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	Cliënttevredenheid-onderzoek SGBO

Beleidsveld 3.4 Maatschappelijke opvang en zorg voor kwetsbare groepen

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

1. Zo zelfstandig mogelijk leven voor de doelgroep van de openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ). De OGGZ-doelgroep is een verzamelaar voor de meest kwetsbare mensen die wij kennen: dak- en thuislozen, verslaafden, mensen met psychiatrische problematiek, kortom mensen die op vele levensgebieden tegelijk problemen kennen.
2. Minder overlast van de OGGZ-doelgroep en minder daklozen. Dit betekent zowel inzetten op hulp aan individuen als zorg voor een veilige buurt; daarbij wordt een mix van drang- en dwangmiddelen ingezet. De gemeente streeft er naar dat in 2014 niemand dakloos wordt na ontslag uit een kliniek en niemand meer uit huis gezet en dakloos wordt door huurschulden.
3. Zo min mogelijk huiselijk geweld. Geweld achter de voordeur is niet acceptabel. De inzet van het beleid van Haarlem en de regiogemeenten is daarom om huiselijk geweld te voorkómen en, als het zich toch voordoet, direct in te grijpen en het te stoppen. Het inmiddels afgesloten convenant moet leiden tot betere afspraken tussen de samenwerkingspartners en moet de aanpak stroomlijnen.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Verblijfsduur in maatschappelijke opvang in dagen ¹	1.847 (2005)	1.127 (2007) 736 ² (2008) 543 (2009)	≤ 543	≤ 543	≤ 250	≤ 250	≤ 250	≤ 250	Registratie Leger des Heils
3. Aantal incidenten huiselijk geweld in de veiligheidsregio Kennemerland	1.838 (2004)	1.405 (2007) 1.388 (2008) - ³ (2009)	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	Registratie politie

¹ Het Ministerie van VWS maakt met de centrumgemeenten maatschappelijke opvang, waaronder Haarlem, nog afspraken over het monitoren van hun Stedelijke/Regionale Kompassen en daarmee van de gemaakte afspraken.

² Daling in 2008 is ten dele het gevolg van een andere manier van registreren. Cijfer 2008 gecorrigeerd van 650 naar 736.

³ Cijfers 2009 te vervullen voor opname in tabel. Streefwaarden komende jaren blijven gelijk omdat een toename van eerste meldingen, maar ook een afname van recidive wordt verwacht. Onderscheid tussen beiden (nog) niet mogelijk.

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Zo zelfstandig mogelijk leven voor de doelgroep van de openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ).
 - a. Samen met maatschappelijke organisaties de volgende voorzieningen voor opvang en wonen realiseren: woningen voor oudere daklozen (niet verslaafd); discusswoningen (begeleid wonen voor chronisch verslaafden); uitbreiding Domuswoningen (begeleid wonen voor ex-gedetineerden); vervanging De Herberg; een unilocatie; langdurige opvangplaatsen Midden-Kennemerland en uitbreiding Vangnet en Advies.
2. Minder overlast van de OGGZ-doelgroep en minder daklozen.
 - a. Een goed niveau van voorzieningen zoals hierboven vermeld, zorgt voor vermindering van het aantal en de overlast van daklozen. Om deze voorzieningen optimaal te kunnen gebruiken zijn en blijven OGGZ-klanten in beeld (aanmelding, registratie en trajectbewaking) met de Brede Centrale Toegang (BCT) en regionale gegevensuitwisseling doelgroep.
 - b. Preventie en nazorg: preventie huisuitzettingen, nazorg bij ontslag uit detentie, schuldhulpverlening en -sanering en nazorg bij ontslag uit een kliniek.
3. Zo min mogelijk huiselijk geweld.
 - a. Versterken Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG) Kennemerland door uitbreiding van de professionele bemensing, 24-uurs bereikbaarheid, het hebben van de regie op/in huiselijk geweldzaken en gegevensuitwisseling met de politie.
 - b. Versterken van de vrouwenopvang door vereenvoudiging van de toegang en het vergroten van het aantal plaatsen vrouwenopvang voor de regio.
 - c. Investeren in bewustwording door middel van voorlichting, en in vroegsignalering en preventie door regelmatig trainen van professionals en uitvoering van preventieve programma's, zoals weerbaarheidstrainingen en relationele vormingsprogramma's.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
3a. Aantal informatie-, advies- en hulpvragen huiselijk geweld	540 (2004)	230 (2007) 220 (2008) 486 (2009)	> 500	> 500	> 500	> 500	> 500	> 500	Registratie steunpunt huiselijk geweld
3b. Aantal plaatsen (units) voor vrouwenopvang in de regio	22 (2007)	25 (2009)	> 25	> 25	> 25	> 25	> 25	> 25	Registratie Blijf Groep
3c. Aantal opgelegde huisverboden in de Veiligheidsregio Kennemerland	46 (2009)	p.m.	60	≥ 60	≥ 60	≥ 60	≥ 60	≥ 60	Huisverbod Online

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid. In bijlage 5.1 is een analyse per beleidsveld opgenomen. Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen die in 2011 worden gedaan.

(bedragen x € 1.000)

beleids veld	Programma 3 Welzijn en Zorg	Rekening 2009	Begroting 2010 gewijzigd	2011
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
3.1	Sociale samenhang en diversiteit	7.738	5.533	5.507
3.2	Zorg en dienstverlening voor mensen met een beperking	38.706	42.770	43.216
3.3	Maatschappelijke opvang en zorg voor kwetsbare groepen	1.268	58	2.360
	<i>Totaal lasten</i>	47.712	48.361	51.084
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
3.1	Sociale samenhang en diversiteit	3.952	321	321
3.2	Zorg en dienstverlening voor mensen met een beperking	11.587	2.298	2.135
3.3	Maatschappelijke opvang en zorg voor kwetsbare groepen	1.268	0	107
	<i>Totaal baten</i>	16.807	2.619	2.562
	Totaal saldo (exclusief mutaties reserves)	30.905	45.742	48.521
	<i>Toevoeging aan reserve</i>			
	-			
	Totaal toevoegingen aan reserve	3.018	265	0
	<i>Onttrekking aan reserve</i>			
	Wmo-reserve			885
	Totaal onttrekkingen aan reserve	656	2.128	885
	Saldo (inclusief mutaties reserve)	33.267	43.879	47.636

(bedragen x € 1.000)

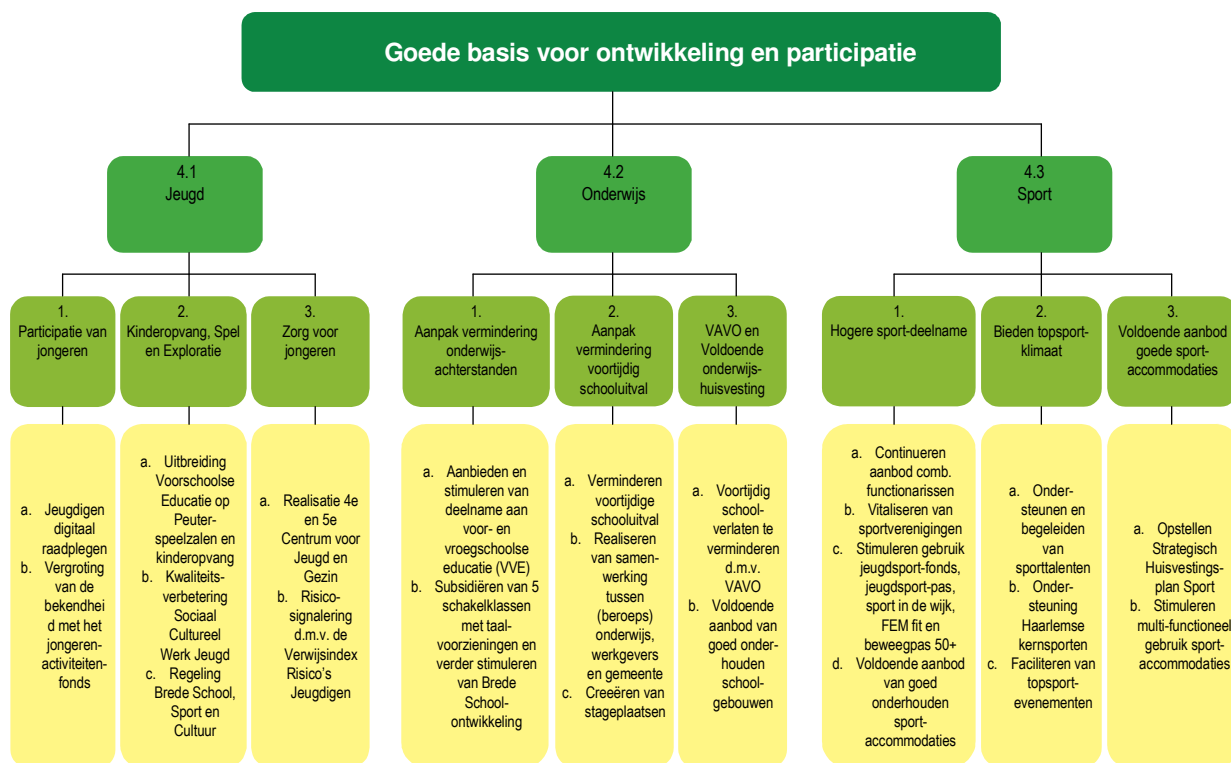
IPNr	Omschrijving investering	Investering 2011
	Er zijn binnen dit programma geen investeringen voor 2011	
	Totaal programma 3 Welzijn en zorg	

Programma 4 Jeugd, Onderwijs en Sport

Commissie
(Coördinerende) portefeuille(s)
Afdeling(en)

Samenleving
Jeugd, Onderwijs, Sport
Stadszaken

Topindicatoren	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Percentage participatie Jeugd in Haarlemse samenleving (15-24 jaar)	(2010) ¹	p.m.	55%	65%	75%	75%	75%	75%	Digi-panel Jeugd
2. Percentage Haarlemse jongeren dat met een startkwalificatie het onderwijs verlaat ²	65% (2006)	65% (2007) 70% (2008)	70%	70%	70%	70%	70%	70%	Centrale Administratie leerplicht en RMC (voortijdig schoolverlaten)
3. Percentage Haarlemmers (> 15 jaar) dat regelmatig (minstens 1x per 2 weken) sport	55% (2006)	56% (2007) 56% (2008) 59% (2009)	60%	62%	63%	63%	63%	63%	Omnibusonderzoek

¹ Voor deze indicator is nog geen nulmeting beschikbaar. Met ingang van deze programmabegroting zal deze indicator structureel worden gemeten. Aan de hand van de eerstvolgende (nul)meting kan een realistische(r) formulering van streefwaarden plaatsvinden.

² Jongeren dienen, ongeacht hun leeftijd, hun schoolloopbaan af te sluiten met een schooldiploma op ten minste HAVO of MBO-2 niveau.

Programmadoelstelling (Missie)

De gemeente Haarlem streeft ernaar dat jeugdigen veilig kunnen opgroeien en dat zij goede kansen krijgen om zich te ontwikkelen. Voor jongeren betekent dit dat zij in het onderwijs tenminste een startkwalificatie halen, zodat ze als volwassenen volwaardig kunnen leven, wonen en werken. Een actieve aanpak voor het voorkomen van schooluitval is bedoeld voor jongeren die de school dreigen of hebben verlaten. Samenwerking tussen (beroeps)onderwijs, werkgevers en gemeente zorgt voor aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en aanbod van voldoende stageplaatsen. De samenwerkende organisaties in de Centra voor Jeugd en Gezin bieden ondersteuning aan ouders bij de opvoeding, wat een krachtige en kostenbesparende interventie is om de gezondheid en het welbevinden van kinderen te bevorderen. Haarlem stimuleert daarnaast een gezonde en verantwoorde sportbeoefening. Sport wordt daarbij eveneens ingezet als middel om een aanvullende bijdrage te leveren aan de sociale cohesie.

Maatschappelijk effect	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Percentage Haarlemse jeugd (15-24 jaar) dat Haarlem een (zeer) prettige stad vindt om op te groeien	90% (2009)	p.m.	90%	90%	90%	90%	90%	95%	Omnibusonderzoek

Context en achtergronden

Het integraal jeugdbeleid is er op gericht om alle jeugdigen tot 24 jaar in staat te stellen een goede basis te leggen voor hun verdere ontwikkeling en voor hun participatie in de (Haarlemse) samenleving. Een kwart van de Haarlemse bevolking is jonger dan 24 jaar. Om hen als volwassenen volwaardig deel te laten nemen aan de Haarlemse samenleving, is een kwantitatief en kwalitatief goed voorzieningenaanbod, zowel stedelijk als op wijkniveau, van belang. Tijdens deze collegeperiode wordt aan dit voorzieningenaanbod prioriteit gegeven door uitvoering van een geactualiseerd Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (SHO) en uitvoering van de Agenda van de Sport. Dit voorzieningenaanbod betreft echter niet alleen fysieke accommodaties, maar ook een toegankelijk onderwijs- en activiteitsaanbod dat goed aansluit op de vraag en behoefte van de Haarlemmers. Hierbij wordt prioriteit gegeven aan het criterium duurzaamheid. Eveneens wordt vorm gegeven aan het aanbod opvoeding- en gezinsondersteuning in de vijf Centra voor Jeugd en Gezin (CJG). Voor kinderen en jongeren in een kwetsbare positie zijn extra voorzieningen beschikbaar op leer- en ontwikkelingsgebied. Hiervoor zijn vanuit het Rijk middelen uit het onderwijsachterstandenbeleid beschikbaar.

De gemeente Haarlem kan in haar regierol op dit beleidsterrein zowel opdrachtgever als samenwerkingspartner zijn. Zo is ze opdrachtgever van Sportsupport voor het uitvoeren van het sportbeleid en (vooralsnog) partner van de provincie waar het de jeugdzorg betreft. Van de Haarlemmers van 15 jaar en ouder doet 59% regelmatig aan sport. Demografische ontwikkelingen zoals de vergrijzing leiden tot veranderingen in de aard en omvang van bepaalde doelgroepen. Dat leidt tot een andere vraag, waar het sportaanbod op afgestemd moet worden. Haarlem investeert – naast topsport - in de ontwikkeling van de breedtesport door onder andere het stimuleren van de professionalisering van verenigingen.

Kaderstellende beleidsnota's

- Nota Integraal Jeugdbeleid gemeente Haarlem: 'Kiezen voor Jeugd' (2006/245669)
- Voortgangsrapportage Integraal Jeugdbeleid 2009-2010 (2009/235663)
- Groot Steden Beleid / Plan van Aanpak Onderwijsachterstandenbeleid 2006-2010 2007/67688)
- Nota Uitvoeringsplan Strategisch Huisvestingsplan 2007-2010 (2007/110890-2008/75917)
- Bekostiging groot onderhoud schoolgebouwen (2008/75919)
- Plannen van aanpak convenant lokaal onderwijsbeleid (2007/97620)

- Nota's Convenant Voortijdig Schoolverlaten (VSV) 2008-2011(2008/82549) en Programmageldenregeling VSV(2008/167356) en nota Plan van aanpak Plusvoorzieningen
- Visie sociaal cultureel werk Jeugd (2008/103704)
- PAO (Platform Arbeidsmarkt Onderwijs): Programma 2008-2009/2009-2010 (2007/114773)
- Verwijsindex (2009/73817)
- Nota Agenda voor de Sport 2010-2014: 'Haarlem Sport!' (2009/237435)
- Evaluatie Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (2009/147405)
- Nota medegebruik en verhuur (2009/153810)
- Herijking peuterspeelzaalwerk en voortgangsrapportage (2008/61379, 2009/149029, 2009/113023)

Relaties met andere programma's

Er zijn onder andere relaties met de volgende programma's:

Programma 1 Burger en Bestuur, beleidsveld 1.1 Gemeentelijk bestuur en samenwerking (regionale en provinciale samenwerking), beleidsveld 1.2 Communicatie, participatie en inspraak

Programma 2 Veiligheid, beleidsveld 2.1 Integrale veiligheid

Programma 3 Welzijn en Zorg

Programma 5 Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling, beleidsveld 5.2 Wonen en beleidsveld 5.3 Ruimtelijke ontwikkeling

Programma 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie

Programma 7 Werk en inkomen, beleidsveld 7.1 Werk en re-integratie

Programma 10 Financiële / Algemene dekkingsmiddelen

Beleidsveld 4.1 Jeugd

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

Optimale kansen op deelname aan de maatschappij door jongeren.

1. Participatie: Grotere betrokkenheid van kinderen, tieners en jongeren bij de totstandkoming en uitvoering van het integraal jeugdbeleid en hun deelname in de maatschappij.
2. Kinderopvang, Spel en Exploratie: Bieden van een kwalitatief en kwantitatief hoogwaardig aanbod aan jeugdvoorzieningen dat aansluit bij de wensen van de gebruikers, zowel stedelijk als op wijkniveau. Dit betreffen ouders die kinderopvang nodig hebben om arbeid en zorg te kunnen combineren of die behoren tot speciale doelgroepen. Ook kinderen, tieners en jongeren die gebruik willen maken van het aanbod van sport- en speelgelegenheden zoals bij peuterspeelzalen, speeltuinen of openbare speelvoorzieningen en aanbod van tiener- en jongerenwerk in welzijnsaccommodaties.
3. Zorg voor jongeren: De verbetering van de gezondheidstoestand van de Haarlemse jeugd en het bieden van opvoed- en gezinsondersteuning aan ouders, opvoeders door betrokken professionals in Haarlem.

Effectindicatoren	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Percentage Haarlemse jeugd (15-24 jaar) dat Haarlem een (zeer) prettige stad vindt om op te groeien	90% (2009)	p.m.	90%	90%	90%	90%	90%	90%	Omnibusonderzoek
2. Percentage Haarlemmers (zeer) tevreden over voorzieningen voor jongeren in de buurt	33% (2005)	28% (2007) 29% (2009)	35%	40%	40%	45%	45%	45%	Omnibusonderzoek
3. Percentage jeugdigen waar het volgens JGZ richtlijnen goed mee gaat.	(2011) ¹	p.m.	85%	85%	85%	85%	85%	85%	Jaarverslagen JGZ

¹ Implementatie digitaal dossier Jeugdgezondheidszorg (JGZ) op basis van criteria, door GGD per 1 juli 2010 ingevoerd. Nulmeting in 2011

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Participatie
 - a. Jeugdigen digitaal raadplegen via het digi-panel jeugd, hen informeren en betrekken via de jongerensites www.stad-haarlem.nl en www.inhaarlemkanalles.nl
 - b. Vergroting van de bekendheid met het jongerenactiviteitenfonds via uitvoerende organisaties om jeugdigen te stimuleren hiervan gebruik te maken.
2. Kinderopvang, Spel en Exploratie
 - a. Het vergroten van het aanbod Voorschoolse Educatie op peuterspeelzalen en kinderdagverblijven in wijken waar jonge kinderen dit nodig hebben om ontwikkelingsachterstanden te verminderen.
 - b. Het regisseren vanuit de visie Sociaal Cultureel Werk Jeugd van het aanbod van de welzijnsinstellingen; naast brede school activiteiten eveneens een goed over Haarlemse stadsdelen verspreid aanbod van tiener- en jongerenwerk. De gemeente wil daarbij zorg dragen voor het accommoderen van deze activiteiten in o.a. Flinty's, Delftwijk City en Prisma, waardoor jeugdigen een vrijetijdsbesteding hebben en de buurtveiligheid verbetert.
 - c. Vanuit de regeling "Brede School, Sport en Cultuur" faciliteren van aangestelde combinatiefunctionarissen, die werkzaam zijn op meerdere terreinen als onderwijs, sport en cultuur
3. Zorg voor jongeren
 - a. Realiseren van het vierde en vijfde Centrum voor Jeugd en Gezin in de stadsdelen Zuidwest en Noord, zo mogelijk gecombineerd met andere maatschappelijke functies en het verbeteren van het bereik, de bekendheid en het aanbod van het (virtueel) CJG.
 - b. Convenantsbeheer van de Verwijsindex Risico's Jeugdigen bij de bestaande samenwerkingspartners op dit terrein zoals Bureau Jeugdzorg, de jeugdgezondheidszorg, MEE, de jeugdriagg, Kontext, het onderwijs, HALT, leerplicht en Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC), e.a.. Het uitbreiden van het aantal convenantpartners waardoor het signaleren van risico's verder versterkt wordt. Hierdoor wordt de efficiëntie in de hulpverlening vergroot en draagt bij aan het optimaliseren van de individuele hulpverlening.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Gemiddeld aantal bezoekers per week bij de jongeren-websites (www.stad-haarlem.nl, www.inhaarlemkanalen.nl)	150 (2008)	200 (2009)	250	300	350	400	450	450	STAD Haarlem
2a. Gemiddelde bezettingsgraad peuterspeelzalen	80% (2009)	p.m.	90%	91%	92%	93%	94%	94%	Jaarverslagen
2b. Gemiddeld aantal uur per week aanbod Sociaal Cultureel Werk Jeugd	65 (2009)	p.m.	85	85	100	100	100	100	Jaarverslagen/prestatieplannen
3a. Gemiddeld aantal bezoekers per week aan het (digitale) Centra Jeugd en Gezin	15 (2010)	500 (2009)	550	600	650	700	750	750	Stadsbibliotheek en JGZ
3b. Aantal samenwerkingspartners die aangesloten zijn op de Verwijsindex Risico's Jeugdigen	12 (2009)	p.m.	15	20	25	30	30	30	Gemeentelijke administratie

Beleidsveld 4.2 Onderwijs

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

Jongeren die met een startkwalificatie³ de schoolloopbaan afsluiten en een plaats op de arbeidsmarkt innemen.

1. Voorkomen/bestrijden van onderwijsachterstanden: Een van de instrumenten m.b.t. het voorkomen of het bestrijden van onderwijsachterstanden is Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) dat zich richt op het stimuleren van de (taal)ontwikkeling van jonge kinderen⁴ op vooral peuterspeelzalen en groepen 1-2 van de basisschool.. Andere instrumenten, die hiervoor ook ingezet kunnen worden, zijn de schakelklassen voor basisscholieren. Ook stedelijke voorzieningen die gericht zijn op anderstalige leerlingen dragen bij aan dit doel.
2. Voorkomen/terugdringen voortijdig schooluitval: Een volgend instrument is de wettelijke aanpak m.b.t. het voorkomen dan wel terugdringen van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten van jongeren tot 23 jaar. In Haarlem zijn er jaarlijks circa 500 nieuwe voortijdig schoolverlaters tot 23 jaar. Ook is er sprake van ongeoorloofd schoolverzuim van leerplichtige en kwalificatieplichtige leerlingen tot 18 jaar. Ongeoorloofd schoolverzuim kan leiden tot voortijdige schooluitval, beiden hebben diverse oorzaken, zoals verkeerde schoolkeuze, afnemende motivatie, gedragsproblemen of problemen in de thuissituatie, ontoereikende begeleiding en dergelijke.

³ Tenminste Hoger Algemeen Vormend Onderwijs (HAVO)/Middelbaar BeroepsOnderwijs-2 niveau (MBO).

⁴ Onder doelgroepkinderen Voor- en VroegschoolseEducatie wordt verstaan: een kind 1) dat valt onder de huidige gewichtenregeling, 2) dat risico op taalachterstand van het Nederlands heeft, 3) een algemene ontwikkelingsachterstand heeft die een belemmering is voor de Nederlandse taalontwikkeling van het kind, 4) waarvan één van de ouders laag opgeleid is, 5) waarvan de moeder een andere taal dan Nederlands spreekt met het kind of een andere taal met het kind spreekt naast het Nederlands.

3. Voortgezet Algemeen Volwassenen Onderwijs (VAVO): VAVO is een instrument om meer jongeren aan een startkwalificatie te helpen. In de komende jaren wordt afstemming met het reguliere voortgezet onderwijs steeds relevanter.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Percentage Haarlemse peuters dat deelneemt aan voorschoolse educatie binnen peuterspeelzalen en kinderopvang ¹	(2011)	p.m.	60%	60%	70%	75%	75%	75%	Jaarverslagen voorschoolse instellingen
2. Percentage Haarlemse jongeren dat met een startkwalificatie het onderwijs verlaat	65% (2006)	65% (2007) 70% (2008)	70%	70%	70%	70%	70%	70%	Centrale Administratie regionale Leerplicht (CAREL)
3. Het slagingspercentage van de deelnemers examen voortgezet algemeen volwassenen onderwijs (VAVO)	60%	p.m.	70%	73%	75%	p.m. ²	p.m. ²	p.m. ²	Rapportages Vavo met acc. verklaring

¹ Schooljaar 2010-2011 wordt gestart met voorschoolse educatie in de kinderopvang. Nulmeting in 2011.

² Vanwege wijziging WEB vanaf 2013 kunnen over 2013 en 2014 geen streefcijfers worden ingevuld.

Wat gaan wij er voor doen in 2011?

Vermindering van onderwijsachterstanden bij inwoners van Haarlem. Meer jongeren die met een startkwalificatie de schoolloopbaan afsluiten en een plaats op de arbeidsmarkt innemen.

1. Aanpak vermindering onderwijsachterstanden.

Door de uitvoering van de Wet Ontwikkelingskansen door Kwalificatie en Educatie (Wet OKE; voorheen Onderwijsachterstandenbeleid):

- Het aanbieden en stimuleren van deelname aan voor- en voorschoolse educatie (VVE)
- Het subsidiëren van 5 schakelklassen met taalvoorziening in het basisonderwijs continueren en verder stimuleren van Brede Schoolontwikkeling

2. Aanpak vermindering voortijdig schooluitval.

- Vermindering van de voortijdige schooluitval en vermeerdering van het aantal jongeren dat het onderwijs verlaat met een startkwalificatie, monitoring door registratie leerplicht/RMC
- Het realiseren van samenwerking tussen (beroeps)onderwijs, werkgevers en gemeente t.b.v. aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en aanbod van voldoende stageplaatsen
- Het creëren van stageplaatsen

3. Voortgezet Algemeen Volwassenenonderwijs (VAVO).

- Het VAVO wordt benut als een van de instrumenten om het voortijdig schoolverlaten te verminderen. In 2011 is het streven dat 73% van de deelnemers aan het examen VAVO het diploma/certificaat behaalt. Ook doorstroom vanuit het VMBO-t naar HAVO (startkwalificatie) wordt daarnaast gestimuleerd.
- Voldoende aanbod van goed onderhouden schoolgebouwen. Voldoende onderwijshuisvesting, verspreid over de stad, die voldoet aan de wettelijke zorgplicht zoals verwoord in de Verordening Voorzieningen Onderwijs gemeente Haarlem 2009, en uitgewerkt in het SHO. Tevens het verbeteren van het binnenklimaat van scholen, waarbij de programma's van eisen op het criterium duurzaamheid worden getoetst.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1a. Aanbod voor-schoolse voorzieningen voor doelgroepkinderen VVE	52% (2007)	71% (2009)	90%	100%	100%	100%	100%	100%	Besturen voorschoolse educatie
1b. Aantal leerlingen schakelklassen met taalvoorziening	30 (2007)	99 (2009)	99	99	99	99	99	99	Schoolbesturen, gemeentelijke registratie
1c. Het aantal brede scholen	3 (2005)	25 (2009)	25	25	25	25	25	25	Gemeentelijke registratie
2. Het aantal Haarlemse jongeren dat voortijdig de school verlaat zonder startkwalificatie	452 (2007-2008)	426 (2009)	350	300	250	200	200	200	OCW
4. Het aantal scholen dat volgens planning is verbouwd/nieuw gebouwd	6 (2009)	p.m.	5	4	2	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	Gemeentelijke registratie+ evaluatie SHO

Beleidsveld 4.3 Sport

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

Hogere sportdeelname van Haarlemmers.

Uitgangspunt van het sportbeleid is de toegankelijkheid van deelname aan sport en gebruik van sportaccommodaties voor alle Haarlemmers. Sporten stimuleert een optimale ontwikkeling en bevordert de participatie en sociale cohesie onder Haarlemmers. Het stimuleren van breedtesport en de talentontwikkeling daarbinnen is een speerpunt van het sportbeleid.

Kinderen nemen deel aan gymnastiek- en zwemonderwijs op de basisscholen, en beoefenen breedtesport in het kader van School-in-de-wijk activiteiten en andere sportactiviteiten. Ook na schooltijd zijn kinderen actief in het beoefenen van sport.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Percentage Haarlemmers (> 15 jr) dat regelmatig (minstens 1x per 2 weken) sport	55% (2006)	58% (2009)	58%	60%	62%	63%	63%	63%	Omnibusonderzoek

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

Meer Haarlemmers die deelnemen aan het diverse sportaanbod op goed onderhouden sportaccommodaties.

1. Stimuleren van sportparticipatieprojecten:
 - a. Het continueren van het aanbod van combinatiefunctionarissen.
 - b. Vitaliseren van sportverenigingen op basis van resultaten van verenigingsmonitor
 - c. Stimuleren van het gebruik van het jeugdsportfonds, de jeugdsportpas, sport in de wijk, FEM Fit en de Beweegpas 50+
 - d. Het meten van sportdeelname van jeugd tot en met 15 jaar die regelmatig sporten

2. Het faciliteren van (top)-sport infrastructuur (deze structuur zal per 1-1-2012 door de sportverenigingen zelf en de Stichting Topsport Kennemerland in stand worden gehouden)
 - a. Het ondersteunen en begeleiden van sporttalenten
 - b. Het ondersteunen van de Haarlemse kernsporten: honk- en softbal, turnen, badminton en judo
 - c. Het faciliteren van topsportevenementen.
3. Voldoende aanbod van sportaccommodaties.
 - a. Opstellen Strategisch Huisvestingsplan Sport
 - b. Stimuleren van multifunctioneel gebruik van sportaccommodaties

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1a. Aantal deelnemers sportstimuleringsactiviteiten die mede vanuit de gemeente worden geïnitieerd	p.m.	p.m.	12.500	12.500	12.500	12.500	12.500	12.500	Jaarverslag SportSupport en gemeentelijke registratie
2. Aantal Haarlemse talenten dat via de Haarlemse topsport- en de kans krijgt op sportief succes	60 (2009)	p.m.	70	70	70	80	80	80	Jaarverslag Stichting topsport Kennemerland/ Gemeentelijke administratie
3. Aantal Haarlemse binnen- en buitensportaccommodaties waarin wordt geïnvesteerd op basis van onder meer het gemeentelijke investeringsplan/ Strategisch Huisvestingsplan Sport.	5 (2009)	p.m.	9	8	5	4	10	10	Gemeentelijke registratie

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid. In bijlage 5.1 is een analyse per beleidsveld opgenomen. Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen die in 2011 worden gedaan.

(bedragen x € 1.000)

beleids veld	Programma 4 Jeugd, Onderwijs en Sport	Rekening 2009	Begroting 2010 gewijzigd	2011
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
4.1	Jeugd	6.064	8.985	8.903
4.2	Onderwijs	28.540	17.932	19.697
4.3	Sport	15.365	11.149	11.059
	<i>Totaal lasten</i>	49.969	38.066	39.659
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
4.1	Jeugd	5.428	3.280	3.262
4.2	Onderwijs	12.135	2.126	1.431
4.3	Sport	3.796	-56	0
	<i>Totaal baten</i>	21.360	5.350	4.693
	Totaal saldo (exclusief mutaties reserves)	28.610	32.716	34.966
	<i>Toevoeging aan reserve</i>			
	Duurzame sportvoorzieningen			175
	Totaal toevoegingen aan reserve	4.503	0	175
	<i>Onttrekking aan reserve</i>			
	Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs			1.118
	Totaal onttrekkingen aan reserve	1.066	1.306	1.118
	Saldo (inclusief mutaties reserve)	32.046	31.410	34.023

Investerings reeds besloten door de raad*(bedragen x € 1.000)*

IPNr	Omschrijving investering			Investering 2011
------	--------------------------	--	--	---------------------

Investerings met economisch nut

77.01	Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs:			
	- Bouw			22.524
	- Eerste inrichting			56
	- Stelpost functionele aanpassingen			1.700
	- Vervanging/uitbreiding/nieuwbouw gymnastieklokalen			950

Investerings gemandateerd door raad aan college

IPNr	Omschrijving investering			Investering 2011
------	--------------------------	--	--	---------------------

Investerings met economisch nut

81.07	Kunstgrasvelden onderhoud			400
85.90	Bijdragen Bouw voorziening Jeugthuizen			68

Investerings waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen

IPNr	Omschrijving investering			Investering 2011
------	--------------------------	--	--	---------------------

Investerings met economisch nut

77.01	Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs:			
	- Bouw			21.328
	- Eerste inrichting			90
	- Lokaal bewegingsonderwijs			2.433
	- Vervanging/uitbreiding/nieuwbouw gymnastieklokalen			425
81.06	Grasvelden Renovatie grassportvelden			900
81.27	Achterstallig onderhoud kleedaccommodaties			600
81.28	Achterstallig onderhoud sportvelden: onderbouw			310
81.28	Achterstallig onderhoud sportvelden: toplagen			630

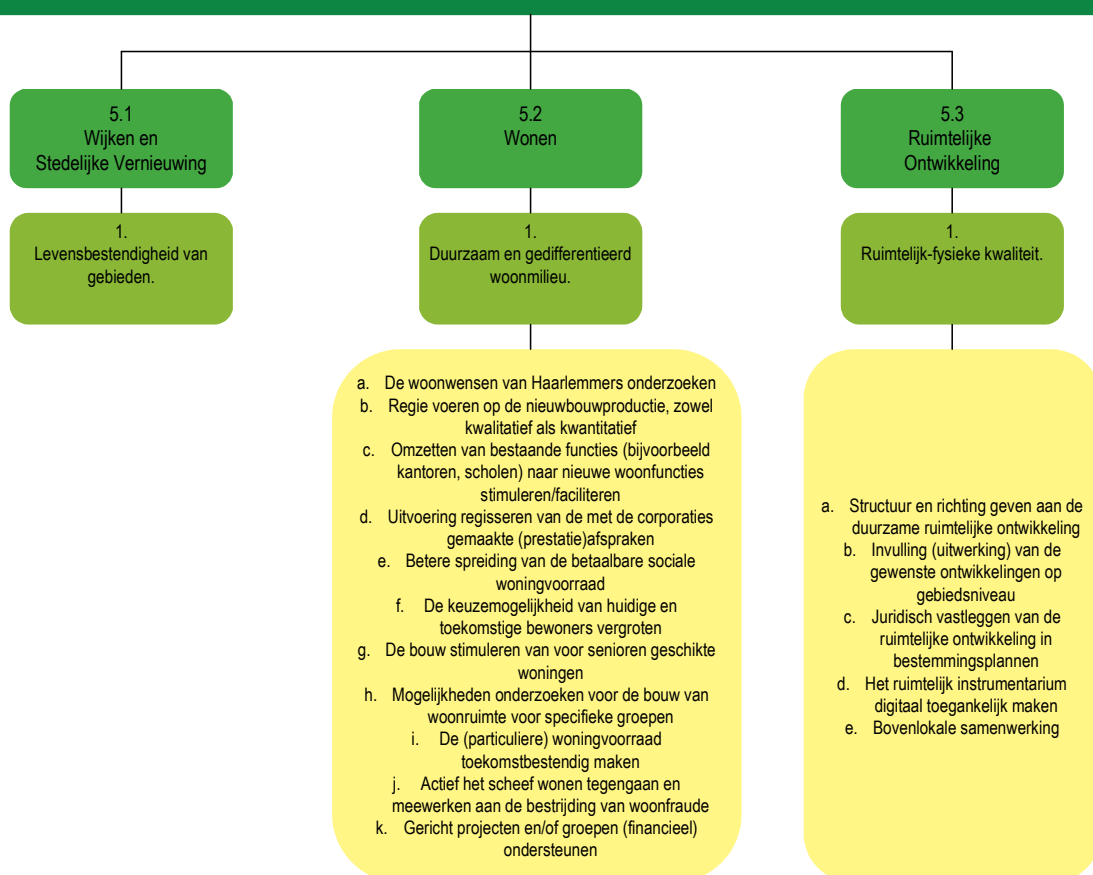
	Totaal programma 4 Jeugd, onderwijs en sport			52.414
--	---	--	--	---------------

Programma 5 Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling

Commissie
(Coördinerende) portefeuille(s)
Afdeling(en)

Ontwikkeling
Ruimtelijke ordening en Volkshuisvesting
Stadszaken & Wijkzaken

Duurzaam goed woon-, werk- en leefklimaat en sociaal-economisch gemengde wijken

Topindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Positie in rangorde woonaantrekkelijkheidsindex ¹	5 (2005)	3 (2007) 7 (2008) 7 (2009)	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Atlas voor gemeenten

¹ De index bestaat uit de bereikbaarheid van banen, culturele aanbod, veiligheid, aandeel koopwoningen in woningvoorraad, nabijheid natuurgebieden, culinaire kwaliteit, aanwezigheid universiteit en het historisch karakter van de stad. Een hoge plaats op de ranglijst betekent dat Haarlem het op al de aspecten gemiddeld genomen goed doet en voor haar inwoners en bezoekers een aantrekkelijke stad is.

Programmadoelstelling (Missie)

Programma 5 wil vanuit een groene en duurzame ontwikkeling van de stad de ruimtelijke kwaliteit versterken, een kwalitatief duurzaam en gedifferentieerd woonmilieu creëren en de levensbestendigheid van gebieden (wijken) vergroten.

Het programma richt zich op het scheppen van kansen voor beter wonen, werken, ontmoeten en ontspannen. Dit vanuit een onderzoekende, initiërende, verbindende en structurerende opstelling. Haarlem wil door meervoudig ruimtegebruik zorgvuldig omgaan met de beschikbare ruimte. Haarlem wil de programmadoelstelling delen met haar partners in de stad (waaronder corporaties, maatschappelijke instellingen en burgers) en ze actief te betrekken bij beleid en te maken keuzes en samen met hen investeren in de stad(sdelen).

Partnerschap is niet lokaal beperkt, maar strekt zich uit op (boven) regionaal of zelfs landelijk niveau. Haarlem heeft in dat verband zich als centrumstad in Zuid-Kennemerland gecommitteerd aan de samenwerking binnen de Metropoolregio Amsterdam (verstedelijking: wonen, economie, landschap, bereikbaarheid, en duurzaamheid).

Maatschappelijk effect	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Percentage Haarlemmers dat denkt dat de buurt het afgelopen jaar vooruit is gegaan ¹	23% (2005)	23% (2007) 16% (2009)	17%	18%	19%	20%	20%	20%	Omnibusonderzoek

¹ Mede ter vervanging van de Leefbaarheids- en Veiligheidsmonitor wordt een nieuwe monitor ontwikkeld (werktitel: 'wijkprofielen'). Naast het kunnen meten van de (gewenste) ontwikkelingen en resultaten geeft de monitor de noodzakelijke input voor beleid en aanpak. Omdat mede gebruik wordt gemaakt van landelijke systemen wordt ook het partnerschap met hogere overheden ondersteund.

Context en achtergronden

Haarlem is een aantrekkelijke stad (als woonstad, voor winkelen en recreëren) zo blijkt uit de Atlas voor gemeenten en de Stadsfoto Haarlem. De aantrekkelijkheid voor vestigers (banen en potentiële werknemers) staat onder druk door bereikbaarheidsproblemen (files). De Haarlemse woningen zijn gemiddeld niet erg groot, in vergelijking met andere grotere gemeenten. De krapte op de Haarlemse en regionale woningmarkt houdt naar verwachting de komende jaren aan.

Verder vragen de leefbaarheidproblemen, zoals verrommeling en verloedering om de nodige aandacht. Hier en daar hebben we zorgen over de luchtkwaliteit in de stad.

Bouwen kan alleen door heel slim om te gaan met de beschikbare ruimte met meervoudig ruimtegebruik. Onze intentie is het groen in en rond de stad niet op te offeren en waar mogelijk versterken en wij willen de bestaande structuurvisie daarom aanvullen met een visie op de ruimtelijke kwaliteit van de openbare ruimte.

De leefbaarheid kan niet uitsluitend worden verbeterd via fysieke ingrepen (bebouwd en niet bebouwd). Ook op sociaal vlak zijn in samenhang hiermee investeringen nodig om bewoners een perspectief te geven. Problemen zitten vaak achter de voordeur. Pas als met deze problemen aan de slag wordt gegaan, heeft dat een positief effect op de leefbaarheid. Daarnaast helpt het vanuit welzijnsoogpunt om alle burgers aan alle facetten van de samenleving mee te laten doen.

Na een opleving in de woningbouwproductie de afgelopen jaren, neemt de nieuwbouw nu weer af door de economische crisis. Mensen zijn voorzichtig als het gaat om verhuisplannen. De doorstroming naar andere, meer gewenste woningen stagneert, onder meer als gevolg van onvoldoende aanbod in het (middel)dure segment. Een neveneffect is dat er weinig goedkope woningen beschikbaar komen voor mensen met een lager inkomen.

De huidige voorraad vraagt ook aandacht op het punt van duurzaamheid, aanpasbaarheid en veiligheid. Verder neemt de vergrijzing toe en daarmee de vraag naar woningen die voor senioren geschikt zijn. Werken aan een betere en meer gedifferentieerde woningvoorraad heeft daarom de komende jaren prioriteit. De aandacht richt zich op verbetering, en sloop/nieuwbouw binnen de bestaande voorraad en uitbreidingsnieuwbouw.

Met een integrale gebiedsgerichte benadering kunnen gewenste veranderingen en de doelstellingen worden vormgegeven. Bewoners en partners worden veel directer betrokken bij de duurzame kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte en het groen. Ook de corporaties zien het vitaal houden van de stad via de gebiedsgerichte aanpak als een gezamenlijke opgave.

De minister van Wonen Wijken en Integratie heeft voor de 40⁺ wijken en ter stimulering van de (woning)bouwproductie financiële bijdragen beschikbaar gesteld.

Kaderstellende beleidsnota's

- Huisvestingverordening Zuid Kennemerland (2006/245256)
- Regionale woonvisie Zuid-Kennemerland 2010 (2004/176694)
- Nota Grondbeleid Haarlem 2006 (2006/244968)
- Structuurvisie Haarlem 2020 (2005/239507)
- Convenant Woonruimteverdeling (2006/245256)
- Convenant Wonen 2007-2011 (2007/110702)
- Raamovereenkomst Transformatie Haarlemse Woonwijken, actualisatie, juni 2007 (2007/110550)
- Meerjarenbestemmingsplannen, aangepast besluit (2007/110588)
- Welstands- en Monumentennota (2003/ 180682)

Relaties met andere programma's

In feite zijn er met alle programma's relaties. Dit blijkt wel uit de context van de doelstelling van het programma. Één van de pijlers uit het coalitieakkoord richt zich op 'Groen en duurzaam'. Binnen deze pijler domineren naast programma 5 ook programma 8 (mobiliteit & bereikbaarheid), programma 9.1 (klimaatneutraal en duurzaam) en programma 9/overig (leefomgeving, in het bijzonder groen en water). Programma 5 legt hiervoor de structuur en richting vast.

Verder zijn er bijvoorbeeld duidelijke verbindingen met de doelstellingen op het gebied van werk, onderwijs, zorg en cultuur.

De programma's aflopend zijn er inhoudelijk duidelijke raakvlakken met:

Programma 1: Burger en Bestuur, beleidsveld 1.1 doel regionale samenwerking en 1.2, doel deelname Haarlemmers en organisaties bij de wijkgerichte aanpak.

Programma 2: Veilige Samenleving, beleidsveld 2.1 Sociale veiligheid en 2.2 Fysieke veiligheid.

Programma 3: Welzijn en Zorg beleidsveld 3.1 Sociale samenhang en diversiteit en 3.2 Zorg en dienstverlening voor mensen met een beperking.

Programma 6: Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie, beleidsveld 6.1 Economie, 6.2 Cultuur en erfgoed en 6.3 Toerisme, recreatie, evenementen en promotie.

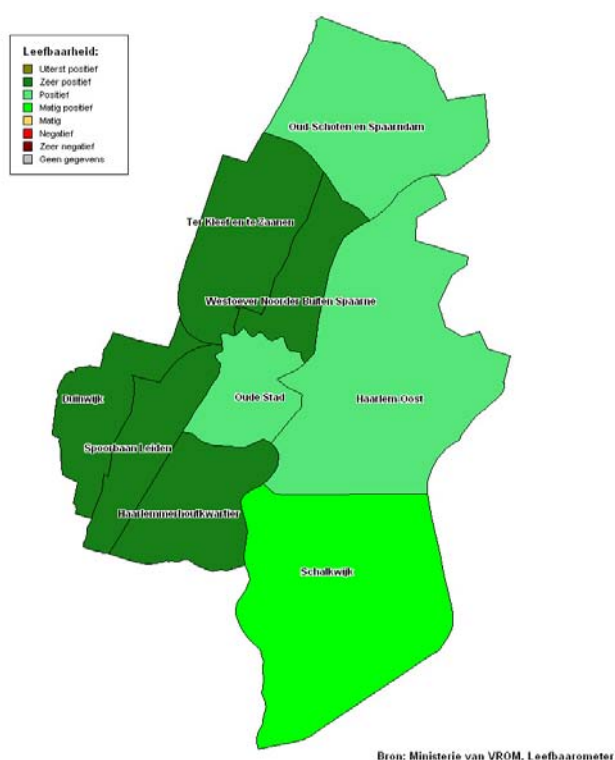
Programma 8: Bereikbaarheid en Mobiliteit, beleidsveld 8.1 Autoverkeer en verkeersveiligheid, 8.2 Openbaar vervoer en langzaam verkeer en 8.3 Parkeren.

Programma 9: Kwaliteit fysieke leefomgeving, beleidsveld 9.1 Milieu, Leefbaarheid en Duurzaamheid, beleidsveld 9.2 Openbare ruimte bovengronds, beleidsveld 9.3 Openbare ruimte ondergronds en beleidsveld 9.4 Waterwegen.

Beleidsveld 5.1 Wijken / Stedelijke vernieuwing

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

1. Levensbestendigheid van gebieden. Haarlem wil de komende jaren de levensbestendigheid van gebieden vergroten. De focus ligt op Delftwijk, Zomerzone en Schalkwijk. Deze wijken zijn volgens de VROM Leefbaarometer nog steeds het meest kwetsbaar. Alle drie scoren zij minder ten opzichte van het landelijk gemiddelde, maar ook hebben deze wijken ten opzichte van andere Haarlemse wijken een extra impuls nodig. Juist de combinatie van de rijksdoelstellingen en de sociale doelstellingen als onderdeel van de stedelijke vernieuwing leveren de juiste mix om samen met onze partners een mogelijke neerwaartse spiraal om te buigen en ervoor te zorgen dat de wijken levensloopbestendig zijn. De verschillende visies voor de wijken zijn nog steeds leidend; het programma Schalkwijk 2000+, de Zomerzone als preventiewijk en de toekomstvisie Delftwijk 2020.

Het accent ligt op het optrekken van de score van Leefbaarometer voor de betreffende wijken naar het Haarlemse gemiddelde. Het ministerie van Wonen, Wijken en Integratie heeft zich achter deze Haarlemse doelstelling geschaard en wil het partnerschap met de gemeente de komende jaren verdiepen.

Bewoners en partners worden direct betrokken bij verbetering van de woon- en leefomgeving. Dit heeft een integraal en gebiedsgericht karakter met een breed scala van activiteiten vanuit meerdere programma's.

De stedelijke vernieuwing koppelt de traditionele fysieke ingrepen op het gebied van wonen en woonomgeving aan de sociale en economische opgaven op het gebied van werk, zorg, veiligheid, onderwijs en cultuur. Aangesloten wordt bij de vernieuwde wijkaanpak waarbij bewoners en partners veel directer betrokken zijn bij verbeteringen van de woon- en leefomgeving. De gemaakte en te maken wijkcontracten geven een extra impuls aan het gewenste gebiedsgericht werken.

Voor Delftwijk is het doel om de sterke kanten van de wijk – ruime opzet, groen, rust, aantrekkelijke omgeving dichtbij strand en goede bereikbaarheid – te behouden en te versterken. De zwakke kanten – eenzijdig woningaanbod, de voorzieningen en inrichting van de openbare ruimte – worden verbeterd. De Zomerzone zet als 'preventiewijk' voor de Slachthuisbuurt en Parkwijk in op sociale thema's als meedoen aan een vertrouwde samenleving, leren en opgroeien, werktoeleiding en economische activiteiten. Voor Schalkwijk spelen met name de verbeterthema's bereikbaarheid, wijk economie, jongerenvoorzieningen, veiligheid, woonkwaliteit en wijkpromotie als opgave. In alle drie de wijken worden sociale en fysieke vraagstukken gecombineerd aangepakt.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Score Leefbaarometer Delftwijk	Positief: -62 (2008)	p.m.	> -62	> -62	> -62	> -62	> -62	p.m.	Leefbaarometer VROM
1. Score Leefbaarometer Zomerzone	Matig positief: -46 (2008)	p.m.	> -46	> -46	> -46	> -46	> -46	p.m.	Leefbaarometer VROM
1. Score Leefbaarometer Schalkwijk	Matig positief: -35 (2008)	p.m.	> -35	> -35	> -35	> -35	> -35	p.m.	Leefbaarometer VROM

Bovenstaande tabel geeft de score van de leefbaarometer voor elk van de drie delen van de stad. Bepalend voor de score voor de leefbaarheid is een set van activiteiten (en de doeltreffendheid daarvan) op het gebied van veiligheid, sociale samenhang, voorzieningenniveau, publieke ruimte en de woningvoorraad. Ook de samenstelling van de bevolking speelt een rol. De scores op de leefbaarometer worden tweejaarlijks berekend. Het Ministerie van VROM levert begin 2011 de scores voor 2010.

Beleidsveld 5.2 Wonen

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

1. Duurzaam en gedifferentieerd woonmilieu. Het creëren van een duurzaam en gedifferentieerd woonmilieu voor allerlei bewonersgroepen in Haarlem is een belangrijke ambitie. Het gaat hierbij om de verbetering van de kwaliteit en de differentiatie van de woningvoorraad, de betaalbaarheid van het wonen en de verbetering van de doorstroming en een betere aansluiting op de vraag.

Om de keuzemogelijkheid van bewoners te vergroten is het noodzakelijk om de komende jaren met lef en ambitie de woningvoorraad uit te breiden en aan te passen aan de eisen van deze tijd (bijvoorbeeld door splitsen, samenvoegen, verduurzamen, verbeteren). De concrete uitwerking van deze ambitie gebeurt op gebiedsniveau. Haarlem gaat uit van een netto uitbreiding van de voorraad door stedelijke intensivering. Uitgaande van een groene en duurzame ontwikkeling van de stad moet ook de kwaliteit van de leefomgeving worden verbeterd, aan de afname van overlast en het gevoel van onveiligheid worden bijgedragen. Hierdoor wordt de stad aantrekkelijker en nemen de economische kansen toe.

Investeren in kwaliteit betekent ook renoveren, vervangen en verbeteren van de woningvoorraad. Het is noodzakelijk om met betrokken partijen overeenstemming te bereiken over de definitie van een kwalitatieve goede woningvoorraad. Het gaat om ambities ten aanzien van het ontwerp, materiaalgebruik, flexibiliteit, duurzaamheid, veiligheid, energiezuinigheid en het serviceniveau van de woningen. Kortom, allerlei inspanningen (stedelijke vernieuwing) moeten worden geleverd om de stad toekomstbestendig te maken.

Het behoud van voldoende betaalbare woningen voor de inwoners van Haarlem is een blijvend speerpunt. Opnieuw zullen met de corporaties afspraken worden gemaakt over het behoud van een betaalbare sociale huurwoningvoorraad, die aansluit op de opvang van de doelgroep en een goede spreiding heeft over de stad. Haarlem wil een bijdrage leveren aan de betaalbaarheid van de koopwoningmarkt, door het verstrekken van starterleningen voort te zetten. Voor de financiering wordt de samenwerking met marktpartijen en andere overheden gezocht.

Doorstroming heeft een positief effect op de krappe woningmarkt van Haarlem en de regio. Haarlem wil doorstroming realiseren door bewoners te verleiden tot verhuizen, om hiermee passende woningen voor woningzoekenden vrij te krijgen. Dat kan door bewoners meer keuzevrijheid te geven door het aanbieden (door nieuwbouw en verbetering) van meer verschillende woningtypen, bij voorkeur middeldure huur- en koopwoningen. Ook het openstellen van de huurwoningmarkt voor een ruime regio, Zuid Kennemerland, Haarlemmermeer en Velsen, verbetert de doorstroming. Haarlem heeft de ambitie om bewoners te laten doorstromen naar een

meer passende woning door actief en gericht maatwerk te leveren samen met haar partners. Samen met de partners in de stad (met name de corporaties) moet de aandacht zich verder richten op de bestrijding van woonfraude en het tegengaan van het scheef wonen.

Het is van belang dat de woningvoorraad blijvend aan de behoefte van haar bewoners voldoet. De vraagzijde wordt hierdoor beter bediend. Het is de vraag of Haarlem al die woonwensen zelf kan accommoderen. Regionale afstemming van ambities en woningbouwprogramma's is daarom noodzakelijk. Samen met partners willen wij werken aan een nieuwe (regionale) woonvisie, waarbij wij een focus zullen leggen op de ontwikkeling van Oost, Delftwijk en Schalkwijk. De consequenties van de lagere woningbezetting worden daarbij betrokken. De aandacht moet de komende jaren vooral uitgaan naar de passende huisvesting van senioren, de bouw van zorgwoningen en huisvesting voor jongeren en middeninkomens. Specifieke aandacht is nodig voor bijzondere huisvesting in het kader van maatschappelijke opvang.

In zijn algemeenheid moet ruimte worden geboden aan de steeds diverser wordende vraag. Continue monitoring van de woningbehoefte en het volgen van ontwikkelingen op de woningmarkt is daarom erg belangrijk.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Toename woningvoorraad ¹	1792 (2009)	p.m.	500	440	730	630	690	720	CBS
- sociale huur- en koopwoningen	47%		31%	38%	44%	42%	36%	51%	Gemeentelijke registratie
- middeldure huur- en koopwoningen	27%		31%	36%	28%	36%	27%	31%	
- seniorenwoningen	14%		5%	7%	6%	12%	15%	20%	
- jongerenhuisvesting	7%		8%	9%	7%	5%	6%	10%	
1. Rapportcijfer Haarlemmers voor eigen woning	7,6 (2005)	7,7 (2007) 7,8 (2009)	7,7	7,7	7,8	7,9	8	8	Omnibusonderzoek
1. Aantal betaalbare sociale huurwoningen	20.400 (2009)	p.m.	> 18.000	> 18.000	> 18.000	> 18.000	> 18.000	> 18.000	Woonmonitor Haarlem

¹ Raming op basis van de thans bekend zijnde plancapaciteit.

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Duurzaam en gedifferentieerd woonmilieu
 - c. De woonwensen van Haarlemmers onderzoeken en de ontwikkelingen op de Haarlemse en regionale woningmarkt blijvend volgen en hieraan structuur en richting geven in de uit te werken Woonvisie;
 - d. Regie voeren op de nieuwbouwproductie, zowel kwalitatief als kwantitatief. Hierbij wordt het woningbouwprogramma, in overleg met de corporaties en ontwikkelaars, afgestemd op de woonvraag van de diverse doelgroepen;
 - e. Het omzetten van bestaande functies (bijvoorbeeld kantoren, scholen) naar nieuwe woonfuncties stimuleren/faciliteren;
 - f. De uitvoering regisseren van de met de corporaties gemaakte (prestatie)afspraken over:
 - het behoud van een betaalbare huurvoorraad van voldoende omvang;
 - de toevoeging van woningbouw en de aanpak/renovatie van de bestaande woningvoorraad (herstructurering);
 - het gebruik van de 30% vrije ruimte bij woningtoewijzing, met maatwerk ter bevordering van de doorstroming;
 - de uitwerking van de rol van corporaties bij de wijkaanpak;

- g. Streven naar een betere spreiding van de betaalbare sociale woningvoorraad in Haarlem. De sociale voorraad in Schalkwijk en Haarlem-Oost verdunnen en waar mogelijk sociale woningen in Haarlem Noord en West toevoegen;
- h. De keuzemogelijkheid van huidige en toekomstige bewoners vergroten door:
 - het bevorderen van een gedifferentieerd woningaanbod in Haarlem met een zo optimaal mogelijke afstemming met de regio (Zuid Kennemerland, Velsen, Haarlemmermeer);
 - de regelgeving voor de (regionale) woonruimteverdeling te monitoren om deze op tijd te kunnen bijsturen om de effectiviteit te optimaliseren;
 - de huurwoningenmarkten van Zuid-Kennemerland en Velsen definitief open te stellen;
- i. De bouw stimuleren van volledig toegankelijke, levensloopbestendige en andere voor senioren geschikte woningen;
- j. Samen met de regionale partners de mogelijkheden (laten) onderzoeken voor de bouw van woonruimte voor specifieke groepen zoals jongeren en zogenaamde spoedzoekers (het woonhotel of andere mogelijkheden);
- k. De (particuliere) woningvoorraad toekomstbestendig maken door gericht gebruik te maken van de mogelijkheden om woningen te splitsen, samen te voegen, verduurzamen en te verbeteren;
- l. In nauwe samenwerking met partners (o.a. corporaties) actief het scheef wonen tegengaan en meewerken aan de bestrijding van woonfraude, om hiermee meer woningen voor de doelgroep beschikbaar te krijgen en doorstroming te bevorderen;
- m. Gericht projecten en/of groepen (financieel) ondersteunen, zoals:
 - wonen boven winkels, om meer woningen in de Haarlemse binnenstad te realiseren, leegstand boven winkels aan te pakken, de sociale veiligheid te verbeteren en het cultureel erfgoed te behouden;
 - stimuleren van duurzame investeringen in de verbetering van particuliere woningen (duurzaamheidsregeling);
 - starters op de kopersmarkt, door het verstrekken van de starterlening bij de aankoop van hun eerste woning;
 - Stagnerende (nieuwbouw) woningbouwprojecten vlot trekken door het verstrekken van een stimuleringsbijdrage (o.a. BLS, besluit locatiegebonden subsidies).

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1.Nieuwe woningen boven winkels	0 (2009)	p.m.	6	14	50	p.m.	p.m.	p.m.	Gemeentelijke registratie
1.Verstrekke duurzaamheids-leningen	p.m.	p.m.	n.n.b.	n.n.b. ¹	n.n.b. ¹	n.n.b. ¹	n.n.b. ¹	n.n.b. ¹	Gemeentelijke registratie
1.Verstrekke starters-leningen	21 (2009)	p.m.	52	n.n.b. ¹	n.n.b. ¹	n.n.b. ¹	n.n.b. ¹	n.n.b. ¹	Gemeentelijke registratie

¹ Afhankelijk van besluitvorming over voortzetting van deze regeling.

Beleidsveld 5.3 Ruimtelijke Ontwikkeling

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

1. Ruimtelijk-fysieke kwaliteit. Betreft de versterking van de ruimtelijk fysieke kwaliteit van de stad en van het (hoog)stedelijk milieugericht op een klimaatneutraal, duurzaam, leefbaar, natuurrijk, bereikbaar en veilig Haarlem.

Het betreft het sturing geven aan en het inpassen van de ruimtelijk-fysieke gevolgen van ambities en ontwikkelingen op de terreinen van economie, wonen, bereikbaarheid, groen, duurzaamheid, welzijn & zorg.

Dit is een dynamisch proces van (extern) oriënteren, verbinden en verankeren. Vanuit een stadsbrede focus en ambitie, rekening houdend met relevante (boven) regionale, nationale en Europese beleidstendensen. Het gaat om de ruimtelijke mogelijkheden voor een evenwichtig aanbod van woningen, voorzieningen, bedrijfs- en kantoorlocaties en recreatie. Haarlem gaat zorgvuldig om met de nu nog beschikbare ruimte. Meer groen, bomen en water zijn belangrijk voor de stad. De bestaande (woning)bouwopgave moet zó worden afgemaakt dat het groen in en rond de stad niet wordt opgeofferd. De prachtige groene randen van de stad blijven onaangetast.

In dit proces speelt de wettelijk verplichte structuurvisie een centrale rol. Hiervoor wordt het vigerend structuurvisie Haarlem 2020 'omgebouwd'. Bovenlokaal heeft Haarlem zich verbonden aan de afspraken binnen de MRA (verstedelijking: wonen, economie, bereikbaarheid, landschap en duurzaamheid) en is zij actief betrokken in stedelijke netwerken (o.a G32: kennisuitwisseling, positionering en beïnvloeding).

In nauwe relatie met de stadsdeelprogramma's wordt voor een select aantal gebieden het structuurvisie verder uitgewerkt in gebiedsvisies. Zij dienen als voorbereiding van bestemmingsplannen, projecten en bouwplannen.

De gebiedsvisies geven burgers en marktpartijen een kader en daarmee duidelijkheid over gewenste ruimtelijke ontwikkeling van een gebied. (relatie met wonen). Bovendien stimuleert deze aanpak marktpartijen tot initiatieven en vormt dit een basis om hierover afspraken te maken. Bovendien wordt tijdswinst bereikt in het bestemmingsplanproces.

De bestemmingsplannen als sluitstuk maken duidelijk wat exact wel of niet mag; een bestemmingsplan biedt rechtszekerheid aan zowel de burger als aan ontwikkelaars.

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Ruimtelijk-fysieke kwaliteit
 - a. Structuur en richting geven aan de duurzame ruimtelijke ontwikkeling:
 - In het kader van de herijking van de structuurvisie (openbare ruimte), vastleggen van de ruimtelijke inrichtingsprincipes en de wettelijk vereiste welstandscriteria in de nota ruimtelijke kwaliteit
 - Het nader invullen van het instrument actief grondbeleid;
 - Het doorontwikkelen (optimaliseren) van subsidieverwerving;
 - Hoofddaccent voor de komende jaren ligt bij een sterke inzet op een duurzame kwaliteit van de openbare ruimte en groenstructuur
 - b. Invulling (uitwerking) van de gewenste ontwikkelingen op gebiedsniveau:
 - Opstellen gebiedsvisies;
 - Doorontwikkelen gebiedsgerichte aanpak met bijzondere aandacht voor het betrekken van de burgers, monitoring en partnerschap;
 - c. Juridisch vastleggen van de ruimtelijke ontwikkeling in bestemmingsplannen;

- Conform het Meerjarenplan Bestemmingsplannen wordt in 2011 gestart met 10 gebieden waarvoor de wettelijk voorgeschreven herziening van de betreffende bestemmingsplannen, verplicht is;
 - Op 1 oktober 2010 is de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in werking getreden. Vanaf die datum is er één omgevingsvergunning met daarin vrijwel alle vereiste toestemmingen (bouwen, kappen etc). Als een plan waaraan de gemeente wil meewerken niet past binnen een bestemmingsplan, wordt ook de afwijking van het bestemmingsplan meegenomen in de omgevingsvergunning. Dit vraagt om een zorgvuldige benadering omdat de afwijking per aanvraag wordt beoordeeld wat spanning kan opleveren voor de gewenste samenhang in het ruimtelijk beleid.
- d. Het ruimtelijk instrumentarium digitaal toegankelijk maken;
- Hoewel Haarlem voldoet aan de (minimale) eisen op dit aspect, is een kwaliteitslag gewenst mede ter ondersteuning van de inbreng van burgers. In 2011 wordt dit traject afgerond;
- e. Bovenlokale samenwerking;
- Het verankeren en vertalen van stedengericht Rijksbeleid;
 - Het inzetten op verstedelijkingsopgave;
 - Deelname netwerken, kennisuitwisseling en lobby;
 - Operationaliseren intergemeentelijke afspraken.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Aantal vast-gestelde bestemmingsplannen op basis van het meerjarenplan bestemmingsplannen ¹	52	12	9	8	12	11	p.m.	p.m.	Gemeentelijke registratie

¹ Op 1 juli 2013 mogen de bestemmingsplannen niet ouder zijn dan 10 jaar. De datum raadsvaststelling is leidend; ook voor de meting van de prestatie-indicator. Het meerjarenprogramma bestemmingsplannen (MPB) gaat in dit verband uit een opgave van 52 bestemmingsplannen die geactualiseerd gaan worden. Binnen Haarlem zijn momenteel 30 plannen, waarvoor de fatale datum geen problemen oplevert. Deze plannen zijn buiten het MPB gehouden. De voor de komende jaren genoemde aantallen zijn gebaseerd op ervaringscijfers. De daadwerkelijk uitkomst is mede afhankelijk van externe factoren, zoals marktontwikkelingen.

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid. In bijlage 5.1 is een analyse per beleidsveld opgenomen. Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen die in 2011 worden gedaan.

(bedragen x €1.000)

beleids veld	Programma 5 Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	Rekening 2009	Begroting 2010 gewijzigd	2011
Lasten (exclusief mutaties reserves)				
5.1	Wijken / Stedelijke vernieuwing			
5.2	Wonen	6.652	3.389	1.655
5.3	Ruimtelijke ontwikkeling	3.538	2.231	2.350
5.4	Vastgoed	52.363	59.371	42.995
	<i>Totaal lasten</i>	62.553	64.990	47.000
Baten (exclusief mutaties reserves)				
5.1	Wijken / Stedelijke vernieuwing			
5.2	Wonen	5.109	2.461	664
5.3	Ruimtelijke ontwikkeling	59	0	0
5.4	Vastgoed	65.618	52.549	40.000
	<i>Totaal baten</i>	70.787	55.010	40.664
	Totaal saldo (exclusief mutaties reserves)	-8.234	9.980	6.336
Toevoeging aan reserve				
	Reserve Vastgoed			1.000
	Totaal toevoegingen aan reserve	19.648	1.000	1.000
Onttrekking aan reserve				
	Reserve Vastgoed			1.650
	Reserve Kap.lasten culturele gebouwen			908
	Totaal onttrekkingen aan reserve	9.202	3.058	2.558
	Saldo (inclusief mutaties reserve)	2.213	7.922	4.778

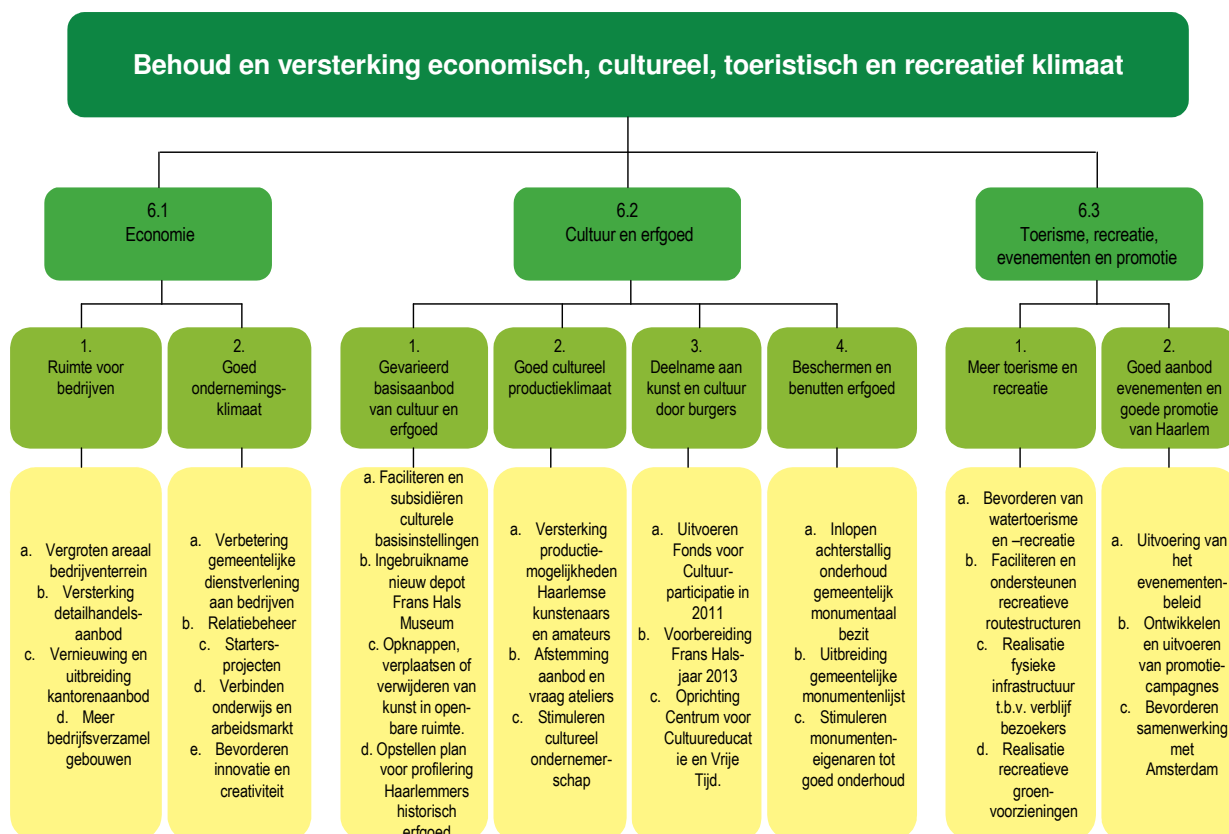
Investeringsen waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen

(bedragen x €1.000)

IPNr	Omschrijving investering	Investering 2011
Investeringsen met economisch nut		
VG.ON	Reservering levensduurverlengend onderhoud gemeentelijk bezit	1.393
Totaal programma 5 Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling		1.393

Programma 6 Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie

Commissie	Ontwikkeling
(Coördinerende) portefeuille(s)	Cultuur, Economische Zaken en Stads promotie
Afdeling(en)	Stadszaken

Topindicatoren	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Aantal toeristische dagbezoekers naar Haarlem (x 1.000)	930 (2005)	1.089 (2007) 1.120 (2008) 1.163 (2009)	>1.030	>1.030	>1.030	>1.030	>1.030	>1.030	Continu Vakantie Onderzoek (CVO)
Groei aantal arbeidsplaatsen (betaald werk voor meer dan 12 uur in de week)	-1,6% (2005)	2,7% (2007) 2,0% (2008) - 0,1% (2009)	0,1%	0,8% ¹	0,8%	0,8%	0,8%	0,8%	LISA
Positie in rangorde woonaantrekkelijkheidsindex ²	5 (2005)	3 (2007) 7 (2008) 7 (2009)	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Atlas voor gemeenten

¹ Op basis van banenprognose provincie Noord-Holland voor de regio Zuid Kennemerland.

² De index bestaat uit de bereikbaarheid van banen, culturele aanbod, veiligheid, aandeel koopwoningen in woningvoorraad, nabijheid natuurgebieden, culinaire kwaliteit, aanwezigheid universiteit en het historisch karakter van de stad. Een hoge plaats op de ranglijst betekent dat Haarlem het op al de aspecten gemiddeld genomen goed doet en voor haar inwoners en bezoekers een aantrekkelijke stad is.

Programmadoelstelling (Missie)

Haarlem is een echte centrumstad. Detailhandel, horeca, theaters, musea, poppodium, historisch erfgoed, bioscopen en evenementen trekken jaarlijks veel bezoekers en bestedingen aan. Haarlem telt een groot aantal centrumfuncties: onderwijs en gezondheid, concert-, theater- en poppodium, gerechtsgebouw, bibliotheek en bedrijventerrein. De positie als provinciehoofdstad betekent aanzienlijke werkgelegenheid (ca. 70.000 banen). Dit alles maakt Haarlem sterk, levendig, toeristisch en aantrekkelijk. Kortom: de kracht van Haarlem is de kracht van kwaliteit.

Vitaal en Ondernemend en de kunst van investeren in cultuur. Haarlem moet een ondernemende stad zijn, een stad die kansen aantrekt en weet te benutten. Economische dynamiek wordt bepaald door factoren als goed ondernemerschap en innovatievermogen (duurzaamheid), door onderwijs en werk. Die bieden de beste kansen voor ontplooiing, maatschappelijke participatie en integratie. Het historisch centrum met het monumentale karakter, de kleinschaligheid en het culturele aanbod vergroten de aantrekkingskracht van Haarlem. Het behouden en versterken van de culturele, recreatieve en cultuurhistorische voorzieningen is in economische zin van belang. Naast toerisme is het een voorname vestigingsfactor voor hoogopgeleide, creatieve mensen. Haarlem kiest ervoor het culturele, recreatieve en economische klimaat samen met de partners van de culturele instellingen, het bedrijfsleven, recreatieve organisaties en het verenigingsleven vorm te geven. Haarlem manifesteert zich ook buiten de regio positief en onderscheidend als hoofdstad van de provincie Noord-Holland en acteert actief als samenwerkingspartner. Haarlem werkt samen in de regio Zuid-Kennemerland (Regionale Economische Samenwerking) en neemt deel aan de vorming van de Metropoolregio Amsterdam als onderdeel van de Randstad. De metropool is sterker met een economisch en cultureel sterk Haarlem.

Context en achtergronden

Economie

Haarlem beschikt over een relatief hoog opgeleide beroepsbevolking en is sterk in economisch kansrijke sectoren als zakelijke dienstverlening, toerisme, MKB, gezondheidszorg en de creatieve en kennisindustrie. Ondanks de goede uitgangspositie en de werkgelegenheidsgroei bijna gelijk aan het landelijke gemiddelde in de periode 2000-2010, moet worden geconstateerd dat de economische groei in Haarlem in dezelfde periode is achtergebleven bij het landelijk gemiddelde. Het feit dat de Haarlemse economie veel (semi)overheidsbedrijven (zorg, welzijn, onderwijs, rechtbank, rijk, provincie en gemeente) heeft met banengroei, die de teruggang in het aantal banen in 2009 in de particuliere sector heeft opgevangen, zorgt voor een stabiele economie. Door de bezuinigingen in de (semi)overheidssector de komende jaren ontstaat banenkrimp in deze sector. Versterking van het economische klimaat en meer ruimte voor het bedrijfsleven is dan ook noodzakelijk om voldoende werkgelegenheid in Haarlem ook op langere termijn te kunnen garanderen. Gezien de effecten van de kredietcrisis is de inzet op de korte termijn vooral het behoud van het aantal banen en op de wat langere termijn een uitbreiding. Al zal deze minder groot zijn dan de groei in de jaren van de economische hoogconjunctuur. Vanaf 2011 wordt de banengroeiprognoze van de provincie Noord-Holland voor de regio Zuid-Kennemerland als uitgangspunt genomen. De campagne NieuwHaarlem als innovatieplatform (www.nieuwhaarlem.nl), eind 2008 gestart door gemeente en Kamer van Koophandel, richt zich op Haarlem als aantrekkelijke stad om te werken. NieuwHaarlem zal in 2011 doorgaan met het promoten van Haarlem als aantrekkelijke vestigingsstad.

Cultuur en Erfgoed

De vier volledig vernieuwde cultuurpodia (Toneelschuur, Patronaat, Philharmonie, Stadsschouwburg) ontvangen inmiddels beduidend meer bezoekers dan voorheen. Haarlem is bovendien de vijfde monumentenstad van Nederland, kent een rijk archeologisch verleden en heeft toonaangevende musea zoals Frans Hals, Teylers en Het Dolhuys (nationaal museum voor de psychiatrie).

Toerisme, Recreatie, Evenementen en Promotie

De toeristische en recreatieve sector en de evenementen vormen een economische groeisector. Wereldwijd wordt op termijn een verdubbeling van het aantal toeristen verwacht. Met haar historische

binnenstad, culturele aanbod, vele monumenten, uitgebreide winklassortiment, horeca en ligging nabij Amsterdam en het strand is Haarlem zeer kansrijk om deze sector verder te versterken. Steden concurreren nationaal en internationaal om toeristen aan te trekken. Daarom is stadspromotie en het faciliteren van toeristen die in Haarlem willen overnachten door de uitbreiding van hotelkamers onmisbaar. City Marketing Haarlem is volop bezig Haarlem te promoten. Op www.haarlem.nl is sinds september 2010 ook het gehele toeristische aanbod te vinden.

Kaderstellende beleidsnota's

Economie

- Economische Agenda Haarlem (2007/110768)
- Economische barometer (2009/89793)

Cultuur en Erfgoed

- Agenda cultureel erfgoed Haarlem (2007/88353)
- Cultuurnota Haarlem 2009-2012 (2008/193858)

Toerisme, Recreatie, Evenementen en Promotie

- Evenementen in Haarlem 2008-2011 (2007/110421)
- Plan van aanpak toerisme en promotie 2006-2010 (2006/245090)
- Kansenkaart watertoerisme Haarlem (2008/57824)
- Koers Plan van Aanpak watertoerisme (2008/171714)

Relaties met andere programma's

Economie

Programma 8 (vooral beleidsvelden 8.1 Autoverkeer en verkeersveiligheid en 8.2 Openbaar vervoer en langzaam verkeer), Programma 9 (vooral beleidsveld 9.2 Openbare ruimte bovengronds), Programma 2 (vooral beleidsveld 2.1 Sociale Veiligheid), Programma 5 (beleidsveld 5.1 Wijken / Stedelijke vernieuwing, beleidsveld 5.2 Wonen en beleidsveld 5.3 Ruimtelijke Ontwikkeling) en Programma 4 (beleidsveld 4.1 Jeugd (en onderwijs)).

Cultuur en Erfgoed

Beleidsvelden 5.1 Wijken / Stedelijke vernieuwing, 5.2 Wonen, 5.3 Ruimtelijke Ontwikkeling en 4.1 Jeugd (en Onderwijs).

Toerisme, Recreatie, Evenementen en Promotie

Beleidsveld 7.1 Werk en re-integratie onder de voorwaarde van goede (regionale) bereikbaarheid, Programma 8 (vooral beleidsvelden 8.1 Autoverkeer en verkeersveiligheid en 8.2 Openbaar vervoer en langzaam verkeer), Programma 9 (vooral beleidsveld 9.2 Openbare ruimte bovengronds) en Programma 2 (beleidsveld 2.1 Sociale Veiligheid en beleidsveld 2.3 Integrale Vergunningverlening en Handhaving).

Beleidsveld 6.1 Economie

Economische ontwikkeling staat voor werkgelegenheid, weerbaarheid, vitaliteit en welvaart op de lange termijn. Werkgelegenheid betekent maatschappelijke participatie, inkomen en sociale vooruitgang. Een weerbare stad weet slechtere tijden op te vangen en bedreigingen om te buigen, zodat mensen er blijven werken en wonen. Een vitale stad trekt kansen aan, weet zich te profileren en nieuwe ontwikkelingen in haar voordeel te benutten. Welvaart op de lange termijn betekent duurzame economische ontwikkeling en innovatie.

Werk voor iedereen

Werk, ondernemerschap, vernieuwingsgezindheid en innovatie zijn de motoren van emancipatie en (economische) ontwikkeling. Het gaat om voldoende werkgelegenheid zowel binnen de stadsgrenzen als in de regio. Haarlem moet actief en stimulerend optreden en haar bedrijfsleven koesteren. De gemeente moet ondernemers aantrekken en faciliteren, regelgeving terugdringen en denken in mogelijkheden en kansen. De gemeente gaat op zoek naar kansen voor werk en ondernemerschap, zowel in als buiten de stad. Haarlem wordt weer de beste winkelstad van Nederland. Het is ook noodzakelijk dat bestaande bedrijven in de Waarderpolder hun (milieu) ruimte behouden. Economische structuurversterking is verder gebaat bij deregulering.

De gemeente stimuleert duurzaam en maatschappelijk ondernemen ook in de culturele sector. Groene werkgelegenheid zal gestimuleerd worden. Haarlem streeft naar meer betaalbare en passende bedrijfspanden voor startende ondernemers. Daarnaast zal de gemeente in ieder geval één extra culturele broedplaats mogelijk maken.

Voor de versterking van arbeidsdeelname komt een doelgerichte taskforce arbeidsmarkt, met onder andere een actieve rol voor het ondernemersloket. De gemeente zelf organiseert en stimuleert vijftigparticipatiebanen (de komende vier jaar) en tachtig stageplaatsen (per jaar); in de eigen organisatie en bij aan haar gelieerde publieke dienstverleners. De gemeente kiest voor meer 'duurzame' werkgelegenheid (en 'groene' re-integratie) en zet ook in op meer creatieve bedrijvigheid.

Om het ondernemerschap te stimuleren dienen de randvoorwaarden die door de gemeente beïnvloed kunnen worden optimaal te zijn zoals fysiek-ruimtelijke (1) en dienstverlenende aspecten (2). Beide aspecten worden beoordeeld in een rapportcijfer van de Haarlemse ondernemers in een benchmark ondernemingsklimaat van het ministerie van Economische Zaken.

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

1. Ruimte voor bedrijven. Haarlem wil de fysieke vestigingsmogelijkheden voor bedrijven verbeteren door uitbreiding en transformatie van bestaand vastgoed en locaties te faciliteren. Haarlem richt zich op vier economische sectoren: bedrijventerreinen, detailhandel, bedrijfsverzamelgebouwen en kantoren.
2. Goed ondernemingsklimaat. Haarlem streeft naar verbetering van het vestigings-, innovatie- en ondernemingsklimaat in de stad. Bereikbaarheid, mobiliteit en doorstroming zijn voor het economisch functioneren van Haarlem sleutelwoorden. De bereikbaarheid van Haarlem met trein, fiets, bus en auto is voor de stedelijke vitaliteit van levensbelang. De bereikbaarheid van stad, bedrijven en cultuurpodia wordt verbeterd. En er is inzet op het faciliteren en ondersteunen van (startende) ondernemers en deregulering.

Effect-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Gemiddeld rapportcijfer tevredenheid ondernemers over ondernemingsklimaat	6,3 (2005)	6,7 (2007) 6,6 (2010)	6,6	n.v.t.	6,7	n.v.t.	6,8	n.v.t.	Benchmark ministerie van Economische Zaken (tweejaarlijks)

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Ruimte voor bedrijven
 - a. Vergroten areaal bedrijventerrein: in de Waarderpolder is 2 ha bedrijfsgrond in de Noordkop voor de markt beschikbaar, naast de diverse nieuwe bedrijfsgebouwen (Rode en Blauwe Baronnen, Figeehal etc.).
 - b. Versterking detailhandelsaanbod. Regionale en lokale afstemming van nieuwe detailhandel- en leisureontwikkelingen; in 2011 wordt door de oplevering van de nieuwe winkels en de megabioscoop in de Raaks de positie van de Haarlemse binnenstad versterkt.

- c. Vernieuwing en uitbreiding kantorenaanbod. Het scherp op de toekomstige vraag in regionaal verband afstemmen van het Haarlemse nieuwbouwprogramma aan kantoren in Metropoolregio Amsterdam verband. Hiervoor wordt een nieuwe geactualiseerde uitvoeringsstrategie in 2011 uitgebracht. De oplevering van de Raakspoort in 2011 als nieuw publiek stadskantoor zorgt ervoor dat het gemeentelijk apparaat up to date gehuisvest is en met de Raaksgarage goed bereikbaar voor onze klanten. Met het hergebruik en de duurzaamheidsaanpak van het leegstaande voormalig postkantoor geeft Haarlem een voorbeeldfunctie af. De inzet is het stimuleren van hergebruik van niet meer op de vraag afgestemde structureel leegstaande kantoren voor andere economische of niet-economische functies, zodat de schaarse ruimte in Haarlem niet onbenut blijft.
 - d. Meer bedrijfsverzamelgebouwen. Hergebruik van leegstaande of leegkomende bedrijfsgebouwen voor creatieve bedrijvigheid.
2. Goed ondernemingsklimaat.
- a. Verbetering gemeentelijke dienstverlening aan bedrijven. Meer regie (ondernemersloket, deregulering) vanuit de gemeente. Versterking van het functioneren en promotie van de binnenstad.
 - b. Relatiebeheer. Vanuit de gemeente zijn er vele contacten met partners in de stad en de regio (bedrijfsbezoeken, Kamer van Koophandel, MKB, VNO-NCW, Centrum Management Groep, Industriekring Waarderpolder, Expertgroep Economie Schalkwijk en lokale belangenbehartigers).
 - c. Startersprojecten. De gemeente voert het startersbeleid uit.
 - d. Verbinden onderwijs en arbeidsmarkt. Platform Arbeidsmarkt en Onderwijs, en het opstellen van integraal arbeidsmarktbeleid om deelname aan de arbeidsmarkt te stimuleren en knelpunten weg te nemen.
 - e. Bevorderen innovatie, duurzaamheid en creativiteit. Innovatieplatform en campagne NieuwHaarlem, (werkateliers), Breednet, trekkerschap Creatieve As in metropoolregio Amsterdam, deelname Regionale Economische Samenwerking, Innovatiecentrum Creatieve Industrie (EFRO). Duurzame economie en groene werkgelegenheid.

Beleidsveld 6.2 Cultuur en erfgoed

De kunst van investeren in cultuur

Cultuur vergroot de aantrekkingskracht van Haarlem. Haarlem wil nationaal in beeld zijn als stad van cultuur en erfgoed. Het aanbod van de kunstinstellingen, de nieuwe cultuurgebouwen, de schat aan monumenten, de archeologische vondsten en het cultureel erfgoed (waaronder monumenten, musea en archieven) zijn belangrijke dragers van het culturele klimaat.

Cultuur en economie zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Kunst en cultuur vormen bij uitstek zaken die van invloed zijn op de economische groei van Haarlem. Met name hoogopgeleide, creatieve mensen vestigen zich in een stad met een gevarieerd cultureel aanbod. Cultuur is ook los van de economische effecten van belang voor de individuele ontwikkeling en de samenleving. Cultuur vergroot de sociale cohesie in de stad. Deelname aan culturele activiteiten in de buurt leidt tot meer zelfvertrouwen, meer sociale contacten en een groter gevoel van veiligheid en tevredenheid met de woonomgeving. Het is daarom van belang te investeren in een aantrekkelijk cultureel aanbod, zoals de programmering van podia en musea. Met het honderdjarig bestaan van het Frans Hals Museum in 2013 is er een mogelijkheid de naam van Haarlem als cultuurstad waar te maken.

Desondanks zijn ook in de culturele sector drastische ombuigingen noodzakelijk. De gemeente gaat gedifferentieerd en gefaseerd bezuinigen op subsidies aan de meeste culturele instellingen. De gemeente zal bij de afwegingen aspecten als maatschappelijk en economisch belang, systeeminnovatie en cultureel ondernemerschap betrekken. Een grote ombuiging bij de bibliotheek die gepaard zal gaan met een nieuwe vorm en werkwijze is hier een voorbeeld van. Maar ook bedrijfseconomische

voordelen door samenvoegen door instellingen dragen bij. In de komende periode zullen bij sommige culturele instellingen de financiële ondersteuning vanuit de gemeente naar nul worden teruggebracht.

De gemeente blijft inzetten op de ontwikkeling van het Nieuwe Energie-terrein als cultureel bedrijven-centrum en ziet kansen wat betreft het clusteren van (beheer en onderhoud van) cultuurgebouwen. Een bundeling en herhuisvesting van voorzieningen wordt onderzocht.

De planvorming voor een nieuw gezamenlijk onderkomen voor Volksuniversiteit, H'art en Muziekcentrum Zuid-Kennemerland wordt voortgezet, maar aangepast aan moderne trends zoals een meer op scholen en wijkgerichte aanpak. Dit zal in het licht van de ombuigingen moeten leiden tot een compacter opgezette, centrale voorziening.

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

1. Een gevarieerd basisaanbod van cultuur en erfgoed. De gemeente Haarlem faciliteert een gevarieerd basisaanbod en streeft naar professionalisering en verzakelijking van de relatie met de culturele instellingen en de wijze waarop de instellingen worden geleid. Deze doelstelling richt zich met name op de grote cultuurpodia (Philharmonie, Toneelschuur, Patronaat en Stadsschouwburg), het Frans Hals Museum, het Centrum voor Cultuureducatie en Vrije Tijd, de Stadsbibliotheek Haarlem en Omstreken, en het Noord-Hollands Archief. Met het rijksgesubsidieerde Teylers Museum wordt samengewerkt, vooral bij grotere toptentoonstellingen. Wij willen een krachtiger profilering van het Haarlems historisch erfgoed op een centrale fysieke (en virtuele) plek.
2. Een goed cultureel productieklimaat. De gemeente ondersteunt een goed productieklimaat waarin gezelschappen en individuele makers kunnen werken en "scheppen". De aandacht gaat hierbij uit naar de podiumkunsten, de beeldende kunsten en de amateurkunsten. Dit draagt bij aan een creatieve samenleving en economie. Deze doelstelling heeft te maken met de noodzaak om na de grote investeringen in de 'hardware' (cultuurgebouwen) ook de 'software' goede ontwikkelingskansen te bieden. Aandacht voor voldoende ateliers voor kunstenaars en broedplaatsen in Haarlem.
3. Deelname aan kunst en cultuur door burgers. De gemeente Haarlem bevordert de deelname aan kunst en cultuur.
4. Beschermen en benutten erfgoed. Het beschermen van erfgoed, monumenten én archeologische vondsten is een kerntaak van de gemeentelijke overheid, waar nodig volgens het wettelijk instrumentarium op het gebied van vergunningen en handhaving. In de periode 2009-2011 worden 700 nieuwe objecten aangewezen als gemeentelijk monument.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Oordeel Haarlemmers over cultureel aanbod in Haarlem (rapportcijfer)	7,4 (2007)	7,4 (2008) 7,4 (2009)	≥ 7,4	≥ 7,4	≥ 7,4	≥ 7,4	≥ 7,4	≥ 7,4	Omnibusonderzoek
Aantal amateurverenigingen	62 (2005)	59 (2009)	≥ 60	≥ 60	≥ 60	≥ 60	≥ 60	≥ 60	Gemeentelijke registratie
Aantal leden bibliotheek (x 1000)	40 (2009)	p.m.	≥ 40	≥ 40	≥ 40	≥ 40	≥ 40	≥ 40	Bibliotheek
Aantal bezoekers diverse musea en podiumkunsten ¹	693 (2009)	p.m.	≥ 600	≥ 600	≥ 600	≥ 600	≥ 600	≥ 600	Jaarverslagen instellingen

¹ Bezoekersaantallen opgeteld van Teylers Museum, Frans Hals Museum, De Hallen Haarlem, het Dolhuys, Toneelschuur, Patronaat, Philharmonie en Stadsschouwburg. Bij de vier cultuurpodia worden de bezoekersaantallen niet per kalenderjaar maar per seizoen bijgehouden. Zo hebben gegevens over het jaar 2009 betrekking op het seizoen 2008/2009.

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Een gevarieerd basisaanbod van cultuur en erfgoed.
 - a. Faciliteren en subsidiëren culturele basisinstellingen.
Hiertoe behoort het voorbereiden van het invoeren van budgetfinanciering (een nieuwe subsidiesystematiek) met prestatieafspraken bij de cultuurpodia en het nieuwe Centrum voor Cultuureducatie en Vrije Tijd vanaf 2011.
 - b. Ingebruikname nieuw depot Frans Hals Museum.
 - c. Opknappen, verplaatsen of verwijderen van kunst in de openbare ruimte.
 - d. Met de partners in de stad een plan tot realiseren van een centrale plek voor Haarlems historisch erfgoed opstellen.
2. Een goed cultureel productieklimaat.
 - a. Versterking van productiemogelijkheden Haarlemse kunstenaars en amateurs.
Voor zowel de podiumkunsten, Haarlemse (beeldend) kunstenaars en Haarlemse amateurs zijn er ondersteuningsmogelijkheden via het Cultuurstimuleringsfonds Haarlem.
 - b. Afstemming aanbod en vraag ateliers.
Deze taak wordt uitgevoerd door het Platform voor de Kunsten 37PK, met als doelstelling voldoende ateliers en werkruimten voor kunstenaars en creatieven in Haarlem.
 - c. Stimuleren cultureel ondernemerschap
3. Deelname aan kunst en cultuur door burgers.
 - a. Uitvoeren Fonds voor Cultuurparticipatie in 2011.
Doelstelling is een groot aantal subsidietoekenningen via het Cultuurstimuleringsfonds Haarlem (CSF).
 - b. Startschot van de nationale campagne 'Frans Hals-jaar 2013'.
Het 100-jarig bestaan van het Frans Hals Museum wordt gevierd. Vooruitlopend hierop zijn er al enkele tentoonstellingen en culturele activiteiten waar bezoekers en inwoners van Haarlem aan kunnen deelnemen.
 - c. Oprichting Centrum voor Cultuureducatie en Vrije Tijd.
4. Beschermen en benutten erfgoed.
 - a. Inlopen achterstallig onderhoud gemeentelijk monumentaal bezit.
 - b. Voortzetting uitbreiding gemeentelijke monumentenlijst.
 - c. Stimuleren monumenteneigenaren tot goed onderhoud.
Begeleiding van specifieke categorieën monumenteneigenaren: begraafplaatsen, kerken en corporatiewoningen bij reguliere instandhoudingsplannen. Opnamerapporten laten maken van de objecten op de gemeentelijke monumentenlijst.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1a. Aantal instellingen met budgetfinanciering	0	0 (2007) 1 (2008) 2 (2009)	6	10	10	10	10	10	Gemeentelijke registratie
2a en 3a. Aantal aanvragen Cultuurstimuleringsfonds (CSF)	93 (2006)	129 (2007) 97 (2008) 125 (2009)	150	150	150	p.m.	p.m.	p.m.	Gemeentelijke registratie
2a en 3a. Aantal toekenningen CSF	47 (2006)	79 (2007) 65 (2008) 95 (2009)	80	80	80	p.m.	p.m.	p.m.	Gemeentelijke registratie
4b. Aanwijzing gemeentelijke monumenten	Ca. 60 (2007)	0 (2008) 630 (2009)	250	250	100	p.m.	p.m.	p.m.	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 6.3 Toerisme, recreatie, evenementen en promotie

Toerisme, recreatie en evenementen zijn belangrijke economische factoren en hebben bovendien een positief effect op het voorzieningenniveau van de binnenstad. Daarnaast zijn (jaarlijks of tweejaarlijks) terugkerende evenementen belangrijk voor de uitstraling van de stad en voor het Haarlemse bedrijfsleven. Net als talrijke kleinere evenementen. Versterking van de toeristische en recreatieve sector en van evenementen is belangrijk voor de Haarlemse bevolking en de regio. Zij bieden uitstekende mogelijkheden voor ontspanning, ontmoeting en beleving en dragen daarmee bij aan de sociale samenhang en identiteit van Haarlem. Haarlem behoort tot de toeristische top van de middelgrote Nederlandse steden. Om tot de top te blijven behoren, investeert Haarlem structureel in evenementen en in promotie van de stad. Haarlem doet dit samen met evenementenorganisatoren, culturele instellingen, musea en het bedrijfsleven. Voor de internationale promotie wordt bij voorkeur samengewerkt met Amsterdam. Regionaal en nationaal heeft Haarlem een sterke eigen positie.

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

1. Meer toerisme en recreatie.

Haarlem wil dat er meer toeristen naar Haarlem komen, die er langer blijven en meer besteden. Tevens wil Haarlem een laagdrempelige en gevarieerde recreatieve voorzieningenstructuur in en om Haarlem bevorderen en de recreatieve routestructuren uitbreiden ten behoeve van de bewoners van Haarlem en van de regio. Beide doelstellingen versterken elkaar.

2. Goed aanbod van evenementen en goede promotie van Haarlem.

De gemeente faciliteert en ondersteunt de bestaande evenementen en bevordert vernieuwing. Om toeristen en bedrijven naar Haarlem te laten komen, is het daarnaast van belang dat Haarlem zich regionaal, nationaal en internationaal presenteert als aantrekkelijke bestemming en vestigingsplaats. City Marketing Haarlem zet Haarlem op een goede manier in de markt, in samenwerking met het bedrijfsleven en de culturele instellingen. De pijlers zijn aantrekkelijk wonen, werken en ondernemen, winkelen, cultuur en recreëren in een monumentale stad. Kleinschalig, klasse en kwaliteit.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie 2007 2008	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Aantal toeristische dagbezoekers (x 1.000)	930 (2005)	1.089 (2007) 1.120 (2008) 1.163 (2009)	≥ 1.030	≥ 1.030	≥ 1.030	≥ 1.030	≥ 1.030	≥ 1.030	Continu Vakantie Onderzoek (CVO)
1a. Aantal verblijfs-toeristen (x 1000) (toeristen die overnachten in Haarlem)	220 (2005)	286 (2007) 289 (2008) 273 (2009)	≥ 250	≥ 250	≥ 250	≥ 250	≥ 250	≥ 250	Toeristenbelasting
2. Gemiddeld rapportcijfer tevredenheid bezoekers grote evenementen	7 (2008)	7,7 (2009)	7,3	7,5	7,5	7,5	7,6	7,6	Externe monitoring i.s.m. KvK Amsterdam via I&O Research

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Meer toerisme en recreatie.

- Bevorderen van watertoerisme en -recreatie in Haarlem. Uitwerking van de kansenkaart voor watertoerisme in Haarlem en versterking van de daarvoor benodigde infrastructuur (bv. jachthaven Schoteroog, Scheepmakersdijk, faciliteren pleziervaart met diverse voorzieningen, ontwikkeling aanlegsteiger riviercruisevaart).

- b. Faciliteren en ondersteunen recreatieve routestructuren. Fietsknooppuntennetwerk Zuid-Kennemerland, European Route of Industrial Heritage en wandelroute volkstuincomplexen Haarlem.
 - c. Realisatie fysieke infrastructuur t.b.v. verblijf bezoekers. Uitbreiding hotelcapaciteit, stadscamping Veerplas en/of Schoterbos en/of Put van Vink.
 - d. Realisatie recreatieve groenvoorzieningen. School- en doetuinen in onder andere Poelpolder, stimuleren gebruik van volkstuincomplexen (Reinaldapark, Westelijk Tuinbouwgebied, Schoterbos en Kleverlaan), ook door bezoekers.
2. Goed aanbod van evenementen en goede promotie van Haarlem.
- a. Uitvoeren van het evenementenbeleid. Het in 2010 geactualiseerde evenementenbeleid is gericht op het faciliteren en ondersteunen van evenementenorganisatoren via één contactpersoon: de evenementenmanager. Afstemming (evenementenkalender) en promotie van evenementen. Regionale samenwerking ten behoeve van versterking en betere profilering van het regionale aanbod van evenementen.
 - b. Ontwikkelen en uitvoeren van (promotie)campagnes. Deze campagnes zijn gericht op imagoverbetering van Haarlem in samenwerking met het (georganiseerd) bedrijfsleven, culturele instellingen, horeca, detailhandel en hoteliers.
 - c. Bevorderen samenwerking met Amsterdam. Samenwerking met Amsterdam vergroot de internationale bekendheid en wervingskracht van Haarlem (Amsterdam Plus, Amsterdam Bezoeken Holland Zien, MICE, Amsterdam Cruiseport). Nieuwe werklocaties in de Metropoolregio Amsterdam o.a. via Platform Regionaal Economische Structuur (PRES).

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid. In bijlage 5.1 is een analyse per beleidsveld opgenomen. Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen die in 2011 worden gedaan.

(bedragen x €1.000)

beleids veld	Programma 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie	Rekening 2009	Begroting 2010 gewijzigd	2011
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
6.1	Economie	901	1.420	1.409
6.2	Cultuur en erfgoed	28.994	23.347	25.683
6.3	Toerisme, recreatie, evenementen en promotie	2.516	1.403	1.452
	<i>Totaal lasten</i>	32.411	26.169	28.544
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
6.1	Economie	375	0	0
6.2	Cultuur en erfgoed	451	511	415
6.3	Toerisme, recreatie, evenementen en promotie	948	125	125
	<i>Totaal baten</i>	1.773	636	540
	Totaal saldo (exclusief mutaties reserves)	30.638	25.533	28.005
	<i>Toevoeging aan reserve</i>			
	-			
	Totaal toevoegingen aan reserve	694	138	0
	<i>Onttrekking aan reserve</i>			
	-			
	Totaal onttrekkingen aan reserve	1.062	0	0
	Saldo (inclusief mutaties reserve)	30.269	25.671	28.005

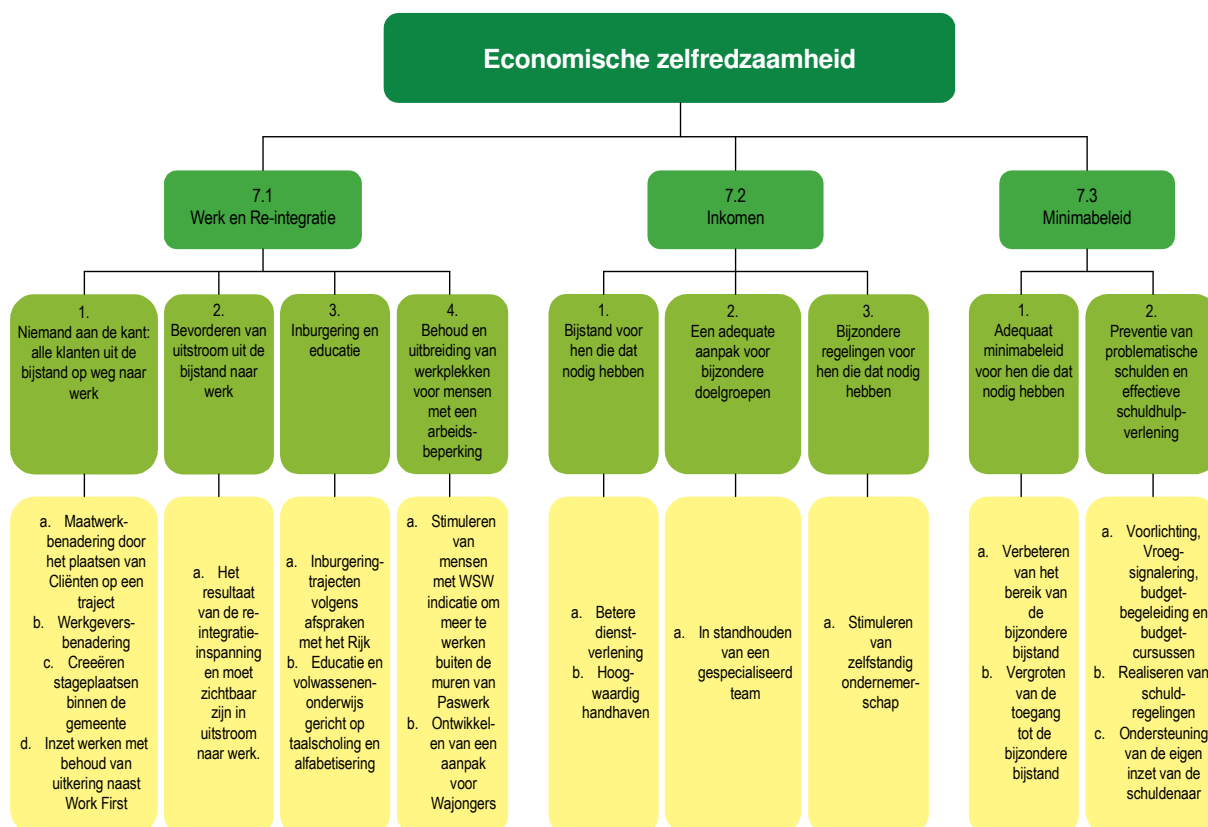
Investeringsen waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen

(bedragen x €1.000)

IPNr	Omschrijving investering	Investering 2011
<i>Investeringsen met economisch nut</i>		
SZ.03	Huisvesting Cultureel Centrum Vrije Tijd (CCVT)	6.140
<i>Investeringsen met maatschappelijk nut</i>		
SZ.79	Waarderhaven	828
Totaal programma 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie		6.968

Programma 7 Werk en Inkomen

Commissie	<i>Samenleving</i>
(Coördinerende) portefeuille(s)	<i>Sociale Zaken</i>
Afdeling(en)	<i>Sociale Zaken en Werkgelegenheid</i>

WSW = Wet Sociale Werkvoorziening

Topindicatoren	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Aantal bijstandsontvangers als percentage van de potentiële bevolking: plaats in rangorde 50 grootste gemeenten ¹	18 (2006)	15 (2007) 16 (2008) 16 (2009)	≤ gemiddelde G50	≤ gemiddelde G50	≤ gemiddelde G50	≤ gemiddelde G50	≤ gemiddelde G50	≤ gemiddelde G50	Atlas voor Gemeenten
Percentage Huishoudens met inkomen < 105% van het sociale minimum: plaats in rangorde 50 grootste gemeenten ¹	14 (2006)	15 (2007) 14 (2008) 14 (2009)	≤ gemiddelde G50	≤ gemiddelde G50	≤ gemiddelde G50	≤ gemiddelde G50	≤ gemiddelde G50	≤ gemiddelde G50	Atlas voor Gemeenten

¹ Positie 1 = laagste % (gunstig), positie 50 = hoogste % (ongunstig). Gemiddelde % bijstandsontvangers G50 in 2006 ligt tussen positie 38 en positie 39, gemiddelde % huishoudens met inkomen < 105% sociaal minimum ligt in 2006 tussen positie 35 en positie 36.

Programmadoelstelling (Missie)

De afdeling Sociale Zaken en Werkgelegenheid vergroot en bevordert de economische zelfredzaamheid van inwoners van Haarlem die dat nodig hebben. De gemeente Haarlem streeft naar zelfstandige arbeidsdeelname en waar dit niet kan zet de gemeente andere voorzieningen in, zoals beschut werk of sociale activering. Het re-integratiebeleid is gericht op versterking van de arbeidsmarktkwalificaties door inzet van scholing en werken aan de competenties en vaardigheden die nodig zijn om te slagen op de arbeidsmarkt.

Naast het voorzien in een tijdelijk inkomen voert de gemeente een minimabeleid en wil de gemeente problematische schulden en sociale uitsluiting tegengaan. Neveneffecten als passiviteit en opsluiting in de zogenaamde armoedeval moeten worden voorkomen.

Maatschappelijk effect	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Aantal bijstands-ontvangers als percentage van de potentiële bevolking: plaats in rangorde 50 grootste gemeenten ¹	18 (2006)	15 (2007) 16 (2008) 16 (2009)	≤ gemid- delde G50	≤ gemid- delde G50	≤ gemid- delde G50	≤ gemid- delde G50	≤ gemid- delde G50	≤ gemid- delde G50	Atlas voor Gemeenten
Percentage Huishoudens met inkomen < 105% van het sociale minimum: plaats in rangorde 50 grootste gemeenten ¹	14 (2006)	15 (2007) 14 (2008) 14 (2009)	≤ gemid- delde G50	≤ gemid- delde G50	≤ gemid- delde G50	≤ gemid- delde G50	≤ gemid- delde G50	≤ gemid- delde G50	Atlas voor Gemeenten

¹ Positie 1 = laagste % (gunstig), positie 50 = hoogste % (ongunstig). Gemiddelde % bijstandsontvangers G50 in 2006 ligt tussen positie 38 en positie 39, gemiddelde % huishoudens met inkomen < 105% sociaal minimum ligt in 2006 tussen positie 35 en positie 36.

Context en achtergronden

De ongunstige conjuncturele ontwikkelingen sinds eind 2008 hebben een grote weerslag op de werkgelegenheid in de regio. Het aantal banen neemt af en de werkloosheid neemt toe. Hoewel de eerste tekenen van herstel zichtbaar zijn, moeten we in de Bijstand nog langere tijd met een verhoogd bestand werkzoekenden rekening houden. Bijzondere aandacht vraagt de jeugdwerkloosheid. Op grond van de Wet Investeren in Jongeren (WIJ) krijgen jongeren tot 27 jaar een werkleeraanbod. Voor de aanpak van de jeugdwerkloosheid geldt een regionaal actieplan, waarmee wordt aangesloten bij de intensiveringen van het Rijk.

De recessie strekt zich ook uit naar het gebied van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW). De doorstroom vanuit deze regeling naar regulier werk beperkt zich de komende jaren waarschijnlijk tot een minimum. Mede hierdoor en gelet op het gelijkblijvend budget voor de WSW, kent de WSW een aanzienlijke wachtlijstproblematiek.

Voor de uitvoering van het re-integratiebeleid moeten wij de bakens verzetten. De ruimhartige toepassing van verloning tegen minimumloon in onze work-first aanpak is niet langer houdbaar nu de middelen in het Werkdeel teruglopen. Wij kiezen daarom voor vaker gebruik van werken met behoud van uitkering. Afhankelijk van de budgettaire keuzes die het Rijk maakt zullen wij ons beleid verder aanpassen.

Het aantal minima in Haarlem bedroeg in 2010 circa 8.800 huishoudens. het college wil een effectief minimabeleid voeren met een groot bereik onder de doelgroep.

Naar verwachting zal in 2011 de wettelijke regeling Schuldhulpverlening van kracht worden. Wij passen onze dienstverlening aan de eisen van deze wetgeving aan en trachten tegelijkertijd de effectiviteit van ons aanbod te vergroten zodat meer mensen met problematische schulden uitzicht op een schuldenvrij bestaan krijgen. Daarnaast blijft inzet op preventie en voorlichting op scholen, bij intermediaire organisaties en gericht op doelgroepen (mensen met een laag inkomen en ouderen) belangrijk. Met de corporaties voeren wij een convenant uit om door vroegtijdige signalering van dreigende schulden, met name bij huurachterstanden, te voorkomen dat gezinnen op straat komen te staan.

Conform landelijk beleid richten wij met UWV een gezamenlijk Werkplein in per 1 januari 2011 en bieden dan een integrale dienstverlening aan die groepen werkzoekenden voor wie dat qua ondersteuningsvraag meerwaarde heeft, met name werkzoekenden met een relatief korte afstand tot de arbeidsmarkt en jongeren. Vooralsnog vinden deze gezamenlijke activiteiten plaats op de locatie Jansweg van het UWV, in afwachting van een definitieve gezamenlijke huisvesting.

Kaderstellende beleidsnota's

De Wwb, hoogwaardig handhaven in Haarlem 2008-2010 (2007/216037)
Plan van aanpak verbetering dienstverlening SoZaWe (2007/110893)
Strategisch Bedrijfsplan en jaarplan 2007 - 2010 van de afdeling SoZaWe (2007/110667)
Niemand aan de kant, kadernota re-integratie 2006-2008 (2006/246249)
Modernisering Wet Sociale Werkvoorziening, beleidskader en implementatieplan (2006/245791)
Minimabeleid 2008 – 2010 (2007/187874)
Plan van aanpak preventie schuldhulpverlening (2008/91232)
Plan van aanpak preventie huishuizingen (2008/14276)
Meer banen voor de jeugd (2008/143926)
Langdurigheidstoeslag 2009 (2009/24160)
Addendum bij kadernota Reintegratie (2009/72646)
Actieplan Jeugdwerkloosheid 2010 (2009/181648)

Relaties met andere programma's

Om instroom in de bijstand te voorkomen en uitstroom uit de bijstand te bevorderen is een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt noodzakelijk. Dat geldt met name voor het voorkomen van (jeugd)werkloosheid en ook voor het kwalificeren van bijstandsgerechtigden voor de arbeidsmarkt. Aan de vraagzijde is een voldoende groei van de werkgelegenheid in de regio noodzakelijk. Dit programma levert daarom een bijdrage aan de Task-force Arbeidsmarkt en het Platform Arbeidsmarkt en Onderwijs.

Het voorkomen van isolement en het bevorderen van participatie vraagt om een goed voorzieningenniveau in Haarlem op het gebied van zorg, welzijn en sociaal culturele voorzieningen.

Er zijn relaties met de volgende programma's:

Programma 3 Welzijn en Zorg, beleidsveld 3.2 Zorg en dienstverlening voor mensen met een beperking en 3.3 Maatschappelijke opvang en zorg voor kwetsbare groepen.
Programma 4 Jeugd, Onderwijs en Sport, beleidsveld 4.1 Jeugd, 4.2 Onderwijs en 4.3 Sport
Programma 6 Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie, beleidsveld 6.1 Economie.

Beleidsveld 7.1 Werk en Re-integratie

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

1. Niemand aan de kant: alle klanten uit de bijstand op weg naar werk. Het bevorderen van uitstroom uit de bijstand is één van de speerpunten van het college. De nadere uitwerking hiervan staat beschreven in de 'Kadernota re-integratie 2006 – 2008, niemand aan de kant' en het daarbij

horende “Addendum”. Het re-integratiebeleid bevat een samenhangend pakket aan instrumenten van vrijwilligerswerk en sociale activering tot gesubsidieerde arbeid en werkervaringsplaatsen. Het motto is: niemand aan de kant, elke klant maakt stappen op de participatieladder. Wij streven ernaar de kwalificaties van de werkzoekenden voor de arbeidsmarkt door werkervaring, scholing en competentieontwikkeling te verbeteren. De trajecten versterken de klant en sluiten aan bij de mogelijkheden en ambities van de klant. Het uitgangspunt hierbij is dat iedereen naar vermogen bijdraagt aan de samenleving. Het Rijksbeleid ten aanzien van re-integratie zal sterk versoberen. In 2011 zullen wij ons re-integratiebeleid aanpassen aan de dan geldende financiële omstandigheden.

2. Bevorderen van de uitstroom uit de bijstand naar werk. Het resultaat van de re-integratie-inspanningen moet zichtbaar zijn in uitstroom naar werk.
3. Inburgering en educatie. Door actieve werving en plaatsing op alfabetiserings- taalscholings- en inburgeringscursussen verhogen van de taalvaardigheid van de beroepsbevolking en bevorderen van de volwaardige deelname aan de Haarlemse maatschappij.
4. Behoud en uitbreiding van werkplekken voor mensen met een arbeidsbeperking. Naast de zorg voor de mensen met een indicatie voor de sociale werkvoorziening, verwachten wij ook de re-integratieverantwoordelijkheid te krijgen voor inwoners van Haarlem met een Wajong-uitkering. Wij gaan de mogelijkheden hiertoe verkennen.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie 2007 2008	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Aantal bijstandscliënten 18 – 64 jaar ¹	3.147 (31-12-2006)	2.613 (2007) 2.458 (2008) 2.453 (2009)	2.640	2.800	2.970	3.070	3.050	3.010	Gemeentelijke registratie
2. Uitstroom uit bijstand naar werk	300 (2007)	219 (2008) 279 (2009)	250	250	300	400	400	400	Statistiek Regintegratie Gemeenten
3. Percentage inburgeraars dat het examen haalt	n.b.	n.b.	70%	70%	70%	70%	70%	70%	Gemeentelijke registratie
4. Aantal cliënten op wachtlijst WSW	270 (mei 2007)	275 (2007) 147 (2008) 267 (2009)	250	200	250	250	250	250	Gemeentelijke registratie

¹ De ontwikkeling van het aantal bijstandscliënten op de langere termijn is in het licht van de onzekere ontwikkelingen met betrekking tot de economische conjunctuur niet te voorspellen.

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Niemand aan de kant: alle klanten uit de bijstand op weg naar werk.
 - a. Maatwerkbenadering door trajectplaatsing te baseren op een goede diagnose of assesment. Eindresultaat: het plaatsen van 60% van de cliënten op een traject; zoveel mogelijk cliënten maken stappen op de participatieladder. Dit percentage is lager dan voorheen door de teruglopende re-integratiemiddelen.
 - b. Werkgeversbenadering waarbij de vraag (de vacature) centraal staat. Daarnaast werkgelegenheid creëren door contract compliance (contractverplichting): bij aanbesteding van werken vraagt de gemeente aan opdrachtnemers 5% van het werk te laten uitvoeren door het in dienst nemen van uitkeringsgerechtigden.
 - c. Bij de gemeentelijke organisatie laten wij 20 mensen per jaar in een participatiebaan werkervaring opdoen. Daarnaast bieden wij 80 stageplaatsen per jaar, zowel voor mensen met een uitkering als voor studenten in een beroepsopleiding.
 - d. Inzet van werken met behoud van uitkering en in beperkte mate work-first met een arbeidscontract tegen minimumloon.
2. Bevorderen van uitstroom uit de bijstand naar werk
 - a. Het resultaat van de re-integratie-inspanningen moet zichtbaar zijn in uitstroom naar werk.

3. Inburgering en Educatie
 - a. Wij voeren het Inburgeringsprogramma uit en realiseren in 2011 daarmee met het Rijk af te spreken aantal Inburgeringstrajecten.
 - b. De middelen voor Educatie in het Participatiebudget benutten wij voor alfabetiseringscursussen voor laaggeletterden, waaronder inburgeraars.
4. Behoud en uitbreiding van werkplekken voor mensen met een arbeidsbeperking
 - a. Stimuleren van mensen met een WSW-indicatie om meer buiten de muren van Paswerk te werken. Begeleid werken en detacheringen bij werkgevers bevorderen de doorstroom in de WSW.
 - b. Ontwikkelen van een aanpak voor Wajongers

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1a. Percentage WWB-cliënten dat een traject volgt ¹	40% (2006)	54% (2007) 71% (2008) 83% (2009)	80%	60%	60%	60%	60%	60%	Gemeentelijke registratie
1b. Aantal cliënten geplaatst via werkgeversbenadering	48 (2008)	71 (2009)	100	100	100	100	100	100	Gemeentelijke registratie
1c. Aantal participatiebanen bij gemeente	p.m.	p.m.	p.m.	20	20	20	20	20	Gemeentelijke registratie
1d. Aantal deelnemers werk met behoud uitkering of Work First	221 (2006)	168 (2007) 233 (2008) 476 (2009)	300	300	300	300	300	300	Gemeentelijke registratie
3. Aantal inburgeringstrajecten ¹	12 (2007)	420 (2008) 449 (2009)	620	500	400	300	200	200	Gemeentelijke registratie
3. Percentage WSW-cliënten dat begeleid werkt	2% (aug. 2007)	3% (2008) 1% (2009)	2%	5%	5%	10%	10%	10%	Paswerk
3. Aantal werkplekken WSW (taakstelling Haarlem op basis van beschikking)	729,8 (2008)	703 (2009) ²	729	729	729	729	729	729	Gemeentelijke registratie

¹ Het aantal trajecten is afhankelijk van het kabinetsbeleid en de macro-economische ontwikkelingen. Op dit moment is hieromtrent geen nadere informatie beschikbaar.

² Taakstelling is in 2009 lager conform het verdelingsmodel van het Ministerie.

Beleidsveld 7.2 Inkomen

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

1. Bijstand voor hen die dat nodig hebben. Haarlemmers die niet in hun eigen inkomen kunnen voorzien, hebben toegang tot de bijstand. De gemeente Haarlem verstrekt bijstand alleen aan hen voor wie dat noodzakelijk is. Onrechtmatige verstrekkingen worden voorkomen waarmee wij ook een bijdrage leveren aan het maatschappelijk draagvlak voor bijstandsverlening. Bijstandsverlening is een tijdelijk vangnet, ingevuld met een adequaat re-integratiebeleid. De inzet is gericht op re-integratie; al blijft er een groep voor wie de afstand tot de arbeidsmarkt te groot is. Jongeren onder de 27 jaar kunnen bij aanvaarding van een Werkleeraanbod een beroep doen op een inkomensvoorziening WIJ.
2. Een adequate aanpak voor bijzondere doelgroepen. De groep bijstandsafhankelijke inwoners van Haarlem met bijzondere, vaak meervoudige problemen zoals verslaving, dakloosheid,

psychiatrische problematiek en criminaliteit bieden wij een op zorg en overlastbeperking toegesneden aanpak door een daarin gespecialiseerd team.

3. Bijzondere regelingen voor hen die dat nodig hebben. Voor enkele kleinere regelingen zoals de Wet Inkomensvoorziening Kunstenaars (WWIK) en het Bijstandsbesluit zelfstandigen (Bbz) geldt hetzelfde als voor de hierboven genoemde groep van Haarlemmers tot 65 jaar. De gemeente wil de toepassing van de Bbz en het zelfstandig ondernemerschap als een volwaardig alternatief voor werk in loondienst continueren.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Klanttevredenheid bijstandsccliënten	6,8 (2006)	7,0 (2009)	n.v.t.	7,0	n.v.t.	7,0	n.v.t.	7,0	Landelijke benchmark (2jaarlijks)
2. Aantal cliënten Bijstandsbesluit zelfstandigen	42 (2006)	36 (2007) 38 (2008) 26 (2009)	65	40	40	40	40	40	Gemeentelijke registratie

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Bijstand voor hen die dat nodig hebben.
 - a. Betere dienstverlening. Mensen die zijn toegelaten tot de bijstand hebben recht op een adequate dienstverlening. Aanvragen en beëindigingen worden snel, efficiënt en zakelijk afgehandeld: 90% binnen 4 weken. Met een caseload van gemiddeld 80 cliënten hebben klantmanagers tijd voor de klant en tijd om deze te begeleiden naar werk..
 - b. Hoogwaardig handhaven. Dit betekent het invulling geven aan de keten van voorlichting, vroegsignalering, opsporing, controle en handhaving. Onze handhavingsinspanningen leiden tot de beëindiging van 100 ten onrechte verleende uitkeringen per jaar.
2. Een adequate aanpak voor bijzondere doelgroepen.
 - a. In standhouden van een gespecialiseerd team.
3. Bijzondere regelingen voor hen die dat nodig hebben.
 - a. Stimuleren van zelfstandig ondernemerschap. Onder andere met de mogelijkheden die het Bijstandsbesluit Zelfstandigen (Bbz) biedt.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1a. Percentage aanvragen bijstands-uitkering binnen 4 weken afgehandeld	25% (2006)	47% (2007) 54% (2008) 58% (2009)	90%	90%	90%	90%	90%	90%	Gemeentelijke registratie
1b. Aantal beëindigingen door handhaving op oneigenlijk gebruik	p.m.	p.m.	p.m.	100	100	100	100	100	Gemeentelijke registratie
2a. Aantal trajecten gericht op zelfstandig ondernemerschap	24 (2006)	14 (2007) 19 (2008) 9 (2009)	30	30	30	30	30	30	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 7.3 Minimabeleid

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

1. Een minimabeleid bestaande uit individuele verstrekkingen en generieke voorzieningen voor hen die dat nodig hebben. Voor onverwachte noodzakelijke kosten kan de bijzondere bijstand een oplossing bieden voor mensen met een minimuminkomen. De gemeente wil een minimabeleid

voeren, waarin zowel ruimte is voor individuele aanvragen als voor collectieve regelingen. Toegankelijkheid staat hierbij voorop: zowel door het bevorderen van de bekendheid van de regelingen als ook door eenvoudige procedures. Ook hier geldt: wie recht heeft, mag rekenen op een snelle en zakelijke dienstverlening.

2. Preventie van problematische schulden en effectieve schuldhulpverlening. Problematische schulden moeten zoveel mogelijk worden voorkomen. Wij werken aan preventie door ketensamenwerking en tijdige signalering van schuldenproblematiek door vroegsignaleerders als corporaties en instellingen van maatschappelijke dienstverlening. De dienstverlening van de gemeentelijke schuldhulpverlening gaat uit van de eigen verantwoordelijkheid van de burger. Wij willen niet alleen de schulden bestrijden, maar ook bijdragen aan een zelfredzamer en weerbaarder burger.

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Aantal toekenningen individuele bijzondere bijstand	1.442 (2006)	1.225 (2007) 1.400 (2008) 1.769 (2009)	1.250	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	Gemeentelijke registratie
1. Aantal toekenningen minimairegelingen	720 (2006)	1.746 (2007) 4.749 (2008) 4.255 (2009)	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500	4.500	Gemeentelijke registratie
2. Aantal huisuitzettingen op basis van huurschuld ¹	122 (2005)	95 (2008) 80 (2009)	50	50	50	50	50	50	Gemeentelijke registratie

¹ Huisuitzettingen, gedwongen op grond van een rechtelijk vonnis

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Een adequaat minimabeleid bestaande uit individuele verstrekkingen en generieke voorzieningen voor hen die dat nodig hebben.
 - a. Verbeteren van het bereik van de bijzondere bijstand en de minimaregelingen door het realiseren van bestandskoppelingen, voorlichting en de inzet van de formulierenbrigade.
 - b. Vergroten van de toegang tot de bijzondere bijstand door het verder vereenvoudigen van de aanvraagprocedures en het verminderen van de gegevensuitvraag aan cliënten.
2. Preventie van problematische schulden en effectieve schuldhulpverlening.
 - a. Voorlichting, vroegsignalering, budgetbegeleiding en budgetcursussen.
 - b. Realiseren van schuldregelingen tussen schuldeisers en schuldenaren.
 - c. Ondersteuning van de eigen inzet van de schuldenaar in het aanvraagproces.

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Percentage aanvragen bijzondere bijstand binnen 4 weken afgehandeld	26% (2006)	34% (2007) 65% (2008) 58% (2009)	90%	90%	90%	90%	90%	90%	Gemeentelijke registratie
2a. Aantal klanten budgetbeheer	706 (2006)	706 (2007) 655 (2008) 751 (2009)	840	750	750	750	750	750	Gemeentelijke registratie
2a. Aantal deelnemers budgetcursussen	0 (2008)	30 (2009)	160	160	160	160	160	160	Gemeentelijke registratie
2b. aantal opgestarte schuldregelingen	100 (2007)	150 (2008) 187 (2009)	230	250	250	250	200	200	Gemeentelijke registratie

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid. In bijlage 5.1 is een analyse per beleidsveld opgenomen. Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen die in 2011 worden gedaan.

(bedragen x €1.000)

beleids veld	Programma 7 Werk en inkomen	Rekening 2009	Begroting 2010 gewijzigd	2011
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
7.1	Werk en re-integratie	41.015	39.750	35.841
7.2	Inkomen	46.191	50.303	57.386
7.3	Minimabeleid	8.857	8.652	7.941
	<i>Totaal lasten</i>	96.063	98.706	101.169
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
7.1	Werk en re-integratie	38.929	36.497	34.769
7.2	Inkomen	45.070	48.244	51.949
7.3	Minimabeleid	1.742	330	550
	<i>Totaal baten</i>	85.741	85.071	87.269
	Totaal saldo (exclusief mutaties reserves)	10.322	13.634	13.900
	<i>Toevoeging aan reserve</i>			
	-			
	Totaal toevoegingen aan reserve	1.385	0	0
	<i>Onttrekking aan reserve</i>			
	Reservering Aboutaleb-gelden			200
	Reserve Wmo Inburgeringstrajecten			90
	Totaal onttrekkingen aan reserve	263	1.490	290
	Saldo (inclusief mutaties reserve)	11.445	12.144	13.610

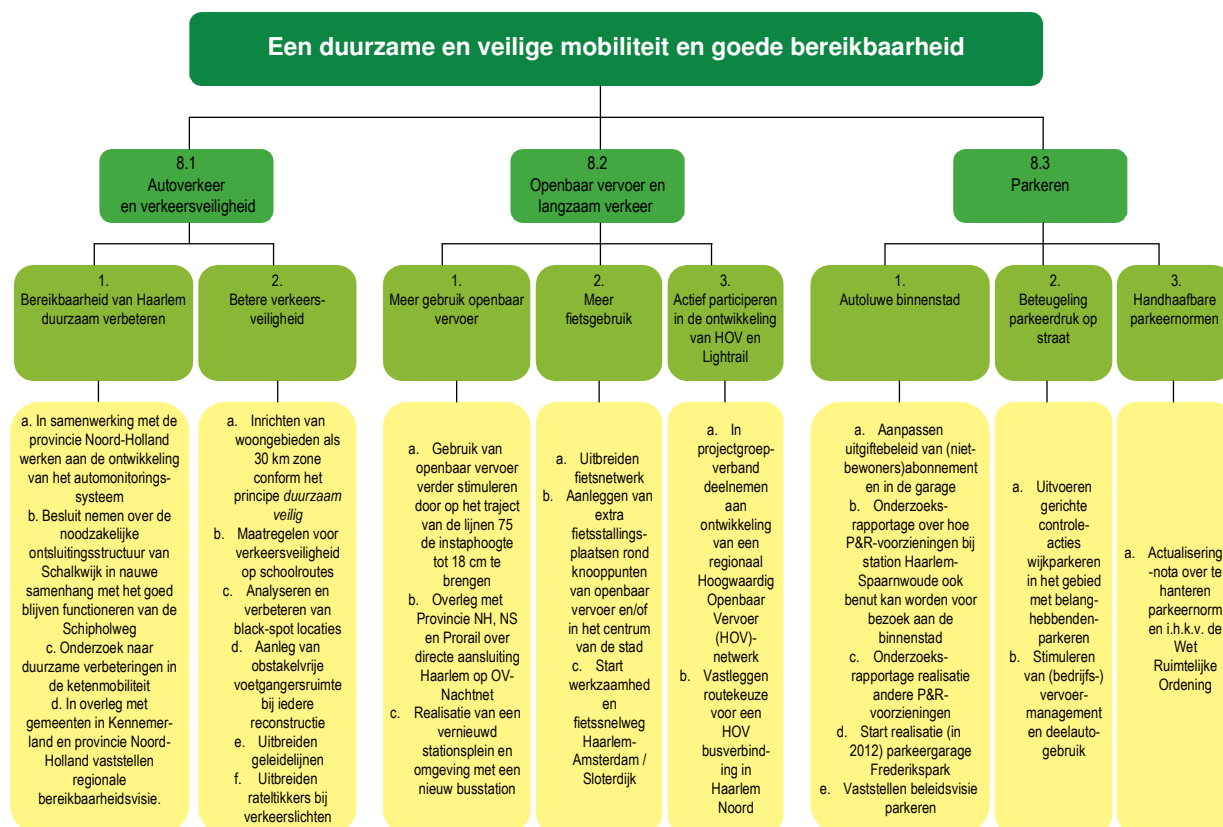
(bedragen x €1.000)

IPNr	Omschrijving investering		Investering 2011
Er zijn binnen dit programma geen investeringen voor 2011			
	Totaal programma 7 Werk en inkomen		

Programma 8 Bereikbaarheid en Mobiliteit

Commissie
(Coördinerende) portefeuille(s)
Afdeling(en)

Beheer
Verkeer- en Vervoersbeleid
Wijkzaken

Topindicatoren	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Oordeel Haarlemmers over bereikbaarheid van de stad (rapportcijfer)	6,5 (2007)	6,9 (2008) 6,6 (2009)	6,9	7,0	7,0	7,1	7,1	7,2	Omnibusonderzoek
Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de fietsvoorzieningen in hun buurt (stallingen en paden)	(2010) ¹	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Omnibusonderzoek
Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de OV-voorzieningen in hun buurt	64% (2005)	74% (2007) 76% (2009)	77%	78%	79%	80%	81%	82%	Omnibusonderzoek

¹ Voor deze indicator is nog geen nulmeting beschikbaar. Met ingang van deze programmabegroting zal deze indicator structureel worden gemeten. Aan de hand van de eerstvolgende (nul)meting kan een realistische(r) formulering van streefwaarden plaatsvinden.

Programmadoelstelling (Missie)

Een duurzame en veilige mobiliteit en een goede bereikbaarheid is het doel van dit programma. Dit betekent dat we willen dat Haarlem “groen en duurzaam” bereikbaar moet blijven zodat maatschappelijke functies en economische functies in een kwalitatief hoogwaardige en klimaatneutrale omgeving kunnen plaatsvinden.

Maatschappelijk effect	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Oordeel Haarlemmers ¹ over diverse aspecten van bereikbaarheid en mobiliteit (rapportcijfer):									
a. Bereikbaarheid van de stad ²	6,5 (2007)	6,9 (2008) 6,6 (2009)	6,9	7,0	7,0	7,1	7,1	7,2	Omnibusonderzoek
b. Bereikbaarheid van de binnenstad ²	5,4 (2007)	5,8 (2008) 5,4 (2009)	5,8	6,0	6,1	6,3	6,5	6,5	Omnibusonderzoek
c. Verkeersveiligheid in de stad	6,1 (2007)	6,4 (2008) 6,1 (2009)	6,3	6,4	6,5	6,6	6,6	6,6	Omnibusonderzoek

¹ Het Omnibusonderzoek houdt alleen peilingen onder inwoners van Haarlem, niet onder bezoekers en ondernemers.

² De bereikbaarheid betreft hier in algemene zin en heeft betrekking op zowel auto, bus, trein, (brom)fiets als motor.

Context en achtergronden

De bereikbaarheid van en verkeerscirculatie in Haarlem staat door het groeiende autoverkeer sterk onder druk. Als Haarlem haar ambities op het gebied van toeristische en culturele aantrekkingskracht en de versterking van de zakelijke dienstverlening wil waarmaken dan vraagt dat om structurele en duurzame oplossingen. In de toekomst zullen de verstedelijkingsafspraken (waarbij 10.000 woningen extra gerealiseerd zullen worden voor 2020) de verkeersdruk verder doen toenemen. Het is de ambitie van de gemeente om op een duurzame wijze verlichting te brengen in deze verkeersdruk.

Een duurzamer en evenwichtiger verkeerscirculatie van de verschillende vervoerswijzen in en rond Haarlem is noodzakelijk voor de realisatie van deze ambitie. Het autoverkeer vervult daarin een onmiskenbaar belangrijke (meer regionale) rol evenals het openbaar vervoer; maar ook de fiets zal daarbij een belangrijke (meer lokale) bijdrage moeten leveren. Doel is om in overleg met de gemeenten in Kennemerland en de provincie Noord-Holland een regionale bereikbaarheidsvisie vast te stellen.

Haarlem heeft te maken met een steeds verder groeiend gebruik van de Zuidtangent als belangrijke regionale openbaar vervoerverbinding naar Hoofddorp, Schiphol en verder. Tegelijkertijd is in de Metropoolregio Amsterdam (waar Haarlem nadrukkelijk onderdeel van uitmaakt) een hoogwaardig openbaar vervoernetwerk in ontwikkeling (MRA-net) waar de Zuidtangent een belangrijke schakel van is en op vele deelterreinen als voorbeeld dient. Bij de uitwerking van een duurzamer Haarlems verkeersbeleid is deze ontwikkeling van groot belang. Een heldere routekeuze voor dit hoogwaardig openbaar busvervoer in Haarlem Noord is actueel en vraagt om een gedegen aanpak waarbij enerzijds de doorstroming en verhoging van de stiptheid en betrouwbaarheid een belangrijke sleutel is, anderzijds geen barrièrewerking moet gaan ontstaan. Primair is in ieder geval het doel zoveel mogelijk Haarlemmers van deze voorziening te kunnen laten gebruik maken.

Het spoorboekje vertoont tot op heden geen verbetering waar het gaat om directe treinverbindingen voorbij Amsterdam. Anderzijds is het winst dat de frequentie naar (en van) Amsterdam nu structureel verhoogd is van 6 naar 8 x per uur; aandachtspunt blijft wel dat de capaciteit per trein tijdig voldoende inspeelt op de vraag; zo ook de nadrukkelijke wens dat Haarlem ook in de andere windrichtingen volwaardig aangetakt blijft op het Intercity-net (m.n. richting Den Haag/Rotterdam e.v.). Een aspect dat regelmatig onder de aandacht van de NS moet blijven. Daarbij blijft ook de wens om aansluiting te vinden op het nachtnet overeind.

Hoewel Haarlem al redelijk gevorderd is met de realisatie van een fijnmazig fietsnetwerk, valt er nog veel te doen. Een sluitend herkenbaar netwerk en het behoud en de verbetering van de kwaliteit

daarvan bepaalt in belangrijke mate of het fietsgebruik kan worden gestimuleerd. Hierbij wordt ingezet op herkenbaarheid, directheid, veiligheid en comfort.

Voor de Haarlemse binnenstad ligt er een grote uitdaging om het gehele parkeerbeleid kritisch te bezien. Ook daarbij komt de aandacht voor een duurzame bereikbaarheid van Haarlem nadrukkelijk naar voren. Het huidige parkeerregime voor de diverse doelgroepen, de beteugeling van de parkeerdruk op straat en de wens om de bereikbaarheid van Haarlem duurzamer in te vullen vraagt om bijstellingen, waar de komende jaren aan zal worden gewerkt, zonder dat dit ten koste gaat van de aantrekkelijkheid van Haarlem als regionaal centrum. In 2011 wordt daartoe een beleidsvisie parkeren vastgesteld. In de aanpak van ketenmobiliteit (verknopingen van auto met OV en fiets v.v.) kunnen daarbij de ontwikkeling van transferia een belangrijke schakel vormen voor Haarlem en de regio. Natuurlijk zullen de ruimtelijke (planologische) inpassing en ook financiële overwegingen mede bepalend daarbij zijn.

In de woongebieden wordt daarbij gezocht naar een evenwicht tussen leefbaarheid en het bieden van voldoende parkeergelegenheid voor bewoners en voorzieningen. Daarbij kan het terugdringen van autobezit door onder andere deelautogebruik een van de instrumenten zijn. Al deze beleidsdoelstellingen zijn ingrediënten om een bijdrage te kunnen leveren aan Haarlem Klimaat Neutraal.

De regionale bereikbaarheidsvisie, de vast te stellen parkeervisie en de kadernota duurzaamheid (zie 9.1.) zullen een belangrijke bijdrage leveren aan de actualisatie van het HVVP.

Kaderstellende beleidsnota's

Haarlems Verkeer en Vervoer Plan (2002/182821)
Parkeernota (2004/217433)
Voorstel tot wijziging van de Haarlemse Bouw Verordening (2007/126449)
Aanpassingen nota uitwerking verkeersveiligheid (2006/245416)
Uitvoeringsprogramma Fietsinfrastructuur (2007/110460)
Actielijst t.b.v. actualisatie HVVP (2010/30353)
Taxibeleid busbanen Haarlem (2009/80337)
Digitalisering Vergunningparkeren (2009/113951)

Relaties met andere programma's

Er zijn relaties met de volgende programma's:

Programma 2 Veiligheid, Vergunningen en Handhaving, beleidsveld 2,3 Integrale vergunningverlening en handhaving.

Programma 5 Wonen, wijken en stedelijke vernieuwing, beleidsveld 5.3 Ruimtelijke ontwikkeling.

Programma 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie, beleidsveld 6.1 Economie.

Programma 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving, beleidsveld 9.1 Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid en 9.2 Openbare ruimte bovengronds.

Beleidsveld 8.1 Autoverkeer en verkeersveiligheid

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

1. De bereikbaarheid van Haarlem duurzaam verbeteren.
2. Een betere verkeersveiligheid.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1b. Oordeel Haarlemmers over de autobereikbaarheid van de stad (rapportcijfer)	5,3 (2007)	5,6 (2008) 5,3 (2009)	5,6	5,8	6,0	6,2	6,2	6,2	Omnibusonderzoek
1b. Oordeel Haarlemse ondernemers over de autobereikbaarheid van de stad (rapportcijfer) ¹	6,6 (2005)	6,9 (2009)	7,0	7,0	7,1	7,1	7,2	7,2	Benchmark Gem. Ondernemers-klimaat
2. Aantal verkeersgewonden	66 (gem. van 2001–2006)	55 (2009)	0	0	0	0	0	0	VOR Heerlen
2. Aantal verkeersdoden	3,3 (gem. van 2001–2006)	3 (2009)	0	0	0	0	0	0	VOR Heerlen

¹ De benchmark wordt uitgevoerd door het ministerie van Economische Zaken (inmiddels jaarlijks); de jaargegevens komen pas in juli van het daarop volgende jaar beschikbaar.

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. De bereikbaarheid van Haarlem duurzaam verbeteren.
 - a. In nauwe samenwerking met de provincie Noord-Holland werken aan de ontwikkeling van het automonitoringssysteem gekoppeld aan een te ontwikkelen regionale verkeerscentrale. Op basis van gezamenlijk overeengekomen regionale verkeersscenario's wordt gewerkt naar een betere beheersing van verkeersstromen (DVM – Dynamisch VerkeersManagement).
 - b. Er zal een besluit genomen worden voor de noodzakelijke ontsluitingsstructuur van Schalkwijk in nauwe samenhang met het goed blijven functioneren van de Schipholweg als centrale ontsluitingsweg.
 - c. Onderzoek wordt gestart naar duurzame verbeteringen in de ketenmobiliteit zodat niet noodzakelijk autoverkeer wordt verlost andere vervoerswijzen te benutten.
 - d. Vaststellen van een regionale bereikbaarheidsvisie in overleg met gemeenten in Kennemerland en de provincie Noord-Holland.
2. Een betere verkeersveiligheid.
 - a. Inrichten van woongebieden als 30 km zone conform het landelijk principe duurzaam veilig waarbij tevens aansluiting wordt gezocht bij het meerjarenprogramma groot onderhoud wegen, straten en pleinen.
 - b. Maatregelen nemen rond scholen, waaronder op schoolroutes, om de verkeersveiligheid te vergroten.
 - c. Analyseren van een black-spot en nemen van maatregelen ter verbetering van de verkeersveiligheid (een black-spot is een kruising of wegvak dat in drie jaar tijd 6 of meer letselongevallen heeft).
 - d. Aanleg van voldoende brede, obstakelvrije voetgangersruimte bij iedere reconstructie
 - e. Uitbreiden geleidelijnen voor visueel gehandicapten bij zebrapaden.
 - f. Uitbreiden rateltickers bij verkeerslichten. Deze ook plaatsen bij de reguliere vervanging van verkeerslichten.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
2a. Aandeel 30 km-wegen (in %) van het totale wegenbestand van Haarlem	(2010) ¹	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal scholen dat per jaar wordt voorzien van veilige routes	20 gedaan (t/m 2006)	3 (2007) 4 (2009)	2	3	3	3	3	3	Gemeentelijke registratie
2c. Aantal black-spots dat per jaar wordt geanalyseerd en verbeterd	1 elk jaar (t/m 2006)	1 (2007) 1 (2008) 1 (2009)	1	1	1	1	1	1	Gemeentelijke registratie
2d. Oordeel Haarlemmers over voetgangersvoorzieningen in de binnenstad (rapportcijfer)	6,9 (2002)	6,8 (2007) 7,1 (2008) 7,2 (2009)	7,2	7,3	7,3	7,4	7,4	7,4	Omnibusonderzoek

¹ Voor deze indicator is nog geen nulmeting beschikbaar. Met ingang van deze programmabegroting zal deze indicator structureel worden gemeten. Aan de hand van de eerstvolgende (nul)meting kan een realistische(r) formulering van streefwaarden plaatsvinden.

Beleidsveld 8.2 Openbaar vervoer en langzaam verkeer

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

1. Meer gebruik van het openbaar vervoer.
2. Meer fietsgebruik.
3. Actief participeren in de ontwikkeling van HOV en Lightrail.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Percentage Haarlemmers dat tevreden is over OV-voorzieningen in hun buurt	64% (2005)	74% (2007) 76% (2009)	77%	78%	79%	80%	81%	82%	Omnibusonderzoek
1. Oordeel Haarlemse ondernemers over de bereikbaarheid van de stad per OV (rapportcijfer)	6,6 (2005)	6,8 (2009)	6,8	6,9	6,9	7,0	7,0	7,0	Benchmark Gem. Ondernemers-klimaat
2. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de fietsvoorzieningen in hun buurt	(2010) ¹	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Omnibusonderzoek
2. Oordeel Haarlemmers over het totaal van het voorzieningenniveau voor fietsers (rapportcijfer)	6,2 (2009)	p.m.	6,2	6,3	6,3	6,4	6,4	6,5	Omnibusonderzoek

¹ Voor deze indicator is nog geen nulmeting beschikbaar. Met ingang van deze programmabegroting zal deze indicator structureel worden gemeten. Aan de hand van de eerstvolgende (nul)meting kan een realistische(r) formulering van streefwaarden plaatsvinden.

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Meer gebruik openbaar vervoer.
 - a. Om het gebruik van het openbaar vervoer verder te stimuleren, kan de gemeente Haarlem alleen voorwaardenscheppend werken. Om de toegankelijkheid van de bus bij de haltes te verbeteren wordt (in nauwe samenwerking met de provincie NH) op het traject van de lijnen 75 de instaphoogte bij 20 instaphaltes tot de landelijke norm van 18 cm gebracht.
 - b. Er vindt voortdurend overleg plaats met de NS, Prorail en provincie NH om te bereiken dat Haarlem direct op het nachtnet zal worden aangesloten. De Zuidtangent rijdt wel 's nachts, waardoor Haarlem vooralsnog indirect is aangesloten op het NS-nachtnet.
 - c. Realisatie van een vernieuwd Stationsplein en omgeving met een nieuw busstation.
2. Meer fietsgebruik.
 - a. Uitbreiden fietsnetwerk.
 - b. Aanleggen van extra fietsstallingsplaatsen rond knooppunten van openbaar vervoer en/of in het centrum van de stad. Daarbij wordt het omzetten van parkeerplaatsen in fietsstallingsmogelijkheden mee als mogelijkheid bekeken.
 - c. Er van uitgaande dat groen licht wordt gegeven door het ministerie van Verkeer & Waterstaat aan de fietssnelweg Haarlem-Amsterdam/Sloterdijk, worden de eerste werkzaamheden in Haarlem in 2011 uitgevoerd (met name in de directe omgeving van de fly-over N200).
3. Actief participeren in de ontwikkeling van HOV en Lightrail.
 - a. Haarlem neemt in projectgroepverband deel aan ontwikkeling van een regionaal Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)-netwerk, waaronder ook richting IJmuiden en richting Zuidas Amsterdam langs de A9: het beoogde MRA-net.
 - b. Vastleggen van een routekeuze voor een HOV-busverbinding in Haarlem Noord.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1a. Aantal bushaltes, die voldoen aan de toegankelijkheidsrichtlijnen van de Wet OV	32 (2009)	p.m.	60	70	75	80	80	80	Gemeentelijke registratie
2a. Oppervlakte fiets-padennetwerk (-paden) in m ² in beheer bij gemeente ¹	280.000 m ² (2008)	284.000 m ² (2009)	288.000 m ²	290.000 m ²	295.000 m ²	300.000 m ²	305.000 m ²	310.000 m ²	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal fietsenstallingsplaatsen (incl. NS-station) in de binnenstad	4.675 (2004)	4.700 (2009)	6.500	7.500	8.250	9.000	9.000	9.000	Gemeentelijke registratie

¹ Lengte fietspaden wordt niet geregistreerd, wel oppervlak fietspaden. Naast fietspaden worden er ook fietsstroken en fietsstraten gerealiseerd; deze staan niet in deze gegevens opgenomen.

Beleidsveld 8.3 Parkeren

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

1. Het verder creëren van een autoluwe binnenstad.
2. Beteugeling van de parkeerdruk op straat.
3. Handhaafbare parkeernormen.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1./ 2. Oordeel Haarlemse ondernemers over parkeer-mogelijkheden in de stad (rapportcijfer)	5,9 (2005)	6,3 (2009)	6,4	6,4	6,4	6,4	6,5	6,5	Benchmark Gem. Ondernemers-klimaat
2. % Haarlemmers dat overlast ondervindt van parkeren in de eigen woonbuurt	(2010) ¹	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Omnibusonderzoek

¹ Voor deze indicator is nog geen nulmeting beschikbaar. Met ingang van deze programmabegroting zal deze indicator structureel worden gemeten. Aan de hand van de eerstvolgende (nul)meting kan een realistische(r) formulering van streefwaarden plaatsvinden.

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Autoluwe binnenstad
 - a. Het uitgiftebeleid van (niet-bewoners)abonnementen in de garage qua gebruik en omvang wordt aangepast zodat de parkeergarages meer kunnen worden benut voor het bezoek aan de binnenstad.
 - b. Onderzoeksrapportage over de wijze waarop (de uitbreiding van) de P&R-voorziening bij het station Haarlem-Spaarnwoude ook beter kan worden benut voor het bezoek aan de binnenstad.
 - c. Onderzoeksrapportage in hoeverre andere Park & Ride voorzieningen zoals bij Delftplein, omg. Schipholweg-oost en/of Floriadeterrein (in overleg met gemeente Haarlemmermeer en provincie Noord-Holland) in deze Collegeperiode realiseerbaar zijn met bijbehorende ketenmobiliteit. Mede bepalend daarbij zijn de ruimtelijke (planologische) maar ook financiële overwegingen.
 - d. Werken aan de realisatie (in 2012) van een parkeergarage onder het Frederikspark in nauwe samenwerking met de provincie Noord-Holland.
 - e. Vaststellen van de beleidsvisie parkeren.
2. Beteugeling parkeerdruk op straat
 - a. Uitvoeren gerichte controleacties wijkparkeren in het gebied met belanghebbendenparkeren. De opzet van de controles is er in de eerste plaats op gericht ervoor te zorgen dat belanghebbenden in de wijk kunnen parkeren en vreemd parkeren wordt voorkomen.
 - b. Stimuleren van (bedrijfs-)vervoermanagement en deelautogebruik om het autobezit per huishouden terug te dringen.
3. Handhaafbare parkeernormen
 - a. Een actualiseringnota over te hanteren parkeernormen i.h.k.v. de Wet Ruimtelijke Ordening.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1a. Aantal garage-parkeerplaatsen in de binnenstad	2.575 (2006)	2.174 (2009)	3.375	3.375	3.575	3.575	3.575	3.575	Gemeentelijke registratie
1a. Aantal uitgegeven niet-bewoners-abonnementen in parkeergarages (incl. Cronjégarage)	2030 (2010)	p.m.	2.030	1.950	1.900	1.850	1.850	1.850	Gemeentelijke registratie
1 b., c. en d. Aantal beschikbare parkeerplaatsen op transferia aan de rand van de stad	100 (2009)	p.m.	150	150	150	250	400	400	Gemeentelijke registratie

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid. In bijlage 5.1 is een analyse per beleidsveld opgenomen. Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen die in 2011 worden gedaan.

(bedragen x €1.000)

beleids veld	Programma 8 Bereikbaarheid en mobiliteit	Rekening 2009	Begroting	
			2010 gewijzigd	2011
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
8.1	Autoverkeer en verkeersveiligheid	3.197	2.942	3.625
8.2	Openbaar vervoer en langzaam verkeer	288	289	176
8.3	Parkeren	7.764	9.240	10.210
	<i>Totaal lasten</i>	11.249	12.471	14.011
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
8.1	Autoverkeer en verkeersveiligheid	95	7	7
8.2	Openbaar vervoer en langzaam verkeer	80	0	0
8.3	Parkeren	13.731	15.878	16.806
	<i>Totaal baten</i>	13.906	15.885	16.813
	Totaal saldo (exclusief mutaties reserves)	-2.657	-3.414	-2.802
	<i>Toevoeging aan reserve</i>			
	-			
	Totaal toevoegingen aan reserve	600	0	0
	<i>Onttrekking aan reserve</i>			
	-			
	Totaal onttrekkingen aan reserve	40	0	0
	Saldo (inclusief mutaties reserve)	-2.097	-3.414	-2.802

Investerings reeds besloten door de raad

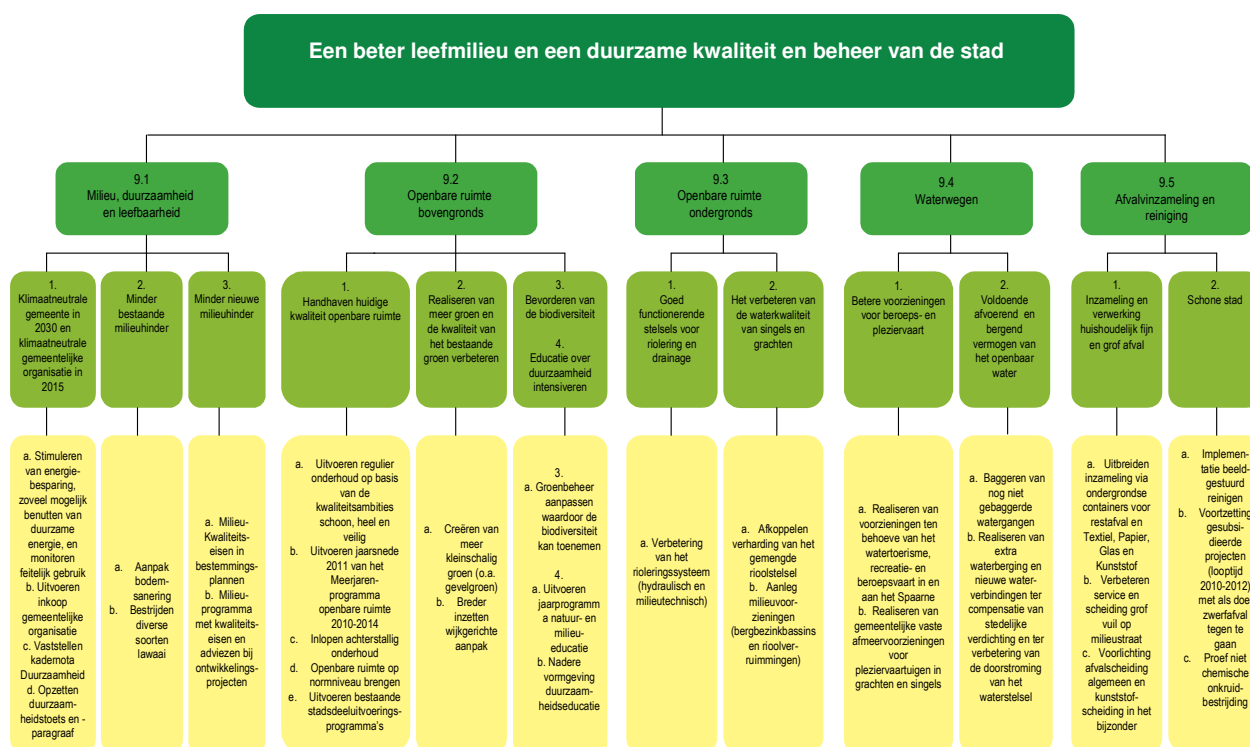
(bedragen x €1.000)

IPNr	Omschrijving investering	Investering 2011
Investerings met economisch nut		
12.15	Onderhoud parkeergarages	558
12.20	Parkeerautomaten vervanging	1.018
Investerings met maatschappelijk nut		
67.32	Zuid Tangent investeringen	2.448
67.34f/g	Versnellingsmaatregelen Regionetlijnen	1.788
67.40	Waarderpolder Fly-over	11.935
67.70c	Herstructurering Stationsplein	1.950
Investerings gemandateerd door raad aan college		
IPNr	Omschrijving investering	Investering 2011
Investerings met economisch nut		
12.09	Kleine investeringen	61
Investerings waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen		
IPNr	Omschrijving investering	Investering 2011
Investerings met economisch nut		
12.20	Vervanging parkeerautomaten kentekenparkeren	1.000
Investerings met maatschappelijk nut		
67.34d t/m 67.34g	Versnellingsmaatregelen Regionetlijnen	336
67.36c	Toegankelijk maken bushaltes (lijn 73)	840
67.72	Dynamische afsluiting Cronjéstraat	40
Totaal programma 8 bereikbaarheid en mobiliteit		21.974

Programma 9 Kwaliteit Fysieke Leefomgeving

Commissie	Beheer
(Coördinerende) portefeuille(s)	Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte, Milieu
Afdeling(en)	Wijkzaken (BOGV), Stadszaken (Milieu)

Topindicatoren	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
CO2 uitstoot (1000 ton)	845 (2007)	884 (2008)	755	710	665	620	575	530	CO2 monitor ¹
Totaaloordeel burger over kwaliteit openbare ruimte op een schaal van 0 (slecht) naar 10 (perfect) ²	6,2 (2008)	6,4 (2009)	6,4	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	Omnibusonderzoek
Benodigd budget voor wegwerken van achterstallig onderhoud t.o.v. de totale vervangingswaarde van het areaal (in percentage) ³	6,4 (2010)	p.m.	6,4	6,0	5,5	5,0	5,5	6,5	Gemeentelijke registratie

¹ Bij de streefcijfers op het gebied van CO2 is vooralsnog uitgegaan van een lineaire reductie van 5 % per jaar, voor de helft bereikt via besparing en voor de helft via de inzet van duurzame energie. De haalbaarheid hiervan zal de komende jaren via gerichte studies moeten worden beoordeeld.

² Tot en met 2009 werd gevraagd naar het totaaloordeel inclusief 'milieu'; vanaf 2010 exclusief 'milieu'.

³ In de optimale situatie bedraagt het benodigd budget voor het wegwerken van achterstallig onderhoud 0%. Acceptabel is een percentage van 3; dit is gelijk aan het budget dat jaarlijks beschikbaar is voor onderhoud en vervanging.

Programmadoelstelling (Missie)

Het doel van dit programma is een beter leefmilieu en een duurzame kwaliteit en beheer van de stad. Haarlem wil zich als duurzame stad ontwikkelen en streeft naar een beperking van het beslag op de natuurlijke hulpbronnen, beperking van de CO₂-uitstoot en behoud en ontwikkeling van groen en natuur.

Tevens is een schone, groene en aantrekkelijke stad in economisch opzicht van belang. Juist in een tijd waarin sprake is van een teruglopende waarde van het vastgoed levert investeren in de openbare ruimte een bijdrage aan de instandhouding van de kwaliteit en de concurrentiepositie van onze stad en onze omgeving.

Een kwalitatief goede openbare ruimte is één van de dragers van Haarlemse wijken. Naast adequate voorzieningen en een goed woningaanbod is de openbare ruimte het verbindend element dat een wijk haar karakter geeft. In enquêtes waarin aan wijkbewoners wordt gevraagd wat zij graag verbeterd zien, worden vaak aspecten van de openbare ruimte als eerste genoemd. Het gaat hierbij om voldoende ontmoetingsplaatsen, speelruimten voor kinderen en meer groen voor een prettiger leefklimaat. Verder scoren een goed onderhouden straat en een schone buitenruimte zonder hondenpoep steevast hoog.

Inzet van het Coalitieakkoord is om het beleid voort te zetten waarbij het achterstallig onderhoud van de openbare ruimte wordt ingelopen. Echter met inachtneming van de beperkte financiële middelen (Kadernota 2010) zal het tempo waarop dit plaatsvindt worden vertraagd.

De beschikbare onderhoudsbudgetten staan onder druk en voor het onderhoud van de openbare ruimte geldt dat het normniveau en uitvoeringstempo vanaf 2011 zal worden aangepast. Het streven is gericht op het beperkt houden van het achterstallig onderhoud op een acceptabel niveau. Hiertoe zijn scenario's opgesteld. Voor de periode na 2013 kan wellicht een oplossing worden gevonden in verevening met de taakstelling voor de eerdere jaren of in extra ombuigingen op andere werkterreinen.

Context en achtergronden

Het ontwikkelen van een duurzaam Haarlem is een continu proces waar de gehele organisatie aan bijdraagt.

Milieu, Duurzaamheid en Leefbaarheid

Op het gebied van duurzaamheid is afgesproken dat het gemeentebestuur samen met haar partners Haarlem klimaatneutraal wenst te maken. Daarbij luidt de doelstelling dat de gemeentelijke organisatie in 2015 en de stad als geheel in 2030 klimaatneutraal moet zijn. Het college presenteert een kadernota Duurzaamheid, waarin andere beleidsterreinen zoals werkgelegenheid, mobiliteit en economie worden geïntegreerd. Op het gebied van leefbaarheid wordt de wettelijk vastgelegde basismilieukwaliteit op de gebieden geluidhinder, luchtkwaliteit, (externe) veiligheid en bodemkwaliteit soms niet gehaald. De gemeente vindt het belangrijk dat hinder en (gezondheids)risico's zoveel mogelijk worden verminderd. Hiertoe is (wordt) eigen beleid ontwikkeld. De kwaliteit van de leefomgeving in woon-, werk en verblijfsgebieden in Haarlem is niet altijd in overeenstemming met de kwaliteit die bij de functie van een gebied past. Verbetering in de beleving van inwoners en bezoekers van Haarlem en vermindering van gebruiksbeperkingen als gevolg van milieufactoren is dan ook de opzet.

Duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit

Werken aan een duurzame ruimtelijke kwaliteit betekent het voortdurend maken van een afweging tussen verdichting, mobiliteit, groen en water. Verdichting is mogelijk met verdergaande inzet op meervoudig ruimtegebruik. Het stedelijk groen kan hierdoor in oppervlak toenemen. Het beter benutten van de aanwezige openbare ruimte en het toepassen van o.a. verticaal groen zijn maatregelen die hier mede aan kunnen bijdragen. Ook in kwalitatief opzicht kan groenwinst worden geboekt. Waar weinig ruimte voor groen is kan beter worden gekozen voor één flink groen accent in plaats van groensnippers. Vanwege klimaatverandering en stedelijke verdichting zal ook het waternetwerk

duurzaam verbeterd moeten worden, waarbij het combineren van functies (waterrecreatie, natte ecologie, waterberging) kansen biedt.

De stad biedt verschillende leefomstandigheden met een variatie aan planten en dieren. Met een passend beheer zal deze biodiversiteit worden gestimuleerd.

Een integrale visie op de bebouwde en onbebouwde ruimte wordt ontwikkeld in de nota Ruimtelijke Kwaliteit. In samenhang hiermee wordt in een structuurvisie de afstemming tussen rood, grijs, blauw, groen en natuur ingekaderd. Deze uitwerking zet zich voort in de te ontwikkelen gebiedsvisies.

Communicatie en participatie

De kwaliteit en duurzaamheid van de openbare ruimte worden gediend door een sterke betrokkenheid van direct belanghebbenden zoals eigenaren en gebruikers. Om dit te stimuleren moeten bestaande instrumenten beter ingezet dan wel aangescherpt worden. Dit geldt zowel voor kaderstelling als voor ontwerp, uitvoering en beheer. Met het wijkgericht werken en goede communicatie rond beleid en uitvoeringsprojecten (motie 73) heeft Haarlem hierin belangrijke stappen gezet.

Een visie op de natuur- en milieueducatie is in 2010 gereed en in samenhang hiermee zal de haalbaarheid van een duurzaamheidscentrum worden onderzocht.

Beeld, belang en beheer van de openbare ruimte in Haarlem

Met de handboeken inrichting openbare ruimte voor de diverse stadsdelen wordt gewerkt aan beleidskaders voor een betere identiteit van deze wijken. In onder meer de uitwerking van het speelruimteplan en het instandhoudingsplan kunst in de openbare ruimte worden de voorwaarden geschapen voor een verdere verbetering van de kwaliteit van de openbare ruimte.

De invoering van wijkcontracten en de daaraan gekoppelde uitvoeringsprojecten spelen een belangrijke rol in de verbetering van de openbare ruimte van Haarlem. In overleg met burgers, partners en andere belanghebbenden ontwikkelt Haarlem beleid en projecten. Het beheer van de stad verbetert en wordt afgestemd op de specifieke behoeften van de verschillende wijken. Afhankelijk van de evaluatie van de afgelopen sessies wijkcontracten zal worden ingezet op het breder, en meer op maat toepassen van dit instrument voor de stadswijken.

De stand van zaken omtrent het achterstallig onderhoud is onlangs opnieuw geanalyseerd. De uitkomst hiervan is dat het achterstallig onderhoud gestaag wordt verlaagd. Met het zicht op de bezuinigingen zal worden gepoogd hiermee door te gaan waarbij een forse vertraging moet worden geaccepteerd.

De inspanningen vanaf 2011 zullen erop gericht zijn om enerzijds het achterstallig onderhoud beperkt te houden en anderzijds met beperktere middelen het beheer en onderhoud uit te voeren zodanig dat er geen nieuwe achterstanden ontstaan.

Kaderstellende beleidsnota's

Milieu

Plan van Aanpak Haarlem Klimaat neutraal (2008/150606)

Hoofdlijnennotitie milieubeleid 2007-2010 (2007 / 110686)

Zonebeheer (2007/110441)

Milieuzonering bedrijven (2008/42598)

Pilotstudie Leefomgevingsbeleid Zomerzone MILO(2007/110442)

Wet bodembescherming programma 2005-2010 (2004/217652)

Uitvoering nazorg bodemsaneringslocaties (2006/245137)

Bodembeheerplan en bodemkwaliteitskaart (2006/245139)

Praktijkrichtlijn Duurzame Stedenbouw Haarlem (2006/245272)

Baggerbeleidsplan (2003/214915)

Duurzaamheidsprogramma 2010 (2010/248218)

HVVP 2009

Openbare ruimte

Beleidskader Openbare Ruimte (2006/204855)

Plan van aanpak extra onderhoudsbudget (2006/2415)

Meerjarenprogramma Openbare ruimte, Groen en Verkeer 2009-2012: uitvoering 2010 (2010/6431)

Stadsdeeluitvoeringsprogramma's 2010 (2010/30427)

Gemeentelijk rioleringsplan 2007-2011 (2007/196224)

Gemeentelijk grondwaterplan 2007-2011 (2008/136751)

Integraal Waterplan Haarlem (2001/159370)

Haarlemse Monumentale bomen (2009/72687)

Handboek inrichting openbare ruimte binnenstad (2007/572)

Relaties met andere programma's

De openbare ruimte heeft in feite relaties met alle programma's. Het is immers onze gemeenschappelijke verblijfsruimte en daarmee bijna letterlijk het fundament onder de andere programma's.

Concreet kunnen de relaties als volgt worden benoemd:

Programma 1: Burger en bestuur, beleidsveld 1.2: Communicatie, participatie en inspraak.

Programma 2: Veiligheid en Handhaving, beleidsveld 2.1: Sociale Veiligheid: een betere veiligheid van woon-, werk- en verblijfsomgeving, een schone stad en verzorgd en aantrekkelijk straatbeeld; beleidsveld 2.3: Integrale vergunningverlening en handhaving: samenhang met milieudoelen op het gebied van leefbaarheid en duurzaamheid.

Programma 5: Wijken, Wonen en Stedelijke Ontwikkeling, beleidsveld 5.1: Wijken en Stedelijke Vernieuwing; beleidsveld 5.2: Wonen: samenhang met (ver)nieuwbouw projecten en openbare ruimte van goede en aantrekkelijke kwaliteit; beleidsveld 5.3: Ruimtelijke Ontwikkeling: samenhang (ver)nieuw(de) openbare ruimte in relatie tot herstructureringsprojecten.

Programma 6: Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie, beleidsveld 6.1: Economie: regulering en handhaving bedrijven en goede kwaliteit openbare ruimte; beleidsveld 6.3: Toerisme, evenementen en promotie: samenhang met onderdeel goede kwaliteit openbare ruimte, schone en verzorgde stad en aantrekkelijk straatbeeld en onderdeel waterwegen.

Programma 8: Bereikbaarheid en Mobiliteit, beleidsveld 8.1: Autoverkeer en verkeersveiligheid: uitvoeren verkeersprojecten, bestrijding luchtverontreiniging en geluidhinder als gevolg van het wegverkeer; beleidsveld 8.2: Openbaar vervoer en langzaam verkeer: uitvoeren projecten en beleidsveld 8.3: Parkeren.

Beleidsveld 9.1 Milieu, Duurzaamheid en Leefbaarheid

De gemeente vindt het belangrijk een vermindering van de uitstoot van CO₂ en het hergebruik van grondstoffen te bevorderen. Hierbij vervult de gemeente vooral een aanjagende, stimulerende en initiërende rol.

De wettelijk vastgelegde basismilieukwaliteit op de gebieden geluidhinder, luchtkwaliteit, (externe) veiligheid en bodemkwaliteit wordt in Haarlem soms niet gehaald. Door onderzoek en maatregelen wil Haarlem de in de stad aanwezige hinder en (gezondheids)risico's beperken. Hierbij treedt de gemeente vooral toetsend op.

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

1. Een klimaatneutrale gemeente in 2030 en een klimaatneutrale gemeentelijke organisatie in 2015. Meer aandacht voor duurzaamheid in de stad op diverse beleidsterreinen en de gemeente geeft daarbij het goede voorbeeld.
2. Minder bestaande milieuhinder: het verbeteren van bodem-, geluid-, luchtkwaliteit en (externe) veiligheid.
3. Minder nieuwe milieuhinder: hierop aangepaste bestemmingsplannen en ontwikkelingsprojecten.

Onze activiteiten op het gebied van duurzaamheid maken de stad minder afhankelijk van externe energiebronnen, dragen bij aan de koopkracht van de burgers en de concurrentiepositie van bedrijven, versterken de lokale economie en maken de stad als geheel meer toekomstbestendig.

Het verbeteren van geluid-, bodem-, luchtkwaliteit en (externe) veiligheid bevordert een gezonde en duurzame leefomgeving en vermindert de hinder en (gezondheids)risico's voor inwoners.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Percentage Haarlemmers dat aan energiebesparing doet	52% (2007)	56% (2008) 61% (2009)	57%	62%	62%	62%	62%	62%	Omnibusonderzoek
2. Oordeel Haarlemmers over geluids-overlast op schaal 0 (geen overlast) tot en met 10 (zeer veel overlast)	3,8 (2007)	3,7 (2008) 4,3 (2009)	3,5	3,4	3,3	3,2	3,1	3,0	Omnibusonderzoek
2. Oordeel Haarlemmers over luchtverontreiniging op schaal 0 (geen overlast) tot en met 10 (zeer veel overlast)	3,8 (2007)	3,9 (2008) 4,3 (2009)	3,5	3,4	3,3	3,2	3,1	3,0	Omnibusonderzoek
2. Concentratie NO2 en fijn stof (PM10) in de lucht in ug/m3	NO2 40 (2006)	39 (2007) 41 (2008) 40 (2009)	≤ 40	≤ 40	≤ 40	≤ 40	≤ 40	≤ 40	RIVM-meetpunt Amsterdamsepoort
	PM10 37 (2006)	36 (2007) 24 (2008) 23 (2009)	≤ 40	≤ 40	≤ 40	≤ 40	≤ 40	≤ 40	

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Klimaatneutrale gemeente in 2030.
 - a. Het stimuleren van energiebesparing en zoveel mogelijk benutten van duurzame energie in de gemeentelijke organisatie, bedrijven en industrie, mobiliteit en in de bebouwde omgeving, het monitoren van feitelijk gebruik via de CO2-monitor, het uitvoeren van een onderzoek naar een lokale energiedienst en het zonodig bijsturen van inspanningen om in 2030 klimaatneutraal te zijn. Hiertoe zullen wij in 2011 een evaluatie uitvoeren, gekoppeld aan een stappenplan voor de periode tot 2015.
 - b. Duurzame inkoop gemeentelijke organisatie.
 - c. Het uitvoeren van een kadernota Duurzaamheid, waarin duurzaamheid naar beleidsterrein wordt geconcretiseerd.
 - d. Het uitvoeren van een duurzaamheidstoets en –paragraaf bij investeringen. Dit wordt gemonitord in de duurzaamheidsmonitor.
2. Minder bestaande milieuhinder.
 - a. Aanpak bodemsanering:
Uitvoering van het in 2010 vastgestelde bodemsaneringsprogramma 2010-2014
Afwikkeling en registratie van het gesaneerde bodemoppervlak en -volume
Afronden baggerprogramma fase 2.
 - b. Bestrijden diverse soorten lawaai:
Sanering van 30 woningen tegen wegverkeerslawaai (Stedenbeleid 2010-2014)
Sanering van 470 woningen tegen railverkeerslawaai (Zuidtak)
Uitvoeren van actieplan geluidhinderbestrijding.
Uitvoeren van geluidsreductieplan Waarderpolder

3. Minder nieuwe milieuhinder.
 - a. Milieukwaliteitseisen in bestemmingsplannen
opstellen van een milieuparagraaf in ieder bestemmingsplan
 - b. Milieuprogramma met kwaliteitseisen en adviezen bij ontwikkelingsprojecten
Opstellen van een milieuprogramma bij 10 ontwikkelingsprojecten
Hierbij ook ervaring opdoen met de nog vast te stellen duurzaamheidstoets
Aanpak volgens de beleidsnota Milieu in de Leefomgeving (MILO) in sterk milieubelaste situaties.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1a. Aantal uitvoeringsprojecten Haarlem Klimaat-neutraal ¹	35 (2009)	p.m.	30	30	30	30	30	30	Duurzaamheids-monitor
1b. Percentage Inkopen volgens duurzaamheidscriteria	(2010) ²	p.m.	70%	75%	80%	85%	90%	100%	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal gesaneerde woningen tegen weg-verkeerslawaaï	27 (2007)	20 (2008) 24 (2009)	30	30	-	-	-	-	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal gesaneerde woningen tegen railverkeerslawaaï	270 (2010)	p.m.	270	200 ³	-	-	-	-	Gemeentelijke registratie
3b. Aantal nieuwe ontwikkelingsprojecten met een milieuparagraaf ⁴	21 (2007)	15 (2008) 10 (2009)	10	10	10	10	10	10	Gemeentelijke registratie

¹ De specifieke projectaanduiding vindt plaats in het Duurzaamheidsprogramma 2011.

² Voor deze indicator is nog geen nulmeting beschikbaar. Met ingang van deze programmabegroting zal deze indicator structureel worden gemeten. Aan de hand van de eerstvolgende (nul)meting kan een realistische(r) formulering van streefwaarden plaatsvinden.

³ Project eindigt in 2011.

⁴ Zie Bodemsaneringsprogramma 2010-2014.

Bij de wijkaanpak is duurzaamheid mede bepalend voor de leefbaarheid alsmede voor het vergroten van de gebruiks- en toekomstwaarde. Getracht wordt om bij de visies / plannen van aanpak van de wijken het duurzaamheidsprofiel alsmede de milieuambities integraal te betrekken.

In het kader van het Klimaatbeleid richt de aandacht zich op het stimuleren van onze partners en burgers om zo veel mogelijk energiebesparende maatregelen uit te voeren en daarnaast zoveel mogelijk duurzame energie op te wekken. Het resultaat van onze inspanningen is mede afhankelijk van rijksbeleid en de mate waarin wij erin slagen (Europese) subsidies te verwerven.

Beleidsveld 9.2 Openbare ruimte bovengronds

In 2011 zal ondanks de beperkte middelen het kwaliteitsniveau van de openbare ruimte zoveel mogelijk worden gehandhaafd. Keuzes die gemaakt worden aan de hand van de opgestelde scenario's kunnen tot gevolg hebben dat na 2011 de kwaliteit van de openbare ruimte op onderdelen verlaagd wordt.

Wel zal voorrang worden gegeven aan kansen voor het groen en de natuur in de stad. Voor het Haarlemse bomenbestand is dit geborgd met het Bomenbeleidsplan (2010). Voor de parken zijn

beheerplannen gereed of in ontwikkeling. Voor de bescherming en ontwikkeling van de leefomgeving voor flora en fauna (biodiversiteit) zullen het ecologisch beleidsplan (voorjaar 2011) en het beleidsplan natuurvriendelijke oevers (voorjaar 2011) concrete handvatten bieden. Het nieuwe Speelruimteplan bevat voorstellen om het spelen voor kinderen wijkgericht te verbeteren. In 2011 is een plan voor de instandhouding van de kunst in de openbare ruimte gereed. Het onderhoud en de inspecties van wegen en fietspaden wordt voortgezet en geïntegreerd in een strategisch beheerplan wegen (2011). Vorig jaar is besloten om de voorgestelde centrale afstandsbediening voor de bruggen over het Spaarne te beperken tot de buitenste bruggen (Schoterbrug en Schouwbroekerbrug).

Verdere concrete maatregelen ter verbetering van de openbare ruimte zijn het per wijk vervangen van straatmeubilair (banken, afvalbakken, antiparkeerpaaltjes) overeenkomstig de handboeken inrichting openbare ruimte en het realiseren van functionele en energiezuinige openbare verlichting.

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

1. Kwaliteit van de openbare ruimte

- a. Het streven is om de huidige kwaliteit te handhaven. Door de voorziene ontwikkelingen op middellange termijn zijn aanpassing van normniveau en uitvoeringstempo noodzakelijk. Het achterstallig onderhoud dient echter onder alle omstandigheden op een acceptabel niveau te blijven.
- b. Inrichting en onderhoud worden uitgevoerd volgens de duurzaamheidscriteria die voor de grond-, weg- en waterbouw en de groensector beschikbaar zijn.

2. Realiseren van meer groen (in de wijk)

- a. Dit geldt voor de hoeveelheid groen, de kwaliteit en het onderhoud.

3. Bevorderen van de biodiversiteit

- a. Er wordt gestreefd naar een toename van de biodiversiteit door aanpassingen in het groenbeheer.

4. Educatie over duurzaamheid intensiveren

- a. Toename van basisscholen dat aan het natuur- en milieueducatieve programma deelneemt.
- b. Integreren duurzaamheidseducatie en natuur- en milieueducatie.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1a. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de inrichting van de openbare ruimte in hun wijk (bestrating, openbare verlichting, banken, afvalbakken)	(2010) ¹	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Omnibusonderzoek
1b. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over het onderhoud van de openbare ruimte in hun wijk (openbare verlichting, banken, afvalbakken)	(2010) ¹	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Omnibusonderzoek

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1b. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over onderhoud wegen en fietspaden in hun buurt	59% (2005)	45% (2007) 46% (2009)	47%	48%	48%	48%	48%	48%	Omnibusonderzoek
1b. Percentage Haarlemmers dat (redelijk) tevreden is met het onderhoud van de speelterreinen in hun wijk	47% (2001)	54% (2007) 75% (2008) ¹ 76% (2009)	77%	78%	78%	78%	78%	78%	Omnibusonderzoek
2a. Percentage Haarlemmers dat vindt dat er (ruim) voldoende groen in hun wijk aanwezig is	(2010) ¹	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Omnibusonderzoek
2b. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de kwaliteit van het groen in hun wijk	(2010) ¹	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Omnibusonderzoek
2c. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is met het onderhoud van het groen in hun wijk	72% (2001)	68% (2007) 77% (2008) 79% (2009)	80%	80%	80%	80%	80%	80%	Omnibusonderzoek
3a. Toename van de biodiversiteit, gemeten aan de hand van indicatorgroepen dieren en planten	(2011)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Gemeentelijke registratie
4a. Percentage Haarlemse basisscholen dat deelneemt aan het regionale NME-programma	65% (2007)	65%	65%	70%	70%	75%	75%	80%	Gemeentelijke registratie

¹ De verschillen in methodiek tussen de Leefbaarheids- en veiligheidsmonitor (2007) en het Omnibusonderzoek (vanaf 2008) kunnen van invloed zijn geweest op de sterke stijging.

² Voor deze indicator is nog geen nulmeting beschikbaar. Met ingang van deze programmabegroting zal deze indicator structureel worden gemeten. Aan de hand van de eerstvolgende (nul)meting kan een realistische(r) formulering van streefwaarden plaatsvinden.

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Het handhaven van de huidige kwaliteit van de openbare ruimte.
 - a. Uitvoeren van het regulier onderhoud op basis van de kwaliteitsambities schoon, heel en veilig.
 - b. Uitvoeren van de jaarsnede 2011 van het Meerjarenprogramma openbare ruimte 2010 – 2014.
 - c. Doorgaan met het inlopen van het achterstallig onderhoud (zie verder paragraaf Kapitaalgoederen).
 - d. De kwaliteit van de openbare ruimte handhaven volgens de actualisatie in de Nota beheer en onderhoud Openbare Ruimte 2011 (zie verder paragraaf Kapitaalgoederen).
 - e. Uitvoeren van bestaande stadsdeeluitvoeringsprogramma's (STUPs) voor regulier onderhoud.
2. Realiseren van meer groen en de kwaliteit van het bestaande groen verbeteren
 - a. Creëren van meer (kleinschalig) groen (waaronder gevelgroen).
 - b. Aanpassen inrichting en/of beheer van bestaand groen

3. Bevorderen van de biodiversiteit
 - a. Groenbeheer aanpassen waardoor de biodiversiteit kan toenemen
4. Vormgeving duurzaamheidseducatie
 - a. Uitvoeren jaarprogramma natuur- en milieueducatie (schooltuinen, kinderboerderijen, stadskweektuin, leskisten, zie verder www.nmewijzer.nl)
 - b. Mogelijkheden duurzaamheidscentrum uitwerken (rapportage 2011).

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1.a. Kwaliteitsverbetering openbare ruimte in ha per jaar	22,4 (2005)	13,8 (2006) 13,1 (2007) 14,2 (2008) 17,1 (2009)	12	14	14	12	10	p.m.	Gemeentelijke registratie (SISA 2009)
2.a. Toename aantal geveltuinen	(2010) ¹	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Gemeentelijke registratie
2.b. Kwaliteitsverbetering grootschalig groen in ha per jaar	6,2 (2005)	20,8 (2006) 13,3 (2007) 19,0 (2008) 26,5 (2009)	64 ²	26	30	9	12	p.m.	Gemeentelijke registratie (SISA 2009)
3.a. Biodiversiteit; oppervlak aangepast beheer areaal (m2)	(2011)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Gemeentelijke registratie

¹ Voor deze indicator is nog geen nulmeting beschikbaar. Met ingang van deze programmabegroting zal deze indicator structureel worden gemeten. Aan de hand van de eerstvolgende (nul)meting kan een realistische(r) formulering van streefwaarden plaatsvinden.

² Vanaf 2010 wordt het gehele areaal groen opgenomen (incl. grootschalig).

Beleidsveld 9.3 Openbare ruimte ondergronds

Dit beleidsveld omvat riolering, drainage en grondwaterzorg. Het gemeentelijk rioleringsplan en grondwaterplan geven invulling aan de verplichting tot een adequate afvoer van afvalwater en hemelwater, het verminderen van de overstorten vanuit het rioolstelsel op het oppervlaktewater, het aansluiten van percelen op de riolering en een acceptabele grondwaterstand in de openbare ruimte.

De riolering is kwalitatief redelijk op orde maar er wordt wel extra geïnvesteerd in een duurzame inrichting van de riolering. Het gaat dan om het verruimen van de riolering (ter beperking van wateroverlast vanuit de riolering na een heftige regenbui), het vernieuwen van de riolering (ter beperking van vuilemissie door lekke riolen), het scheiden van hemelwater van afvalwater (afkoppelen) en de aanleg van milieuvoorzieningen (bergbezinkbassins). Zowel afkoppelen als BBB's zorgen voor een vermindering van de vuilemissie vanuit de riolering op het oppervlaktewater. De komende jaren zullen Haarlem en Rijnland de samenwerking intensiveren met het doel om in het beheer en onderhoud van de afvalwaterketen kosten te besparen en efficiëntie te verhogen. Dit is in lijn met de taakstellingen die het Rijk voor de komende drie jaar aan gemeenten en waterschappen heeft opgelegd.

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

1. Goed functionerende stelsels voor riolering en drainage tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten.
2. Het verbeteren van de waterkwaliteit van singels en grachten.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Niveau rioleringszorg Haarlem in vergelijk met andere steden	(2010) ¹	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Landelijke benchmark riolering van Rioned

¹ Voor deze indicator is nog geen nulmeting beschikbaar. Met ingang van deze programmabegroting zal deze indicator structureel worden gemeten. Aan de hand van de eerstvolgende (nul)meting kan een realistische(r) formulering van streefwaarden plaatsvinden.

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Goed functionerende stelsels voor riolering en drainage
 - a. Verbetering van het rioleringsstelsel (hydraulisch en milieutechnisch).
2. Het verbeteren van de waterkwaliteit van singels en grachten
 - a. Afkoppelen verharding van het gemengde rioolstelsel;
 - b. Aanleg milieuvoorzieningen (bergbezinkbasins en rioolverruimingen).

Een en ander conform het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP 2007-2011) en het Gemeentelijk GrondwaterPlan (GGP, verschenen in 2008).

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1a/2b. Aantal km vernieuwde en verruimde riolering per jaar	15% (2010) ¹	p.m.	9	10	12	10	11	5	Gemeentelijke registratie
2a. Aantal gerealiseerde ha afgekoppelde verharding van het gemengd rioolstelsel	<10% (2010) ¹	p.m.	6	15	15	15	10	10	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal gerealiseerde bergbezinkbasins en bergbezinkleidingen (BBB/BBL) per jaar	50% (2010) ¹	p.m.	1	3	3	3	1	0	Gemeentelijke registratie

¹ Dit betreft het percentage uitgevoerd beleid vanaf 2007 tot en met september 2010 ten opzichte van het totale beleid zoals gepland in het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) 2007-2011. De streefwaarden betreffen het restant van het uit te voeren beleid.

Beleidsveld 9.4 Waterwegen

Dit beleidsveld omvat de inrichting, beheer en onderhoud van het oppervlaktewater (het Spaarne, singels, grachten, vijvers), oevers en civiel technische kunstwerken (gemalen, stuwen, duikers, bruggen etc.). De gemeente streeft naar een integrale inrichting van water ten behoeve van de waterhuishouding, verkeer te land en te water, waterrecreatie, woonkwaliteit en natte ecologie. Met name de stedelijke wateropgave, d.w.z. het voorkomen van wateroverlast als gevolg van klimaatverandering en toename verharding, vraagt om een integrale benadering, waarbij het oppervlaktewater weer de ruimte krijgt. De afgelopen jaren hebben Haarlem en het hoogheemraadschap van Rijnland gewerkt aan een eenduidige taakverdeling in het beheer en onderhoud van het oppervlaktewater. Uitgangspunt daarbij is dat het hoogheemraadschap verantwoordelijk is voor het beheer en onderhoud van het oppervlaktewater (baggeren, drijfvuil) en de gemeente voor de oeverconstructies (walmuren, beschoeiingen). Haarlem zal in 2011 alle nog niet gebaggerde watergangen op diepte brengen, waarna deze taak aan Rijnland wordt overgedragen. Met het op diepte brengen van de watergangen wordt tevens een bijdrage geleverd aan het verbeteren van

de ecologie en de waterkwaliteit van de grachten, singels, vijvers en sloten. Ook in 2011 zal verder gewerkt worden aan het inlopen van het achterstallig onderhoud en het op normniveau brengen van de oeverconstructies (walmuren, beschoeiingen), bruggen, steigers, afmeervoorzieningen en andere kunstwerken in en aan het water. In de singels en grachten zal de gemeente de komende jaren de bestaande aanlegplekken voor pleziervaartuigen voorzien van een goede afmeervoorziening. De uitwerking van de Kanskaart Watertoerisme in een plan van aanpak, moet leiden tot betere voorzieningen in en rond het Spaarne ten behoeve van het watertoerisme. De ontwikkeling van faciliteiten voor bijvoorbeeld rondvaartboten en cruiseschepen vergroot het aantal bezoekers die via het Spaarne de stad aandoen.

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

1. Betere voorzieningen voor beroeps- en pleziervaart.
2. Voldoende afvoerend en bergend vermogen van het openbaar water.

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Oordeel varende bezoekers Haarlem over de kwaliteit van de waterwegen rondom Haarlem (rapportcijfer)	(2010) ¹	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Recreatievaartonderzoek 2010
1. Aantal doorvaarten (beroeps, plezier en charter, Waarderbrug)	10.373 (2009)	p.m.	11.000	14.500	14.700	14.900	15.000	15.100	Gemeentelijke registratie (Havendienst)

Vanwege de renovatie van de Grote Sluis vallen de cijfers voor 2009 en 2010 lager uit.

¹ Voor deze indicator is nog geen nulmeting beschikbaar. Met ingang van deze programmabegroting zal deze indicator structureel worden gemeten. Aan de hand van de eerstvolgende (nul)meting kan een realistische(r) formulering van streefwaarden plaatsvinden.

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Betere voorzieningen voor beroeps- en pleziervaart:
 - a. Realiseren van voorzieningen ten behoeve van het watertoerisme, recreatie- en beroepsvaart in en aan het Spaarne.
 - b. Realiseren van gemeentelijke vaste afmeervoorzieningen voor pleziervaartuigen in grachten en singels.
2. Voldoende afvoerend en bergend vermogen van het openbaar water:
 - a. Baggeren van de nog niet gebaggerde watergangen.
 - b. Realiseren van extra waterberging en nieuwe waterverbindingen als compensatie van stedelijke verdichting (toename verharding) en ter verbetering van de doorstroming van het stelsel aan grachten, singels en vaarten.

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1b. Aantal gerealiseerde afmeervoorzieningen in grachten en singels	0 (2005)	154 (2006 – 2009)	236	460	680	0	0	0	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal ha gegraven extra waterberging	0,0 (2004)	4,5 (2005-2009)	0,0	1,2	1,1	1,0	1,0	1,0	Bergings-RekeningCourant

Beleidsveld 9.5 Afvalinzameling en reiniging

Dit beleidsveld valt onder te verdelen in huishoudelijke afvalinzameling en de straatreiniging. Het doel is om de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval in Haarlem verregaand te verduurzamen. Speerpunten zijn:

Verhogen percentage gescheiden afval door huishoudens;

Verminderen van de hoeveelheid afval per inwoner;

Vergroten van de bewustwording en motivatie voor afvalscheiding bij bewoners.

In 2009 werd 28% van het fijn huishoudelijk afval gescheiden ingezameld. Haarlem presteert nog onder het niveau van andere 100.000+ steden (34%). De eerste opgave is hiermee op gelijk niveau te komen in 2012/2013. De volgende stap die Haarlem wil maken is binnen de bandbreedte te komen van het landelijk gemiddelde (47%) tussen 2015 en 2020. Om tot deze percentages te komen, moet de hoeveelheid restafval dalen en de hoeveelheid gescheiden fracties stijgen. Van het grof vuil werd in 2009 45% gescheiden ingezameld (via de milieustraat). De opgave is om dit percentage te brengen op het niveau van het Nederlandse gemiddeld (62%).

De komende jaren zal de gemeente zich inzetten voor een betere aanpak in de reiniging van de buitenruimte. Op wijkniveau wordt de dienstverlening beter afgestemd op de problemen die de bewoners signaleren. De permanente zorg voor een schone stad met een aantrekkelijk en verzorgd straatbeeld blijft een belangrijk uitgangspunt.

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

1. Verduurzaming inzameling en verwerking huishoudelijk fijn en grof afval.
2. Schone stad.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden ¹						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over het ontdoen van afval	Huish. afval 80% (2007)	Huish. afval 80% (2008) 74% (2009)	≥ 80%	≥ 80%	≥ 80%	≥ 80%	≥ 80%	≥ 80%	Omnibusonderzoek
	Grof vuil 75% (2007)	Grof vuil 75% (2008) 78 % (2009)	≥ 75%	≥ 76%	≥ 77%	≥ 78%	≥ 79%	≥ 80%	
1. Fijn afval ² : % afvalscheiding door huishoudens	28% (2007)	29% (2008) 28% (2009)	30%	32%	34%	36%	38%	40%	Spaarnelanden
1. Grof afval ³ : % afvalscheiding door huishoudens	36% (2007)	51% (2008) 45% (2009)	47%	49%	51%	53%	55%	57%	Spaarnelanden
1. Hoeveelheid afval per inwoner (in kg/jaar)	523 kg (2007)	525 kg (2008) 507 kg (2009)	500	495	490	485	480	475	Spaarnelanden
2. Percentage Haarlemmers (redelijk) tevreden onderhoud wijk m.b.t. straatreiniging	63% (2001)	72% (2007) 77% (2008) 76% (2009)	≥77%	≥78%	≥79%	≥80%	≥80%	≥80%	Omnibusonderzoek
2. Objectief gemeten Vervuiling zwerfafval. Schaal: 1 (zeer vuil) tot 5 (zeer schoon)	3,4 (2007)	3,5 (2008) 3,4 (2009)	3,6	3,7	3,8	3,9	4,0	4,0	Zwerfafvalmonitor

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden ¹						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
2. Objectief gemeten Vervuiling onkruid Schaal: 1 (geen/ge-ring onkruid) tot 5 (zeer zwaar onkruid)	2,1 (2007)	2,3 (2008) 2,2 (2009)	2,1	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	Onkruidmonitor

¹ Deze streefwaarden zijn nog niet in beleid vastgelegd. Dit gebeurt in het afvalstoffenplan 2011-2015 dat najaar 2010 gereed komt.

² Fijn afval is dat aan huis wordt ingezameld of door (ondergrondse) containers in de stad. Het gaat o.a. om restafval, GFT, glas en papier)

³ Grof afval is afval dat wordt ingeleverd op de milieustraat of op afroep wordt aan huis afgehaald. Het gaat o.a. om bankstellen en sloophout
Door het plaatsen van ondergrondse huisvuilbakken wordt voorkomen dat men zich ontdoet van bedrijfsafval in straatcontainers en moeten bedrijven het op een officiële manier aanbieden.

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Inzameling en verwerking huishoudelijk fijn en grof afval:

- Uitbreiden van inzameling via ondergrondse containers voor restafval en TPGK (Textiel, Papier, Glas en Kunststof).
Inzameling ondergronds in de binnenstad
Verder invoeren kunststofinzameling in Haarlem
Extra opslagcapaciteit te scheiden afvalfracties (vaker legen, nieuwe locaties, bijplaatsen containers op bestaande locaties)
- Verbeteren afhandelingsproces (geen files) en scheiding grof vuil op milieustraat
- Voorlichting afvalscheiding algemeen en kunststofscheiding in het bijzonder, gericht op:
Creëren draagvlak voor afvalscheiding (bewustwording)
Tijdelijke opslag in woning
Prickelen tot afvalscheiding

2. Schone stad

- Implementatie beeldgestuurd reinigen (niet reinigen met vaste frequenties, maar reinigen wanneer nodig)
- Voortzetting gesubsidieerde projecten (looptijd 2010-2012) met als doel zwerfafval tegen te gaan (projecten op vlak van voorlichting, handhaving en nieuw monitoringsysteem)
- Proef niet-chemische onkruidbestrijding

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
1a. Totaal aantal ondergrondse bakken restafval	600 per 01-01-2007	700 (2007) 845 (2008) 1.043 (2009)	1.307	1.457	1.632	1.802	1.802	1.802	Spaarnelanden
1a. Percentage huishoudens dat gebruik maakt van een ondergrondse container voor restafval	35% (2006)	40% (2007) 49% (2008) 60% (2009)	69%	74%	79%	85%	85%	85%	Spaarnelanden
1a. Totaal aantal ondergrondse locaties papier en glas (cumulatief) ¹	40 locaties per 01-01-2007	46 (2007) 52 (2008) 81 (2009)	85	90	95	100	100	100	Spaarnelanden

¹ Voor de te scheiden afvalfracties staan er per 1-1-2010 281 ondergrondse containers (m.u.v. voor textiel, is bovengronds) op 81 locaties, waarvan 128 voor papier, 97 voor glas en 46 voor textiel.

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid. In bijlage 5.1 is een analyse per beleidsveld opgenomen. Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen die in 2011 worden gedaan.

(bedragen x €1.000)

beleids veld	Programma 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving	Rekening 2009	Begroting 2010 gewijzigd	2011
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
9.1	Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid	9.343	11.303	8.349
9.2	Openbare ruimte bovengronds	54.323	37.157	39.991
9.3	Openbare ruimte ondergronds	7.266	7.991	8.247
9.4	Waterwegen	11.880	10.224	11.433
9.5	Afvalinzameling	18.362	18.100	18.562
	<i>Totaal lasten</i>	101.174	84.775	86.581
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
9.1	Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid	2.867	1.475	1.259
9.2	Openbare ruimte bovengronds	22.153	424	630
9.3	Openbare ruimte ondergronds	8.547	9.265	9.816
9.4	Waterwegen	1.169	415	515
9.5	Afvalinzameling	17.386	19.112	18.919
	<i>Totaal baten</i>	52.123	30.691	31.139
	Totaal saldo (exclusief mutaties reserves)	49.051	54.084	55.442
	Toevoeging aan reserve			
	Reserve omslagwerken Waarderpolder			164
	Totaal toevoegingen aan reserve	1.644	163	164
	Onttrekking aan reserve			
	Inhuur tijdelijk personeel groot onderhoud			592
	Stimulering lokale klimaat initiatieven			85
	Reserve WMO			20
	Totaal onttrekkingen aan reserve	1.717	840	697
	Saldo (inclusief mutaties reserve)	48.978	53.407	54.909

Investerings reeds besloten door de raad

(bedragen x €1.000)

IPNr	Omschrijving investering			Investering
				2011

Investerings met maatschappelijk nut

61.54	Verbeteren Openbare ruimte 210 woningen Slauerhoffstraat			100
62.02	Centrale bedieningpost Lange Brug			730
62.05	Vervanging brugdek Basculebrug			2.048
64.02	Baggeren 2e fase			1.590

Investerings gemandateerd door raad aan college

IPNr	Omschrijving investering			Investering
				2011

Investerings met maatschappelijk nut

63.19	Vervanging rioleringen			10.927
63.09 a, 63.09 b	Vernieuwing beschoeiingen en steigers			679

Investerings waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen

IPNr	Omschrijving investering			Investering
				2011

Investerings met economisch nut

62.02	Centrale Afstandsbediening Bruggen (CAB)			1.244
-------	--	--	--	-------

Investerings met maatschappelijk nut

61.16	Openbare ruimte Raaks inrichting			434
61.45a, 61.45b	Westelijk Tuinbouwgebied: fietspad en tunnel			1.674
61.43	Verbeteren Openbare ruimte 34 woningen Romestraat			300
61.47	Verbeteren Openbare ruimte 31 woningen Spaarndamseweg 118			277
61.49	Verbeteren Openbare ruimte 200 woningen Delftlaan-Delftlaan-noord			100
61.50	Verbeteren Openbare ruimte 132 woningen Kopenhagenstraat			1.213
61.56	Verbeteren Openbare ruimte 200 woningen Schaftstraat en Bosmanstraat			930
61.52	Herstel Openbare ruimte Kruisweg-Nieuwe Gracht			800
62.09	Vervangingsprogramma bruggen			1.127
63.03	Vervanging walmuur Nieuwe Gracht			350
63.08	Vernieuwing en vervanging walmuren			470
63.16	Verplaatsing (nieuwbouw) Gemaal Parklaan			250
64.04a	Integraal Waterplan Haarlem (inclusief Waarderpolder)			731
64.04b	Water langs Aziëweg			475
65.10	Vervangingsprogramma speelvoorzieningen			254
65.18	Renovatie grootschalig groen			1.000

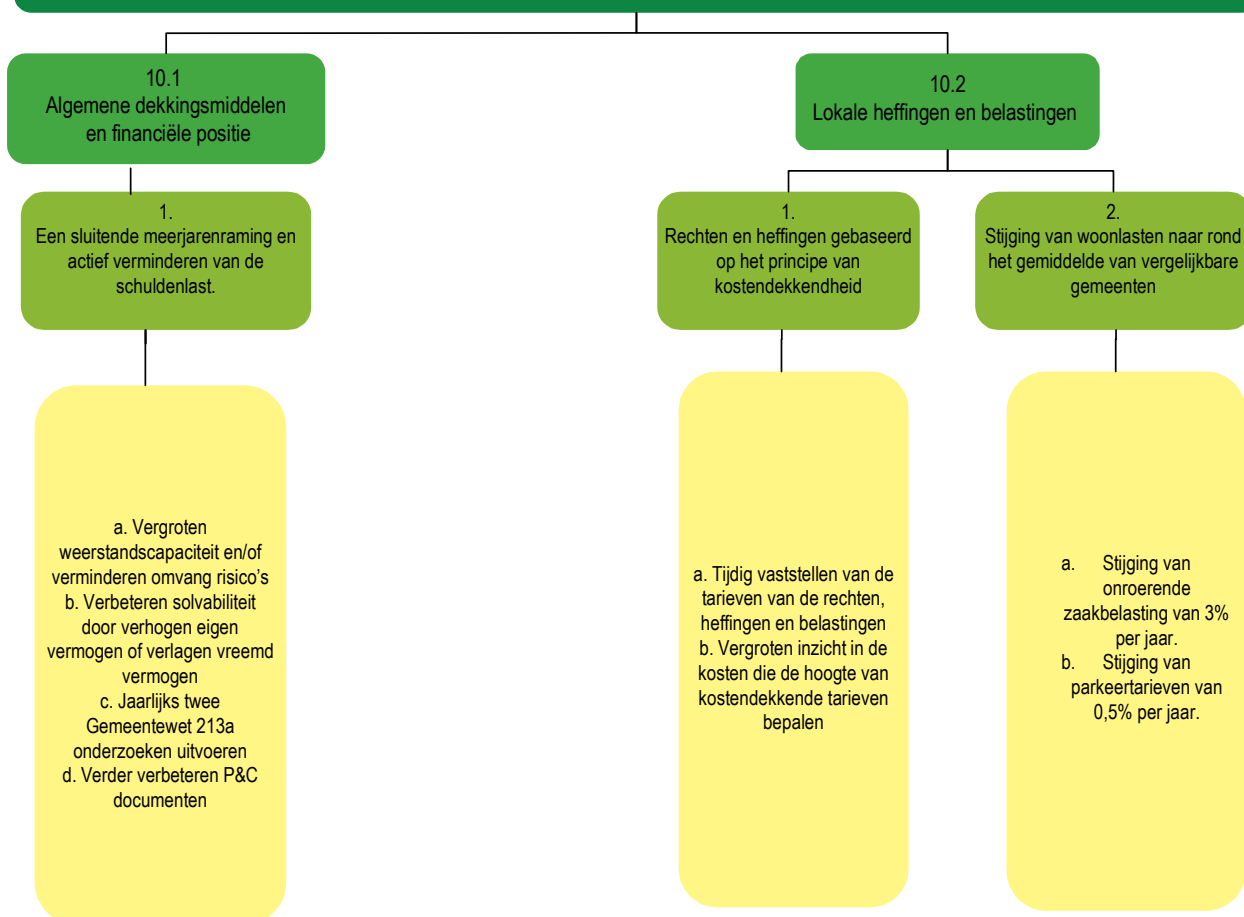
	Totaal programma 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving			27.703
--	--	--	--	---------------

Programma 10 Financiën / Algemene dekkingsmiddelen

Commissie
(Coördinerende) portefeuille(s)
Afdeling(en)

Bestuur
Financiën en Personeel
Concernstaf, Middelen en Services

Een gezonde financiële positie en verantwoorde gemeentelijke lasten

Topindicatoren	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Oordeel provincie over financiële positie	Matig (2006)	Matig (2007) Redelijk (2008) Redelijk (2009)	Redelijk	Redelijk	Redelijk	Redelijk	Redelijk	Redelijk	Provincie
Omvang vaste schuld (mln) ¹	332 (2006)	339 (2007) 326 (2008) 401 (2009)	468	438	438	438	438	438	Programmabegroting / jaarrekening
Omvang algemene reserve (mln)	-20 v (2007)	-27 v (2008) -41 v (2009)	-41 v	-39 v	-38 v	-38 v	-35 v	-28 v	Programmabegroting / jaarrekening

¹ Zie paragraaf financiering

Programmadoelstelling (Missie)

Werken aan een gezonde financiële positie met verantwoorde gemeentelijke lasten

Dit programma bevat een groot deel van de inkomsten van Haarlem, waaronder de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds en de opbrengst van lokale belastingen en heffingen. De hoofddoelstelling van dit programma is een gezonde financiële positie zoals benoemd in het coalitieakkoord onder de pijler solide en daadkrachtig. Er wordt op een zorgvuldige manier omgegaan met het geld dat de gemeente van haar inwoners, bedrijven en van de rijksoverheid ontvangt. Haarlem zal krachtig reageren op de omvangrijke bezuinigingen die vanuit het rijk op ons afkomen. Dat betekent concreet dat Haarlem de komende jaren fors zal bezuinigen. Een gezonde financiële positie betekent ook dat Haarlem probeert om haar forse schuldenlast actief te verminderen. De opbrengst van precario op kabels en leidingen zal hiervoor gebruikt worden. De bij aflossing van de schuld, door de inzet van precario op ondergrondse kabels en leidingen, structureel vrijvallende rentelasten, zijnde 5% van de precario opbrengst 2011 (dit betreft een vast –niet cumulatief- structureel bedrag van ca. € 200.000 per jaar), worden bestemd voor nieuw beleid. Ook eventuele financiële meevallers zullen voor 50% ingezet worden voor het verminderen van de schuldenlast/verbeteren van de solvabiliteit.

In 2009 heeft de raad de geactualiseerde nota Solvabiliteit ontvangen. Op de solvabiliteit wordt nader ingegaan in de paragraaf financiering in deel 3 van deze begroting.

Context en achtergronden

Op verzoek van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlem heeft de provincie Noord Holland in samenwerking met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) een begrotingsscan uitgevoerd voor het jaar 2008.

In deze analyse zijn diverse aspecten aan bod gekomen die uiteindelijk leiden tot een kwalitatief oordeel over de financiële positie van de Gemeente Haarlem dat kan variëren van slecht tot goed. De financiële positie van de gemeente Haarlem werd ook in 2009 door de provincie als redelijk gekwalificeerd. Dit is de op een na hoogste waardering van de provincie en betekent dat de gemeente Haarlem de geconstateerde verbetering uit 2008 vast heeft weten te houden.

Maatschappelijk effect	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Oordeel provincie over financiële positie	Matig (2006)	Matig (2007) Redelijk (2008) Redelijk (2009)	Redelijk	Redelijk	Redelijk	Redelijk	Redelijk	Redelijk	Provincie

Indien wordt uitgegaan van een economische groei van 1% in de komende jaren is de omvang van de ombuigingen tot en met 2018 in totaal € 35 miljoen. Direct na het vaststellen van het nieuwe coalitieakkoord en de kadernota 2010 is er hard gewerkt aan invulling van de ombuigingstaakstelling. De voorgenen ombuigingen zijn verdeeld over een aantal thema's: investeringen, taken en taakuitvoering, subsidies en verbonden partijen, woonlasten en overige inkomsten en het vergroten van efficiency. In deze begroting zijn diverse voorgestelde maatregelen verder uitgewerkt, voor de overige maatregelen geldt dat nader onderzoek nodig is.

Voor deze coalitieperiode is afgesproken dat eventuele (financiële) voordelen worden gebruikt voor het verminderen van de schuldenlast (voor 50%) en voor zowel nieuw beleid als het verminderen van de ombuigingstaakstelling (samen ook voor 50%).

Dit jaar wordt de doorontwikkelnota Planning en Control gepresenteerd met verbetermaatregelen voor de jaren 2011 en 2012. Dit document is tot stand gekomen omdat er behoefte is aan herijking en borging van hetgeen bereikt is en een vervolg op het beleid en de verbetermaatregelen die zijn ingezet op basis van de Visie op planning en control 2007. Uitgangspunt van de visie is dat planning en

control geen doelen op zich zijn maar een hulpmiddel. Het bestuur moet met behulp hiervan in staat worden gesteld om goed te besturen en het management om goed uitvoering te geven aan de realisatie van beleidsdoelen

Kaderstellende beleidsnota's

Coalitieakkoord Haarlem 2010-2014 Het oog op morgen (2010 / 95510)

Kadernota 2010 (2010 / 125287)

Doorontwikkelnota planning en control

Nota solvabiliteit (2009 / 91913)

Begrotingsscan Haarlem 2008 (2009 / 28502)

Budgethoudersregeling (2008 / 185380)

Nota Reserves en voorzieningen 2008 (2008 / 101659)

Financiële beheersverordening gemeente Haarlem (2007 / 110279)

Relaties met andere programma's

Een gezonde financiële positie van de stad is een belangrijke voorwaarde voor het realiseren van alle programma's uit deze begroting.

Beleidsveld 10.1 Algemene dekkingsmiddelen en financiële positie

Tot dit beleidsveld behoren de inkomsten die de gemeente ontvangt zonder dat daar een directe tegenprestatie tegenover staat. De bekendste daarvan is de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds. Daarnaast is ook de onroerende zaakbelasting (OZB) die de gemeente heft een algemeen dekkingsmiddel. Deze belasting komt aan de orde bij beleidsveld 10.2 waar alle gemeentelijke belastingen en heffingen zijn ondergebracht. Een tweede onderdeel van dit beleidsveld is de financiële positie van de gemeente.

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

Een gezonde financiële positie.

1. Een sluitende meerjarenraming en actief verminderen van de schuldenlast.

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. Een sluitende meerjarenraming en actief verminderen van de schuldenlast:
 - a. Vergroten weerstandscapaciteit en/of verminderen omvang risico's
 - b. Verbeteren van de solvabiliteit door mogelijkheden te bezien met betrekking tot het verlagen van de omvang van de vaste schuld en de daaruit voortvloeiende rentelasten.
 - c. Jaarlijks twee doelmatigheidsonderzoeken uitvoeren (Gemeentewet 213a).
 - d. Verder verbeteren van de planning en control documenten.

Voor omvang van de vaste schuld en rentelasten wordt verwezen naar de paragraaf financiering in deel 3 van deze programmabegroting.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Ic. Aantal onderzoeken Gemeentewet 213a	2 (2008)	1 (2009)	2	2	2	2	2	2	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 10.2 Lokale heffingen en belastingen

Wat willen we bereiken in 2011-2015?

Verantwoorde gemeenschappelijke lasten.

1. De Haarlemse rechten en heffingen zijn gebaseerd op het principe van kostendekkendheid. Dit uitgangspunt wordt ook in de komende periode toegepast. Daarom zullen afvalstoffenheffing en rioolheffing gefaseerd op kostendekkend niveau gebracht worden. Kostendekkendheid houdt in dat de tarieven zo worden vastgesteld dat de geraamde opbrengsten gelijk zijn aan de geraamde kosten. Voor de belastingen geldt het uitgangspunt dat er jaarlijks een aanpassing plaatsvindt voor de inflatie. Een uitzondering is er voor de opbrengst van de onroerend zaakbelasting, precario op kabels en leidingen en de tarieven voor parkeren. Deze met 3%, 3% en 0,5% per jaar stijgen, exclusief inflatie. In paragraaf 1.5.3 worden nadere maatregelen benoemd voor een sluitende meerjarenraming, waaronder het verhogen van de inkomsten.
2. Door de fors teruglopende rijksinkomsten wordt het lastiger om een gezonde financiële positie te bewerkstelligen. Naast bezuinigingen die de organisatie direct treffen en taken die worden versoberd, zal ook de burger geraakt worden door de bezuinigingen. Ten opzichte van andere grote gemeenten heeft Haarlem lagere woonlasten, dit uit zich in een lage plaatsing op de ranglijst voor woonlasten in grote gemeenten. De woonlasten zullen in de komende jaren stijgen, maar er wordt bewaakt dat deze rond het gemiddelde van vergelijkbare steden blijven.

Meer gedetailleerde informatie over rechten, heffingen en belastingen is te vinden in de paragraaf lokale lasten in deel 3 van deze programmabegroting.

Wat gaan we ervoor doen in 2011?

1. De Haarlemse rechten en heffingen zijn gebaseerd op het principe van kostendekkendheid.
 - a. Tijdig vaststellen van de tarieven van de rechten, heffingen en belastingen, evenals eventuele wijzigingen in de bijbehorende verordeningen.
 - b. Inzicht geven in de kosten die de hoogte van de kostendekkende tarieven bepalen, zoals bij de afvalstoffenheffing, het rioolheffing en de leges.
2. Bewaken dat de woonlasten rond het gemiddelde van vergelijkbare steden blijven.
 - a. De opbrengst van de onroerend zaakbelasting en precario op kabels en leidingen zal met 3% per jaar stijgen, exclusief de aanpassing voor inflatie. De definitieve tarieven zullen in december 2010 worden vastgesteld in de Haarlemse belastingvoorstellen 2011. Voor de voorlopige berekening wordt verwezen naar de paragraaf lokale lasten in deel 3 van deze programmabegroting.
 - b. De parkeertarieven parkeren zullen 0,5% stijgen, exclusief aanpassing voor inflatie. De parkeertarieven zijn in september 2010 door de raad vastgesteld. In paragraaf 1.5.3 worden nadere maatregelen benoemd voor een sluitende meerjarenraming, waaronder het verhogen van de inkomsten.

Meer gedetailleerde informatie over rechten, heffingen en belastingen is te vinden in de paragraaf lokale lasten in deel 3 van deze programmabegroting.

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid. In bijlage 5.1 is een analyse per beleidsveld opgenomen. Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen die in 2011 worden gedaan.

(bedragen x €1.000)				
beleids veld	Programma 10 Financien en algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2009	Begroting 2010 gewijzigd	2011
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
10.1	Algemene dekkingsmiddelen	7.837	10.456	6.472
10.2	Lokale heffingen en belastingen	5.503	7.664	8.081
	<i>Totaal lasten</i>	13.339	18.120	14.552
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
10.1	Algemene dekkingsmiddelen	196.490	196.234	199.484
10.2	Lokale heffingen en belastingen	34.848	34.020	36.473
	<i>Totaal baten</i>	231.338	230.254	235.956
	Totaal saldo (exclusief mutaties reserves)	-217.999	-212.134	-221.404
	Toevoeging aan reserve			
	Afbouw precario ondergrondse leidingen			500
	Projectenreserve Haarlem			119
	Totaal toevoegingen aan reserve	18.193	2.732	619
	Onttrekking aan reserve			
	Opleidingen (opheffing IZA)			250
	Totaal onttrekkingen aan reserve	6.959	3.252	250
	Saldo (inclusief mutaties reserve)	-206.765	-212.654	-221.035

Investerings reeds besloten door de raad

(bedragen x €1.000)

IPNr	Omschrijving investering	Investering 2011
Investerings met economisch nut		
25.08	Gemeentelijke huisvesting	10.880
Investerings waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen		
IPNr	Omschrijving investering	Investering 2011
Investerings met economisch nut		
13.03	Zelfbedieningsbalie Raakspoort	50
22.05	Digitalisering	1.156
MS.01	Doorontwikkeling financieel systeem (GFS)	150
MS.90	Ontwikkeling website en Insite	60
MS.92	Vorbereiding BGT-implementatie	20
Totaal programma 10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen		12.316

Deel 3

Paragrafen

3.1 Lokale heffingen

3.1.1 Inleiding

De gemeentelijke heffingen zijn na de doeluitkeringen van het rijk en de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, de belangrijkste bron van inkomsten. Bij gemeentelijke heffingen maken we onderscheid tussen belastingen en rechten.

Belastingen

Belastingen hebben een algemeen karakter. Een directe relatie tussen de belasting en de gemaakte kosten van de gemeente is in het algemeen niet aanwezig. Uitgangspunt bij het vaststellen van de belastingtarieven is dat deze trendmatig worden verhoogd met de verwachte inflatie. Overeenkomstig de besluitvorming bij de kadernota 2010 is in de begroting 2011 voor de belastingen rekening gehouden met een inflatiepercentage van 1,5%.

Daarnaast is op grond van het coalitieakkoord 'Het oog op morgen' vastgelegd dat de OZB en de precario op kabels en leidingen (zoals toegezegd in de beantwoording op de schriftelijke vragen bij de kadernota) met 3% boven inflatie wordt verhoogd. Hierbij wordt bewaakt dat de woonlasten voor de burger rond het gemiddelde van de 100.000+ gemeenten blijven. De gemiddelde woonlasten worden jaarlijks berekend in het belasting onderzoek grote gemeenten.

Ook is op basis van dit akkoord afgesproken dat de parkeertarieven met 0,5% boven inflatie worden verhoogd.

Rechten

Bij rechten is er wel sprake van een directe relatie tussen de heffing en de gemeentelijke taak. Een heffing mag niet meer dan kostendekkend zijn. In Haarlem zijn echter de heffingen nog niet kostendekkend. In het coalitieakkoord en de kadernota 2010 is vastgelegd dat de afval- en rioolheffing vanaf 2012 gefaseerd kostendekkend worden gemaakt.

In de Haarlemse belastingvoorstellen voor 2011, die in november worden aangeboden, worden de vast te stellen tarieven voor 2011 concreet berekend. In dat voorstel, inclusief de bijbehorende belastingverordeningen en tarieventabellen, wordt meer uitgebreid ingegaan op de kostendekkendheid van de rechten en de wijze van kostentoe rekening.

Belangrijke wettelijke ontwikkelingen

Belangrijke ontwikkelingen op het gebied van de belastingen voor 2011 zijn:

- Invoering maximumtarief rijbewijs voor medio 2011 van € 36,00. Er is wetgeving in voorbereiding waarin dit maximumtarief wordt vastgelegd.
- De van rijkswege beoogde vrijstelling van heffing op kabels en leidingen met ingang van 2010 vindt geen doorgang. Ook voor de komende jaren worden op dit gebied geen nieuwe initiatieven meer verwacht. Dit betekent dat de wettelijke mogelijkheid om precario op kabels en leidingen te heffen blijft bestaan. Tegen het opleggen van de aanslagen liepen echter nog twee rechtszaken bij het gerechtshof Amsterdam, aangespannen door Continuon en PWN. De rechtszaak van PWN heeft de gemeente in eerste instantie verloren; hangende het hoger beroep is hier gedeeltelijk een voorziening getroffen en is het restant opgenomen als risico in de paragraaf weerstandsvermogen. Op 27 augustus ontvingen wij het bericht dat het gerechtshof te Amsterdam de gemeente in het gelijk heeft gesteld inzake het beroepschrift Continon. Hoewel beroep in cassatie nog mogelijk is, gaan we er nu van uit dat we de opbrengsten uit de heffing van kabels en leidingen ad € 4,3 miljoen nu kunnen inzetten om onze solvabiliteitspositie te verbeteren, zoals afgesproken in het coalitieakkoord. In de tweede bestuursrapportage van 2010 zullen de gevolgen worden aangegeven.

Actuele ontwikkelingen In Haarlem

- Herinvoering roerende woon- en bedrijfsruimtebelastingen. Conform besluitvorming bij de kadernota 2010 wordt deze belasting in 2011 ingevoerd. De belanghebbenden zijn middels een brief hiervan op de hoogte gesteld.
- In de tweede helft van dit jaar wordt een onderzoek ingesteld naar alternatieve heffingsgrondslagen voor de rioolheffing. Conform eerder gedane toezeggingen worden hierin in ieder geval de keuzes betrokken voor de voor- en nadelen om te heffen op basis van de WOZ-waarden, op basis van waterverbuik (al dan niet beperkt tot de grootverbruikers), op basis van een vastrecht, of een combinatie daarvan. Tevens wordt in de afweging betrokken wie de beoogde belastingplichtige is, de eigenaar (zoals nu het geval is), de gebruiker of eigenaar en gebruiker. Indien ook de gebruiker wordt aangeslagen dient rekening te worden gehouden met extra kosten voor kwijschelding en leegstand (derving opbrengsten). Besluitvorming over de te kiezen maatstaf zal uiterlijk bij de kadernota 2011 dienen plaats te vinden, zodat de op te stellen verordening voor 2012 hierop gebaseerd kan worden.
- In de eerste helft van 2010 is een verordening vastgesteld in verband met de beoogde invoering van een heffing Bedrijfsindustriële Zone financiën Waarderpolder. Op basis van een experimentenwet kan een dergelijke heffing ingevoerd worden, mits er voldoende draagvlak is. Dit dient specifiek gemeten te worden aan de hand van een draagvlakmeting. Deze meting is inmiddels gehouden en er waren net niet genoeg voorstemmers om de heffing, bedoeld ter financiering van een gezamenlijke beveiliging van het bedrijventerrein Waarderpolder, te effectueren.

3.1.2 Gemeentelijke belastingen

Onroerende Zaakbelastingen (OZB)

De grondslag voor de OZB wordt gevormd door de waarde van het onroerend goed, die jaarlijks wordt vastgesteld (de zogenoemde herwaardering). Haarlem hanteert het uitgangspunt dat de gemiddelde waardeverandering (of daling), die voortvloeit uit de herwaardering, wordt gecompenseerd door een evenredige tariefsverlaging (of evenredige tariefsverhoging). Daarmee bereikt de gemeente dat waardemutatie niet leidt tot een wijziging in de totale opbrengst, maar slechts tot individuele verschillen in aanslagen. Dat is bij voorbeeld het geval als de waarde van een woning meer of juist minder is gestegen dan het Haarlemse gemiddelde. Dan levert de herwaardering een voordeel of juist een nadeel op voor de eigenaar.

De WOZ-waarden voor het belastingjaar 2011 worden gebaseerd op het prijspeil 1 januari 2010. Deze waarde is nog niet bekend.

De berekende opbrengst voor 2011 is € 2,3 miljoen hoger dan voor 2010. Hierin is begrepen een meeropbrengst van € 1 miljoen als onderdeel van de ombuigingen conform de kadernota (3% stijging boven inflatiecorrectie), € 0,4 miljoen inflatiecorrectie (1,5%) en 0,9 miljoen areaaluitbreiding, van in hoofdzaak de niet-woningen.

Herinvoering roerende woon-en bedrijfsruimtebelastingen (RWBB)

In de kadernota 2010 heeft de raad ingestemd met herinvoering van de roerende woon-en bedrijfsruimten belasting per 1 januari 2011. Een gemeente is niet verplicht om een roerende woon- en bedrijfsruimtebelasting (RWBB) te heffen, ook niet als een gemeente onroerende zaakbelasting (OZB) heft. Andersom is het echter niet mogelijk dat een gemeente wel een RWBB heft maar geen OZB.

Het tarief van de RWBB dient gelijk te zijn aan het tarief van de OZB. Dit betekent dat in praktijk het tarief voor bijvoorbeeld een woonboot gelijk is aan het tarief van een woonhuis. De hoogte van de heffing (in euro's) wordt bepaald door de WOZ-waarde. De verordening en het tarief worden – als

onderdeel van de Haarlemse belastingvoorstellen - in de raad van december ter vaststelling aangeboden. De opbrengst voor 2011 is geraamd op € 35.000.

Hondenbelasting

Onder de naam 'hondenbelasting' heft de gemeente een belasting op het houden van honden binnen de gemeente. Belastingplichtig is de houder van de hond. Het aantal honden is bepalend voor de hoogte van de belasting die wordt geheven. De raming voor 2011 ad € 558.000 is gedeeltelijke aangepast aan de lagere opbrengsten over 2009. Vanwege de ingezette controle wordt wel een hogere opbrengst ten opzichte van 2009 geraamd.

Bij de bepaling van de tarieven wordt uitgegaan van het inflatiepercentage van 1,5% en een afronding op hele euro's.

Toeristenbelasting

Deze belasting heft de gemeente van diegene, die gelegenheid biedt tot verblijf (overnachting) in onder andere hotels en pensions binnen de gemeente. De tarieven passen we jaarlijks aan de inflatie aan, afgerond op eenheden van € 0,05. Dat leidt voor 2011 tot handhaving van het bestaande tarief van € 2,00 voor een overnachting in een hotel en € 0,90 voor een overnachting op een camping.

Precariobelasting

De gemeente heft precariobelasting voor het hebben van voorwerpen op, boven en onder gemeentegrond. Daarbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen het heffen van precario op kabels en leidingen en overige precario. Sinds 2005 heft de gemeente Haarlem precariobelasting op ondergrondse infrastructuur (zoals kabels, leidingen, pijpen, buizen etc.).

In het coalitieakkoord is afgesproken deze opbrengst te gebruiken om de solvabiliteitspositie te verbeteren. Het tarief wordt net als de tarieven OZB met 3% boven inflatie verhoogd, ofwel met 4,5%. De opbrengst wordt berekend op € 4,3 miljoen.

Overige precario

Onder meer vanwege de economische omstandigheden loopt de opbrengst op overige precariobaten, terug.

Parkeerbelasting

In Haarlem zijn de parkeerbelastingverordening en de parkeerverordening gecombineerd tot een parkeerreguleringsverordening. Deze verordening bevat daarom naast de parkeertarieven ook de legestarieven voor de verschillende parkeerontheffingen. Al deze tarieven worden met het inflatiepercentage van 1,5% verhoogd. De parkeertarieven worden voorts nog met 0,5% verhoogd (dus 2% in totaal) overeenkomstig de afspraken in het coalitieakkoord. Omdat de vergunningen voor de parkeerontheffingen al in het tweede half jaar van 2010 worden verstrekt, zijn deze tarieven al eerder door de raad vastgesteld. In paragraaf 1.5.3 worden nadere maatregelen benoemd voor een sluitende meerjarenraming, waaronder de tarieven van straat- en garageparkeren.

Reclamebelasting

Met ingang van 1 juli 2009 is de reclamebelasting in de binnenstad ingevoerd. De reclamebelasting is ingevoerd op verzoek van de ondernemers in Haarlem, vertegenwoordigt door Centrum Management Groep Haarlem. De ondernemers willen investeren in de verdere promotie van de binnenstad. Hiervoor is een ondernemersfonds opgericht, dat door Centrum Management Groep Haarlem zelf wordt beheerd. De netto-opbrengst van de reclamebelasting wordt gestort in dit fonds.

Het tarief wordt bepaald door de grootte van de reclame en de termijn van de reclame (een zogenaamde tijdvakbelasting). Gelijktijdig met de invoering van de reclamebelasting zijn reclame-uitingen in de binnenstad vrijgesteld van precariobelasting om dubbele belastingheffing te voorkomen. De tarieven worden in 2011 verhoogd met het inflatiepercentage: 1,5% verhoging.

3.1.3 Gemeentelijke rechten

Onder de naam rechten heft de gemeente tarieven voor diverse typen gemeentelijke dienstverlening. Bij rechten is er sprake van een directe relatie tussen de heffing en de gemeentelijke taak. De geraamde opbrengsten mogen niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor uitoefening van de taak. Belastingplichtig is de aanvrager van de dienst dan wel degene voor wie de dienst is verleend.

Geregeld is er landelijke publiciteit over de gemeentelijke tarieven en de verschillen daartussen. Die verschillen ontstaan in de regel als gevolg van gemaakte beleidskeuzes. Om die beleidskeuzes zo transparant mogelijk vast te leggen heeft de VNG het initiatief genomen om modellen voor de kostenonderbouwing te ontwikkelen.

Voor de afval- en rioolheffing, de leges en de lijkbezorgingsrechten zijn deze inmiddels aangereikt door de VNG en door ons gebruikt. De kostenonderbouwing van deze heffingen is conform het VNG-model.

Leges algemeen

De tarieven voor 2011 worden aangepast aan de hand van het inflatiepercentage, tenzij nader beperkt door wettelijke tariefstellingen. In paragraaf 1.5.3 worden nadere maatregelen benoemd voor een sluitende meerjarenraming, waaronder het verhogen van de begrafenis- en grafrechten.

Bouwleges

In 2007 is het tarief bouwleges vastgesteld, dat in principe toereikend zou zijn voor kostendekkende leges. Daarbij is uitgegaan van een vast percentage van de bouwsom. Dit tarief behoeft niet geïndexeerd te worden, vanwege de relatie met de bouwsom. Met ingang van 2009 is de hoogte van de bouwleges gekoppeld aan een maximum van € 850.000. Verdere aanpassingen van de tariefstelling wordt op dit moment niet overwogen.

Wabo

Op 1 oktober 2010 is de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) van kracht. De invoering van de Wabo heeft grote invloed op de (bouw)leges die de gemeenten voor het in behandeling nemen van een vergunningsaanvraag in rekening mogen brengen. Lange tijd is de verwachting geweest dat de Wabo bindende voorschriften/regels zou bevatten over het in rekening brengen van leges (zoals grondslagen, tariefstelsels, toegestane toerekeningen etc.). Hierdoor zou meer uniformiteit en transparantie in de kostenonderbouwing van leges ontstaan.

De Wabo bevat uiteindelijk geen bindende voorschriften, voornamelijk omdat het landelijk niet mogelijk is gebleken algemene regels voor leges op te stellen. De Wabo bevat uiteindelijk twee (bekende) hoofdregels:

- Leges mogen op begrotingsbasis niet meer dan kostendekkend zijn;
- Toerekening van kosten moet transparant en herleidbaar zijn

Om beter aan deze hoofdregels te voldoen is een model kostenonderbouwing leges omgevingsvergunning opgesteld, dat gemeenten met ingang van 2011 zoveel mogelijk moeten gebruiken bij het berekenen van de tarieven voor de verschillende vergunningen die onder de Wabo vallen. Voor de begroting 2011 is dit model door Haarlem toegepast.

Doelmatigheid

In 2009 is het onderzoek Bouwleges opgeleverd. De resultaten van dit onderzoek zijn in de commissie Bestuur van 10 september 2009 en de gemeenteraad van 24 september 2009 aan de orde geweest.

Een groot deel van de aanbevelingen uit dit onderzoek had een directe relatie met de invoering van de Wabo. Daarom is destijds bij de meeste van die aanbevelingen aangegeven dat deze bij de implementatie Wabo betrokken zouden worden.

Medio 2009 was de verwachting dat de Wabo op 1 januari 2010 in werking zou treden. Na diverse malen uitstel is de definitieve datum 1 oktober 2010 geworden. Daarom is het langer dan gepland “stil” gebleven rondom de bouwleges in algemene zin en de aanbevelingen uit het onderzoek in specifieke zin.

Over de principiële keuzes die, als gevolg van de Wabo, voor de leges gemaakt moeten worden (grondslag tarief, grondslag stelsel, toerekening ondersteunende diensten, toerekening kosten software en toepassen kortingsregeling) vindt in oktober 2010 separaat besluitvorming plaats. Daarin zijn de aanbevelingen uit het doelmatigheidsonderzoek ook verwerkt.

Reinigingsheffingen

Onder de naam reinigingsheffingen heft Haarlem twee soorten heffingen: de afvalstoffenheffing en het reinigingsrecht.

Reinigingsrecht

Bedrijven zijn zelf verantwoordelijk voor de inzameling van hun afval, zij kunnen voor deze inzameling een contract afsluiten met een afvalinzamelaar (bijvoorbeeld Spaarnelanden). De prijs die voor die particuliere dienstverlening in rekening wordt gebracht is geen belastingheffing. Indien geen contract is aangegaan met een particuliere afvalinzamelaar zijn bedrijven verplicht reinigingsrecht te betalen. Met het heffen van reinigingsrecht voorkomen we dat de kosten van de afvalinzameling van bedrijven ten laste van de afvalstoffenheffing voor huishoudens komen.

In de kadernota 2010 is vastgelegd het reinigingsrecht per 1-1-2012 te beëindigen, mits aan enkele voorwaarden is voldaan. Die voorwaarden hebben betrekking op de aanleg van het collectieve ondergrondse inzamelsysteem in de binnenstad, die tijdig moet zijn afgerond.

Afvalstoffenheffing

Onder de naam afvalstoffenheffing wordt een recht geheven van degene die in de gemeente feitelijk gebruik maakt van een perceel waarvoor de gemeente op grond van de Wet Milieubeheer een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen heeft.

Bij het bepalen van de hoogte van de afvalstoffenheffing houden we rekening met het feit dat op begrotingsbasis de baten niet hoger mogen zijn dan de lasten. Op basis van het coalitieakkoord wordt gestreefd naar een kostendekkendheid van 100%. Eventuele verschillen die gedurende het jaar ontstaan verrekenen we in de tarieven voor latere jaren via de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing. In de begroting voor 2011 is voornamelijk uitgegaan van handhaving van het dekkingspercentage van 95%.

Rioolheffing

De kosten die de gemeente maakt als uitvloeisel van de watertaken kunnen worden verhaald via een zogenaamde rioolheffing. In 2009 is de nieuwe rioolheffing ingevoerd op basis van de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken. De kosten die uit die watertaken voortvloeien (op het gebied van afvalwaterinzameling, afvalwatertransport en afvoer van overtollig regen- en grondwater) zijn berekend in het Gemeentelijke Rioleringsplan 2007-2011 (GRP2) dat door de raad in 2008 is vastgesteld. Voor 2012 wordt een geactualiseerd rioleringsplan voorbereid.

Op basis van het coalitieakkoord wordt gestreefd naar een kostendekkendheid van 100%. De rioolheffing is voor 97% kostendekkendheid. De besluitvorming omtrent het gefaseerd verhogen van de kostendekkendheid naar 100% wensen wij te betrekken bij de uitkomsten van het nieuwe rioleringsplan dat in de loop van 2011 zal worden gepresenteerd.

Daarnaast zal in het najaar een beleidsnotitie worden voorbereid aan de hand waarvan keuzes gemaakt kunnen worden voor een mogelijke andere heffingsmaatstaf die vanaf 2012 kan worden toegepast. De huidige verordening kent als maatstaf een vast bedrag per eigendom, waarbij rekening is gehouden of

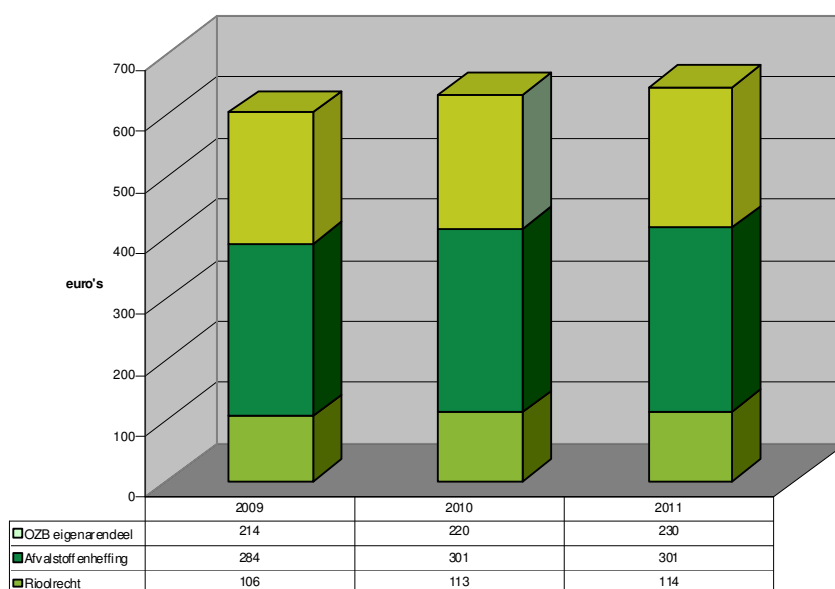
er sprake is van een directe dan wel indirecte aansluiting op de riolering. Bij de afweging van een andere heffingsmaatstaf wordt tevens betrokken wie de belastingplichtige is, de eigenaar, de gebruiker/bewoner of beiden.

3.1.4 Lokale lastendruk

Bij de bepaling van de lokale lastendruk kijken we naar de ontwikkeling van de zogenoemde woninggebonden belastingen. Dit zijn de OZB, de afvalstoffen- en de rioolheffing. In de navolgende tabel geven we inzicht in de opbouw van de lokale lastendruk in Haarlem in 2009, 2010 en 2011. Bij de berekening zijn we uitgegaan van een gemiddelde waarde van een koopwoning in Haarlem, die wordt bewoond door de eigenaar met een meerpersoonshuishouden.

Omdat de ontwikkeling van de lokale lasten is gebaseerd op een gemiddelde, kan de feitelijke lastenontwikkeling voor een individuele burger hiervan afwijken. Dat wordt onder andere bepaald door de feitelijke waarde - en de waardeontwikkeling - van de woning.

Lokale lastendruk voor een gemiddelde woning

In vergelijking met de tarieven van andere 100.000+ gemeenten neemt Haarlem al jaren een bescheiden plaats in. Zo zijn in 2010 burgers in 25 grote gemeenten duurder uit, terwijl men in 11 grote gemeenten goedkoper uit is dan de Haarlemse inwoners.

Realisering van de ombuigingen op het gebied van de woonlasten uit het coalitieakkoord is wel begrensd door het uitgangspunt dat de woonlasten van Haarlem rond het gemiddelde van de grote gemeenten blijft. Het belastingoverzicht grote gemeenten wordt jaarlijks in het voorjaar uitgebracht. Bij de kadernota 2011 zal meer inzichtelijk zijn of de verder geraamde ombuigingen in het kader van de woonlasten voor 2012 e.v. nog passen binnen het uitgangspunt van het gemiddelde van de grote gemeenten.

3.1.5 Kwijtscheldingsbeleid

Een gemeente kan kwijtschelding verlenen aan mensen die niet in staat zijn om hun belasting te voldoen. Hiervoor zijn bij wet bepaalde normen aangegeven. Haarlem hanteert voor de normbedragen een kwijtscheldingspercentage van 100%. Haarlem verleent kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing, de leges woonvergunningen, de leges voor gehandicaptenparkeren en voor 50%

op de hondenbelasting voor zover het de eerste hond betreft. Sinds 2009 wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheid om geautomatiseerd kwijtschelding te verlenen.

3.1.6 Overzicht opbrengst gemeentelijke belastingen en heffingen

(bedragen x €1.000)

<i>Opbrengst belastingen en heffingen</i>	Werkelijke opbrengst Rekening 2009	Raming opbrengst Begroting 2010 ⁵	Raming opbrengst Begroting 2011
Belastingen			
OZB	27.080	27.152	29.520
Roerende woon-en bedrijfsruimtebelasting	-	-	35
Hondenbelasting	466	560	558
Toeristenbelasting	559	549	559
Precariobelasting kabels en leidingen	5.461	4.100 ⁶	4.285
Overige precario	514	814	633
Parkeerbelasting ⁷	6.872	8.766	7.696
RECLAMEBELASTING	250	500	508
Totaal belastingen	41.202	42.441	43.794
Rechten / heffingen			
Rioolheffing	8.405	9.220	9.400
Afvalstoffenheffing	16.899	18.094	18.335
Reinigingsrecht	483	610	575
Leges	2.929	3.093	3.139
Bouwleges	4.964	3.954	4.464
Begraafrechten	897	840	888
Havengelden	385	384	515
Marktgelden	339	397	335
Totaal rechten	35.301	36.592	37.651

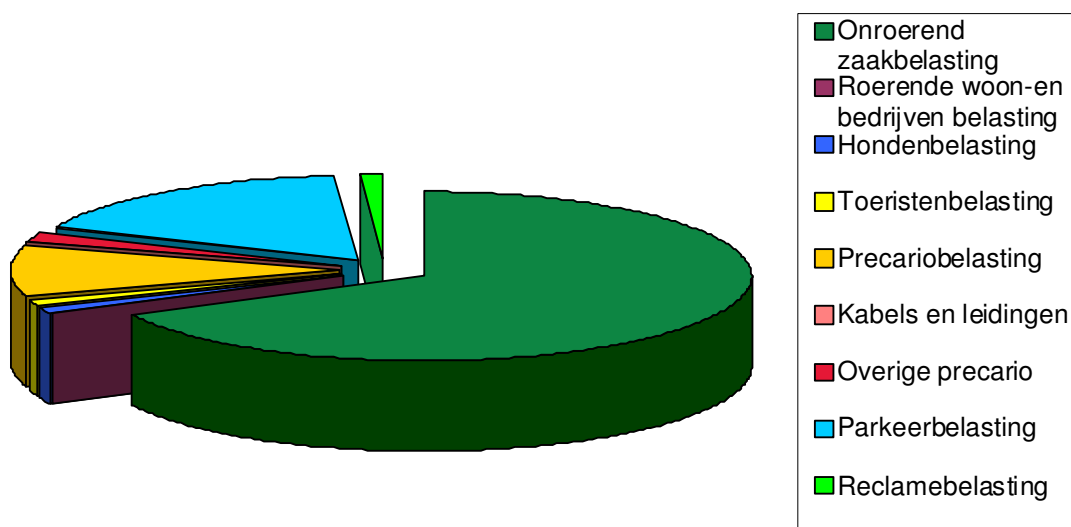
⁵ Op basis van de belastingvoorstellen 2010

⁶ In 2010 was in eerste instantie geen raming meer opgenomen, omdat de mogelijkheid van het heffen van precario op kabels en leidingen zou vervallen. Later is dit via de 1^e Bestuursrapportage alsnog voor 2010 geraamd.

⁷ Exclusief opbrengsten uit parkeergarages en raming aangepast aan uitkomsten van 2^e Bestuursrapportage van 2009.

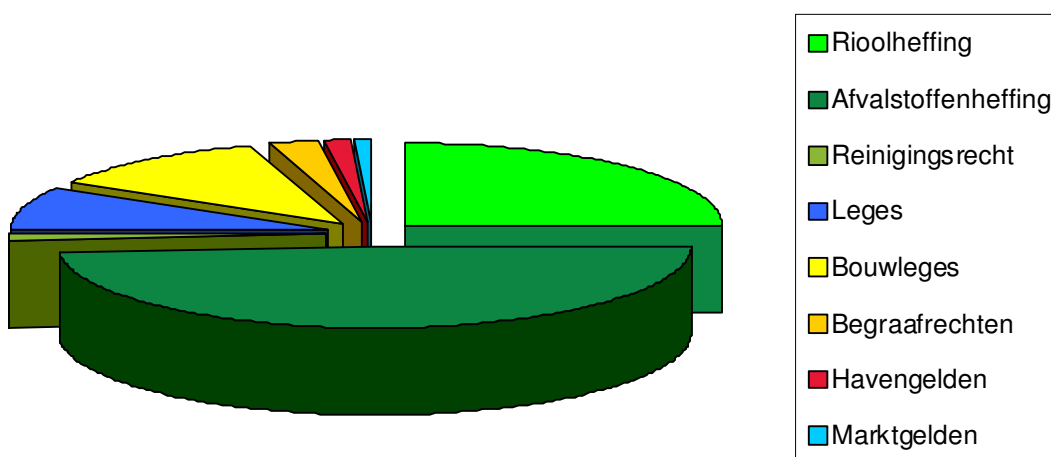
Geraamde belastingsopbrengst 2011

Totale opbrengst € 44 miljoen

Geraamde opbrengsten heffingen 2011

Totale opbrengst € 38 miljoen

De definitief vast te stellen tarieven zullen worden opgenomen in het raadsvoorstel Haarlemse belastingvoorstellen 2011, dat aan de raad ter vaststelling wordt aangeboden in december 2010. Daarin wordt rekening gehouden met de meest actuele gegevens, zoals de inflatie-ontwikkeling. In verband hiermee is als besispunt in de kadernota vastgelegd dat het college is gemachtigd de belastingtarieven van de OZB, hondenbelasting, toeristenbelasting en de precariobelasting evenredig aan te passen, als het inflatiepercentage met minder dan 0,5% afwijkt van de aanname in de begroting.

3.1.7 Kostenonderbouwing heffingen conform model VNG

Voor de kostenonderbouwing van de heffingen hanteert de gemeente het model van de VNG. Met de publicatie van deze gegevens geeft de gemeente inzicht in de opbouw van de heffingen, zowel aan de gemeenteraad als aan de burgers en bedrijven in Haarlem. Zie bijlage 5.7 voor de gedetailleerde kostenonderbouwing.

3.2 Weerstandsvermogen

Deze paragraaf gaat in op de risico's en de beheersing daarvan door de gemeente en op de financiële capaciteit die nodig is om risico's te kunnen opvangen. De paragraaf begint met het risicomanagement en de inventarisatie van de risico's. Daarna volgt informatie over de weerstandscapaciteit in de vorm van de algemene reserve en de ontwikkeling daarvan. De paragraaf eindigt met de beoordeling van de verhouding tussen de risico's en de weerstandscapaciteit: het weerstandsvermogen.

De beleidsuitgangspunten voor de omgang met reserves en voorzieningen heeft de raad in 2008 vastgelegd in de nota *Reserves en voorzieningen* (2008 / 101659). Hierin wordt een samenvatting gegeven van de regelgeving op het gebied van reserves en voorzieningen, waaronder een toelichting op het verschil tussen reserves en voorzieningen en de afspraken voor het instellen en opheffen van reserves en voorzieningen. Een aantal belangrijke aanvullende afspraken binnen Haarlem zijn:

- Een bestemmingsreserve blijft alleen bestaan als het nut en de noodzaak onomstotelijk vast staan. Als dat niet zo is wordt het toegevoegd aan de algemene reserve.
- Bestemmingsreserves worden zoveel mogelijk samengevoegd tot brede bestemmingsreserves
- Van elke reserve ligt vast wat het doel van de reserve is, tot welk begrotingsprogramma het behoort, wat de geraamde besteding is en hoe de reserve wordt gevoed.
- De algemene reserve dient primair als buffer voor risico's en ter egalisatie van rekeninguitkomsten. Afzonderlijke risicovoorzieningen voor deelactiviteiten worden hierdoor overbodig (conform besluitvorming van de raad wordt alleen nog de reserve WWB als afzonderlijke risicoreserve gehandhaafd).

Deze afspraken moeten ertoe leiden dat er niet allerlei 'potjes' ontstaan en blijven bestaan. Alleen als de Raad heeft ingestemd met een bestemmingsreserve kan deze bestaan. Doordat er minder afzonderlijke bestemmingsreserves zijn, wordt nog beter een integrale afweging van beleidsvoornemens bevorderd.

3.2.1 Risico's

Risicomanagement

Haarlem heeft zoals iedere organisatie te maken met risico's en deze doen zich voor op allerlei terreinen. Omdat risico's de mogelijkheden van de gemeente beïnvloeden, moet hier inzicht in zijn. Voor de belangrijkste risico's dienen passende beheersmaatregelen te worden getroffen. Om de financiële gevolgen die samenhangen met deze risico's te kunnen opvangen, is er een weerstandscapaciteit in de vorm van de algemene reserve. Om te kunnen bepalen hoe groot deze moet zijn, is de waarde van de risico's ingeschat. Dit gebeurt door middel van risicomanagement, met als doel het verminderen van de kans op en het effect van de onderkende risico's.

Bij risicomanagement hoort ook dat de organisatie zich er bewust van is, dat de oorzaken van veel schades hun bron vinden in de organisatie zelf of in haar directe omgeving. Vaak kunnen risico's al met een geringe inspanning (beter) beheersbaar of vermijdbaar worden gemaakt. Het gebruiken van risicomanagement binnen de organisatie moet leiden tot de ontwikkeling van een volledig inzicht van alle risico's en een inschatting van de hierbij behorende waardering. Voor de begroting 2011 zijn ook alle projectrisico's meegenomen bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Risicoinventarisatie en risicosimulatie

Om de risico's van de gemeente in kaart te brengen, is een risicoinventarisatie opgesteld. De risico's worden gewaardeerd op waarde en kans van voordoen. Op basis van de risico inventarisatie wordt een risicosimulatie uitgevoerd. Deze simulatie laat op basis van de risico's zien, hoeveel weerstandscapaciteit er nodig is. Omdat het niet waarschijnlijk is dat alle risico's zich in hetzelfde jaar

voordoen wordt een simulatie gedaan die het vermogen berekent dat benodigd is om met 90%⁸ zekerheid de risico's voldoende af te dekken.

In het onderstaande overzicht staan de tien risico's die de hoogste bijdrage leveren aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Het is belangrijk om te realiseren dat een risico geen zekerheid is, maar een kans van voordoen (hoe klein of groot ook) waar, voor zover mogelijk, passende beheersingsmaatregelen zijn getroffen.

Risico	Kans	Gevolg	Inschatting benodigde capaciteit
Rijksbezuinigingen, zoals taakmutaties of bijstellingen van de uitkering van het gemeentefonds of doeluitkering, leiden tot lagere inkomsten voor de gemeente. Wanneer deze niet tijdig kunnen worden opgevangen kunnen ze tot begrotingstekorten leiden.	75%	Max € 7 mln	ca. € 3,9 mln
De taakstellingen uit de meerjarenraming en de ombuigingen uit het coalitieakkoord worden niet volgens planning gerealiseerd. Dit kan leiden tot een begrotingstekort.	75%	Max. € 5 mln	ca. € 2,8 mln
Nadelige resultaten van verbonden partijen (zie paragraaf Verbonden Partijen in deze begroting voor een overzicht) kunnen leiden tot extra bijdragen van de gemeente.	70%	Max € 5 mln	ca. € 2,6 mln
In 2009 is de eindafrekening van het Grote Stedenbeleid gedaan. Bij de jaarrekening zijn er door de accountant diverse onzekerheden aangemerkt. Indien deze onzekerheden niet kunnen worden weggenomen bestaat er een mogelijkheid dat door de gemeente ontvangen voorschotten (deels) moeten worden terugbetaald.	50%	Max € 5 mln	ca. € 1,8 mln
De gemeente heeft het beroep door Nuon tegen precarioheffing op kabels en leidingen gewonnen, het is afwachten of Nuon in cassatie gaat.	10%	Max € 20 mln	ca. € 1,5 mln
Een rentestijging op geldleningen kan leiden tot hogere dan begrote rentelasten.	50%	Max € 3 mln	ca. € 1,5 mln
Nadelige resultaten van gesubsidieerde instellingen kunnen leiden tot extra bijdragen van de gemeente	90%	Max € 1,5 mln	ca. € 1,0 mln
Als het natuurlijk verloop van het personeel van de gemeente minder is dan verwacht, kan dit leiden tot het niet kunnen realiseren van de reductie van de overheadformatie binnen de gestelde planning van de meerjarenraming.	50%	Max € 2 mln	ca. € 1,0 mln
Het nog lopende beroep door PWN tegen de precarioheffing op kabels en leidingen kan leiden tot terugbetaling over de jaren 2005-2007. Voor een deel van dit risico is een voorziening getroffen, echter niet voor het gehele bedrag. Er resteert een risico van € 1 miljoen.	75%	Max € 1 mln	ca. € 0,7 mln
Calamiteiten kunnen leiden tot hoge, niet begrote kosten. Hieronder vallen alle grotere, onvoorspelbare rampen, zoals trein- en vliegtuigongelukken.	10%	Max € 10 mln	ca. € 0,7 mln
Subtotaal 10 risico's met grootste benodigde weerstandscapaciteit		Max. € 59,5 mln	ca. 17,6 mln
Overige geïdentificeerde risico's		Max. € 16,7 mln	
Subtotaal bedrijfsvoeringsrisico's		Max € 76,2 mln	ca. € 21,3 mln
Subtotaal Projectrisico's		Max € 33,7 mln	ca. € 10,5 mln
Totaal benodigde weerstandscapaciteit alle risico's		Max € 109,9 mln	ca. € 31,8 mln

Op grond van de inventarisatie en de simulatie is een weerstandscapaciteit nodig van tenminste € 21,3 miljoen voor de bedrijfsvoeringsrisico's, om met 90% zekerheid te kunnen zeggen dat de gevolgen kunnen worden opgevangen.

⁸ Het zekerheidspercentage van 90% is algemeen geaccepteerd en een veel gebruikt uitgangspunt bij de beoordeling van het weerstandsvermogen. Afwijking van dit percentage is mogelijk.

In 2010 is de inventarisatie van projectrisico's afgerond. Voorbeelden van projectrisico's zijn vertraging van het project, relaties met externe partijen, marktontwikkeling, subsidies, bijdragen van derden, enzovoorts. Op basis van dezelfde systematiek als voor de bedrijfsvoeringsrisico's is een berekening gemaakt van de benodigde weerstandscapaciteit voor de projectrisico's voor 2011. Deze komt uit op een bedrag van € 10,5 miljoen. De benodigde weerstandscapaciteit voor alle geïnventariseerde risico's voor 2011 komt uit op circa € 31,8 miljoen.

3.2.2 Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen die de gemeente heeft om risico's op te vangen. Haarlem hanteert alleen de algemene reserve als weerstandscapaciteit en niet de bestemmingsreserves, stille reserves, onbenutte belastingcapaciteit, bezuinigingsmogelijkheden en de post onvoorzien. Bestemmingsreserves hebben namelijk in de meeste gevallen reeds een bestemming en zijn vanuit dat oogpunt niet (op korte termijn) vrijelijk beschikbaar, evenmin als stille reserves. Onbenutte belastingcapaciteit is veelal niet in het lopende begrotingsjaar te realiseren, net zo min als substantiële bezuinigingsmogelijkheden. De post onvoorzien is ten opzichte van de algemene reserve slechts een klein bedrag.

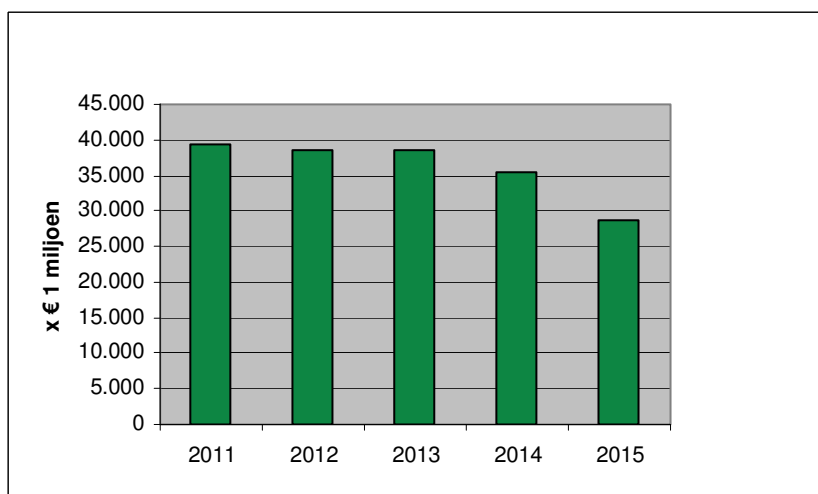
Algemene reserve

In het coalitieakkoord is expliciet opgenomen dat de algemene reserve van de gemeente moet toenemen. In het financiële meerjarenbeeld zoals elders in deze begroting is opgenomen staat de volgende ontwikkeling van de algemene reserve (in enge zin).

Omschrijving	Budgettair effect (bedragen x € 1.000; v (-) is positief; n is nadelig)				
	2011	2012	2013	2014	2015
Stand algemene reserve per 1-1	-41.423 v	-39.247 v	-38.630 v	-38.445 v	-35.380 v
Budgetoverheveling (zie Bestuursrapportage 2009-2)	39 n				
Begrotingssaldi 2011-2015 (na raadsbesluit begroting 2011)	2.137 n	617 n	185 n	3.065 n	6.704 n
Stand algemene reserve per 31-12	-39.247 v	-38.630 v	-38.445 v	-35.380 v	-28.676 v

Volgens de meerjarenbegroting daalt de algemene reserve tot € 28,7 miljoen eind 2015.

Stand algemene reserve per 31-12

Overige algemene reserves

De overige algemene reserves bestaan uit de reserve grondexploitatie en de beleggingsreserves. Per 31 december 2011 is de stand van de algemene reserve grondexploitatie naar verwachting € 0,1 miljoen. Zie voor een toelichting de paragraaf Grond- en vastgoedbeleid in deze begroting, waarin wordt toegelicht hoe de reserve zich ontwikkelt.

Totaal van de algemene reserves

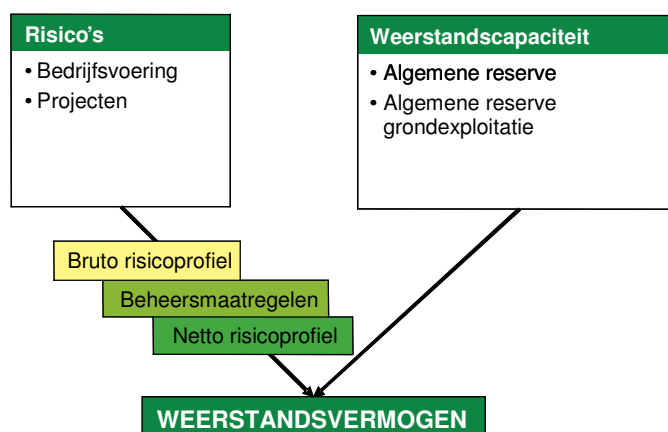
De totale algemene reservepositie van Haarlem is de optelsom van de algemene reserve in en de overige algemene reserves (bestaande uit de algemene reserve grondexploitaties en de beleggingsreserves).

(bedragen x €1.000)

Totaal algemene reserves per einde van het jaar	2011	2012	2013	2014	2015
Algemene reserve	39,2	38,6	38,4	35,4	28,7
Algemene reserve grondexploitaties	0,1	0,1	2,2	5,4	5,4
Totaal	39,3	38,7	40,6	40,8	34,1

3.2.3 Beoordeling weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en alle risico's waartegen geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot onze financiële positie. Dit verband is in onderstaande figuur schematisch weergegeven.

Relatie weerstandscapaciteit en risico's

Het is van belang te weten of er sprake is van een toereikend weerstandsvermogen. Als het risicoprofiel bekend is, kan de relatie leggen tussen de financieel gekwantificeerde risico's (en de daarvoor benodigde weerstandscapaciteit) en de daadwerkelijk beschikbare weerstandscapaciteit worden gelegd. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen, moeten vastgesteld worden welke ratio Haarlem nastreeft. Hiertoe wordt de volgende waarderingstabel⁹ gebruikt.

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	Groter dan 2,0	Uitstekend
B	Tussen 1,4 en 2,0	Ruim voldoende
C	Tussen 1,0 en 1,4	Voldoende
D	Tussen 0,8 en 1,0	Matig
E	Tussen 0,6 en 0,8	Onvoldoende
F	Kleiner dan 0,6	Ruim onvoldoende

Relatie benodigde en aanwezige weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening is de ratio weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{39,2}{31,8} = 1,23$$

De ratio van 1,23 valt binnen de categorie C zoals vermeld in de tabel ratio's weerstandsvermogen met als classificatie "Voldoende". Om binnen de categorie C "Voldoende" te blijven vallen (met een ratio tussen 1,0 en 1,4) zal, op basis van de nu bekende benodigde weerstandscapaciteit, de algemene reserve een omvang moeten hebben tussen de € 31,8 miljoen en € 44,5 miljoen.

Het college streeft naar een gezonde financiële positie. Haarlem zal in de komende jaren krachtig reageren op de omvangrijke bezuinigingen die vanuit het rijk op ons afkomen. Dit betekent dat er fors bezuinigd zal gaan worden in de komende jaren. Daarnaast zal de vaste schuldenlast actief verminderd gaan worden waardoor de solvabiliteit zal stijgen. In paragraaf 3.4 Financiering wordt hier nader op ingegaan.

Vanwege de bezuinigingen die op ons afkomen is het belangrijk om voldoende weerstandsvermogen te hebben, zodat tegenvallers op korte termijn kunnen worden opgevangen, alvorens deze met maatregelen op iets langere termijn en structureel te kunnen verwerken.

⁹ Deze normeringssystematiek voor het weerstandsvermogen is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement in samenwerking met de Universiteit Twente.

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.3.1 Onderhoud kapitaalgoederen

De openbare ruimte is de woonkamer van iedereen. Als die goed onderhouden wordt draagt dit in belangrijke mate bij aan een aantrekkelijk leefklimaat van de stad. Alhoewel we bezig zijn met een inhaalslag, kent Haarlem nog steeds een achterstand in het onderhoud van de kapitaalgoederen. Het gaat hierbij om wegen, bruggen, pleinen, vaarwegen, kademuuren, openbare verlichting, groenvoorzieningen, verkeerslichten, scholen en sportvoorzieningen. Het inlopen van de onderhoudsachterstand strekt zich over vele jaren uit.

3.3.2. Onderhoudsniveau openbare ruimte

In 2010 is onderzocht of het gelukt is om het achterstallig onderhoud in te lopen. Ook is gekeken of het beschikbare geld voldoende is om het onderhoud uit te voeren. Het blijkt dat het benodigde bedrag om de achterstand in onderhoud in te lopen is verminderd van € 83 in 2007 naar € 64 miljoen begin 2010. In de komende jaren wordt verder gewerkt aan het inlopen van de achterstanden, maar vanwege de forse bezuinigingen van het rijk op de gemeenten zal het tempo moeten worden verlaagd. Daarbij zal er met goed beheer voor worden gezorgd dat, ondanks de beperktere middelen, er geen nieuwe achterstanden ontstaan.

Voor het normale onderhoud is € 36 miljoen per jaar beschikbaar en dat is voldoende voor het uitvoeren van onderhoud op het normniveau zoals dat in 2007 is vastgesteld. De afgelopen jaren zijn echter de hogere kosten vanwege een groter areaal en vanwege inflatie binnen dit budget opgevangen. Omdat we de komende jaren als gemeente flink moet bezuinigen, zal worden nagegaan of en waar het normniveau naar beneden kan worden bijgesteld. Dat betekent dat het normniveau kan verschillen vanwege verschillen in gebruik en locatie. In 2011 zal dit in een voorstel over beheer en onderhoud openbare ruimte aan de raad worden voorgelegd.

De kapitaalgoederen zijn onderverdeeld in een aantal categorieën. In het vervolg van deze paragraaf wordt per categorie aangegeven het beleidskader, de voor 2011 voorgenomen grotere werken en activiteiten en de beschikbare financiën. Dagelijks en regulier onderhoud worden betaald uit de begroting. Vervangingen worden in 2011 deels betaald uit het investeringsplan en deels uit de begroting.

3.3.3. Bovengrondse infrastructuur

De bovengrondse infrastructuur bestaat uit wegen, straten, pleinen, verkeersregelininstallaties, beweegbare afzetpalen, viaducten, bruggen, tunnels, duikers, oevervoorzieningen, openbare verlichting etc.

Verhardingen (wegen, straten, pleinen)

Diverse grotere projecten zullen in 2011 worden afgerond. Het gaat onder meer om de Albert Schweitzerlaan en de Bakenessergracht en Spaarndamseweg fase 1 waarbij volgend op het vervangen van het riool, tevens walmuur, bestrating en verlichting zullen worden vernieuwd. Ook bestrating en verlichting van het Garenkokerskwartier, Verspronckweg (noordelijk deel), Kampervest en Schalkwijkerstraat zijn dan vervangen. Er wordt voortgegaan met de vernieuwing van de openbare ruimte in Europawijk-Zuid in samenwerking met de corporaties. De metamorfose van Stationsplein zal in de loop van 2011 worden voltooid.

Het beschikbare budget voor het vervangings- en vernieuwingprogramma bestrating en wegen, straten en pleinen bedraagt in 2011 € 3,0 miljoen. Het budget voor groot onderhoud aan wegen, straten en pleinen bedraagt € 7,2 miljoen.

Bruggen

In 2011 worden de Schalkwijkerfietsbrug, Zuiderfietsbrug, Zuidervoetbrug en Boerhaavebrug vervangen vanuit het vervangingsprogramma bruggen. Het beschikbare investeringsbudget voor het vervangingsprogramma bedraagt in 2010 € 1,1 miljoen.

In het kader van groot onderhoud wordt de Schouwbroekerbrug gerenoveerd. Het onderhoudsbudget voor groot onderhoud bedraagt € 0,4 miljoen.

In het investeringsplan is voor de Prinsenbrug in 2011 een bedrag voorzien van € 2,0 miljoen.

Wegens het niet doorgaan van de Centrale Afstandsbediening Bruggen zullen in 2011 en 2012 diverse werkzaamheden op en rondom de beweegbare bruggen worden uitgevoerd. Elektrische installaties worden vervangen, de Schouwbroekerbrug zal van afstand worden bediend vanaf de Buitenrustbruggen en de bestaande wachthuisjes bij de Melkbrug, Langebrug en Catherijnebrug worden opgeknapt. Hiervoor is een apart investeringsbudget beschikbaar.

Oevervoorzieningen

Het beschikbare investeringsbudget voor het vervangings- en vernieuwingprogramma walmuren en oevers bedraagt in 2011 ruim € 1,1 miljoen. Het groot onderhoudsbudget voor oevervoorzieningen bedraagt in 2011 € 1,2 miljoen. Deze middelen worden aangewend voor vervanging van een kademuur aan de Bakenessergracht, groot onderhoud aan diverse walmuren en vervanging van oeverconstructies aan o.a. Jan Gijzenvaart, Kloppersingel, Noorder Emmakade en Molenplas.

Openbare verlichting

Basis voor de vervanging vormt het plan voor de openbare verlichting dat in 2007 is vastgesteld. In het straatbeeld verschijnen steeds meer nieuwe lichtmasten. De vervanging wordt uitgerold bij de grote herinrichtingswerken. Hiernaast lopen er ook vervangingsprogramma's voor verouderde armaturen waarbij nieuwe energiezuinige LED-techniek wordt ingevoerd, met een veel langere levensduur.

Het beschikbare budget voor het vervangings- en vernieuwingprogramma openbare verlichting bedraagt in 2011 bijna € 0,4 miljoen. Het onderhoudsbudget voor groot onderhoud bedraagt in 2011 € 2,2 miljoen. Met deze investeringen wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan het realiseren van Haarlem Klimaatneutraal.

Verkeerregelininstallaties

Voor het op normniveau brengen en adequaat onderhoud plegen van de verkeerregelininstallaties is een budget beschikbaar van € 0,7 miljoen. Voor 2011 staan vijf regelininstallaties opgenomen ter vervanging. Voorts worden, als onderdeel van herinrichtingprojecten, nog vijf verkeerregelininstallaties vervangen of aangelegd. Bij vervangingswerkzaamheden is het toepassen van ledlampen in plaats van verouderde armaturen de standaard. Onderdeel van het onderhoud is een jaarlijkse inspectie van elke verkeersregelininstallatie en het schilderen van een deel van de masten.

3.3.4. Ondergrondse infrastructuur

De gemeentelijke ondergrondse infrastructuur bestaat voornamelijk uit het riolerings- en drainagestelsel. Het rioleringsstelsel zorgt voor een adequate afvoer van het afvalwater en hemelwater. Het Haarlemse rioleringsstelsel is voor 97% gemengd. Dit betekent dat het afstromend en vrijwel schone hemelwater tezamen met het vieze afvalwater van huishoudens en bedrijven door een leidingstelsel naar de rioolwaterzuivering getransporteerd wordt. Kenmerk van een gemengd stelsel is dat bij hevige regenval niet al het vuilwater door het stelsel kan worden afgevoerd en via zogenaamde overstorten op het open water (singels en grachten) geloosd wordt. Om de vuilemissie van de overstorten op het oppervlaktewater te verminderen investeert de gemeente waar mogelijk in de ombouw van het gemengde stelsel naar een (verbeterd) gescheiden stelsel. Dat betekent dat het vrijwel schone hemelwater van het gemengde stelsel wordt afgekoppeld en via een apart buizenstelsel naar het oppervlaktewater wordt geleid. Dit gebeurt de komende jaren in Schalkwijk en Delftwijk. In delen van de stad waar afkoppelen niet mogelijk is, bouwt de gemeente zogenaamde bergbezinkbassins. Deze voorzieningen dienen als bufferopslag, waarin het vuil bezinkt. Voor bovengenoemde maatregelen (afkoppelen en bergbezinkbassins) heeft de gemeente voor 2011 € 6,0 miljoen beschikbaar. Voor de vervanging van riolering heeft de gemeente in 2011 € 4,9 miljoen beschikbaar.

In het kader van de zorgplicht voor het grondwater beschikt de gemeente over een uitgebreid drainagestelsel dat moet zorgen voor een goede ontwatering van de openbare ruimte. Daarnaast heeft de gemeente een uitgebreid netwerk aan peilbuizen voor het monitoren van de grondwaterstanden in de stad.

3.3.5. Waterwegen

Haarlem en het hoogheemraadschap van Rijnland hebben in de periode 2005 - 2007 het Spaarne en de belangrijke grachten en singels gebaggerd (fase 1). Beide partijen zullen in 2011 de resterende wateren in Haarlem op diepte brengen (fase 2). Hiervoor heeft de gemeente een budget van € 3 miljoen gereserveerd. Hierna wordt dit onderhoud aan Rijnland overgedragen. Het op diepte brengen van de waterwegen is nodig voor het vaarwegverkeer, de doorstroming, de waterecologie en de waterkwaliteit. Uitbreiding van het areaal aan oppervlaktewater in de stad is nodig voor een adequate opvang en afvoer van het hemelwater. Hierdoor vermindert de kans op wateroverlast als gevolg van de toename aan verharding (stedelijke verdichting) en intensievere regenbuien (klimaatverandering). Door het graven van nieuw water en nieuwe waterverbindingen wordt ook de doorstroming van het bestaande waternetwerk verbeterd. In 2011 wordt gewerkt aan de voorbereiding en realisatie van nieuwe waterverbindingen in de Waarderpolder, Schalkwijk en Haarlem Oost (Reinaldapark) en Haarlem Noord (Schoterbos).

Naast voldoende afvoerend en bergend vermogen van het oppervlaktewater, streeft de gemeente naar betere voorzieningen voor de beroeps- en pleziervaart. Het Spaarne is hoofdvaarroute voor de beroepsvaart, charterboten, rondvaarboten en plaatselijke en op doorvaart zijnde pleziervaartuigen. Het Plan van Aanpak Watertoerisme (zie deel II, programma 6) zet in op concrete maatregelen in en rond het Spaarne ter facilitering van al deze gebruikers van het water. Verder investeert de gemeente de komende jaren in het realiseren van standaard afmeervoorzieningen voor pleziervaartuigen in de singels en grachten.

3.3.6. Groenvoorzieningen en straatmeubilair

Groenprojecten worden zoveel mogelijk tegelijk met de (grote) infrastructurele projecten uitgevoerd als herprofilering aan de orde is (het zogenoemde 'werk met werk maken'). Het gaat hier voornamelijk om renovatie van de stedelijke bomenstructuur, zoals opgenomen in het Bomenbeleidsplan uit 2010.

Twee langjarige groenprojecten zijn het Reinaldapark en de Haarlemmerhout. De renovatie van het Reinaldapark zal in 2014 zijn afgerond. Er is vanwege gebruik en ecologie gekozen voor een gefaseerde aanpak die tevens gelijke tred houdt met het beschikbaar komen van geld. In de beheervisie voor de Haarlemmerhout zijn de ambities voor het stadsbos geformuleerd en met het beheerplan uit 2010 wordt het achterstallig onderhoud van het stadsbos aangepakt. Tevens is hiermee een fundament gelegd voor het beheer van de Hout in de komende decennia.

Als gevolg van bezuinigingen en taakstellingen staan zowel nieuwe projecten als beheer en onderhoud van het groen onder druk. In 2011 is voor vervanging en vernieuwing een budget beschikbaar van € 0,45 miljoen. Voor het programma renovatie grootschalig groen (parken) is een investeringsbudget van € 1 miljoen beschikbaar. Voor straatmeubilair is een groot onderhoudsbudget beschikbaar van € 0,44 miljoen.

3.3.7. Openbare speelgelegenheden

In 2011 legt het college aan de raad een Speelruimteplan voor. Dit plan bevat aanbevelingen voor het optimaliseren van de speelplekken en de informele speelruimte in de wijken. In de Poelpolder zal in 2011 een 'Speeldernis', dit is een avontuurlijke en groene speelgelegenheid, worden gerealiseerd. Er is voor het vervangingsprogramma in 2011 € 0,25 miljoen gereserveerd in het investeringsplan. Voor het groot onderhoud is in 2011 € 0,41 miljoen beschikbaar.

3.3.8. Investerings en onderhoud schoolgebouwen

De investeringen die noodzakelijk zijn voor (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding van schoolgebouwen als gevolg van een toename van het aantal leerlingen en van onderwijskundige ontwikkelingen zijn opgenomen in het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (SHO). Het plan is

gebaseerd op de wettelijke teldatum, de leerlingenprognoses, het noodzakelijke bruto-vloeroppervlak en het aanwezige bruto-vloer oppervlak van scholen, de landelijke trend en aanverwante ontwikkelingen zoals kinderopvang en het peuterspeelzaalwerk. In 2011 wordt het plan geëvalueerd en worden de uitkomsten daarvan vastgelegd in een Uitvoeringsplan SHO en verwerkt in het gemeentelijk investeringsplan.

Op grond van onderwijswetgeving is een schoolbestuur als juridisch eigenaar van een schoolgebouw verplicht het gebouw te beheren, exploiteren en onderhouden. Voor het bekostigen van deze activiteiten ontvangt het schoolbestuur een lumpsumbekostiging van het rijk. Voor het grootonderhoud aan de schoolgebouwen, ook wel aangeduid als het onderhoud aan de buitenkant van het gebouw, kan het schoolbestuur voor het primair onderwijs een gemeentelijke vergoeding aanvragen. Een aanvraag in grootschalig onderhoud wordt getoetst aan de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Haarlem uit 2009.

De besturen van het voortgezet onderwijs kunnen sinds de wetwijziging van 1 januari 2006 geen aanspraak meer maken op deze gemeentelijke onderhoudsmiddelen. Zij ontvangen rechtstreeks van het rijk middelen om hun schoolgebouw(en) te onderhouden.

De middelen die de gemeente op grond van de verordening beschikbaar stelt zijn onderbouwd door een meerjarenonderhoudsplan. In dit meerjarenonderhoudsplan zijn alle onderhoudsactiviteiten opgenomen waarbij per onderhoudsactiviteit is weergegeven de bouwkundige en technische staat van het te onderhouden object.

Voor het groot onderhoud is voor de jaren 2008 – 2017 een bedrag van € 3 miljoen noodzakelijk. Dit bedrag is omgerekend naar een bedrag van € 0,3 miljoen per jaar, dat structureel in de begroting is opgenomen. Het bedrag van € 3 ton is het gemiddelde van de 10 jaren waarbij geen rekening is gehouden met het meerjarenonderhoudsrapport. Dit betekent dat over- en onderschijdingen plaats kunnen vinden.

Investerings en onderhoud sportaccommodaties

In 2010 wordt het Strategisch Huisvesting Plan Sport opgesteld, dat vanaf 2011 richtinggevend zal zijn voor planning, exploitatie en onderhoud van de sportaccommodaties.

In 2011 wordt de toplaag van het kunstgrasveld van het voormalige HFC Haarlem terrein vervangen ten behoeve van de nieuwe fusieclub Haarlem/Kennemerland. Daarnaast worden investeringen gedaan in de (kunst)grasvelden van HFC en DSS en DIO/Young boys. Verder wordt achterstallig onderhoud aan kleedaccommodaties en sportvelden aangepakt en wordt de herinrichting van Alliance '22 afgerond. De totale investeringen bedragen in 2011 € 2,8 miljoen.

3.4 Financiering

3.4.1 Kaders en werkwijze

De uitgaven en inkomsten van de gemeente lopen niet synchroon in de tijd. De gemeente leent soms geld om tijdig betalingen te kunnen verrichten en soms heeft ze (tijdelijk) overtollige liquide middelen. De gemeentelijke treasuryfunctie voert centrale financiële taken uit binnen de kaders van de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido) en het gemeentelijke treasurystatuut. Alle geldstromen van de gemeente lopen via de centrale treasuryfunctie. Deze werkwijze zorgt ervoor dat de gemeentelijke rentelasten zo laag mogelijk blijven.

De gemeente hanteert een systeem van centrale financiering. In dit systeem bestaat er geen direct verband tussen een bepaalde investering en het aantrekken van financieringsmiddelen. Alle rentebaten en rentelasten worden verzameld en daarna toegerekend aan de gemeentelijke producten op basis van de zogenoemde omslagrente. Voor de begroting 2011 is het rentepercentage 5 %.

3.4.2 Rentebeeld 2011

Korte rente

In juni en juli 2010 zijn de geldmarkttarieven snel opgelopen. Een van de oorzaken voor deze stijging is het afgenomen vertrouwen tussen banken. Mogelijk dat de beoordeling van de soliditeit van de grote Europese banken (de zogenoemde systeembanken, die essentieel zijn voor de werking van de geld- en kapitaalmarkt) dit verbetert. Kleinere banken worden niet aan deze zogenoemde stresstest onderworpen, terwijl zich daar juist wel de meeste problemen voordoen in Europa. Voor deze kleinere banken bestaat geen plan op Europese schaal om hun soliditeit te verbeteren, waardoor het vertrouwen onvoldoende kan blijven en deze banken afhankelijk blijven van steun van de Europese Centrale Bank (ECB).

De verwachting is dat de ECB voorlopig door blijft gaan met het verstrekken van liquiditeiten aan banken die niet op eigen kracht hun liquiditeitsbehoefte kunnen veiligstellen. Hierdoor blijft er sprake van een overschot op de geldmarkt, waardoor de rente laag blijft. Dat maakt het onwaarschijnlijk dat de geldmarkttarieven de komende periode boven de herfinancieringsrente van 1% zullen uitkomen.

De herfinancieringsrente is het tarief waartegen banken bij de ECB kunnen lenen. Wij verwachten dat de ECB ten minste tot ver in 2011 de herfinancieringsrente ongewijzigd zal laten, omdat de economische groeivoorzichten zeer gematigd zijn en de inflatie erg laag blijft. De gemiddelde verwachting van de banken is dat eind 2011 de rente voor korte leningen (3 maanden) ongeveer 1,5% is.

Lange rente

Door de onzekerheid op de financiële markten zoeken beleggers bescherming in veilig geachte staatsobligaties zoals die uit Nederland. Hierdoor is de rente op Nederlandse 10-jarige staatsobligaties gedaald naar een historisch laag niveau van minder dan 3,0%.

Het ligt niet in de verwachting dat de lange rente in een tegenreactie sterk zal oplopen. Overheden hebben weliswaar een omvangrijke financieringsbehoefte en er komt veel nieuw aanbod van staatsobligaties naar de markt. Maar dit kan gemakkelijk opgenomen worden door de gestegen vraag naar staatsobligaties als gevolg van de toegenomen (en aanhoudende) onzekerheid, zodat de rente laag blijft. En waar binnen de Eurozone de vraag tekortschiet en de rente dreigt op te lopen, daar komt de ECB te hulp.

Pas wanneer de particuliere kredietbehoefte sterk aantrekt en gaat concurreren met de financieringsbehoefte van overheden, zal de lange rente kunnen gaan stijgen. Voorlopig ziet het daar

niet naar uit, omdat de omvangrijke bezuinigingsmaatregelen in alle Europese landen de economische groei zullen drukken. Niet alleen door geringere overheidsuitgaven, maar ook door lastenverhogingen voor bedrijven en consumenten die het vertrouwen en de koopbereidheid aantasten. Ten slotte fungeren de laag blijvende ECB-tarieven als een stevig anker voor een lage lange rente. De gemiddelde verwachting van de banken voor eind 2011 geeft voor de lange rente, gemeten naar het tarief van 10 jaar fixe, een niveau van 4 % aan.

3.4.3 Regelgeving t.a.v. risicobeheer

Bij het risicobeheer op de gemeentelijke financiering maken we onderscheid in *kortlopende financiering* en *langlopende financiering*. Kortlopende financiering (ook wel vlottende schuld genoemd) heeft betrekking op leningen met een looptijd korter dan één jaar. Leningen met een looptijd langer dan één jaar vallen onder de langlopende financiering.

Renterisico op korte financiering (kasgeldlimiet)

Het renterisico op kortlopende financiering wordt beperkt door de kasgeldlimiet. De totale omvang van de kortlopende schuld mag maximaal 8,5% bedragen van het begrotingstotaal. De kasgeldlimiet voor 2011 bedraagt voor Haarlem € 37 miljoen. De gemeente mag gemiddeld per kwartaal geen grotere korte schuld hebben dan deze kasgeldlimiet.

Renterisico langlopende financiering (renterisiconorm)

De maximaal toegestane omvang van langlopende financiering is gekoppeld aan de renterisiconorm. De renterisiconorm geeft het maximale geleende bedrag aan dat per jaar onderhevig mag zijn aan rentewijzigingen. De renterisiconorm bevordert de spreiding van de afloop van de kapitaalmarktleningen en daarmee de renterisico's over de jaren. De renterisiconorm bedraagt 20% van het begrotingstotaal. Voor het jaar 2011 bedraagt de renterisiconorm bij een begrotingsomvang van € 436 miljoen € 87 miljoen.

3.4.4 Financieringsrisico's Haarlem

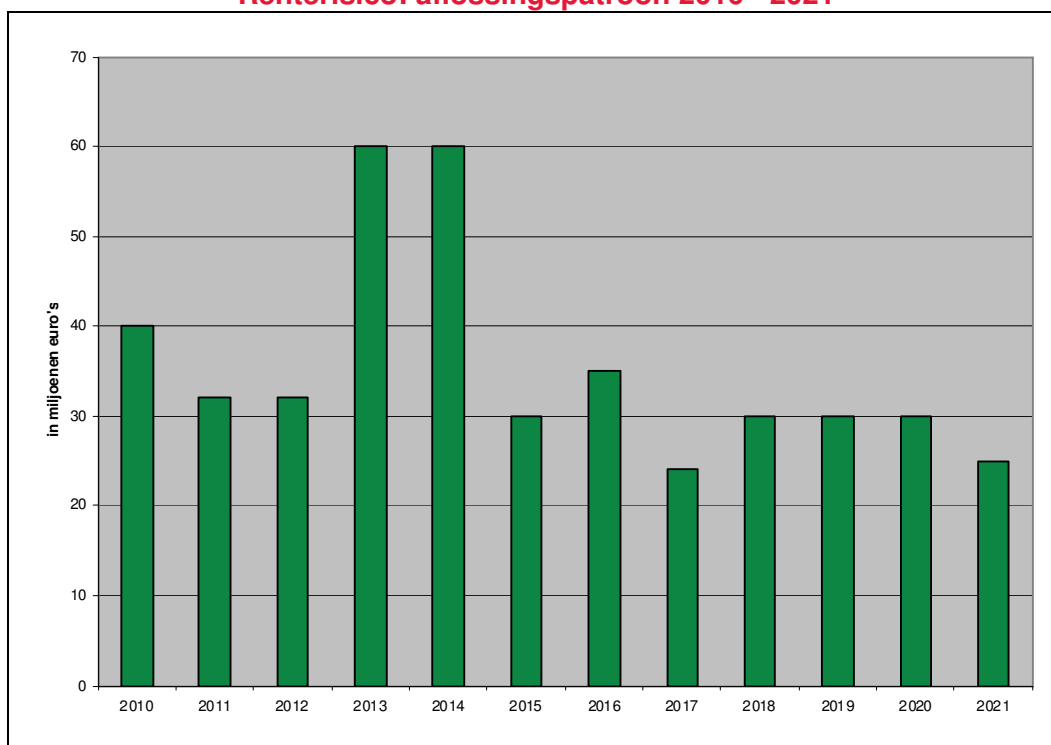
Renterisico lange financiering

Haarlem kent de komende jaren de afronding van een aantal grootschalige investeringen in o.a. onderwijshuisvesting, centrale huisvesting van de gemeente en infrastructurele werken.

Hiernaast heeft de bestaande leningenportefeuille een gelijkmatig aflossingspatroon van circa € 30 miljoen per jaar. De aflossingspiek in de jaren 2013 en 2014 wordt verklaard door de aflossing van in 2009 aangetrokken geldleningen met een relatief korte looptijd looptijd van 4 en 5 jaar. Dit in verband met de gunstige renteniveaus van deze kortlopende leningen en de behoefte aan extra financieringsmiddelen.

De renterisico's in de leningenportefeuille worden verder beheerst door een gelijkmatige spreiding van de aflossingen in de komende jaren. Bij het aantrekken van de leningen in 2009 is met dit patroon rekening gehouden. Door het gespreid aflossen van leningen in de jaren 2018 – 2021 blijft het gelijkmatige aflossingspatroon van globaal € 30 miljoen per jaar behouden.

Renterisico: aflossingspatroon 2010 - 2021

In de wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido) is vastgelegd welk bedrag een gemeente per jaar maximaal aan leningen mag aflossen. Dit maximum is gebaseerd op de totale uitgaven van de gemeente en bedraagt 20% daarvan. Voor Haarlem betekent bijvoorbeeld dat in 2011 de gemeente niet meer dan € 88 miljoen aan leningen mag aflossen (20% van de totale uitgaven van € 436 miljoen). Aan deze norm voldoet Haarlem zonder problemen; voor 2011 zijn de aflossingen aanzienlijk lager, namelijk € 32 miljoen. Ook in de andere jaren is deze norm geen probleem. Zoals al aangegeven stuurt Haarlem bewust op het zo gelijk mogelijk laten zijn van de aflossingen over de jaren.

(x € 1 miljoen)

Renterisiconorm en renterisico's van de vaste schuld per 1 januari 2010 t/m 2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015
A. Stand van de vaste schuld per 1 januari	401	389	382	388	383	373
A1. Bij: nieuw aan te trekken leningen	28	25	38	55	50	0
A2. Af: betaalde aflossingen	40	32	32	60	60	32
B. Begrotingstotaal (totale uitgaven)	468	438	438	438	438	438
B1. Renterisiconorm 20% van begrotingstotaal (toegestaan bedrag volgens Wet Fido 2009)	93	88	88	88	88	88
C. Renterisico op vaste schuld (bedrag aan aflopende leningen = herfinanciering)	40	32	32	60	60	32
D. Ruimte binnen de norm (B1 - C)	53	56	56	28	28	56

Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio (het deel eigen vermogen ten opzichte van het deel vreemd vermogen, uitgedrukt in procenten) van Haarlem is, in vergelijking met andere grote gemeenten, laag. Eind 2009 was de solvabiliteitsratio van Haarlem 17,6% een duidelijke verbetering ten opzichte van de solvabiliteitsratio van 12,8% eind 2008. De verbetering van de solvabiliteit is voornamelijk veroorzaakt door een toename van de reservepositie tot € 39 miljoen.

De vier grote steden hadden eind 2009 gemiddeld een solvabiliteitsratio van 30%. Dit betekent dat Haarlem ten opzichte van andere gemeenten relatief veel heeft geleend, waardoor Haarlem relatief hoge rentelasten heeft.

Om de solvabiliteit de komende jaren verder te verbeteren is een aantal maatregelen genomen. Een daarvan is het beperken van het bedrag aan nieuwe lasten van investeringen (rente en afschrijvingen) in enig jaar tot het bedrag aan vrijvallende lasten in dat jaar. De vrijvallende lasten zijn de uitgaven voor rente en afschrijving die wegvallen doordat een investering financieel volledig is afgeschreven. Dit zogenoemde investeringsplafond moet voorkomen dat de meerjarenbegroting belast wordt met steeds meer kapitaallasten en een toenemende liquiditeitsbehoefte. Het investeringsplafond wordt gehanteerd als instrument bij de prioritering van de nieuwe investeringen. Daarnaast wordt voor iedere nieuwe investering getoetst of er sprake is van een noodzakelijke, onvermijdbare en 100% rendabele investering.

Uit de bovenstaande tabel met de berekening van de renterisiconorm blijkt dat het saldo van aan te trekken leningen en aflossingen vanaf 2013 zal afnemen. Dit zal leiden tot een verbetering van de solvabiliteit.

In het coalitieakkoord 2010-2014 is opgenomen dat de jaarlijkse precario-opbrengst op ondergrondse kabels en leidingen zal worden ingezet voor de aflossing van de vaste schuld. Op basis van de nu beschikbare informatie zal dit leiden tot een afname zoals in onderstaande tabel weergegeven.

(bedragen x € 1 miljoen)

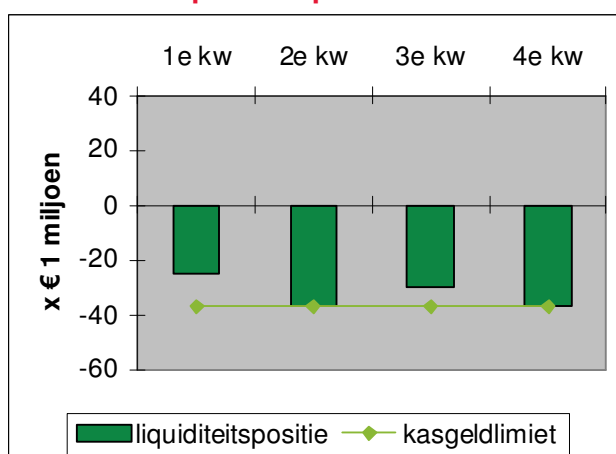
Afname vaste schuld a.g.v. precario-opbrengst	2011	2012	2013	2014
Afname vaste schuld voorgaande jaren		4,4	9,1	14,2
Precario-opbrengst NUON	4,4	4,5	4,7	4,8
Toegerekende rente over afname schuld		0,2	0,4	0,7
Totaal afname vaste schuld a.g.v. precario-opbrengst	4,4	9,1	14,2	19,7

Renterisico korte financiering

Op basis van de af te lossen leningen, de investeringen en de aan te trekken leningen bedraagt de korte schuldpositie per ultimo 2010 € 37 miljoen. Dat is gelijk aan het toegestane maximum van de kasgeldlimiet.

In de loop van het jaar geeft de stand van de kasgeldlimiet een wisselend beeld. Dit wordt met name veroorzaakt door de ontvangsten van de OZB, die vooral in de 1^e helft van het jaar geconcentreerd zijn, en de uitkering uit het BTW-compensatiefonds, die het rijk eind juni aan de gemeente uitkeert. De kwartaalcijfers zijn inschattingen van gemiddelden per kwartaal.

Liquiditeitspositie 2011

Evenals in 2010 zal ook in 2011 de korte rente hoogstwaarschijnlijk lager zijn dan de lange rente. Daarom is het financieel gunstig om maximaal gebruik te maken van de ruimte binnen de kasgeldlimiet. Daarbij zal natuurlijk de ontwikkeling van de rente goed in de gaten worden gehouden.

3.4.6 Leningenportefeuille 2011

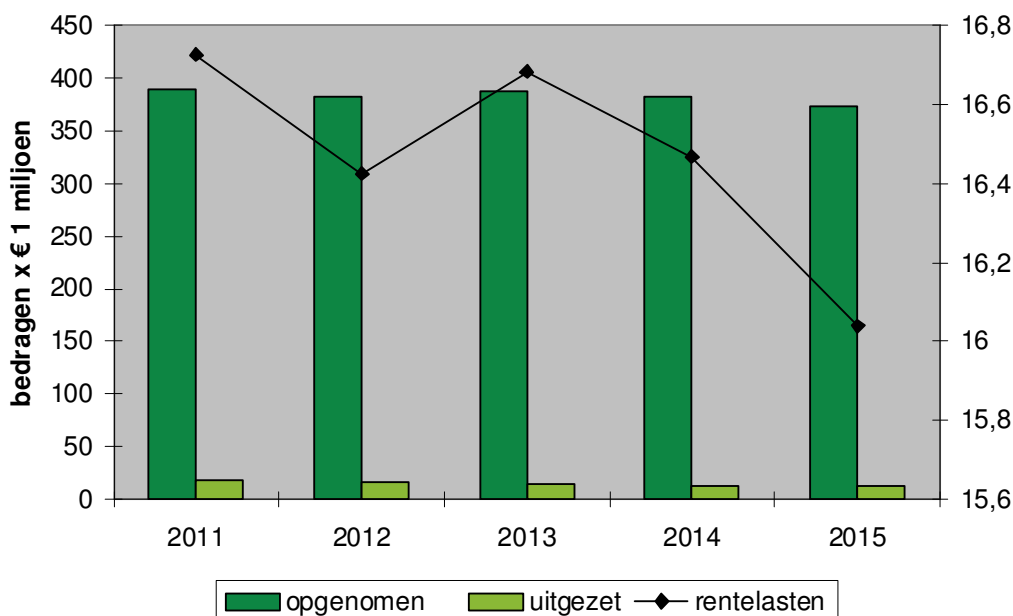
De ontwikkelingen in de leningenportefeuille (opgenomen leningen en verstrekte leningen) over het jaar 2011 verlopen naar verwachting als volgt.

(bedragen x 1 miljoen)

Verandering portefeuille opgenomen gelden (o/g)	Bedrag	Gewogen rente	Verandering portefeuille uitstaande gelden (u/g)	Bedrag	Gewogen rente
Stand per 01-01-2011	389	4,4%	Stand per 01-01-2011	17	5,9%
Nieuwe leningen	25	4,5%	Nieuwe leningen	0	0,0%
Reguliere aflossingen	32	5,0%	Reguliere aflossingen	2	5,5%
Stand per 31-12-2011	382	4,3%	Stand per 31-12-2011	15	5,9%

De omvang van de nieuwe langlopende leningen (€ 25 miljoen) in 2011 is een inschatting gebaseerd op de liquiditeitsbehoefte voortvloeiend uit het investeringsplan en de grondexploitaties. De ontwikkelingen in de portefeuille uitgezette geldleningen volgen de contractuele aflossingen. De rentelasten dalen hierdoor van bijna € 17 miljoen in 2011 naar € 16 miljoen in 2015.

Opgenomen en uitgezette gelden en rentelasten

3.4.5 Kredietrisico's

De gemeente verstrekt leningen en garanties aan derden. Daaraan zijn risico's verbonden, die zijn in te delen naar risico's op verstrekte geldleningen en risico's op verstrekte garanties.

Verstrekte geldleningen

De meeste leningen zijn in het verleden verstrekt aan woningbouwcorporaties. De gemeente verstrekt inmiddels geen nieuwe kapitaalmarktleningen meer aan de woningbouwsector. Deze portefeuille wordt als gevolg daarvan langzaam maar zeker afgebouwd. De rol die de gemeente in het verleden vervulde bij woningbouwcorporaties is overgenomen door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Gezien de goede financiële positie van de Haarlemse woningbouwverenigingen zijn de betreffende leningen in het verleden zonder hypothecaire zekerheid verstrekt.

Wat uiteindelijk resteert is een naar aantal en omvang beperkt aantal leningen in portefeuille, verstrekt aan stichtingen en verenigingen. Omdat deze leningen zijn verstrekt onder hypothecaire zekerheid, loopt de gemeente hierop slechts een beperkt risico. Voor het kredietrisico op verstrekte gelden is het volgende overzicht opgesteld.

(bedragen x € 1 miljoen)

Verstrekte geldleningen	Stand per 01-01-11	Rente (gemiddeld)	Gemiddelde looptijd
Leningen aan woningbouwcorporaties	9,3	5,4%	8 jaar
Leningen aan overige organisaties	7,9	6,4%	11 jaar

Gegarandeerde geldleningen

De gemeente garandeert – onder voorwaarden – geldleningen van derden, met name voor woningbouw door corporaties of het kopen van een woning door particulieren. De leningen van woningbouwcorporaties worden gegarandeerd door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). De leningen van particulieren worden gegarandeerd door het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW). Samen met het rijk en de andere Nederlandse gemeenten zit Haarlem in de zogenoemde achtervang. Dit betekent dat de gemeente pas wordt aangesproken als deze waarborgfondsen hun verplichtingen niet kunnen nakomen. In de praktijk is dat tot nu toe niet voorgekomen.

Uit de meest recente gegevens (medio 2010) van het WEW blijkt dat per ultimo 2009 de gemeente Haarlem, via de achtervang, garant staat voor een bedrag van € 1.005 miljoen. Als de ontwikkelingen uit het verleden worden doorgetrokken staat de gemeente per ultimo 2011 o.a. via deze Nationale Hypotheek Garantie in totaal voor € 1,1 miljard garant voor de particuliere woningbouw. Tussen de VNG en het rijk is medio 2010 afgesproken dat de achtervangfunctie van de gemeenten voor nieuwe borgstellingen van de Nationale Hypotheekgarantie met ingaan van 1 januari 2011 door het rijk wordt overgenomen. Vanaf die datum is de 100 % Rijksachtervang van toepassing. De gemeentelijk achtervang blijft gelden voor garanties die zijn verstrekt voor 1 januari 2011. In de komende jaren zal daarom de omvang van de gemeentelijk achtervang gestaag afnemen.

(bedragen x € 1 miljoen)

Gegarandeerde leningen	Per 31-12-2009 (rekening 2009)	Per 31-12-2010 (begroting 2010)	Per 31-12-2011 (begroting 2011)
Particuliere woningbouw	936	1.000	1.100
Woningcorporaties	644	655	660
Zorgsector	12	13	11
Culturele instellingen	1	1	1
Nationaal restauratiefonds	3	3	3
Totaal gegarandeerde leningen	1.596	1.672	1.775

3.5 Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering (de manier waarop de organisatie haar werkzaamheden uitvoert) binnen de Haarlemse gemeentelijke organisatie zal de komende jaren sterk gaan veranderen. Op diverse terreinen worden maatregelen genomen of voorbereid om de omstandigheden en voorwaarden voor de bedrijfsvoering bij te stellen. De belangrijkste veranderingen die we in 2011 voor ogen hebben zijn in deze paragraaf op hoofdlijnen opgenomen.

3.5.1. Organisatieontwikkeling

De in 2008 ingezette organisatieontwikkeling wordt op volle kracht doorgezet. De ontwikkeling van de stad vraagt om een ondernemende, stimulerende en moderne organisatie. Een effectieve en efficiënte organisatie die op een innovatieve wijze de door Haarlemmers gewenste continuïteit biedt en actief inspeelt op maatschappelijke ontwikkelingen die deze continuïteit bedreigen. Daarvoor is een organisatie nodig die zijn bedrijfsvoering op orde heeft, bestuurlijk sensitief, herkenbaar en burgergericht. Een extern gerichte organisatie die uit is op de vorming van coalities, optimaal gebruik maakt van digitalisering, oog heeft voor duurzaamheid en permanent scherp maatschappelijke ontwikkelingen volgt. Dat vraagt om een doorontwikkeling van een flexibele organisatie met medewerkers die in houding en gedrag deze waarden daadwerkelijk uitdragen. Een slagvaardige organisatie die beseft dat een organisatie nooit af is, haar medewerkers ruimte biedt voor ondernemerschap en voldoende veiligheid. Een organisatie die samenwerking stimuleert en risico's niet uit de weg gaat.

De directie stuurt direct op deze ambities voor onze organisatie, onder meer door de uitvoering van een aantal directieprogramma's zoals 'de doorontwikkeling van de organisatie', 'het nieuwe werken', 'de nieuwe huisvesting', 'wijkgericht werken' en 'systeeminnovaties', 'digitalisering' en 'regionale samenwerking'.

3.5.2. (Strategisch) Personeelbeleid

In 2010 is de strategische Human Resources Management (HRM)-visie opgesteld en een start gemaakt met de uitvoering die doorloopt tot in 2011. Het coalitieakkoord spreekt over een "moderne, kleine, slimme, flexibele, servicegerichte en betrouwbare overheid". De uitdaging voor de organisatie is om meer kwaliteit te bereiken met minder personeel. De versterking van de organisatie wordt onder meer gezocht in scholing, verzwaring functies met bijpassende beloning en het op peil houden van secundaire arbeidsvoorwaarden. Passend bij het politieke klimaat wordt van de moderne, flexibele ambtenaar verwacht dat hij/zij de regie in eigen hand neemt en zelf verantwoordelijk is voor zijn/haar inzetbaarheid.

Kleine, slagvaardige en flexibele organisatie

Een aanvullende formatiereductie van 100 formatieplaatsen de komende jaren is één van de besluiten uit het coalitie akkoord, die vraagt om een strategische personeelsplanning. Het gaat hierbij om de gewenste 'fit' tussen de ambities van onze organisatie met de kwaliteiten van de medewerkers. Dit betekent onder andere investeren in opleiding en ontwikkeling van mensen (kennis en gedragsverandering) en ook in mobiliteit. Strategische werving en selectie is een belangrijk middel om de juiste mensen op de juiste plek te krijgen. Daarnaast is de opgave om de medewerkers die als gevolg van reorganisaties bovenformatief zijn geraakt (op basis van het sociaal statuut) te bemiddelen naar structureel werk (intern of extern) of afspraken op maat te maken. Naast het wendbaar krijgen van de eigen organisatie willen wij de (kosten van de) externe inhuur verminderen. Dit overeenkomstig het advies uit het opgestelde rapport van het onderzoek 213-A naar de externe inhuur.

Leiderschapsontwikkeling

Het behalen van de organisatiedoelstellingen staat of valt bij krachtige leiders die de organisatiekoers schetsen voor hun medewerkers en ze enthousiasmeren en stimuleren om deze koers te volgen. Het management development programma (start najaar 2010) ondersteunt leidinggevendenden hierin.

Duurzame inzetbaarheid

Duurzame inzetbaarheid beoogt optimaal rendement te halen uit de zittende groep medewerkers door aandacht te besteden aan onder andere gezondheidsmanagement, arbeidsomstandigheden, verzuimmanagement, levensfasebewust personeelsbeleid en mobiliteit.

Terugdringen Ziekteverzuim

De in 2009 ingevoerde maatregelen om het ziekteverzuim terug te dringen zijn inmiddels structureel ingebed in de organisatie - o.a. door vaststelling van een aangescherpt verzuimprotocol - en zullen ook in 2011 worden gehandhaafd. Door stringente hantering van het protocol is een verdere daling van het verzuimpercentage haalbaar.

3.5.3. Formatie

Organisatie-omvang

In de begroting 2011-2015 zijn de laatste tranches van de personele taakstellingen uit het coalitieakkoord 2006-2010 en de reorganisatie 2008 opgenomen. Op begrotingsbasis zijn daarmee alle 'oude' personele taakstellingen ingevuld en komt de totale formatie per 1 januari 2011 uit op 1138,14 formatieplaatsen (inclusief tijdelijke formatie) en loopt uiteindelijk terug tot 1086,31 formatieplaatsen structureel per 1 januari 2015.

Hoofdafdeling	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Directie	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00
Griffie	5,81	5,81	5,81	5,81	5,81	5,81
Concernstaf	46,93	44,01	43,76	43,76	43,76	43,76
Middelen en Services	280,64	258,72	246,42	235,72	232,42	223,72
Dienstverlening	118,24	126,42	126,42	126,42	126,42	126,42
Wijkzaken	122,77	123,32	123,32	122,32	122,32	122,32
Stadszaken	168,29	166,74	165,94	165,94	165,94	165,94
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	146,80	144,65	138,14	135,65	135,65	135,65
Veiligheid Vergunningen Handhaving	185,57	193,37	187,59	187,59	187,59	187,59
Stedelijke Projecten	70,89	72,10	72,10	72,10	72,10	72,10
Totaal	1.148,94	1.138,14	1.112,50	1.098,31	1.095,01	1.086,31

De wijzigingen in de formatie van 2010 naar 2011 hebben betrekking op de invulling van de taakstellingen (totaal -/- 55,25 formatieplaatsen) en onder aftrek van toegestane tijdelijke formatie. In de jaren na 2011 wordt deze tijdelijke formatie afgebouwd.

In de tabel zijn de formatieve bijstellingen als gevolg van de onlangs gestarte ombuigingsoperatie (totaal naar schatting 100 formatieplaatsen) nog niet meegenomen. Bij de kadernota 2011 zal naar verwachting hierover meer duidelijkheid bestaan.

Bovenformatieven

Bij de reorganisatie 2008 is een groep bovenformatieven ontstaan (medewerkers met een dienstverband, maar niet geplaatst op een functie), die in omvang inmiddels sterk is afgenomen.

Door de aanzienlijk afname van de formatie van de hoofdafdeling Middelen en Services in 2010 zal de groep bovenformatieven weer in aantal toenemen. Inmiddels zijn (aangescherpte) afspraken gemaakt over de begeleiding van deze medewerkers door de verantwoordelijk leidinggevendenden naar functies binnen en buiten de gemeentelijke organisatie. Daar waar plaatsing op een nieuwe functie nog niet is gelukt, verricht de betreffende medewerker tijdelijke werkzaamheden (al of niet in detachingsconstructie met andere organisaties).

3.5.4. Communicatie

Website

Er wordt een langetermijnvisie ontwikkeld op de vernieuwing van de website waarin de inpassing van nieuwe media en social networking zijn opgenomen. In deze visie wordt tevens de strategische inzet van de website als communicatie-, dienstverlenings- en participatiemedium uitgewerkt. Belangrijk onderdeel is de verbinding met de content van websites van partners en andere betrokkenen, waardoor maatschappelijke ‘platforms’ op thema ontstaan. De nieuwe website Wmo-Zorgloket geldt daarin als eerste pilot.

Insite (intranet)

Het gemeentelijke intranet wordt in 2011 ingrijpend veranderd. Insite moet zich ontwikkelen tot een bedrijfsvoeringsinstrument dat primaire processen ondersteunt: het medium waar medewerkers elkaar en alle gewenste informatie kunnen vinden. Op het vernieuwde insite zal ook een plek zijn voor zaken die voorheen in het personeelsblad ‘Inzine’ aan de orde kwamen.

Beleidsplan communicatie

Goede communicatie met de stad zorgt mede voor zichtbaarheid en positieve beeldvorming van het bestuur en de organisatie. Het is een belangrijke factor in de dienstverlening en in participatietrajecten. Er wordt een beleidsplan communicatie gemaakt waarin wordt aangegeven wat het bestuur wil uitstralen en hoe dat wordt ingevuld. In de uitvoering ervan wordt nadrukkelijk gekeken naar de inzet van digitale middelen.

3.5.5. Juridische zaken

De tijdige afhandeling van bezwaar- en beroepschriften blijft een belangrijk aandachtspunt in 2011. Door stroomlijning en digitalisering van deze juridische werkprocessen kunnen doorlooptijden verder worden verkort. Tevens wordt de gemeentelijke regelgeving digitaal ontsloten via de landelijke databank op gebied van wetgeving.

Inkoop en aanbesteding

Een professionele organisatie van de gemeentelijke inkoop is van essentieel belang voor een efficiënt gemeentelijk apparaat. Om dit mede vorm te geven wordt onder andere een inkoopcommissie op directie- en managementniveau opgericht. Tevens zal vanuit de aanwezige inkoopexpertise bij de afdeling Juridische Zaken begeleiding van de Europese aanbestedingen blijven plaatsvinden en zal intensief gewerkt worden aan de verbetering van de inkoopkennis en –instrumenten bij budgethouders.

3.5.6. Huisvesting

In 2011 krijgt de nieuwe huisvesting van het ambtelijk apparaat in de gebouwen Raaks- en Zijlpoort verder vorm. Een goede huisvesting van de gemeentelijke organisatie ondersteunt een efficiënte en naar buiten gerichte manier van werken. Afdelingen en organisatieonderdelen die veel met elkaar te maken hebben, worden in hetzelfde gebouw geplaatst en in de nieuwe huisvesting wordt volgens het flexwerk-concept gewerkt. De nieuwe huisvesting (en daarin aan te brengen voorzieningen) zal het mogelijk maken om:

- medewerkers een werkplek te laten kiezen die het beste past bij het werk dat ze op dat moment gaan doen;
- zo weinig mogelijk met papier te werken. Hiervoor is een systeem van informatievoorziening nodig dat het mogelijk maakt om op elk moment en elke (werk)plaats een document te maken en te bewerken, te bellen en te e-mailen;
- de werkomgeving een meer open en transparant karakter te geven. Het wordt makkelijker om collega's te benaderen, samen te werken en om kennis te delen;
- per 2014 minder panden voor de gemeentelijke organisatie in gebruik te hebben, waarmee de reeds ingeboekte taakstelling van de bodedienst en locatiebeheer wordt gerealiseerd.

Raakspoort

Het Raakspoortgebouw wordt begin 2011 casco opgeleverd, waarna gestart wordt met de inrichting. In augustus 2011 begint de inhuizing van het Raakspoortgebouw door de hoofdafdelingen Middelen en Services, Sociale Zaken & Werkgelegenheid en Dienstverlening. Het streven is er op gericht de Zijlsingel 1 september 2011 leeg op te leveren.

Zijlpoort

Er wordt gewerkt aan het afronden van het definitieve ontwerp voor casco en de inrichting van de Zijlpoort. Naar verwachting wordt in 2010 de bouwvergunning verleend en wordt in 2012 de Zijlpoort volgens planning casco opgeleverd. De start van de bouwwerkzaamheden staat ingepland voor begin 2011.

3.5.7. Interne dienstverlening: gestandaardiseerd en kwalitatief hoogwaardig

SelfServicedesk

De interne SelfServicedesk moet het middel worden om de medewerkers van de gemeente Haarlem snel en efficiënt van dienst te zijn bij vragen en verzoeken over producten, diensten en aanvraagprocedures. In eerste instantie is de Servicedesk te benaderen voor alle vragen rondom Informatievoorziening en Facilitaire Zaken. In 2011 zal op basis van de opgedane ervaring gewerkt worden aan een uitbreiding van het concept.

Sanering Archief

De Archiefwet 1995 schrijft voor, dat te bewaren archieven uiteindelijk in goede, geordende en toegankelijke staat moeten worden overgebracht naar een daartoe aangewezen archiefbewaarplaats. Ook in 2011 zijn nog extra inspanningen nodig om de situatie op orde te krijgen. Prioriteit ligt bij de werkzaamheden voor het wegwerken van de achterstanden en het inrichten van geschikte archiefruimten. Naast het inlopen van de achterstand in het wegwerken van het papieren archief zullen in 2011 voorbereidingen gestart worden voor het inrichten van het digitale archief.

Financiën

Ook voor de dienstverlening vanuit de afdeling Financien geldt dat voor 2011 - ondanks de aanzienlijke formatiedaling - de kwaliteit verder verbeterd moet worden. Voor de verdere verbetering van de bedrijfsvoering zullen de werkprocessen vanuit diverse perspectieven doorgelicht worden en waar mogelijk worden gedigitaliseerd. Het digitaliseren van werkprocessen is een middel voor het bereiken van efficiency, standaardisatie, snelheid en transparantie.

Het financiële informatie systeem GFS zal verder doorontwikkeld worden tot een volwaardig ERP - systeem (Enterprise Resource Planning). In 2010 is het project Intensiveren Verplichtingen Administratie & Digitalisering van de afhandeling van inkomende facturen voorbereid en in 2011 zal dit project worden afgerond, zodat ook hierbij tijdig aangesloten kan worden op het flexwerken in het nieuwe papierloze kantoor Raakspoort.

3.5.8. Informatievoorziening

De ontwikkelingen op het terrein van de informatie- en communicatietechnologie voltrekken zich in hoog tempo. Ook de gemeentelijke organisatie zal steeds nadrukkelijker ingericht moeten worden op basis van nieuwe technieken en veranderende manieren van communicatie en werken. De nieuwe huisvesting van de gemeentelijke organisatie biedt daarbij het natuurlijke moment om deze veranderingen concreet vorm te geven.

ICT-infrastructuur en -organisatie

Het recent opgestelde masterplan ICT zal in 2011 tot gerichte investeringen in de ICT-infrastructuur leiden. Deze investeringen lopen gelijk op met de investeringen in het kader van de nieuwe gemeentelijke huisvesting.

Binnen de gemeentelijke ICT organisatie is een innovatiebureau opgericht, dat in samenwerking met partnergemeenten en marktpartijen de vernieuwing stimuleert en de aanzet maakt tot praktische toepassing. Het aantal gebruikte applicaties wordt teruggebracht en het beheer daarvan, dat nog decentraal plaatsvindt, wordt ter verbetering van de beheersbaarheid van onderhoud en kosten, gecentraliseerd. Bij aanschaffingen en investeringen zal de duurzaamheid zwaarwegend zijn bij de selectie en er zal bezien worden of de vorming van een gezamenlijke dienst (shared service centre) met partners tot kostenbesparing kan leiden en de duurzaamheid kan bevorderen.

Digitalisering

Om veranderende manieren van vragenstellen van burgers en instellingen te kunnen blijven beantwoorden is het bieden van nieuwe mogelijkheden van communicatie en vraagafhandeling (van front- tot en met back-office) noodzakelijk. Daarnaast vragen de ombuigingen om een steeds meer gestroomlijnde en efficiënte bedrijfsvoering. In beide aspecten kan op een adequate wijze worden voorzien door het digitaal ontsluiten van gegevensbestanden en het digitaliseren van de belangrijkste bedrijfsprocessen. Voorbereiding daarvoor zijn in 2009 gestart (voorbereidingskrediet Digitalisering) en in 2011 zullen belangrijke slagen worden gemaakt.

Nieuwe manieren van werken

De ICT-infrastructuur en –organisatie dienen de mogelijkheden te bieden om op uitgebreide schaal te komen tot digitalisering van de bedrijfsprocessen. Maar ook dat vormt slechts een middel tot verbetering en versnelling van de dienstverlening. Deze verbetering kijgt pas echt gestalte als ook nieuwe manieren van werken in de organisatie worden ingebed. Enerzijds wordt dit zichtbaar in de nieuwe stadskantoren waar gewerkt zal worden vanuit het flex-concept en ook het telewerken verder zal worden uitgebouwd. Anderzijds blijven wij alert op een juiste (extern- en dienstverleningsgerichte) houding en gedrag van de medewerkers.

Management informatie

De (gemeentelijke) bedrijfsvoering richt zich op het mogelijk maken en vormgeven van adequate sturing en beheersing van de bedrijfsprocessen. Eenduidige en snel beschikbare managementinformatie is cruciaal voor die sturing en beheersing. Gelijkoplopend met digitaliseringsslagen en andere manieren van werken richten wij ons op het op gestructureerde wijze genereren van managementinformatie. In 2011 zal steeds meer inhoud gegeven worden aan het in 2010 geïntroduceerde dashboard met bedrijfsgegevens.

3.5.9. Verbetering bedrijfsvoering

Belangrijk speerpunt in de (door)ontwikkeling van de ambtelijke organisatie is de verbetering van de bedrijfsvoering. De fundamenten voor deze verbetering zijn gelegd in de nota *Visie op planning en control* (opgesteld april 2007). Inmiddels is een vervolgnota opgesteld, waarin de actiepunten voor de jaren tot en met 2012 zijn opgenomen. De belangrijkste actiepunten uit deze vervolgnota zullen, gecombineerd met de verbeterpunten die door de accountant en de Rekenkamercommissie zijn of worden aangedragen, de komende jaren worden opgepakt en vormen onderdeel van het programma doorontwikkeling organisatie.

Voor 2011 staan de volgende verbeterpunten *hoog* op de prioriteitenlijst:

1. Verbeteren budgetbeheer incl gestructureerde afsluitingen;
2. Kaderstelling op Administratieve Organisatie (AO) / (Verbijzonderde) Interne Controle ((V)IC) vormgeven en verbeteren (V)IC en zelfcontrolerend vermogen organisatie;
3. Digitalisering bedrijfsprocessen;
4. Projectcontrol verbeteren;
5. Toezicht op verbonden partijen verbeteren;
6. Verder verbeteren stuur- en verantwoordingsinformatie.

Overzicht door accountant, Rekenkamercommissie en in vervolgnota Planning & Control aangegeven verbeterpunten	
1.	Verbeteren (V)IC en zelfcontrolerend vermogen organisatie
2.	Uitwerken strategie rond solvabiliteit
3.	Verbeteren budgetdiscipline
4.	Verscherpt toezicht op Veiligheidsregio Kennemerland
5.	Zichtbaar vastleggen afsluitingen administraties
6.	Analyse afwikkeling transitorische posten, mutaties reserves en voorzieningen
7.	Nadere aandacht voor risico-analyses
8.	Aanscherpen consistentie meerjarenvise, coalitieakkoord en programmabegroting
9.	Verbeteren projectcontrol
10.	Topindicatoren doorontwikkelen
11.	Verbeteren dashboard managementinfo (Qlik view)
12.	Afstemmen onderzoeken en controles
13.	Koppeling subadministraties aan GFS (efficiënter organiseren administratie)
14.	Ontwikkeling kaderstelling voor de middelenfuncties te starten met - Informatie- en Automatiseringsbeleid - Strategisch Personeelbeleid
15.	Control op verbonden partijen
16.	Actualiseren regelgeving (o.a. verordeningen ex artikelen 212 en 213 gemeentewet)
17.	Actualiseren handboek Planning & Control
18.	Kader voor misbruik/oneigenlijk gebruik
19.	Opstellen nota activabeleid
20.	Vergroten betrokkenheid management bij Planning & Control
21.	Uitdragen horizontale verantwoordelijkheid voor administratieve functie
22.	Uniformering voorbereiding/afhandeling Planning & Control gesprekken
23.	Verbeteren budgetbeheer
24.	Herontwerp en verbeteren bedrijfsprocessen en Administratieve Organisatie
25.	Werkwijze en samenwerking Bedrijfsbureaus, Middelen & Services en Concernstaf
26.	Expliciteren rollen en gedrag Planning & Control door middel van trainingen
27.	Informereren gemeenteraad over Planning & Control -cyclus
28.	Verbreden risicomanagement met niet financiële risico's

3.6 Verbonden partijen en subsidies

3.6.1 Inleiding

De hoeveelheid taken van een hedendaagse gemeente is groot en deze taken zijn zeer verschillend naar aard en omvang. Voor een optimale uitvoering van deze taken blijkt niet altijd de uitvoering door de eigen, ambtelijke organisatie van een gemeente het meest efficiënt en effectief. Daarom laat de gemeente sommige werkzaamheden uitvoeren door stichtingen, vennootschappen en gemeenschappelijke regelingen. Afhankelijk van de precieze vormgeving is de afstand kleiner of groter tot het gemeentebestuur en daarmee ook de zelfstandigheid van een organisatie. Als de gemeente een financieel belang heeft in een organisatie én deelneemt in het bestuur, dan is sprake van een 'verbonden partij'. Momenteel heeft Haarlem een relatie met vijftien verbonden partijen. Veel vaker heeft de gemeente alleen een financieel belang in een organisatie, meestal in de vorm van een subsidie.

Als gevolg van teruglopende inkomsten is het onvermijdelijk dat Haarlem de (financiële) relatie met verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen tegen het licht houdt. In de kadernota 2010 zijn reeds besparingen opgenomen op de bijdragen aan verbonden partijen van 15%, te realiseren in de periode tot en met 2018. Daarbij gaat het in totaal om een bedrag van € 5,5 miljoen. De realisatie zal samen met de verbonden partijen en de deelnemers daarin worden uitgevoerd.

Ook het subsidiebeleid van de gemeente gaat veranderen. Daarbij zal gekeken worden naar het *waarom* van een subsidieverstreking (welk doel wil de gemeente er mee bereiken), *waarvoor* geven we subsidie (welke prestatie wordt er voor geleverd), *aan wie* wordt er subsidie gegeven (welke organisaties) en *hoeveel* wordt er gegeven. In het coalitieakkoord is hierover vastgelegd dat het bedrag aan te verstrekken subsidies met € 3 miljoen dient te dalen in de periode 2012 tot en met 2018; dat is 10% van de subsidie-uitgaven van € 30 miljoen in 2010.

Het subsidiebeleid dat in decennia gevormd is, is niet zomaar te veranderen. Haarlem beseft dat het daarbij veel vraagt van instellingen, maar heeft de overtuiging dat dit nu moet gebeuren. Niet alleen vanwege de financiële noodzaak, maar ook omdat het nieuwe subsidiebeleid vorm geeft aan de nieuwe verdeling van verantwoordelijkheden tussen overheid en samenleving, en aangesloten wordt bij de speerpunten vanuit het coalitieakkoord en het collegewerkprogramma.

3.6.2. Kaders verbonden partijen

In 2008 heeft het college een onderzoek gedaan naar de control (sturing en beheersing) van deelnemingen en (grote) gesubsidieerde organisaties. Op basis daarvan heeft de raad de *nota Verbonden partijen in Haarlem* op 22 januari 2009 vastgesteld (BIS 2008/226666). De belangrijkste punten geven we hieronder kort weer.

- Een verbonden partij is een organisatie waar de gemeente zowel een financieel belang in heeft als (gedeeltelijke) bestuurlijke zeggenschap over heeft. Er is een financieel belang als de gemeente geld kwijtraakt als de organisatie failliet gaat. Als de gemeente zitting heeft in het bestuur van de organisatie of daarvan aandeelhouder is, is sprake van bestuurlijke zeggenschap.
- Gesubsidieerde instellingen zijn formeel geen verbonden partij, omdat de gemeente er geen bestuurlijke zeggenschap over heeft. De relatie die de gemeente heeft met grote instellingen die meer dan € 0,5 miljoen per jaar subsidie van de gemeente ontvangen, wordt (vanwege het maatschappelijk belang) evenwel op dezelfde wijze vormgegeven als die met een formele verbonden partij.
- Een methode van risicoclassificatie bepaalt de intensiteit van de relatie met een verbonden partij of grote gesubsidieerde instelling, met name op het terrein van toezicht door de gemeente.
- De gemeente hanteert voor het beantwoorden van de vraag of samenwerking voordelen biedt en welke vorm van samenwerking daarbij het meest gewenst is een beslisboom. De beslisboom,

oftewel een schema met vragen op basis waarvan kan worden bepaald of het noodzakelijk is om een relatie aan te gaan en zo ja, welke vorm daarvoor gekozen kan worden. De beslisboom wordt ook gebruikt bij periodieke evaluatie van bestaande relaties.

- Naast de beslisboom wordt ook getoetst aan andere wettelijke (Europese) regels, zoals voor aanbesteding, staatssteun en belastingen.
- Raad en college houden hun rollen gescheiden: de raad is verantwoordelijk voor de kaderstelling en de doelstellingen van de gemeente en daarmee voor het algemene beleid ten aanzien van verbonden partijen en subsidieverlening (het wat), het college is verantwoordelijk voor de realisatie van de doelstellingen de realisatie van het beleid (het hoe).
- Vanwege de scheiding der rollen nemen raadsleden geen zitting in een bestuur van een gemeenschappelijke regeling, tenzij de gemeente daarin meer zetels heeft dan collegeleden of wanneer de regeling is aangegaan door de raad.
- Zittende raads- en collegeleden en werknemers van de gemeente nemen geen zitting in bestuursorganen¹⁰ van stichtingen en vennootschappen die een verbonden partij vormen met de gemeente, noch van daarmee gelijkgestelde grote gesubsidieerde instellingen.
- De relaties met verbonden partijen en grote gesubsidieerde instellingen worden vormgegeven rond de begrippen sturing, beheersing, verantwoording en toezicht. Overkoepelend element daarbij is onderling vertrouwen.
- Waar sprake is van meerdere rollen van de gemeente, zoals een eigenaars- en opdrachtgeversrol bij vennootschappen, worden deze rollen zoveel mogelijk door verschillende collegeleden vervuld. Vervolgens worden deze rollen ook weer door verschillende ambtenaren vervuld, die bij verschillende organisatieonderdelen kunnen werken.

3.6.3. Toepassing kaders verbonden partijen

Invoering risicomanagement

Ter ondersteuning van de relaties met verbonden partijen voeren we een methode van risico-classificatie in. Deze methode is ontwikkeld in samenwerking met de gemeenten Alkmaar en Almere en het NAR (Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement). Er is gekozen voor een digitale vragenlijst die de gemeente zelf of in samenwerking met een verbonden partij kan invullen. De vragen hebben onder andere betrekking op de organisatievorm, de bedrijfsvoering, personeel, en financiën. De antwoorden zijn ingedeeld in categorieën en geven een bepaalde score. Na invulling van de vragenlijst volgt een totaalscore die bepaalt in welke risicocategorie de verbonden partij valt. Op basis daarvan bepalen we de mate van toezicht die een verbonden partij of gesubsidieerde instelling behoeft. Vanaf 2011 zal deze methode worden toegepast en wordt de risicocategorie van een verbonden partij of instelling in deze paragraaf vermeld.

Aanpassen werkwijze aan de nota verbonden partijen

In de nota hebben we aangegeven hoe we als gemeente willen omgaan met verbonden partijen en grote gesubsidieerde instellingen. Deze omgang gebeurt door onze medewerkers, die we daartoe van de juiste kennis en vaardigheden moeten voorzien. De inhoud van de nota is in bijeenkomsten met medewerkers die er daadwerkelijk mee aan de slag gaan besproken. Daarnaast hebben de accountmanagers deelgenomen aan een leergang waarin het gedachtegoed van de nota aan de orde is geweest.

¹⁰ Zoals directie, bestuur, raad van commissarissen en raad van toezicht. Het aandeelhouderschap valt hier niet onder.

3.6.4 Overzicht Verbonden Partijen 2011

In onderstaand overzicht geven we van de verbonden partijen aan, wie de deelnemers c.q. de partijen zijn, wat de doelen zijn, wat het Haarlems belang/risico is en wat de Haarlemse bijdrage in 2011 zal zijn. Bij de verbonden partijen Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), NUON en Spaarnelanden wordt aangegeven wat het dividend is of zal bedragen.

Gemeenschappelijke regelingen

Naam: **Gemeenschappelijke regeling Veiligheid Regio Kennemerland (VRK)**
Doel: uitvoeren van taken op het terrein van regionale Brandweezorg, Meldkamer, Rampenbestrijding, GGD en GHOR (ongevallen en rampen).
Programma: 2 Veiligheid, vergunningen en handhaving
3 Welzijn en Zorg
4 Jeugd, Onderwijs, Sport
Deelnemers: Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort
Bijdrage: € 3.207.000 (exclusief de kosten van de lokale brandweezorg)
Belang Haarlem: 31%
Website: www.vrk.nl

Naam: **Werkvoorzieningschap Zuid-Kennemerland (Paswerk)**
Doel: Uitvoering Wet Sociale Werkvoorziening
Programma: 7 Werk en inkomen
Deelnemers: Bennebroek, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemstede, Zandvoort
Bijdrage: € 17.569.000 bijdrage (doorgesluisde rijksmiddelen WSW)
Belang Haarlem: 85%
Website: www.paswerk.nl

Naam: **Recreatieschap Spaarnwoude**
Doel: Besturen en beheren van het recreatiegebied Spaarnwoude
Programma: 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Deelnemers: Amsterdam, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Velsen, Provincie Noord-Holland
Bijdrage: € 180.000
Belang Haarlem: 13%
Website: www.recreatienoordholland.nl

Naam: **Noord Hollands Archief**
Doel: Beheren en beschikbaar stellen van rijks-, provinciale-, regionale- en gemeentelijke archieven.
Programma: 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Deelnemers: Haarlem, Velsen, het Rijk (OCW)
Bijdrage: € 1.863.000
Belang Haarlem: 38%
Website: www.noord-hollandsarchief.nl

Naam: **Cocensus**
Doel: Uitvoerende werkzaamheden met betrekking tot het heffen en invorderen van gemeentelijke belastingen
Programma: 10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Deelnemers: Haarlem, Haarlemmermeer, Hillegom, Beverwijk
Bijdrage: € 2.404.000
Belang Haarlem: 38 %
Website: www.cocensus.nl

Naam: **Samenwerking leerplicht RMC Bureau Carel**
Doel: Centrale registratie voor de uitvoering van leerplichtwet en Regionale Meld- en Coördinatiefunctie Voortijdig Schoolverlaten
Programma: 4 Jeugd, Onderwijs, Sport
Deelnemers: Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemstede, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort
Bijdrage: € 712.000 (Deze kosten worden gedekt door een bijdrage van het rijk)
Belang Haarlem: De gemeente Haarlem is contactgemeente voor RMC en beheert de middelen, coördineert het beleid en koopt de (regionale) uitvoering in.
Website: www.rmcnet.nl

Stichtingen

Naam: **Stichting Parkmanagement Waarderpolder**
Doel: De ontwikkeling van het gebied Waarderploder tot een volwaardig bedrijvenpark
Programma: 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Deelnemers: Gemeente Haarlem, Industrie Kring Waarderpolder
Bijdrage: € 46.000
Belang Haarlem: 50%
Website: www.waarderpolder.nu

Vennootschappen

Naam: **NV SRO**
Doel: De exploitatie van sport-, recreatie-, onderwijs- en welzijnsfaciliteiten en het ter beschikking stellen van ruimte, faciliteiten, techniek en logistiek alsmede het verrichten van werkzaamheden en het verrichten van diensten en adviezen op het gebied van sport, recreatie, onderwijs en welzijn daaronder begrepen het organiseren van evenementen.
Programma: 4 Jeugd, Onderwijs, Sport
Deelnemers: Haarlem, Amersfoort
Aandelenkapitaal: € 1.979.000, uitbreiding in 2010 naar € 3.958.000
Belang Haarlem: 25%, uitbreiding in 2010 naar 50%
Website: www.sro.nl

Naam: **Spaarnelands NV**
Doel: Verzorgen van de huisvuilinzameling en (straat)reiniging
Programma: 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving
Deelnemers: Haarlem
Aandelenkapitaal: € 7.704.000
Belang: 100%
Website: www.spaarnelands.nl

Naam: **De gemeente Haarlem Commandite BV**
Doel: Deze vennootschap heeft na afstoting van het aandeel in het Crematorium Haarlem BV geen activiteiten meer.
Programma: 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving
Deelnemers: Gemeente Haarlem
Aandelenkapitaal: € 330.000
Belang Haarlem: 100%
Website: n.v.t.

Naam: **Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)**
Doel: Bancaire dienstverlener
Programma: 10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Deelnemers: Nederlandse gemeenten, provincies en het Rijk
Aandelenkapitaal: € 29.000
Belang Haarlem: 0,41%
Website: www.bng.nl

Naam: **N.V. Nuon Energy**
Doel: Productie en leveringsbedrijf van energie
Programma: 10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Deelnemers: Nederlandse gemeenten, provincies en het Rijk
Aandelenkapitaal: Op 25 juni 2009 is besloten om het gemeentelijk aandelenpakket in Nuon N.V. te verkopen aan Vattenfall volgens de daarvoor geldende afspraken. Tegelijkertijd is de gemeente toegetreden tot het nieuwe bedrijf N.V. Nuon Energy. Volgens de fusie-afspraken vindt de overdracht van de gemeentelijke aandelen plaats in enkele tranches over een periode, die eindigt op 30 juni 2015. Tot en met 2015 wordt jaarlijks € 100.000 dividend ontvangen (met uitzondering van het jaar 2014)
Belang Haarlem: 0,1%
Website: www.nuon.nl

Naam: **Liander N.V.**
Doel: Netbeheer (aanleg, onderhoud en het beheer van het energienetwerk) Daarnaast distribueren en transporteren van elektriciteit en gas voor producenten en afnemers.
Programma: 10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Deelnemers: Nederlandse gemeenten, provincies en het Rijk
Belang Haarlem: 0,1%
Website: www.liander.nl

Het **Crematorium Haarlem BV** is met ingang van 2011 geen verbonden partij meer.

3.6.5 Overzicht grote gesubsidieerde instellingen

De relatie die de gemeente heeft met grote instellingen die meer dan € 0,5 miljoen per jaar subsidie van de gemeente ontvangen, wordt op dezelfde wijze vormgegeven als die met een formele verbonden partij. Het betreft de volgende instellingen:

Naam: **Stichting Kontext**
Doel: Bieden van eerstelijns hulpverlening op het terrein van sociaal-materiële en psychosociale vragen en problemen.
Programma: 3 Welzijn en Zorg
4 Jeugd, Onderwijs en Sport
Geraamde subsidie: € 1.621.000
Website: www.kontext.nl

Naam:	Stichting Dock
Doel:	Stimuleren van zelfredzaamheid en actief burgerschap.
Programma:	4 Jeugd, Onderwijs en Sport
Geraamde subsidie:	€ 2.646.000
Website:	www.dock.nl
Naam:	Stichting Bibliotheek Haarlem en omstreken
Doel:	Bibliotheekvoorziening, bereiken van groepen burgers met een informatieachterstand, ontmoetingsplaats voor stedelijke en regionale initiatieven en activiteiten, dienstverlening aan scholen, bedrijven en de overheid (zgn. Leasebibliotheek).
Programma:	6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Geraamde subsidie:	€ 4.942.000
Website:	www.sbhaarlem.nl
Naam:	Stichting Frans Hals Museum De Hallen Haarlem
Doel:	Kunstmuseum met een breed opgezette collectie. Moderne en hedendaagse kunst worden in wisselende tentoonstellingen gepresenteerd in De Hallen.
Programma:	6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Geraamde subsidie:	€ 3.128.000
Website:	www.franshalsmuseum.nl
Naam:	Stichting Philharmonie en Stadsschouwburg
Doel:	Verzorgen van culurele programma's in de concertzalen en schouwburg
Programma:	6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Geraamde subsidie:	€ 2.639.000
Website:	www.theater-haarlem.nl
Naam:	Stichting Patronaat
Doel:	Verzorgen van optredens in het poppodium
Programma:	6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Geraamde subsidie:	€ 1.539.000
Website:	www.patronaat.nl
Naam:	Stichting Toneelschuur
Doel:	Verzorgen van theater en filmvoorstellingen
Programma:	6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Geraamde subsidie:	€ 1.977.000
Website:	www.toneelschuur.nl
Naam:	Stichting Spaarne Peuters
Doel:	Exploiteren van meerdere peuterspeelzalen in Haarlem en Spaarndam.
Programma:	4 Jeugd, Onderwijs en Sport
Geraamde subsidie:	€ 1.559.000
Website:	www.spaarnepeuters.nl
Naam:	Stichting Muziekcentrum Zuid-Kennemerland
Doel:	School voor muziek, dans en theater
Programma:	6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Geraamde subsidie:	€ 1.257.000
Website:	www.mzk.nl

Naam: **Haarlem Effect**
Doel: Verzorgen van wijkgericht welzijnswerk in Haarlem
Programma: 4 Jeugd, Onderwijs en Sport
Geraamde subsidie: € 1.147.000
Website: *www.welzijnswerk-haarlem.n*

Naam: **Stichting City Marketing Haarlem**
Doel: Bevorderen van toerisme, recreatie en vrijetijdsbesteding.
Programma: 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Geraamde subsidie: € 710.000
Website: *www.vvvhaarlem.nl*

3.7 Grond- en vastgoedbeleid

De gemeente is eigenaar van grond en gebouwen die nodig zijn om ruimtelijke en/of maatschappelijke doelstellingen te realiseren. Het Haarlemse grond- en vastgoedbeleid is het kader waarbinnen het gemeentelijk vastgoed wordt ontwikkeld en geëxploiteerd. In mei 2006 heeft de raad de Nota Grondbeleid (BIS 2006/466) vastgesteld. In deze nota is het grond- en vastgoedbeleid gezien tegen de achtergrond van de visie en ambitie van Haarlem en de wijze waarop de gemeente de regiefunctie in de stedelijke ontwikkeling vormgeeft. Jaarlijks actualiseert en publiceert de gemeente in de Nota Grondprijzen (laatste versie BIS 2009 237349) de nadere invulling hiervan voor het uitgiftebeleid en het grondprijnsbeleid. In de Beheerverordening Grond- en Gebouwenexploitatie (BIS 2006/245744) zijn de algemene spelregels opgenomen uit het ministerieel Besluit Begroting en Verantwoording verbijzonderd voor Haarlem, waaronder de richtlijnen voor de waardering en exploitatie van gronden en overig vastgoed, de bevoegdheden van college en raad en de regels die gelden voor toevoegingen en onttrekkingen aan de vastgoedreserves voor grondexploitatie, erfpacht en boven boekwaarde.

Voor vastgoedexploitaties hanteren we zes hoofdstukken waarin de verschillende vastgoedtypen administratief zijn ondergebracht¹¹:

Hoofdstuk 1: Grondexploitaties

Hoofdstuk 2: Commercieel en overig vastgoed

Hoofdstuk 3: Maatschappelijk vastgoed

Hoofdstuk 4: Dienstgebouwen (zoals stadhuis en stadskantoren)

Hoofdstuk 5: Parkeergarages

Hoofdstuk 6: Erfpacht/ recognities.

Economische recessie

Over het algemeen kan worden geconstateerd, dat de ruimtelijke ontwikkeling in Haarlem vanaf de tweede helft van 2009 in de vertraging terecht is gekomen. De economische recessie, die daar grotendeels aan ten grondslag ligt, heeft tot bevrozing en (zelfs) tot afstel van enkele ontwikkelingen geleid, zoals bijvoorbeeld de ontwikkeling van een multifunctioneel stadion. Regelmatig worden de lopende en op stapel staande projecten kritisch gezien op haalbaarheid. Het gebruik van conservatieve parameters en verwachtingen bij het doorrekenen van grondexploitaties zorgt ervoor, dat een dergelijke tijdelijke daling of vertraging van inkomsten én uitgaven geen structurele gevolgen heeft. Dit zal wel het geval zijn indien de recessie meerdere jaren aanhoudt.

3.7.1 Grondexploitaties

Voor gebiedsontwikkelingen stelt de gemeente de kaders vast in de vorm van projectdocumenten, waarin naast het te realiseren programma ook afspraken worden gemaakt over de planning en de financiële gevolgen van de projectuitvoering.

Grondexploitaties zijn een middel om de ambities van ruimtelijke en maatschappelijke doelstellingen te realiseren. Te denken valt aan woningbouw, maatschappelijke zaken en infrastructurele zaken ten dienste van de gemeente. De grondexploitatie dient onder meer om de financiën (baten, lasten en risico's) van deze langdurige projecten actueel en overzichtelijk te houden.

Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG)

In overleg met de raad is in 2008 in de projectgroep informatiewaarde MPG besloten een knip in de tijd aan te brengen tussen de verantwoording door het college over het gevoerde grondbeleid enerzijds

¹¹ Zie nota "Herinrichting en uitbreiding indeling vastgoedhoofdstukken" (BIS 2008 197955)

en het meerjarenperspectief anderzijds. In de verantwoording over het gevoerde beleid ligt de nadruk op de resultaten van de afgelopen jaren en de gevolgen daarvan voor de reserve grondexploitatie. De verantwoording maakt onderdeel uit van de jaarrekening en het jaarverslag. Het MPG gaat in op de verwachte toekomstige resultaten van de grondexploitaties, mede op basis van de resultaten van het afgelopen jaar en inschattingen van toekomstige ontwikkelingen. Het MPG wordt tegelijk met de Kadernota opgesteld en aan de raad aangeboden.

Algemene reserve grondexploitaties

De algemene reserve Grondexploitaties is een algemene risicoreserve ter dekking van risico's van grondexploitaties. De voordelige resultaten op grondexploitaties worden aan deze reserve toegevoegd en nadelige resultaten worden er aan onttrokken.

In het overzicht hieronder zijn de (verwachte en/of reeds besloten) toekomstige mutaties in de reserve grondexploitatie opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

Prognose verloop Reserve grondexploitaties						
Omschrijving mutatie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Saldo begin van het jaar	2.476	776	76	76	2.226	5.416
Af: motie 63/Amerikaweg ¹	-700	-700				
Af: optimalisatie Spoorzone ²	-500					
Af: dotatie algemene reserve ³	-1.000					
Bij: winstneming Doctorshof/Schalkwijk ⁴	500					
Bij: opbrengsten afkoop erfpachten ⁵	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.		
Liquidatie Grondexploitatie Raaks				2.150		
Liquidatie Grondexploitatie Ripperdatterrein					3.190	
Saldo einde jaar	776	76	76	2.226	5.416	5.416

¹ Uitgestelde onttrekkingen 2006/2007 van 0,7 miljoen euro zijn vooralsnog opgevoerd als verplichting voor 2010/2011.

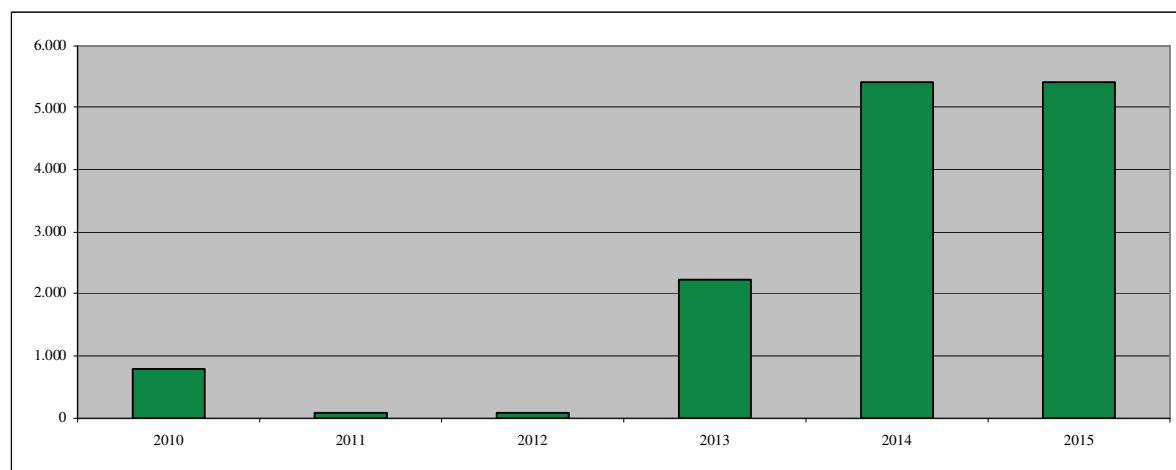
² Conform Coalitieakkoord 2006-2010.

³ Conform Kadernota 2005.

⁴ Alleen indien tussentijdse winstname (binnen het totaal van Schalkwijk) is toegestaan.

⁵ Opbrengstniveau is in de huidige markt niet te ramen.

Verloop reserve Grondexploitatie

Conclusie

De gewenste minimale omvang van de reserve grondexploitatie van € 3,0 miljoen is eind 2009 niet gerealiseerd. De feitelijke ontwikkeling van de omvang van deze reserve is van veel en deels onbeïnvloedbare factoren afhankelijk. Vooral de gevolgen van de recessie en de mate waarin deze verder doorwerken in de kosten en baten van de grondexploitaties, maken een terughoudende aanwending van deze reserve in de komende jaren noodzakelijk.

Toekomstige verliezen

Tot en met 2007 werden toekomstige verliezen afgedekt middels de voorziening toekomstige verliezen. Met ingang van de jaarrekening 2007 wordt deze voorziening als negatieve post onder de voorraden opgenomen. Deze post heeft betrekking op complexen waarvan op basis van de herziene exploitatieberekeningen een nadelig saldo (verlies) wordt verwacht. Toevoegingen aan de balanspost (negatieve) voorraden worden ten laste van de reserve grondexploitaties getroffen.

Per 31-12-2009 is voor de volgende complexen in totaal € 7,6 miljoen aan voorzieningen opgenomen:

(bedragen x € 1.000)

Voorzieningen toekomstige verliezen	Rekening 2009
Grondexploitatie Funderingsherstel casco stadsdelen	1.965
Voorziening grex Oostpoort III/Stadion	1.953
Voorziening Fietsznfabriek (boekwaarde groter dan marktwaarde)	1.394
Voorziening Badmintonpad	2.347
Totaal	7.659

3.7.2 Overige vastgoedexploitaties (hoofdstuk 2 e.v.)

Vastgoedbezit brengt risico's en onderhoud met zich mee. Voorzieningen en reserves zijn noodzakelijk om voorziene en onvoorziene tegenvallers op te vangen.

Voor een beperkt aantal objecten/portefeuilles zijn er in het verleden specifieke reserves en voorzieningen gecreëerd waaruit het onderhoud wordt gedekt. Voor het merendeel van het bezit bestaat er echter nog geen aparte onderhoudsreserve of -voorziening. Omdat de hoofdstukindeling in 2010 is gewijzigd dienen ook de bijbehorende reserves 'op de schop te worden genomen'.

Onderdeel van dit voorstel zal zijn de aanwending van de zgn. reserve Vastgoed (opbrengsten boven boekwaarde). Aan deze bestaande reserve worden de gerealiseerde meeropbrengsten boven de boekwaarde bij het afstoten van hoofdstuk 2-bezit toegevoegd, na aftrek van de kosten voor verkoop. Vanuit deze reserve worden onttrekkingen gedaan waarover de raad beslist, zoals de dekking van aanvangstekorten op door de raad aangewezen nieuwe objecten. De stand van deze reserve bedraagt per 31 december 2009 € 3,4 mln.

Het verloop van deze reserve in onderstaande tabel weergegeven.

(bedragen x €1.000)

Verloop reserve Vastgoed	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Af: onrendabele toppen lopende vastgoed-exploitaties cf raadsbesluiten uit het verleden		-450	-350	-300	-300	-300
Bij: netto verkoopopbrengsten		1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Af: naar algemene middelen		-650	-1.650	-1.650	-1.650	-650
Saldo per einde van het jaar	3.387	3.287	2.287	1.337	387	437

3.6.3 Erfpacht

Op dit moment heeft de gemeente nog ongeveer 400 erfpachtrelaties. Doelen van de uitgifte van gronden in erfpacht zijn:

- Behoud van toekomstige waardestijging van de grond voor de gemeenschap;
- Behoud van toekomstige beschikking en sturing;
- Behoud van een (door indexering en waardebepaling bij het verstrijken van tijdvakken) relevante gemeentelijke inkomstenbron.

Reserve Erfpachtgronden

Deze reserve bedraagt eind 2009 € 285.000. Dat is 10% van de boekwaarde van de in erfpacht uitgegeven gronden. Meeropbrengsten uit exploitatie of verkoop van deze gronden vloeien ingevolge de beheerverordening grond- en gebouwenexploitatie over naar de reserve grondexploitatie (zie hierboven).

Deel 4

Besluit

Besluit

De Raad der gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van het college van Burgemeester en Wethouders;

Besluit:

1. De programmabegroting 2011-2015 vast te stellen, inclusief de daarin per programma opgenomen investeringsramingen.
2. De dekkingsvoorstellen uit paragraaf 1.5.3 vast te stellen en deze financieel-technisch te verwerken in de begroting 2011 (door middel van de 1^e suppletoire begrotingswijziging 2011).

Gedaan in de vergadering van 11 november 2010.

De griffier,

De voorzitter,

Deel 5

Bijlagen

Bijlage 5.1 Samenvattend overzicht van lasten en baten per programma, beleidsveld en product

(bedragen x € 1.000)

Programma, beleidsveld en product			Rekening 2009	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2011 en begroting 2010 (na wijziging)		
				2010 gewijzigd	2011			
Baten, lasten en saldi zijn exclusief mutaties reserves. Mutaties in de reserves zijn opgenomen onder het totaal van alle programma's								
1	Burger en bestuur					1	Burger en bestuur	

Programma, beleidsveld en product			Rekening 2009	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2011 en begroting 2010 (na wijziging)			
				2010 gewijzigd	2011				
						Lasten	interne uren	65	n
							technisch uitbesteed werk	-160	v
							Overige verschillen	-8	v
Totaal programma 1 Burger en bestuur		Lasten	18.064	17.332	17.243	Baten	leges	129	n
		Baten	-3.398	-3.336	-3.210		Overige verschillen	-4	v
		Saldo	14.666	13.996	14.033			22	n
2	Veiligheid, vergunningen en handhaving					2	Veiligheid, vergunningen en handhaving		
2.1	Sociale veiligheid					2.1	Sociale veiligheid		
02.01.01	Sociale veiligheid	Lasten	2.404	1.869	1.586	02.01.01	Sociale veiligheid		
		Baten	-1.996	-63	-63				
		Saldo	408	1.806	1.524		Saldo beleidsveld 2010	1.806	n
	Subtotaal beleidsveld	Lasten	2.404	1.869	1.586		Saldo beleidsveld 2011	1.524	n
		Baten	-1.996	-63	-63		Te analyseren verschil	-282	v
		Saldo	408	1.806	1.524				
						Lasten	andere verdeling middelen herriestoppers	-250	v
							overige verschillen	-32	v
								-282	v
2.2	Fysieke veiligheid					2.2	Fysieke veiligheid		
02.02.01	Fysieke veiligheid	Lasten	339	1.206	1.569	02.02.01	Fysieke veiligheid		
		Baten	-117	-211	0	02.02.02	Brandweer en rampenbestrijding		
		Saldo	222	995	1.569				
02.02.02	Brandweer en rampenbestrijding	Lasten	13.203	13.302	13.336		Saldo beleidsveld 2010	13.654	n
		Baten	-551	-642	-652		Saldo beleidsveld 2011	14.253	n
		Saldo	12.651	12.659	12.684		Te analyseren verschil	599	n
	Subtotaal beleidsveld	Lasten	13.542	14.507	14.905				
		Baten	-668	-853	-652				
		Saldo	12.874	13.654	14.253				
						Lasten	Interne uren	563	n
							overige dienstverlening	-72	v
							interim-management	-138	v
							overige verschillen	45	n
						Baten	Rijksbijdrage	211	n
							overige verschillen	-10	v
								599	n
2.3	Integrale vergunningverlening en handhaving					2.3	Integrale vergunningverlening en handhaving		
02.03.01	Vergunningen	Lasten	7.734	7.188	6.885	02.03.01	Vergunningen		
		Baten	-5.685	-4.723	-5.225	02.03.02	Handhaving en toezicht		
		Saldo	2.050	2.464	1.660				
02.03.02	Handhaving en toezicht	Lasten	10.236	12.386	12.675		Saldo beleidsveld 2010	13.651	n
		Baten	-1.022	-1.200	-1.113		Saldo beleidsveld 2011	13.222	n
		Saldo	9.214	11.187	11.562		Te analyseren verschil	-429	v

Programma, beleidsveld en product			Rekening 2009	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2011 en begroting 2010 (na wijziging)			
				2010 gewijzigd	2011				
Subtotaal beleidsveld			Lasten	17.970	19.574	19.560	Lasten	Interne uren	-300 v
			Baten	-6.707	-5.923	-6.338		verschuiving budget handhaving	220 n
			Saldo	11.263	13.651	13.222		overige verschillen	66 n
								bouwleges	-500 v
								boetes	77 n
								overige verschillen	8 n
								-429 v	
Totaal programma 2Veiligheid, vergunningen en handhaving			Lasten	33.916	35.949	36.051			
			Baten	-9.371	-6.838	-7.052			
			Saldo	24.545	29.111	28.999			
3	Welzijn en Zorg						3	Welzijn en Zorg	
3.1	Sociale samenhang en diversiteit						3.1	Sociale samenhang en diversiteit	
03.01.01	Activiteiten sociale samenhang wijken	Lasten	4.543	4.783	4.941	03.01.01	Activiteiten sociale samenhang wijken		
		Baten	-1.134	-321	-321	03.01.02	Inburgering en integratie		
		Saldo	3.408	4.462	4.620	03.01.03	Vrijwilligers en mantelzorgers		
03.01.02	Inburgering en integratie	Lasten	2.947	506	319				
		Baten	-2.817	0	0		Saldo beleidsveld 2010	5.212 n	
		Saldo	130	506	319		Saldo beleidsveld 2011	5.186 n	
03.01.03	Vrijwilligers en mantelzorgers	Lasten	248	244	247		Te analyseren verschil	-25 v	
		Baten	0	0	0				
		Saldo	248	244	247				
Subtotaal beleidsveld			Lasten	7.738	5.533	5.507	Lasten	interne uren	-116 v
			Baten	-3.952	-321	-321		subsidies	74 n
			Saldo	3.787	5.212	5.186		overige verschillen	17 n
								-25 v	
3.2	Zorg en dienstverlening voor mensen met een beperking						3.2	Zorg en dienstverlening voor mensen met een beperking	
03.02.01	WMO voorzieningen	Lasten	38.706	42.770	43.216	03.02.01	WMO voorzieningen		
		Baten	-11.587	-2.298	-2.135				
		Saldo	27.118	40.472	41.081		Saldo beleidsveld 2010	40.472 n	
Subtotaal beleidsveld			Lasten	38.706	42.770	43.216		Saldo beleidsveld 2011	41.081 n
		Baten	-11.587	-2.298	-2.135		Te analyseren verschil	609 n	
		Saldo	27.118	40.472	41.081				
						Lasten	WMO voorzieningen	446 n	
						Baten	WMO voorzieningen	163 n	
								609 n	
3.3	Maatschappelijke opvang en zorg voor kwetsbare groepen						3.3	Maatschappelijke opvang en zorg voor kwetsbare groepen	
03.03.01	Voorzieningen maatschappelijke opvang	Lasten	0	0	0	03.03.01	Voorzieningen maatschappelijke opvang		
		Baten	0	0	0	03.03.02	Overlastbeperkende maatregelen doelgroep OGGZ		
		Saldo	0	0	0	03.03.03	Huiselijk geweld		

Programma, beleidsveld en product			Rekening 2009	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2011 en begroting 2010 (na wijziging)		
				2010 gewijzigd	2011			
03.03.02	Overlastbeperkende maatregelen doelgroep OGGZ	Lasten	0	0	0			
		Baten	0	0	0			
		Saldo	0	0	0			
03.03.03	Huiselijk geweld	Lasten	1.268	58	2.360		Saldo beleidsveld 2010	58 n
		Baten	-1.268	0	-107		Saldo beleidsveld 2011	2.253 n
		Saldo	0	58	2.253		Te analyseren verschil	2.195 n
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	1.268	58	2.360			
		Baten	-1.268	0	-107	Lasten	DU vrouwenopvang	2.166 n
		Saldo	0	58	2.253		overige verschillen	29 n
						Baten	subsidies	-107 v
								2.195 n
<i>Totaal programma 3 Welzijn en Zorg</i>		Lasten	47.712	48.361	51.084			
		Baten	-16.807	-2.619	-2.562			
		Saldo	30.905	45.742	48.521			
4	Jeugd, Onderwijs en Sport					4	Jeugd, Onderwijs en Sport	
4.1	Jeugd					4.1	Jeugd	
04.01.01	Jongerenparticipatie	Lasten	0	28	0	04.01.01	Jongerenparticipatie	
		Baten	0	0	0	04.01.02	Kinderopvang, spel en exploratie	
		Saldo	0	28	0	04.01.03	Zorg voor jongeren	
04.01.02	Kinderopvang, spel en exploratie	Lasten	2.261	4.587	4.053	04.01.05	Procesondersteunende voorzieningen	
		Baten	-2.563	-15	0			
		Saldo	-302	4.572	4.053		Saldo beleidsveld 2010	5.705 n
04.01.03	Zorg voor jongeren	Lasten	3.795	4.370	4.850		Saldo beleidsveld 2011	5.642 n
		Baten	-2.864	-3.265	-3.262		Te analyseren verschil	-63 v
		Saldo	930	1.105	1.588			
04.01.05	Procesondersteunende voorzieningen	Lasten	8	0	0			
		Baten	0	0	0			
		Saldo	8	0	0			
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	6.064	8.985	8.903	Lasten	overige verschillen	-81 v
		Baten	-5.428	-3.280	-3.262	Baten	overige verschillen	18 n
		Saldo	636	5.705	5.642			-63 v
4.2	Onderwijs					4.2	Onderwijs	
04.02.01	Onderwijsachterstandenbeleid	Lasten	10.831	2.844	2.976	04.02.01	Onderwijsachterstandenbeleid	
		Baten	-10.328	-851	-198	04.02.02	Voorkomen schooluitval	
		Saldo	503	1.992	2.779	04.02.03	Onderwijshuisvesting	
04.02.02	Voorkomen schooluitval	Lasten	1.157	1.042	772			
		Baten	-1.158	-1.146	-1.005			
		Saldo	-1	-104	-234		Saldo beleidsveld 2010	15.806 n
04.02.03	Onderwijshuisvesting	Lasten	16.552	14.046	15.949		Saldo beleidsveld 2011	18.266 n
		Baten	-649	-128	-228		Te analyseren verschil	2.460 n
		Saldo	15.903	13.918	15.721			

Programma, beleidsveld en product			Rekening 2009	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2011 en begroting 2010 (na wijziging)		
				2010 gewijzigd	2011			
Subtotaal beleidsveld			Lasten	28.540	17.932	19.697		
		Baten	-12.135	-2.126	-1.431	Lasten	De kapitaalslasten onderwijshuisvesting stijgen door de investeringen	1.900 n
		Saldo	16.405	15.806	18.266	Baten	De inkomsten Volwasseneneducatie staan vanaf 2011 bij Programma 7 (Participatiebudget)	536 n
							overige verschillen	24 n
								2.460 n
4.3	Sport					4.3	Sport	
04.03.01	Sportstimulerende maatregelen	Lasten	1.488	1.172	1.360	04.03.01	Welzijnswerk	
		Baten	-51	0	0	04.03.02	Topsport	
	Saldo	1.437	1.172	1.360	04.03.03	Sportaccommodaties		
04.03.02	Topsport	Lasten	0	0	0			
		Baten	0	0	0			
	Saldo	0	0	0				
04.03.03	Sportaccommodaties	Lasten	13.877	9.977	9.698		Saldo beleidsveld 2010	11.205 n
		Baten	-3.745	56	0		Saldo beleidsveld 2011	11.058 n
	Saldo	10.132	10.033	9.698		Te analyseren verschil		-147 v
Subtotaal beleidsveld			Lasten	15.365	11.149	11.058		
		Baten	-3.796	56	0	Lasten	overige verschillen	-91 v
	Saldo	11.569	11.205	11.058	Baten	Correctie op verhuur gebouwen		-56 v
								-147 v
Totaal programma 4 Maatschappelijke ontwikkeling			Lasten	49.969	38.066	39.658		
		Baten	-21.360	-5.350	-4.693			
	Saldo	28.610	32.716	34.965				
5	Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling					5	Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	
5.1	Wijken / Stedelijke vernieuwing					5.1	Wijken / Stedelijke vernieuwing	
05.01.01	Wijken / Stedelijke vernieuwing	Lasten	0	0	0	05.01.01	Wijken / Stedelijke vernieuwing	
		Baten	0	0	0			
	Saldo	0	0	0		Saldo beleidsveld 2010		0 v
Subtotaal beleidsveld			Lasten	0	0	0	Saldo beleidsveld 2011	0 v
		Baten	0	0	0		Te analyseren verschil	0 v
	Saldo	0	0	0				
5.2	Wonen					5.2	Wonen	
05.02.01	Wonen	Lasten	6.652	3.389	1.655	05.02.01	Wonen	
		Baten	-5.109	-2.461	-664			
	Saldo	1.543	928	991		Saldo beleidsveld 2010		928 n
Subtotaal beleidsveld			Lasten	6.652	3.389	1.655	Saldo beleidsveld 2011	991 n
		Baten	-5.109	-2.461	-664		Te analyseren verschil	63 n
	Saldo	1.543	928	991		Overige verschillen		63 n
								63 n

Programma, beleidsveld en product			Rekening 2009	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2011 en begroting 2010 (na wijziging)		
				2010 gewijzigd	2011			
						Lasten	Overige verschillen	-10 v
								-10 v
6.2	Cultuur en erfgoed					6.2	Cultuur en erfgoed	
06.02.01	Stadsbibliotheek Haarlem	Lasten	6.028	4.591	4.987	06.02.01	Stadsbibliotheek Haarlem	
		Baten	0	0	0	06.02.02	Frans Hals Museum	
		Saldo	6.028	4.591	4.987	06.02.03	Podiumkunsten	
06.02.02	Frans Hals Museum	Lasten	4.428	2.665	3.160	06.02.04	Amateurkunst en Cultuureducatie	
		Baten	1	0	0	06.02.05	Beeldende kunst en architectuur	
		Saldo	4.428	2.665	3.160	06.02.06	Evenementen en projecten Cultuur	
06.02.03	Podiumkunsten	Lasten	9.821	8.264	9.764	06.02.07	Monumenten en archeologie	
		Baten	-15	-26	-26	06.02.08	Archief	
		Saldo	9.807	8.238	9.738			
06.02.04	Amateurkunst en Cultuureducatie	Lasten	2.797	2.495	2.721		Saldo beleidsveld 2010	22.836 n
		Baten	-211	-230	-233		Saldo beleidsveld 2011	25.269 n
		Saldo	2.586	2.265	2.488		Te analyseren verschil	2.433 n
06.02.05	Beeldende kunst en architectuur	Lasten	1.547	988	907			
		Baten	-123	0	0		De huursubsidies van de grote gesubsidieerde instellingen zijn nu verwerkt in de begroting	n
		Saldo	1.424	988	907	Lasten	Overige verschillen	2.532 v
06.02.06	Evenementen en projecten Cultuur	Lasten	1.645	1.544	1.289	Baten	Verschuiving tussen beleidsvelden en programma's	100 n
		Baten	-92	-255	-155			
		Saldo	1.553	1.289	1.134			
06.02.07	Monumenten en archeologie	Lasten	861	932	992			
		Baten	-12	0	0			
		Saldo	850	932	992			2.433 n
06.02.08	Archief	Lasten	1.867	1.867	1.863			
		Baten	0	0	0			
		Saldo	1.867	1.867	1.863			
	Subtotaal beleidsveld	Lasten	28.994	23.347	25.683			
		Baten	-451	-511	-415			
		Saldo	28.543	22.836	25.269			
6.3	Toerisme, recreatie, evenementen en promotie					6.3	Toerisme, recreatie, evenementen en promotie	
06.03.01	Recreatie	Lasten	546	453	469	06.03.01	Recreatie	
		Baten	-162	-125	-125	06.03.02	Toerisme en promotie	
		Saldo	385	328	344	06.03.03	Volksfeesten en herdenkingen	
06.03.02	Toerisme en promotie	Lasten	1.937	943	953		Saldo beleidsveld 2010	1.278 n
		Baten	-786	0	0		Saldo beleidsveld 2011	1.327 n
		Saldo	1.151	943	953		Te analyseren verschil	49 n
06.03.03	Volksfeesten en herdenkingen	Lasten	33	6	30			
		Baten	0	0	0		Overige verschillen	49 n
		Saldo	33	6	30	Lasten		
	Subtotaal beleidsveld	Lasten	2.516	1.403	1.452	Baten		
		Baten	-948	-125	-125			
		Saldo	1.568	1.278	1.327			49 n

Programma, beleidsveld en product			Rekening 2009	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2011 en begroting 2010 (na wijziging)	
				2010 gewijzigd	2011		
Subtotaal beleidsveld	Baten		-647	-330	-550		
	Saldo		2.623	2.756	2.254	VZ: Minima: In 2010 zijn de regelingen langdurigheidstoeslag en schoolkostenregeling incidenteel bijgeplust	-400 v
	Lasten		8.857	8.652	7.941		v
	Baten		-1.742	-330	-550	Schuldhelpverlening: vervallen bijdragen derden agv vervallen WSNP, en uitgavenbudget	100 n
	Saldo		7.115	8.321	7.391	Incidenteel: Specifieke uitkering schuldhelpverlening	-380 v
						Overige verschillen	-250 v
Totaal programma7 Werk en inkomen							-930 v
	Lasten		96.063	98.706	101.169		
	Baten		-85.741	-85.071	-87.269		
	Saldo		10.322	13.634	13.900		
8 Bereikbaarheid en mobiliteit						8 Bereikbaarheid en mobiliteit	
8.1 Autoverkeer en verkeersveiligheid						8.1 Autoverkeer en verkeersveiligheid	
08.01.01 Wegverkeer	Lasten		2.953	2.704	3.467	08.01.01 Wegverkeer	
	Baten		-90	-7	-7	08.01.02 Verkeersveiligheid	
	Saldo		2.864	2.697	3.460		
08.01.02 Verkeersveiligheid	Lasten		244	238	157	Saldo beleidsveld 2010	2.935 n
	Baten		-5	0	0	Saldo beleidsveld 2011	3.617 n
	Saldo		239	238	157	Te analyseren verschil	683 n
Subtotaal beleidsveld							
	Lasten		3.197	2.942	3.625		
	Baten		-95	-7	-7	Overheveling investeringen naar exploitatie	706 n
	Saldo		3.102	2.935	3.617	Kapitaalslasten	-42 v
						Hoger doorbelasting overhead (uren x tarief)	165 n
						Overige verschillen	-146 v
							683 n
8.2 Openbaar vervoer en langzaam verkeer						8.2 Openbaar vervoer en langzaam verkeer	
08.02.01 Openbaar vervoer	Lasten		214	85	4	08.02.01 Openbaar vervoer	
	Baten		-80	0	0	08.02.02 Fietsverkeer, voetgangers en overig	
	Saldo		134	85	4		
08.02.02 Fietsverkeer, voetgangers en overig	Lasten		74	204	172	Saldo beleidsveld 2010	289 n
	Baten		0	0	0	Saldo beleidsveld 2011	176 n
	Saldo		74	204	172	Te analyseren verschil	-113 v
Subtotaal beleidsveld							
	Lasten		288	289	176		
	Baten		-80	0	0	Minder interne uren (uren x tarief)	-73 v
	Saldo		208	289	176	Overige verschillen	-40 v
							-113 v
8.3 Parkeren						8.3 Parkeren	
08.03.01 Parkeerbeleid	Lasten		7.764	9.240	10.210	08.03.01 Parkeerbeleid	
	Baten		-13.731	-15.878	-16.806	Saldo beleidsveld 2010	-6.638 v
	Saldo		-5.967	-6.638	-6.595		

Programma, beleidsveld en product			Rekening 2009	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2011 en begroting 2010 (na wijziging)	
				2010 gewijzigd	2011		
<i>Subtotaal beleidsveld</i>			Lasten	7.764	9.240	Saldo beleidsveld 2011	-6.595 v
			Baten	-13.731	-15.878	Te analyseren verschil	42 n
			Saldo	-5.967	-6.638		
<i>Totaal programma 8 bereikbaarheid en mobiliteit</i>			Lasten	11.249	12.471	Baten	Volledige opstelling Raaksgarage -700 v
			Baten	-13.906	-15.885		Tariefsverhoging 2% en overige -228 v
			Saldo	-2.657	-3.414		Beheer fietsenstalling 83 n
						Lasten	Kapitaalslasten 511 n
							Doorbelasting beheerskosten (voorheen hoofdstuk 5 5) 285 n
							Overige verschillen 91 n
							42 n
9 Kwaliteit fysieke leefomgeving						9 Kwaliteit fysieke leefomgeving	
<i>9.1 Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid</i>						<i>9.1 Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid</i>	
09.01.01	Gebiedsregie	Lasten	3.343	5.085	2.803	09.01.01	Gebiedsregie
		Baten	-600	0	0	09.01.02	Natuur- en milieueducatie
		Saldo	2.743	5.085	2.803	09.01.03	Lijkbezorging
09.01.02	Natuur- en milieueducatie	Lasten	1.005	1.031	1.134	09.01.04	Dierenbescherming
		Baten	-38	-16	-16	09.01.05	Verzorgen openbare hygiëne
		Saldo	967	1.016	1.119	09.01.06	Bodembeheer
09.01.03	Lijkbezorging	Lasten	1.625	2.274	1.646	09.01.07	Milieuzorg
		Baten	-899	-940	-888		
		Saldo	727	1.334	758		Saldo beleidsveld 2010 9.828 n
09.01.04	Dierenbescherming	Lasten	119	124	124		Saldo beleidsveld 2011 7.090 n
		Baten	0	0	0		Te analyseren verschil -2.738 v
		Saldo	119	124	124		
09.01.05	Verzorgen openbare hygiëne	Lasten	201	218	220	Lasten	Eenmalige lasten ten gevolge van Rijksbijdrage -2.000 v
		Baten	0	0	0	Lasten	Overgehevelde budgetten 2009 -165 v
		Saldo	201	218	220	Baten	Onttrekking reserve (overgehevelde budgetten 2009) 165 n
09.01.06	Bodembeheer	Lasten	1.761	951	1.020	Lasten	Hoger doorbelasting overhead (uren x tarief) 130 n
		Baten	-1.052	-356	-356	Lasten	Eenmalige toevoeging voorziening -660 v
		Saldo	709	595	664	Lasten	Overige verschillen -208 v
09.01.07	Milieuzorg	Lasten	1.289	1.621	1.402		-2.738 v
		Baten	-279	-163	0		
		Saldo	1.010	1.458	1.402		
<i>Subtotaal beleidsveld</i>			Lasten	9.343	11.303		
			Baten	-2.867	-1.475		
			Saldo	6.476	9.828		
<i>9.2 Openbare ruimte bovengronds</i>						<i>9.2 Openbare ruimte bovengronds</i>	
09.02.01	Onderhoud wegen, straten en pleinen	Lasten	40.239	24.497	27.665	09.02.01	Onderhoud wegen, straten en pleinen
		Baten	-20.942	-424	-630	09.02.02	Wegbebakening en markering
		Saldo	19.298	24.073	27.035	09.02.03	Beheer en onderhoud openbaar groen
09.02.02	Wegbebakening en markering	Lasten	445	521	475	09.02.04	Onderhoud vrije speelgelegenheden

Programma, beleidsveld en product			Rekening 2009	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2011 en begroting 2010 (na wijziging)		
				2010 gewijzigd	2011			
	Baten		0	0	0	09.02.05	Gladheidsbestrijding	
	Saldo		445	521	475			
09.02.03	Beheer en onderhoud openbaar groen	Lasten	12.533	10.336	10.413		Saldo beleidsveld 2010	36.734 n
	Baten		-1.161	0	0		Saldo beleidsveld 2011	39.360 n
	Saldo		11.372	10.336	10.413		Te analyseren verschil	2.627 n
09.02.04	Onderhoud vrije speelgelegenheden	Lasten	912	1.311	1.242			
	Baten		-50	0	0			
	Saldo		862	1.311	1.242	Lasten	Taakstelling onderhoud	-1.000 v
09.02.05	Gladheidsbestrijding	Lasten	193	493	195	Lasten	Taakstelling Inhuur	-200 v
	Baten		0	0	0	Lasten	Overheveling investeringen naar exploitatie	3.720 n
	Saldo		193	493	195	Lasten	HBU/HBI (Herbestraten)	200 n
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	54.323	37.157	39.991	Lasten	HBU/HBI (Herbestraten)	-200 v
		Baten	-22.153	-424	-630	Lasten	Overheveling IP naar exploitatie	79 n
		Saldo	32.170	36.734	39.360	Lasten	Eenmalige bijstelling kosten gladheidsbestrijding (2010)	300 n
						Baten	Hogere bijdragen	-206 v
						Lasten	Overige verschillen	-66 v
								2.627 n
9.3	Openbare ruimte ondergronds					9.3	Openbare ruimte ondergronds	
09.03.01	Riolering en grondwaterstanden	Lasten	7.266	7.991	8.247	09.03.01	Riolering en grondwaterstanden	
	Baten		-8.547	-9.265	-9.816		Saldo beleidsveld 2010	-1.274 v
	Saldo		-1.282	-1.274	-1.569		Saldo beleidsveld 2011	-1.569 v
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	7.266	7.991	8.247		Te analyseren verschil	-295 v
		Baten	-8.547	-9.265	-9.816			
		Saldo	-1.282	-1.274	-1.569	Baten	Hogere opbrengst rioolheffing	-180 v
						Lasten	Kapitaalslasten	377 n
						Baten	Mutaties voorzieningen	-371 v
						Lasten	Dekking uren x tarief	-103 v
						Lasten	Overige verschillen	-18 v
								-295 v
9.4	Waterwegen					9.4	Waterwegen	
09.04.01	Bruggen en waterwerken	Lasten	9.516	8.223	9.605	09.04.01	Bruggen en waterwerken	
	Baten		-243	0	0	09.04.02	Waterwegen en woonschepen	
	Saldo		9.273	8.223	9.605	09.04.03	Verwijderen drijvend vuil openbare wateren	
09.04.02	Waterwegen en woonschepen	Lasten	2.181	1.811	1.821		Saldo beleidsveld 2010	9.809 n
	Baten		-926	-415	-515		Saldo beleidsveld 2011	10.917 n
	Saldo		1.255	1.396	1.305		Te analyseren verschil	1.108 n
09.04.03	Verwijderen drijvend vuil openbare wateren	Lasten	183	190	7			
	Baten		0	0	0			
	Saldo		183	190	7	Lasten	Overheveling technische uitbesteed werk	614 n
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	11.880	10.224	11.433	Lasten	Overheveling investeringen naar exploitatie	62 n
		Baten	-1.169	-415	-515	Lasten	Kapitaalslasten	633 n
		Saldo	10.711	9.809	10.917	Baten	Einde werkzaamheden sluis	-100 v

Programma, beleidsveld en product			Rekening 2009	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2011 en begroting 2010 (na wijziging)		
				2010 gewijzigd	2011			
						Lasten	Overdracht taken Rijnland	-183 v
						Lasten	Overige verschillen	82 n
								1.108 n
9.5	Afvalinzameling					9.5	Afvalinzameling	
09.05.01	Inzamelen en afvoeren huishoudelijke afvalstoffen	Lasten	14.864	14.602	14.957	09.05.01	Inzamelen en afvoeren huishoudelijke afvalstoffen	
		Baten	-17.386	-19.112	-18.919	09.05.02	Verwijderen wegafval en ledigen bakken	
		Saldo	-2.523	-4.510	-3.962			
09.05.02	Verwijderen wegafval en ledigen bakken	Lasten	3.499	3.498	3.605		Saldo beleidsveld 2010	-1.012 v
		Baten	0	0	0		Saldo beleidsveld 2011	-357 v
		Saldo	3.499	3.498	3.605		Te analyseren verschil	655 n
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	18.362	18.100	18.562			
		Baten	-17.386	-19.112	-18.919	Lasten	Indexatie contract Spaarnelanden\SBH	171 n
		Saldo	976	-1.012	-357	Lasten	Dekking uren x tarief	193 n
						Baten	Lagere opbrengst afvalstoffenheffing	193 n
Totaal programma 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving		Lasten	101.174	84.775	86.581	Lasten	Overige verschillen	132 n
		Baten	-52.123	-30.691	-31.139	Lasten	DVO Spaarnelanden inzake hondenbakken	137 n
		Saldo	49.051	54.084	55.442			655 n
10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen						10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen		
10.1	Algemene dekkingsmiddelen					10.1	Algemene dekkingsmiddelen	
10.01.01	Algemene uitkering	Lasten	0	0	0	10.01.01	Algemene uitkering	
		Baten	-173.216	-185.048	-184.821	10.01.02	Financiering	
		Saldo	-173.216	-185.048	-184.821	10.01.03	Dividenden, deelnemingen, schenkingen etc.	
10.01.02	Financiering	Lasten	16	0	0	10.01.04	Stelposten en taakstellingen	
		Baten	-12.462	-8.714	-11.774	10.01.05	Saldo kostenplaatsen	
		Saldo	-12.445	-8.714	-11.774		Saldo beleidsveld 2010	-185.778 v
10.01.03	Dividenden, deelnemingen, schenkingen etc.	Lasten	1.765	376	393		Saldo beleidsveld 2011	-193.012 v
		Baten	-10.581	-2.472	-1.114		Te analyseren verschil	-7.234 v
		Saldo	-8.816	-2.096	-721			
10.01.04	Stelposten en taakstellingen	Lasten	3.035	5.940	3.112			
		Baten	-91	0	-1.775	Baten	Algemene uitkering	227 n
		Saldo	2.944	5.940	1.337		Rente, verschuiving met rente kapitaallasten (budgettair-neutraal)	-2.000 v
10.01.05	Saldo kostenplaatsen	Lasten	3.020	4.140	2.967		Voordeliger renteresultaat	-1.000 v
		Baten	-140	0	0		Rente en dividenden	1.315 n
		Saldo	2.880	4.140	2.967	Lasten	Vrijval voorziening organisatiefricties	-1.775 v
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	7.837	10.456	6.472			v
		Baten	-196.490	-196.234	-199.484		Minder stelposten (o.m. taakmutaties algemene uitkering) t.o.v. vorig jaar	-2.828
		Saldo	-188.653	-185.778	-193.012		Lager saldo van de diverse kostenplaatsen	-1.173 v
								-7.234 v
10.2	Lokale heffingen en belastingen					10.2	Lokale heffingen en belastingen	

Bijlage 5.2 Meerjarenraming 2012 - 2015

bedragen x €1.000

Pr.	Omschrijving	Oorsprong	Toelichting				
				2012	2013	2014	2015
1	Burger en bestuur						
	Digitale webwinkel (burgerself-service)	KN 2010	ombuigingen	0	-400	-400	-400
2	Veiligheid, vergunningen en handhaving						
	Lagere opbrengsten bouwvergunningen	KN 2009	Raming moet na 2014 weer oplopen naar niveau 2008 = 4,8 mln.	0	-300	-400	-400
	Regionalisering brandweer	RB mei 2008		-350	-776	-745	-968
	Rampenbestrijding preventief / Veiligheid versterken regionale samenwerking 2010 en 2011	Brp 2009-2		-39	-39	-39	-39
	veiligheid en leefbaarheid (vm v. Montfrans gelden)	Brp 2009-2	AU-taakmutaties 2009 mei-en septembercirculaire (2010 was 1.671)	-1.147	-1.147	-1.147	-1.147
	Overheveling budgetten programma's van 2009 naar 2010	Brp 2009-2	de onttrekking Algemene Reserve bedraagt in 2010 € 39	39	39	39	39
3	Welzijn en Zorg						
	Aframen div. projecten uit MO reserve	Brp 2010-1		260	260	260	260
	Aframen onttrekking WMO-reserve	Brp 2010-1		-260	-260	-260	-260
	Voorziening welzijnsaccommodaties	Brp 2009-2	Onttrekking volgens schema Brp 2009-2	-85	-85	-1	-1
	Subsidie Dock	Brp 2009-2		85	85	-4	-4
	Vrouwenopvang	BG 2011	Taakmutatie Algemene Uitkering	-2.210	-2.210	-2.210	-2.210
	Versoberen taken WMO huishoudelijke hulp/WMO-indicatiestelling	KN 2010	ombuigingen	0	0	-295	-295
4	Jeugd, Onderwijs en Sport						
	Verzelfstandiging OSK	Brp 2008-1		0	-895	-960	-960
	Vrijw.cent.Hlem (1001 kracht)	Brp 2009-1		-37	-37	-37	-37
	Vrijval egalisatie reserve SHO	IP	Onttrekking bedraagt in 2010 € 721.000 vervalt gedeeltelijk in 2011 en 2012 en vervalt in 2013.	498	587	587	587
	Centra voor Jeugd en Gezin	Brp 2009-2		-90	-90	-90	-90
	Bijdrage Brede Doeluitkering Centra voor Jeugd en Gezin	Brp 2009-2		90	90	90	90
5	Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling						
	Onderhoud Podia, dotatie voorziening groot onderhoud	B&W-nota 2006/562	Dotatie aan voorziening wordt steeds lager, door hogere kosten. Podia zie volgende regel.	-18	-35	-79	-79
	Onderhoud Podia, kosten	B&W-nota 2006/562	Tegenhanger is dotatie voorziening groot onderhoud	19	35	79	79
	Jansstraat 50: vervallen huurinkomsten	Brp 2008-2		0	51	51	51
	Subsidie aan zwembaden (SRO)	KN 2009	Ombuiging besloten in kadernota 2009	-100	-100	-100	-100
	Verkoop van niet-strategisch bezit	KN 2009	Nieuwe reeks besloten bij kadernota -1.000 IN 2011 T/M 2013 daarna PM	0	0	1.000	1.000
	Hogere erfpachtopbrengsten	KN 2007		-50	-100	-100	-100
	Tijd Bestemmingsplannen terugbrengen met 300 uur	KN 2010	ombuigingen	0	-150	-150	-150
	Verzelfstandigen Vastgoedbeheer. VGO bij Gebiedsmanagement	KN 2010	ombuigingen, periode 2016-2018 resteert -150 v	0	0	-100	-250
6	Economie, cultuur, toerisme en recreatie						
	Verlagen subsidie aan de bibliotheek op basis van rapport Sociaal Cultureel Planbureau	KN 2009	Ombuiging besloten in kadernota 2009	-400	-500	-500	-500
	Stadsbibliotheek kosten WIA	Brp 2009-1	Kosten vervallen in 2012	-29	-29	-29	-29
	Frans Hals Museum WIA-kosten	Brp 2009-1	Kosten vervallen in 2012	-15	-15	-15	-15
	Representatie bestuur i.h.k.v. Haarlemse Honkbalweek	Brp 2010-1		5		5	
	Terugverdieneffect 50 voorbereidingskosten ondernemingsfonds eindigt in 2013.	Brp 2009-2	(op BGsbasis 4 jaar 12,5 voordeel gerealiseerd ingaande 2009)		13	13	13
	Storting in de voorziening onderhoud Podia is in 2012 bestemd voor onderhoud	KN2007		909	909	909	909
	Uitvoerende taken economie en cultuur	KN 2010	ombuigingen	-50	-50	-50	-50
	Uitgaven Economie laten afhangen van subsidie-inkomsten	KN 2010	ombuigingen	-25	-25	-25	-25
7	Werk en inkomen						
	Duizend en eenen kracht (is vrouwen uit etnische minderheden)	Brp 2009-1	AU-taakmutaties neemt af in 2011 en stopt in 2012	-33	-33	-33	-33
	Paswerk	KN 2009	Raming in 2010 is € 1,2 mln. en neemt daarna weer langzaam af te 0.	-400	-800	-800	-800
	Participatiebudget: WEB	Brp 2010-1	798 in 2011 en 2012 daarna 0	0	-798	-798	-798

Pr.	Omschrijving	Oorsprong	Toelichting				
				2012	2013	2014	2015
	Participatiebudget: WEB	Brp 2010-1	-798 in 2011 en 2012 daarna 0	0	798	798	798
	Participatiebudget: WI	Brp 2010-1	2100 in 2011 en 2012 daarna 0	0	-2.100	-2.100	-2.100
	Participatiebudget: WI	Brp 2010-1	-2100 in 2011 en 2012 daarna 0	0	2.100	2.100	2.100
	Inkomensdeel Wwb	Brp 2010-1		1.000	2.000	2.500	3.000
	Uitvoering nota 'Kansen voor de jeugd II'	Brp 2010-1		-200	-200	-200	-200
	Onttrekken reserve uitvoering nota 'Kansen voor de jeugd II'	Brp 2010-1		200	200	200	200
	ESF actie J	BG 2011	Terugdraaien incidentele raming 2011	490	490	490	490
	SF actie J	BG 2011	Terugdraaien incidentele raming 2011	-490	-490	-490	-490
	SF actie A (Haarlem werkt)	BG 2011	Terugdraaien incidentele raming 2011	407	407	407	407
	SF actie A (Haarlem werkt)	BG 2011	Terugdraaien incidentele raming 2011	-407	-407	-407	-407
	Spec. Uitkering schuldhulpverlening	BG 2011	Terugdraaien incidentele raming 2011	380	380	380	380
	Inhuur derden SHV	BG 2011	Terugdraaien incidentele raming 2011	-380	-380	-380	-380
	WWB-inkomensdeel	BG 2011	In MJR is 600 ruimte bij SZW ontstaan, wordt nu gebruikt ter dekking van ontwikkeling in macro-budget.	600	600	600	600
8	Bereikbaarheid en mobiliteit						
	Meeropbrengsten parkeergelden	Brp 2008-1		-350	-350	-350	-350
	Digitaal parkeren invoeren	KN 2010	ombuigingen, periode 2016-2018 resteert -25 v	-50	-75	-100	-125
	Parkeren (tarief +0,5%)	KN 2010	ombuigingen, periode 2016-2018 resteert -100 v	-70	-140	-210	-280
9	Kwaliteit fysieke leefomgeving						
	Besteding Slok / Haarlem Klimaat Neutraal	Brp 2010-1		-42	-85	-85	-85
	Instellen reserve Slok/Haarlem Klimaat Neutraal	Brp 2010-1		42	85	85	85
	Kosten tijdelijk inhuur personeel	Brp 2008-1		0	0	-1.500	-1.500
	Vervallen dekking tijdelijke inhuur personeel voor achterstallig onderhoud uit onderhoudsbudget	Brp 2008-1		0	0	730	730
	Vervallen mutatie met bestemmingsreserve tijdelijke inhuur	Brp 2008-1		63	126	592	592
	Verlagen normbudget voor investeringsramingen: verharding	IP 2007-2012		-78	-116	-116	-116
	Verlagen normbudget voor investeringsramingen: havens etc	IP 2007-2012		-24	-32	-32	-32
	Verlagen normbudget voor investeringsramingen: bruggen	IP 2007-2012		-33	-41	-41	-41
	Verlagen normbudget voor investeringsramingen: verlichting	IP 2007-2012		-12	-24	-24	-24
	Temporiseren investeringen onderhoud openbare buitenruimte	KN 2009		-250	-600	-1.000	-1.000
	Afloop budget voor achterstallig onderhoud	KN 2009		0	0	-2.100	-2.100
	Bewonersinitiatieven wijken	BG 2011	Taakmutatie Algemene Uitkering	-248	-248	-248	-248
10	Financiën en algemene dekkingsmiddelen						
	Huurverhoging Westergracht	Brp 2009-1	Totale verhoging bedraagt € 0,15 mln. de helft vervalt in 2013 en geheel in 2014	0	-75	-150	-150
	Kosten telefonie	BG 2010	2010 was 300 nadeel, loopt terug naar 100 nadeel structureel vanaf 2012	-100	-100	-100	-100
	Kosten ICT	BG 2010	2010 was 100 nadeel, loopt terug naar 0 in 2013	-25	-75	-75	-75
	Vervallen opbrengst SBH	Brp 2009-1		27	27	27	27
	Uitwerkplan M&S fte reductie	Brp 2009-2	Diverse wijzigingen	-100	-300	-450	-450
	Verhuiskosten Raaks- en Zijlpoort	Brp 2010-1		25	-125	-125	-125
	Stelpost brede school (Algemene Uitkering)		Meicirculaire 2009	151	336	336	336
	Verbetering solvabiliteit	BG 2010		0	600	1.000	1.000
	Egalisatiereserve voor bouw precario kabels en leidingen	BG 2009	Bijdrage is voor de jaren 2011 t/m 2013. Toevoeging 500 in 2011, onttrekking -700 in 2012 en -1900 in 2013)	-1.200	-2.400	-500	-500
	Strategische budgettering	KN 2009	In 2010 0,8 mln. en in 2011 1 mln.	0	0	-150	-150
	Hogere pensioenpremie ABP	KN 2009	Stijging vervalt in 2014	0	0	-500	-500
	Onttrekking uit BCF	KN 2006	Onttrekking van € 760 is verschoven van 2010 naar 2013	0	-760	0	0
	Afnemende wachtgelden	BG 2010		-206	-327	-442	-442
	Spoorse doorsnijding	Brp 2009-2	AU-taakmutaties 2009 mei-en septembercirculaire	-2.546	-2.546	-2.546	-2.546
	Dividend NUON Energy NV (verkoop aandelen, dividend loopt af miv 2016).	BG 2010	Jaarlijks dividend bedraagt 100. In het jaar 2014 geen dividend. M.i.v. 2016 vervalt dividend helemaal .	0	0	100	0
	Liquidatie bestuursacademie Randstad	BG 2011	Mogelijke terugbetaling gedeeltelijke liquidatiekosten per 2012 of 2013.		-25		
	Junicirculaire 2010 Algemene Uitkering gemeentefonds	BG 2011		15.112	21.527	28.719	39.414
	ISV	BG 2011	Taakmutatie Algemene Uitkering	-1.224	-1.127	-1.377	-3.830

Pr.	Omschrijving	Oorsprong	Toelichting				
				2012	2013	2014	2015
	Vadercentra	BG 2011	Taakmutatie Algemene Uitkering	-50	-50	-50	-50
	Uitvoeringskosten Wwik	BG 2011	Taakmutatie Algemene Uitkering	-52	-52	-52	-52
	WMO suppletie-uitkering wijziging verdeelstelsel 2011	BG 2011	Extra 807 voor WMO in 2011	-807	-807	-807	-807
	Investeringsplan	IP 2010-2014	Diverse wijzigingen volgend uit investeringsplan 2010-2014	839	1.768	4.303	4.465
	IP schrappen of verlagen investeringen	KN 2010	ombuigingen	-260	-236	-214	-189
	IP faseren van investeringen	KN 2010	ombuigingen	659	838	838	838
	IP overhevelen budgetten kleine investeringen naar exploitatie	KN 2010	ombuigingen	-5.002	-5.711	-9.244	-9.243
	IP investeringen t.l.v. digitaliseringskrediet	KN 2010	ombuigingen	-31	-75	-73	-111
	Vergroten efficiency	KN 2010	ombuigingen, periode 2016-2018 resteert -1.800 v	-800	-1.600	-2.400	-3.200
	IB en PMB extern verzelfstandigen en aantal projecten sterk beperken	KN 2010	vertaalt zich in lagere kapitaallasten periode 2016-2018 resteert -600 v	-100	-200	-300	-400
	Restant nog te bepalen	KN 2010	ombuigingen periode 2016-2018 resteert -1330 v				
	Efficiencyonderzoeken instellingen	KN 2010	ombuigingen	-500	-500	-500	-500
	Herooverwegen subsidies	KN 2010	ombuigingen, periode 2016-2018 resteert -1280 v	-430	-860	-1.290	-1.720
	Intensiveren multifunctioneelgebruik accommodaties	KN 2010	ombuigingen, periode 2016-2018 resteert -50 v	-50	-75	-100	-100
	Verbonden partijen	KN 2010	ombuigingen, periode 2016-2018 resteert -2.000 v	-650	-1.550	-2.200	-2.750
	woonlasten naar gemiddeld niveau	KN 2010	ombuigingen, periode 2016-2018 resteert -400 v	-500	-1.000	-1.500	-2.000
	OZB niet woningen	KN 2010	ombuigingen, periode 2016-2018 resteert -500 v	-500	-1.000	-1.500	-2.000
	Toeristenbelastingen	KN 2010	ombuigingen	-50	-50	-50	-50
	Kostendekkendheid overige heffingen	KN 2010	ombuigingen, periode 2016-2018 resteert -300 v	-150	-300	-450	-600
	Optimalisatie inkomsten uit eigendommen	KN 2010	ombuigingen, periode 2016-2018 resteert -100 v	-100	-200	-300	-400
	Overige nog in te vullen / onttrekking AR	KN 2010	ombuigingen, periode 2016-2018 resteert 1035 n			-100	-1.650
	Diverse kleine mutaties			-15	-15	-15	-15
	Totaal mutaties			-1.520	-1.952	928	4.567
	Begrotingsuitkomst 2011			2.137	2.137	2.137	2.137
	Meerjarenperspectief op basis van begroting 2011			617	185	3.065	6.704

KN = Kadernota, BG = Begroting, BRP = Bestuursrapportage, RB = Raadsbesluit, IP = Investeringsplan

Bijlage 5.3 Incidentele baten en lasten

(bedragen x €1.000)

Overzicht incidentele baten en lasten		2011		2012		2013			
Pr.	Omschrijving	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten		
2	Veiligheid, Vergunningen en Handhaving								
	Veiligheid en leefbaarheid (taakmutatie Algemene Uitkering)	1.147	ⁿ						
3	Welzijn en Zorg								
	Project verbeteren afstemming met ziekenhuizen, verpleeg- en revalidatie-instellingen	ⁿ							
	Onttrekking aan de reserve Wmo	35							
	Project wijziging AWBZ i.v.m. verdere extramuralisatie	55	ⁿ						
	Onttrekking aan de reserve Wmo		-55	^v					
	Project eenmalige uitbreiding woningen, geschikt voor mensen met een beperking	ⁿ							
	Onttrekking aan de reserve Wmo	70							
	Project van beslis naar kwaliteit		-70	^v					
	Onttrekking aan de reserve Wmo	100	ⁿ						
	Vrouwenopvang (taakmutatie algemene uitkering)		-100	^v					
		2.210	ⁿ						
5	Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling								
	Verkoop van niet-strategisch bezit		-1.000	^v	-1.000	^v	-1.000	^v	
7	Werk en inkomen								
	Hogere bijdrage aan Paswerk (loopt af in 2013)	800	ⁿ	400	ⁿ				
	Kansen voor de jeugd	200	ⁿ						
	Onttrekking reserve Niet gebruikte gelden minima		-200	^v					
	Participatiebudget: WEB	798	ⁿ	798	ⁿ				
	Participatiebudget: WEB		-798	^v	-798	^v			
	Participatiebudget: WI	2.100	ⁿ	2.100	ⁿ				
	Participatiebudget: WI		-2.100	^v	-2.100	^v			
	ESF actie J	490	ⁿ						
	ESF actie J		-490	^v					
	ESF actie A (Haarlem werkt)	407	ⁿ						
	ESF actie A (Haarlem werkt)		-470	^v					
	Inhuur derden Schuld Hulpverlening	380	ⁿ						
	Specifieke Uitkering schuldhulpverlening		-380	^v					
9	Kwaliteit Fysieke Leefomgeving								
	Tijdelijk personeel i.v.m. achterstallig onderhoud	592	ⁿ	529	ⁿ	466	ⁿ		
	Onttrekking reserve inhuur tijdelijk personeel		-592	^v	-529	^v	-446	^v	
	Budget voor achterstallig onderhoud	2.100	ⁿ	2.100	ⁿ	2.100	ⁿ		
	Bewonersinitiatieven wijken (taakmutatie algemene uitkering)	248	ⁿ						
10	Financiën / Algemene dekkingsmiddelen								
	Storting in reserve Afbouw precario ondergrondse leidingen	500	ⁿ						
	Onttrekking reserve Afbouw precario ondergrondse leidingen		-700	^v	-1.900	^v			
	Verbetering solvabiliteit					600	ⁿ		
	Hogere pensioenpremie ABP	500	ⁿ	500	ⁿ	500	ⁿ		
	Onttrekking reserve BCF						-760	^v	
	Spoorse doorsnijding (taakmutatie Algemene Uitkering)	2.546	ⁿ						
	Vadercentra (taakmutatie Algemene Uitkering)	50	ⁿ						
	Uitvoeringskosten Wwik (taakmutatie Algemene Uitkering)	52	ⁿ						
	Wmo suppletie-uitkering wijziging verdeelstelsel 2011		-807	^v					
	Efficiencyonderzoeken instellingen (i.v.m. ombuigingen)	500	ⁿ						
	Algemene uitkering (verhoging voor taakmutaties)		-6.253	^v					
	Totaal van de programma's	15.880	ⁿ	-14.050	^v	6.427	ⁿ	-6.327	^v
						3.666	ⁿ	-2.206	^v

Bijlage 5.4 Overzicht reserves en voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

Prg	Staat van reserves Soort reserve	Begroting 2010 gewijzigd ¹	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Stand 31/12/11
Algemene reserves:					
10	Algemene reserve	42.128		39	42.089
-	Resultaat na bestemming	0			0
5	Reserve grondexploitatie	977			977
Totaal algemene reserves		43.105	0	39	43.066
Bestemmingsreserves:					
1	Verkiezingen	125	50	30	145
3	Reserve Wmo	4.259		995	3.264
4	Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs	3.040		1.118	1.922
4	Bouw VMBO scholen	24.322			24.322
4	Decentralisatie huisvesting egalisatie	1.703			1.703
4	Voeding A. schweitzerschool	130			130
4	Duurzame sportvoorzieningen	503	175		678
5	Reserve Volkshuisvesting	1.939			1.939
5	Reserve omslagwerken Waarderpolder	3.309	164		3.473
5	Reserve erfpachtgronden	285			285
5	Reserve Vastgoed	3.737	1.000	1.650	3.087
6	Reserve archeologisch onderzoek	231			231
6	Kunstaankopen en TMK	388			388
6	Reserve Kap.lasten culturele gebouwen	3.004		908	2.096
6	Afkoopsommen bibliotheek	650			650
6	Afkoop UPC	15			15
7	WWB inkomensdeel	3.691			3.691
7	Niet gebruikte gelden minima	300		200	100
9	Rotonde Raaksbruggen	2.728			2.728
9	Openbare ruimte Raaks	511			511
9	Inhuur tijdelijk personeel groot onderhoud	1.587		592	995
9	Onderhoud Renaldapark	550			550
9	Nicolaasbrug	300			300
9	Onderhoud impuls fietspaden	300			300
9	Stimulering lokale klimaat initiatieven	163		85	78
10	BTW-Compensatiefonds	2.813			2.813
10	Inlopen achterstand onderhoud gem.gebouwen	280			280
10	Projectenreserve Haarlem	2.514	119		2.633
10	Rekenkamercommissie	20			20
10	Project Verseon	130			130
10	Afbouw precario ondergrondse leidingen	2.100	500		2.600
10	Opleidingen (opheffing IZA)	1.690		250	1.440
Totaal bestemmingsreserves		67.317	2.008	5.828	63.497
Totaal reserves		110.422	2.008	5.867	106.563

Prg	Staat van voorzieningen Soort voorziening	Begroting 2010 gewijzigd ¹	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Stand 31/12/11
Voorzieningen voor verplichtingen:					
1	Rechtspositie raadsleden	121	80	151	50
1	Arbeidsongescheiduitkering wethouders	1.000			1.000
2	Stichting Stadtoezicht Haarlem	15			15
3	Beheer welzijnsaccommodaties Dock	235	1		236
4	Automatisering Onderwijs Service Kantoor	79			79
4	Parkeerpl. ReinaldaPark	218			218
5	Garantie verplichtingen Nationaal Restauratie Voorz.	2			2
5	Voorziening RBWS vrijvallende middelen	153			153
5	Nog uit te voeren werken grondexploitaties	377			377
5	Voorziening volkshuisvesting	513			513
5	Sanering asbest depot FHM	429			429
6	Sponsorgelden schouwburg	500			500
6	Realiseren bezuinigingen Stadsbibliotheek	175			175
9	Duurzame leningen Stadsvernieuwing	1.350			1.350
9	Pest- en Dolhuis - Bonte Knaagkever	622			622
9	Grafleges	1.200			1.200
9	Baggeren	2.544			2.544
10	Parkstad - VVE Schalkwijk	1.908	205		2.113
10	Pensioenen ADV / spaarverlof (vm FD)	557			557
10	Voormalig ICI	164			164
10	Wachtgeld en boventalligen	2.952		112	2.840
10	Afwikkeling claim precario PWN	4.372			4.372
10	BTW-claim kantoordeel Jansstraat	25			25
10	Belasting Dienst-Loonheffing	96			96
10	Organisatiefricties	2.793		1.775	1.018
10	Planschade van Duiven	45			45
10	Revolving fund Subsidie Op Termijn regeling	1.775			1.775
10	Revolving fund Startersleningen	262			262
10	Garantielening Project Nieuwbouw	218			218
10	Garantielening Project Terugbetaling	461			461
10	Garantielening Project Herens.	293			293
10	Voorziening Archief wegwerken achterstand	885		35	850
10	Herhuisvesting Klein Heiligland 84	250			250
Totaal verplichtingen en risico's		26.589	286	2.073	24.802
Kosten egalisatievoorzieningen:					
4	Decentralisatie huisvesting onderhoud	1.019			1.019
5	Onderhoudsvoorziening	200			200
6	Onderhoud cultuurpodia	768	97		865
9	Waterbergingen	59			59
9	Afkoopsom onderhoud Rijnland	1.519			1.519
9	Egalisatievoorziening Afvalstoffenheffing	-408			-408
9	Egalisatievoorziening Rioolrechten	693		371	322
Totaal kosten egalisatievoorzieningen:		3.850	97	371	3.576
Voorzieningen niet bestede middelen van derden:					
5	Budget GSSH overige resultaten	81			81
6	Brongersmafonds	13			13
6	Onderhoud beiaard	18			18
	Monitor Rookmaker	61			61
Totaal niet bestede middelen van derden:		173	0	0	173
Totaal voorzieningen		30.612	383	2.444	28.551
Totaal reserves en voorzieningen		141.034	2.391	8.311	135.114

¹ Prognose na kadernota 2010 en 1e bestuursrapportage 2010

Bijlage 5.5 Overzicht te verstrekken subsidies

Aan de voor 2011 geraamde subsidiebedragen kunnen geen rechten worden ontleend. De raad besluit tijdens de begrotingsbehandeling om budgetten beschikbaar te stellen. De toewijzing geschiedt later op grond van de in de algemene subsidieverordening opgenomen eisen. Bijvoorbeeld een budgetsubsidie wordt verstrekt op basis van te leveren prestaties.

(bedragen x € 1.000)

Overzicht te verstrekken subsidies	Begroting	
	2010 gewijzigd	2011
Programma 1 Burger en bestuur		
Mondiale bewustwording	6	6
Mutare	77	77
Project Herkomstlanden	11	11
Totaal programma 1 Burger en bestuur	94	94
Programma 2 Veiligheid vergunningen en handhaving		
Bijdrage Veiligheidsregio Kennemerland	12.725	12.780
Totaal programma 2 Veiligheid vergunningen en handhaving	12.725	12.780
Programma 3 Welzijn en Zorg		
Boottocht Zonnebloem	1	1
Diaconie Protestantse Gemeente Haarlem	3	3
Digitaal schoolplein	6	6
Flankerend ouderenbeleid	325	328
Gebruikersruimte (Brijder) ¹	268	0
Kennemer Thuiszorg medische zorg	7	7
Mondiaal Centrum	157	158
Oudersociëteit FNV	1	1
Pluspakket GGD	1.364	1.375
Preventief huisbezoek	10	10
Samenwerkende ouderenbonden	8	8
Stichting Kontext, Haarlem werkt ouderenzorg	288	290
Standaardpakket GGD ²	1.944	1.960
Steunpunt Mantelzorg Tandem	35	35
Stichting 't Web	70	71
Wmo psychosociaal	171	172
Unie van Vrijwilligers	40	40
Centrum voor Wonen, Zorg en Welzijn Noord Holland ¹	98	0
Straatadvocaat ¹	60	0
Stichting Kontext WMO	156	157
Kontext, Zorgloket Schalkwijk	183	184
Bejaardensociëteit Spaarndam	1	0,5
Blijfgroep Haarlem	58	59
Bureau Discriminatiezaken Kennemerland	75	76
Koinonia	5	5
Stichting De Baan	130	131
Diverse alloctonengroepen	97	98
Nederlandse Vereniging tot Integratie van Homosexualiteit (COC)	6	6
Sociaal Basispastoraat/St. Stem in de stad	12	12
Stichting Kontext	1.252	1.262
Tolkendienst 2008	17	17
Stichting Vrijwilligerscentrale Haarlem	142	143
Stichting Dock	2.053	2.646
Stichting Stadsdeelorganisatie Haarlem Zuid-West (SDO) (zie hieronder)	526	0
Stichting Haarlem Effect (voorheen SDO Zuid-west, gefuseerd met hlm effect)	613	1.147
Stichting Dorpscentrum Spaarndam	23	23

Overzicht te verstrekken subsidies	Begroting	
	2010 gewijzigd	2011
Pakketmaatregel AWBZ ³	0	924
Psychosociaal Leger des Heils ¹	0	338
Psychosociaal Blijfgroep ¹	0	69
Huiselijk geweld vrouwenopvang ¹	0	2.141
Huiselijk geweld Loving me, Loving you	0	25
RIBW/Pauzement ¹	0	89
RIBW/Hoste ¹	0	170
RIBW/Kennemerland ¹	0	89
RIBW/Herkanswoningen ¹	0	65
GGZinGeest/Brijderstichting-ACT ¹	0	100
VRK/GGD/clientmanagers OGGZ ¹	0	519
VRK/GGD/projectmanagers OGGZ ¹	0	86
VRK/GGD/BCT-team ¹	0	396
Haarlem/Veldwerker ¹	0	63
Release/BCT-medewerker ¹	0	68
VRK/GGD/dr. Damiate ¹	0	10
Nachtopvang ¹	0	915
Dagopvang ¹	0	510
Noodbedden ¹	0	112
Ziekenboeg ¹	0	40
Brijderstichting Zuid-Kennemerland ¹	0	1.294
Brijderstichting Midden-Kennemerland ¹	0	436
Brijderstichting Haarlemmermeer ¹	0	209
Dijk en Duin ¹	0	215
ISP ¹	0	10
Haarlemmermeer ¹	0	702
Winteropvang ¹	0	40
Release ¹	0	21
SMD-MK ¹	0	28
Stichting Zelfhelp Nederland ¹	0	5
CPGGZ ³	0	93
WMO subsidies	0	819
Mantelzorg	0	50
Totaal programma 3 Welzijn en Zorg	10.205	21.082
Programma 4 Jeugd, Onderwijs en Sport⁶		
Jongerenwerk	41	41
Bureau Jeugdzorg NH	288	290
Stichting Peuterspeelzaal Spaarndam ('t Brinkertje)	1	1
Scouting Regio Haarlem	67	67
Speeltuin Nieuw Leven	19	19
Tafeltennisvereniging Spaarne	35	35
Sportclub Haarlem-Oost	17	17
Begeleidingsdienst vrije scholen	3	3
De Hoek	43	43
Educatieve dienstverlening (zie 'Weer samen naar school')	174	0
Commissie onderwijs aan zieke kinderen Haarlem	6	6
Stichting de Jonge Onderzoekers (zie st. Ontdekplek voor jonge onderzoekers)	6	0
Stichting Onderwijswinkel Haarlem	3	3
Stichting ontdekplek voor jonge onderzoekers (incl. st. de jonge onderzoekers)	6	12
Stichting Volkssterrenwacht Copernicus	7	7
Stichting Sportaccommodaties Haarlem (overheveling naar SRO)	1.231	0
Hof van Eden	3	3
Impulsregeling Bredeschool	145	590
Kennemer Sportcenter (overheveling naar SRO)	29	0

Overzicht te verstrekken subsidies	Begroting	
	2010 gewijzigd	2011
Kenniscentrum jeugd	28	28
Nota Topsport	96	96
Peuterspeelzaalwerk Haarlem Effect (voorheen HZW)	118	119
Peuterspeelzaalwerk SSP	1.547	1.559
Peuterspeelzaalwerk Haarlem Effect (voorheen WCZ)	167	169
Spaarnezicht	110	111
Speeltuinen	200	202
Stichting Sportsupport Kennemerland	446	349
Stedenband Mutare	29	29
Bijdrage SRO (zie Kennemer Sportcenter en St. Sportaccommodaties H'lem)	3.250	4.601
Speeltuinen / wijkgericht welzijnswerk	86	86
Maatschappelijke stages	0	158
Weer samen naar school (voorheen educatieve dienstverlening)	0	185
Girrlz only	0	10
Preventie Jeugdbeleid (maatwerkdeel JGZ)	0	148
Jeugd- en jongerenwerk algemeen	125	126
Brede school	238	140
Totaal programma 4 Jeugd, Onderwijs en Sport	8.564	9.253
Programma 5 Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling		
Woningwinkel	297	299
Woonconsumenten	5	5
Totaal programma 5 Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	302	304
Programma 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie		
Stichting parkmanagement Waarderpolder	45	46
Amateurkunstbeoefening	143	144
Cultuurstimuleringsfonds	272	312
Evenementenbudget (evenementennota) ⁴	526	511
Frans Hals Museum ⁵	2.186	3.128
Stichting Bibliotheek Haarlem en omstreken ⁵	4.527	4.942
City Marketing Haarlem	704	710
Kreater/Stichting H'art	157	158
Muziekcentrum Zuid-Kennemerland ²	1.247	1.257
Centrum Cult. Educatie en Vrije tijd (i.o)	125	125
Nieuwe Vide	58	59
Overige culturele organisaties (overgeheveld naar ABC etc)	63	0
ABC Architectuurcentrum (voorheen overige culturele organisaties)	0	22
Het Kunkelsorgel (voorheen overige culturele organisaties)	0	42
Stichting Historisch Museum (voorheen overige culturele organisaties)	0	12
Patronaat ⁵	1.458	1.538
Philharmonie ⁵	2.560	2.639
Schouwburg ⁵	1.724	3.059
Atelierbeleid (voorheen fotoarchief)	6	6
Stichting Lokale Omroep Haarlem	80	81
Teylers Museum	23	23
Stichting Wereldkindertheater	39	39
Toneelschuur ⁵	1.916	1.978
Vishal	49	49
Volksuniversiteit	125	126
Stichting Fiets Voetveer (Pontje)	5	5
Archeologische werkgroep Haarlem	5	5
Recreatieschap Spaarnwoude ²	179	180
Noord-hollands Archief ²	1.798	1.863
Totaal programma 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie	20.020	23.059

Overzicht te verstrekken subsidies	Begroting	
	2010 gewijzigd	2011
Programma 7 Werk en inkomen		
Cliëntenparticipatie	26	26
DOCK (vakantiekampen)	35	35
Kontext	74	74
Paswerk ²	1.270	880
Peuterspeelzalen	112	113
Platform minima organisaties	39	39
De Herberg	127	128
Schulphulpverlening	313	316
Inburgering	355	276
Stichting Huisvesting Non Profit Organisaties	27	27
Steunpunt intermediaire opvoedondersteuning	20	40
Stichting fonds voor urgente noden	35	35
Unie van Vrijwilligers	191	193
Totaal programma 7 Werk en inkomen	2.624	2.182
Programma 8 Bereikbaarheid en mobiliteit		
Openbaar vervoer	1	1
Subsidie 3VO	6	6
Totaal programma 8 Bereikbaarheid en mobiliteit	7	7
Programma 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving		
Wijkraden	254	256
Impulsbudget wijkgericht werken	251	253
De Artisklas	3	3
Dierentehuizen	108	109
Nederlandse Jeugdbond Natuurstudie	1	1
Volksontwikkeling en natuurvrienden	8	8
Totaal programma 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving	625	630
Totaal te verstrekken subsidies	55.166	69.392

¹ Deze posten worden met ingang van 2010 gedekt uit de Decentralisatieuitkering MO/VB (Maatschappelijke Ondersteuning en Verslavingsbeleid) alsmede de specifieke uitkering Vrouwenopvang. Tot en met 2009 werden deze vanuit de GSB-gelden bekostigd. In de begroting 2010 waren deze bedragen nog niet als zodanig in de begroting geraamd, vandaar de nulraming in 2010.

² Dit is formeel geen subsidie, maar een bijdrage gemeenschappelijke regeling.

³ Dekking vanuit de Decentralisatie-uitkering pakketmaatregel AWBZ

⁴ Verlaging heeft te maken met incidenteel budget 2010.

⁵ De meer dan trendmatige verhoging heeft een relatie met de door vastgoed te ontvangen huurbedragen. Deze verhoging van zowel de subsidiebedragen als de huurbedragen zijn voor de gemeente in totaliteit budgettair neutraal.

⁶ Zodra duidelijkheid is over de wet OKé (verwachting is najaar 2010) dan zullen de subsidies inzake deze wet bekend zijn. Vooralsnog zijn deze subsidies niet opgenomen.

Bijlage 5.6 Overzicht personeel (financieel en formatief)

(bedragen x € 1.000)

Hoofdafdeling	formatie	Personele lasten 2011 in €			
	2011	salaris	sociale lasten	overig	totaal
Bestuur					
Raad	39	716		161	877
College van Burgemeester en Wethouders	5	606	43	37	686
Voormalig personeel		824	0	18	842
Totaal Bestuur	44	1.904	28	230	2.162
Huidig personeel					
Directie	3,00	325	65	5	395
Concernstaf	44,01	2.576	568	58	3.202
Griffie	5,81	344	77	4	425
Middelen en Services	258,72	12.789	2.787	415	15.991
Stadszaken	166,74	8.600	1.961	227	10.788
Wijkzaken	123,32	5.613	1.284	271	7.169
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	144,65	6.429	1.504	196	8.130
Dienstverlening	126,42	5.639	1.320	163	7.122
Veiligheid Vergunningen en Handhaving	193,37	8.314	1.932	373	10.619
Stedelijke Projecten	72,10	4.078	926	107	5.111
Totaal huidig personeel	1.138,14	54.707	12.425	1.819	68.951
Voormalig personeel en personeel boven de sterkte ¹		2.423	260	24	2.707
Totaal generaal	1.182,14	59.034	12.713	2.073	73.820

¹ Personeel boven de sterkte valt niet onder de vastgestelde formatie. De gemeente spant zich in om bovenformatieven weer aan een reguliere functie te helpen (intern of extern).

Bijlage 5.7 Kostenonderbouwing heffingen conform model VNG

Afvalstoffenheffing

Activiteiten	Bedrag in euro	Gemengde Activiteit	Toerekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Inzameling					
Kapitaallasten voertuigen	-				-
Exploitatie voertuigen	-				-
Exploitaie inzamelmiddelen	-				-
Personeelskosten	158.462	Nee	100%	Uren x tarief	158.462
Inzamelcontract (uitbesteding)	13.699.506	Ja	100%	Deels verwerkingskosten	13.699.506
Overige inzamelkosten	3.156.535	Ja	33%	Straatreiniging	1.041.657
Inzameling milieukosten	-				-
Verwerking					
Overslag- en transportkosten	-				-
Verwerkingskosten	-				-
Opbrengsten	-				-
Contract (uitbesteding)	13.699.506	Ja	0%	Deels inzamelkosten	-
Beleidskosten					
Personeelskosten	255.212	Nee	100%	Uren x tarief	255.212
Onderzoek en advies (inhuur)	-				-
Overige Beleidskosten	112.126	Nee	100%		112.126
Communicatie					
Personeelskosten	-				-
Onderzoek en advies (inhuur)	-				-
Overige communicatiekosten (materiaal, advertentie)	33.700		100%		33.700
Handhaving					
Personeelskosten	-				-
Inhuur derden	-				-
Overige handhavingskosten (materiaal)	-				-
Opruimen en verwerken clandestiene stort	-				-
Overige					
Perceptiekosten afvalstoffenheffing	2.382.000	Ja	12%	Cocensus	286.000
Doorbelasting andere afdelingen	-				-
Toerekenbare BTW	2.630.613	Nee	100%		2.630.613
Kwijtschelding	1.110.000	Ja	100%		1.110.000
Bijdrage afvalfonds	-				-
Meerjarig perspectief					
Mutatie voorziening	-	Nee	0%		-
Totaal kosten					19.327.275
Totaal opbrengst					- 18.335.000
				Bijdrage uit alg. middelen	992.275
				<i>Dekkingsgraad</i>	<i>94,9%</i>

Rioolheffing

Activiteiten	Bedrag in euro	Gemengde activiteit	Toerekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Vervanging/aanleg/verbetering					
Kapitaallasten tot jaar 2011	5.765.385	Nee	100%	Dit is incl. de kapitaalslasten uit de verwachte investering 2009	5.765.385
Vervangingsinvestering in 2011	4.915.000	Nee	0%	Komt jaar later via kapitaalslasten	-
Nieuwe aansluitingen 2011	350.000	Nee	100%	Onderdeel exploitatie begroting	350.000
Nieuwe IBA's 2011	4.915.000	Nee	0%	Komt jaar later via kapitaalslasten	-
Verplaatsing gemaal	250.000		0%	Komt jaar later via kapitaalslasten	-
Aanleg waterdoorlatende verhardingen	-				-
Aanleg WADI	-				-
Renovatie					
Riolering, incl. Gemengd stelsel	-				-
Relining	-				-
Hemelwatervoorzieningen	-				-
Grondwater	-				-
Onderhoud en reparatie					
Onderhoud drukriolering	-				-
Onderhoud kolken	-				-
Herstel kolken en kolkleidingen	-				-
Doorspuiten verstoppingen	542.610	Nee	100%	Onderhoud rioolputten + beheer	542.610
Reparaties	921.052	Nee	100%	Divers	921.052
Inspectie en reiniging	215.845	Nee	100%		215.845
Pompen en gemalen	175.015	Nee	100%		175.015
Elektriciteit+overige kosten pompen en gemalen	-				-
Aanschaf apparatuur en gereedschappen	-				-
Onderhoud IBA's	-				-
Straatreiniging	3.156.535	Ja	33%		1.052.000
Onderhoud bermsloten	-				-
Onderhoud stedelijke waterpartijen	-	Nee	100%	Baggeren + kosten onderhoud stedelijke waterpartijen	-
Onderhoud WADI	-				-
Onderhoud waterdoorlatende verharding	-				-
Onkruidbestrijding	-				-
Begeleiding en berichtgeving					
Voorbereiden plannen uit GRP	-				-
Klachtenafhandeling	-				-
Communicatie	-				-
Toezicht op werk	-				-
Actualiseren GRP	-				-
Opdrachtgeving van opdrachten uit GRP en incidenteel	-				-
Salarissen en sociale lasten	277.201	Nee	100%	Totaal doorberekende uren afdelingen	277.201
Overige					
Doorbelastingen andere afdelingen	-				-
Belastingen, bijdragen en contributies	- 44.980	Nee	100%	Bloemdaal en Zandvoort	-44.980
Toerekenbare BTW	384.971	Nee	100%	Op basis expl (niet investeringen)	384.971
Bijdrage afkoppelsubsidie	-				-
Perceptiekosten rioolheffing	2.382.000	Ja	6%	Cocensus	151.000
Meerjarig perspectief	-				-
Onttrekking/toevoeging reserve	Pm				-
Onttrekking/toevoeging voorziening	- 371.000		100%		-371.000
Totaal kosten					9.419.099
Totaal opbrengst					- 9.400.000
				Bijdrage uit algemene middelen	19.099
				Dekkingsgraad	99,8%

Leges

Burgerzaken: reisdocumenten, rijbewijzen, verklaringen, vergunningen openbare ruimte, huwelijken, naturalisaties.

Activiteiten	Bedrag	Gemengde activiteit	Toerekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Salarislasten					
Toegerekende uren direct en indirect personeel	3.250.000	Nee	75% resp. 25%	Kosten zitten in uren x tarief	
Automatisering					
Specifieke software voor Burgerzaken	290.000	Nee	100%		
Rijksleges					
Afrdacht aan het Rijk	950.000	Nee	100%		
Materiaal- en overige kosten					
Materiaalkosten en kosten inhuur Bijzondere Ambtenaar Burgerlijke Stand	45.000	Nee	100%		
Totaal kosten					4.535.000
Totaal opbrengst					- 3.100.000
				Bijdrage uit alg. middelen <i>Dekkingsgraad</i>	1.435.000 68,0%

Bouwleges

Activiteiten	Bedrag	Gemengde activiteit	Toerekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Bouwen					
Openbaar Vervoer	3.445.200		100%	Uren x tarief	3.445.200
HBO 1e controle	121.500		100%	Uren x tarief	121.500
Stedenbouw	234.000		100%	Uren x tarief	234.000
Wijkzaken advies verkeer	40.500		100%	Uren x tarief	40.500
Stadszaken milieu	10.800		100%	Uren x tarief	10.800
BWL	1.126.710		50%	Uren x tarief	563.355
Geo basisadministratie	79.164		30%	Uren x tarief	23.749
Cosa/filemaker	150.000			Uren x tarief	150.000
Aanleggen	3.600		100%	Uren x tarief	3.600
Planologische afwijkingen	-			Opgenomen in totaal van bouwen	-
Brandveilig gebruik	450.000		100%	Uren x tarief	450.000
Wijzigingen monument	156.600		100%	Uren x tarief	156.600
Slopen	303.750		100%	Uren x tarief	303.750
Uitweg	p.m.			p.m.	p.m.
Vellen houtopstand	135.000		100%	Uren x tarief	135.000
Aanbrengen reclame	-			Opgenomen in totaal van bouwen	-
Totaal kosten					6.256.824
Totaal opbrengst					-4.463.811
				Bijdrage uit alg. middelen <i>Dekkingsgraad</i>	1.793.013 -71,34%

Lijkbezorgingsrechten

Activiteiten	Bedrag	Gemengde activiteit	Toerekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Verlenen van rechten					
Bijhouden register	-	Nee	100%	Kosten zitten in uren x tarief	-
Kapitaallasten tot jaar 2011	49.274	Nee	100%	Dit is inclusief de kapitaallasten uit de verwachte investering 2009	49.274
Onderhoud					
DVO spaarnelanden	30.968	Nee	100%		30.968
Beheer begraafplaatsen Noord	93.722	Nee	100%		93.722
Beheer begraafplaatsen Kleverlaan	31.000	Nee	100%		31.000
Begeleiding en berichtgeving					
Salarissen en sociale lasten	1.247.817	Nee	100%	Totaal doorberekende uren afdeling	1.247.817
Overige					
Doorbelastingen andere afdelingen	193.101	Nee	100%	Huisvesting	193.101
Toerekenbare BTW	-	Nee	100%	Op basis expl (niet investeringen)	-
Perceptiekosten	-	Nee	0%	Zitten in uren x tarief	-
Meerjarig perspectief					
Onttrekking/toevoeging reserve	pm				
Onttrekking/toevoeging voorziening	-	Nee	100%		-
Totaal kosten					1.645.882
Totaal opbrengst					- 887.618
				Bijdrage uit alg. middelen	758.264
				<i>Dekkingsgraad</i>	53,9%

Bijlage 5.8 Afkortingenoverzicht / Begrippenlijst

Afkortingenoverzicht

A

ACT	Assertive Community Treatment
AO / IC	Administratieve Organisatie / Interne Controle
AR	Algemene Reserve
ASV	Algemene Subsidie Verordening
AU	Algemene Uitkering
AWB	Algemene Wet Bestuursrecht
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten

B

BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BBZ	Besluit bijstandverlening zelfstandigen
BCT	Brede Centrale Toegang
BGGE	Beheerverordening Grond- en Gebouwenexploitatie
BIBOB	Bevordering Integriteits Beoordeling door het Openbaar Bestuur
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOS	Buurt Onderwijs Sport
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

C

CAO	Collectieve Arbeids Overeenkomst
CCVT	Centrum voor Cultuureducatie en Vrije Tijd
COC	Nederlandse Vereniging tot Integratie van Homosexualiteit
CPGGZ	Collectieve preventie Geestelijke Gezondheidszorg
CS	Concernstaf
CVS	Cliënt Volgsysteem
CWI	Centrum Werk en Inkomen

D

DVO	Dienstverleningsovereenkomst
-----	------------------------------

F

Fido	Wet Financiering Decentrale Overheden
Flo	Functioneel leeftijdsontslag
Fte	Full time equivalent

G

GEM	Gemeenschappelijke Exploitatie Maatschappij
GGD	Geneeskundige Gezondheids Dienst
GGP	Gemeentelijk grondwaterplan
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GreX	Grondexploitatie
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
GSB	Grote Steden Beleid

H

HDK	Hulpverlenings Dienst Kennemerland
-----	------------------------------------

I

ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers

IOAZ	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IP	Investeringsplan
ISP	Informatie Steunpunt
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
J	
JGZ	Jeugd Gezondheids Zorg
M	
MPG	Meerjaren Perspectief Grondexploitaties
MenS	Hoofdafdeling Middelen en Services
O	
OM	Openbaar Ministerie
OPO	Onderwijscommissie Primair Onderwijs
OPH	Ontwikkelings Programma Haarlem
OV	Openbaar Vervoer
OVO	Onderwijscommissie Voortgezet Onderwijs
OZB	Onroerende Zaakbelasting
P	
PO	Primair Onderwijs
P&O	Personeel en Organisatie
POP	Persoonlijk Ontwikkelings Plan
PPS	Publiek-Private Samenwerking
R	
RIBW	Regionale Instelling Begeleid Wonen
RKC	Rekenkamercommissie
ROC	Regionaal Opleiding Centrum
S	
SAMS	Stedelijke Adviesraad Multiculturele Stad
SHO	Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs
SMART	Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realiseerbaar en Tijdgebonden
SMD-MK	Stichting Maatschappelijk Dienstverlening Midden-Kennemerland - Maatschappelijk Werk
SRO	Sport, Recreatie en Onderwijsvoorzieningen
STUP	Stadsdeeluitvoeringsprogramma
Sw	Sociale werkvoorziening
U	
UP	Uitvoeringsprogramma
V	
VINEX	Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
VRK	Veiligheids Regio Kennemerland
W	
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WEW	Waarborgfonds Eigen Woningen
WI	Wet Inburgering
WIN	Wet Inburgering Nieuwkomers

WIW	Wet Inschakeling Werkzoekenden
Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
Wsw	Wet Sociale Werkvoorziening
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw
WVG	Wet Voorzieningen Gehandicapten
WWB	Wet Werk en Bijstand

Begrippenlijst

accres

Jaarlijkse groei van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, gekoppeld aan de groei van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven. Het accres staat los van de toevoegingen aan het Gemeentefonds uit hoofde van onder meer decentralisatie van rijks taken.

administratieve organisatie

Geheel van maatregelen, enerzijds gericht op het systematisch verzamelen, vastleggen en verwerken van gegevens, anderzijds op het verstrekken van informatie voor:

- a. de beleidskeuzen, het doen functioneren en beheersen van de gemeente;
- b. de verantwoording die daarover moet worden afgelegd.

algemene uitkering

Uitkering van het rijk die elke gemeente ontvangt uit het Gemeentefonds op basis van objectieve verdeelmaatstaven zoals inwonertal, aantal woonruimten, aantal bijstandsontvangers, lengte van (vaar)wegen, enz. Het is de belangrijkste gemeentelijke inkomstenbron; de algemene uitkering is een algemeen dekkingsmiddel en kan vrij besteed worden. Zie ook *gemeentefonds*.

begroting

Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.

De begroting wordt door de gemeenteraad vastgesteld en heeft vier functies:

- autorisatiefunctie (machtiging aan burgemeester en wethouders om uitgaven te doen en inkomsten te realiseren);
- keuze- of afwegingsfunctie;
- beheersfunctie;
- controlefunctie.

beleidsbegroting

Met ingang van de begroting 2004 geldt dat ingevolge het Besluit Begroting en Verantwoording (17 januari 2003) een andere vormgeving aan de gemeente begroting moet worden gegeven. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen een beleidsbegroting en productraming. De beleidsbegroting gaat met name in op de (doelstellingen van de) programma's en via de zogenoemde paragrafen op de belangrijkste onderdelen van het beheer. In de productraming zijn alle producten ondergebracht met waar mogelijk per product een nadere toelichting.

begrotingswijziging

Een aanpassing van de begroting tijdens het begrotingsjaar. Alleen de gemeenteraad kan de begroting volgens de het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wijzigen (zie ook *budgetrecht* en *suppletoire begrotingswijziging*).

behoedzaamheidsreserve (BRES)

Reserve van het rijk die dient om de gevolgen van sterke fluctuaties in de algemene uitkering op te vangen. Daartoe zet het rijk op voorhand een bedrag van € 208,7 miljoen van de algemene uitkering landelijk 'apart'. Aan het eind van ieder jaar wordt de rekening opgemaakt en bezien of er nog wat over is van de reserve. Dat resulteert in een nabetaling of terugvordering aan/van gemeenten.

besluit begroting en verantwoording gemeenten en provincies (BBV)

Met ingang van 17 januari 2003 is het BBV in werking getreden. Het besluit bevat voorschriften voor de begrotings- en verantwoordingsdocumenten, uitvoeringsinformatie en informatie voor derden. Het besluit treedt in de plaats van het besluit comptabiliteitsvoorschriften 1995.

budgetrecht

Wettelijke bevoegdheid van de gemeenteraad de begroting vast te stellen en te wijzigen. De gemeenteraad is binnen het gemeentelijk bestel het enige orgaan met die bevoegdheid. Zie ook: *suppletoire begroting*.

decentralisatie-uitkering

Uitkering waarbij geen termijn van de overgang van de uitkering naar de algemene uitkering is vastgesteld. Hierdoor kunnen gelden met een specifieke verdeling, naast het normale verdeelstelsel in het gemeentefonds worden gehangen.

eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat na bestemming van de gemeente, zoals dat volgt uit de jaarrekening.

gemeentefonds

Fonds van het rijk waarin een deel van de opbrengst van de rijksbelastingen wordt gestort. Hieruit worden jaarlijks (algemene) uitkeringen gedaan aan de gemeenten ter dekking van een deel van hun uitgaven. Deze gelden zijn vrij besteedbaar. Zie ook *algemene uitkering*.

incidenteel

Eénmalige, niet jaarlijks terugkerende uitgave of inkomst.

integratie-uitkering

Uitkering waarbij de termijn van overgang naar de algemene uitkeringen is vastgesteld, maar de generieke verdeling nog niet (geheel) is bepaald, danwel gedurende enkele jaren wordt nagegaan of de generieke verdeling juist is bepaald.

jaarrekening

Verantwoording van de in een kalenderjaar gerealiseerde baten en lasten, opgezet volgens de voorschriften uit het BBV. Ook wordt de gemeentelijke vermogenspositie (bezit, vorderingen en schulden) per 31 december opgenomen. De jaarrekening wordt door de gemeenteraad vastgesteld.

jaarverslag

Rapportage over de uitvoering van beleid over een kalenderjaar. Jaarverslag en jaarrekening vormen samen de jaarstukken.

jaarstukken

Jaarrekening en jaarverslag.

meicirculaire

Jaarlijkse circulaire van het ministerie Binnenlandse Zaken over de omvang van het Gemeentefonds en de wijze van verdeling van deze middelen over de gemeenten. Naast de meicirculaire is er ook de septembercirculaire. Zie ook *algemene uitkering*, *gemeentefonds*.

omslagrente

Binnen de gemeente gebruikte rekenrente. Deze wordt bepaald aan de hand van te betalen rente van alle in het Financieringsfonds ondergebrachte leningen. Deze wordt gebruikt bij het ter beschikking stellen van gelden uit het financieringsfonds aan de sectoren en de berekening van de rentelasten van investeringen.

programmabegroting

Een begroting waarin de gemeentelijke activiteiten zijn geordend naar programma's. Met ingang van de begroting 2004 is deze indeling ingevolge het BBV leidend voor de gemeentebegroting. Het staat gemeenten vrij om zelf de indeling naar programma's en het aantal er van vast te stellen. In Haarlem worden 11 programma's gehanteerd. Deze zijn nader onderverdeeld in domeinen/beleidsvelden.

structureel

Jaarlijks terugkerend, in tegenstelling tot incidenteel. Zie ook: *incidenteel*.

solvabiliteit

Verhouding tussen het eigen vermogen en het balanstotaal.

suppletoire begrotingswijziging

Begrotingswijziging in de loop van het jaar. De gemeenteraad stelt de wijziging vast, waarmee deze onderdeel van de begroting wordt. Zie *budgetrecht*.

systeeminnovatie

Een integrale vernieuwing van bestaande producten, processen, gebieden of structuren gericht op de lange termijn. Zo'n vernieuwing komt tot stand door een aantal (samenhangende) veranderingen in de technologie, de institutionele structuur, gedrag en cultuur, de ruimtelijke inrichting en andere elementen van de bestaande maatschappelijke ordening.

uitgangspuntenbrief

Brief van B&W aan de sectoren en gesubsidieerde instellingen met richtlijnen voor het opstellen van de volgende begroting. De brief komt jaarlijks in januari uit en bevat o.a. percentages voor loon- en prijsstijgingen, materiële lasten, energieverbruik, enz.

vreemd vermogen

Het vreemd vermogen bestaat uit de verplichtingen en de schulden van de gemeente.

